Sy. Isi me animus fallit, haud multũ à me aberit infortunium:

Ita hercle in angustum oppido nunc meæ coguntur copiæ:

Nisi aliquid uideo, ne esse amicam hanc gnati resciscat senex.

Nã quod sperem de argẽto, aut posse postulẽ me fallere,

Nihil est: triumpho, si licet me latere tecto, abscedere.

Crucior, bolũ tantũ mihi ereptũ tam subito è faucibus.

Quid agam? aut quid comminiscar? ratio de integro ineunda' st mihi.

Nihil tam difficile, quin quærendo inuestigari poßiet.

Quid, si hoc sic incipiam nunc? nihil est. quid, si sic? tantundem egero:

Ae sic opinor: non potest: immo optume: euge optumam habeo.

Retraham hercle, opinor, ad me idem illud fugitiuum argentum tamen.

ACTVS QVARTI SCENA III.

CLINIA, SYRVS.

Cl. Vlla mihi res posthac potest iã interuenire tãta,

Me mea omnia bona doti dixisse illi. Me.

Ch. Id mirari te simulato, & illum rogitato

Quamobrem id faciã. Me. quin ego uero id faciam, scio.

Ch. Egóne? ut eius animum

Diffluit, retundã, redigam, uti luxuri

Me. Quid agis? Ch. mitte, ac sine me in hac morem. Me. sino:

Itane uis? Ch. ita. Me. fiat. Ch. age iam cessat, paret.

Hic ita, ut liberos est æquom, dictis con

Sed Syrum. Me. quid eum? Ch. egóne? si ornatum dabo,

Adeò depexum, ut, dum uiuat, meminerit

Qui sibi me pro deridiculo, ac delectam

Nõ (ita me dij amẽt) auderet hæc facere

Quæ in me fecit.

ACTVS QVINTI SCENA

CLITIPHO, MENEDEMVS, MES. SYRVS.

Sy. Táne tandem quæso Mened

Tam in breui spatio omnĩ de

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ
ΗΘΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ.

THEOPHRASTI NOTATIONES MORVM.

ISAACVS CASAVBONVS recensuit, in Latinum sermonem vertit, & Libro Commentario illustrauit.

Editio vltima, infinitis in locis vltra praecedentes aucta & locupletata: Atque paulò antè authoris obitum recognita.

Cum Indicibus necessariis.

LVGDVNI,
VMPT. PETRI RAVAVD,
via Mercatoria, ad S. Petri vexillum.

M. DC. XXXVIII.

PRÆSTANTISSIMO VIRO, D. D. NICOLAO BRVLARDO A SILERI.

HENRICI IV. Francor. & Nauarræ Regis Christianissimi in sacro Consistorio Consiliario, & apud Heluetios, Rhætósque Legato,

ISAACVS CASAVBONVS, S.

DOCTRINAM morum, quæ vel vtilissima philosophiæ pars est, BRVLARDE præstantissime, non vna ratione veteres sapientes tradiderunt. Fuêre qui in rectè constituenda vitæ summa, & inueniendo bono, vt putant, summo, quærendísque & explicandis mediis ad beatitatem ducentibus, suam omnem operam ponerent, Fuêre qui ad singulas vitæ

humanæ partes ſtudium conferrent ſuum, & quid cuique perſonæ, cuique ætati conueniret, quæ officia ſingulorum, docere laborarent. Illam priorem veteres δογματικὴν, hanc poſteriorem παραινετικὴν, philoſophiam nuncuparunt. Fuit verò & tertium quoddam tractandæ morum diſciplinæ genus è re χαρακτηριστικὸν ab iiſdem illis nominatum. Pulcherrimam hanc philoſophandi viam, primus, vt videtur, ſenex facundiſſimi oris, Theophraſtus inuenit: primus certè, qui ex antiquis monumentis conſtet nobis, in eo ſe, & elegantiſſimum illud ingenium ſuum exercuit. Neque abeſt coniectura, ſummum virum cùm à Platone didiciſſet, Virtutem, ſi oculis cerneretur, mirabiles ſui amores excitaturam: rationem & veſtigaſſe prudenter, & perueſtigaſſe ſolerter, qua cum virtutis ſpeciem pulcherrimam, tum etiam vitiorum dedecus ac turpitudinem ipſis pene dixerim corporis oculis ſpectandam exhiberet. Magnum ſanè auſum, & eo viro digniſſimum, qui felici illo ſeculo viueret, quod tulit Socratem, Platonem vidit. Ariſtotelem generi humano dedit: III. viros conſtituendæ philoſophiæ ſine dubio diuinitùs excitatos. Quorum in

rum in ſinu & gremio cùm fuerit hic de quo loquimur educatus, nec dubium, nec mirum eſt eam ipſum ſcientiæ βαθύτητα eſſe conſecutum, eam ſcribendi facultatem adeptum, vt nihil vnquam ſit ab eo profectum, quod non viſum ſit ſtudioſis ſapientiæ omnibus numeris perfectum. Teſtes ſunt huius tantæ illius præſtantiæ, cùm alia hominis monumenta, quæ in ſtudioſorum manibus, hodiéq; verſantur: tum hic quoque liber, aut libri potiùs ἀποσπασμάτιον quod me auctore, atque interprete in tuam ſe clientelam, ſi pateris BRVLARDE clariſſime, geſtit tradere. Eſt autem hic ille Theophraſtei ingenij fœtus, de quo paulò antè dicebam: liber, ſine dolo dicam, aurum contra non carus. Nam quod ille integer ad nos non peruenerit, adeò non debet ea calamitas reliquiarum iſtarum pretium apud nos imminuere: vt contrà potius eò maiore cura ac ſtudio, ceu tabulæ aliquæ ex ingenti naufragio ſuperſtites, colligendæ nobis colligandæque videantur. Neque ſanè vereri vnquam ſubiit, ne, quas horas in emendando, vertendo, & explicando hoc Fragmento ponebamus, eas docti viri malè nos collocaſſe iudica-

particula auulsa.

rent. Et verò præter grauissimorũ virorum adhortationes, quibus excitati primùm sumus ad hanc qualemcumque operã Theophrasto commodandam: exemplo etiam sumus cõfirmati doctissimorum hominum, quos ante nos in eãdem descẽdisse arenam videbamus: qui si tantum aut temporis, aut diligentiæ huic negotio impendissent, quantum res postulabat; facilè mihi persuadeo potuisse illos & mihi & aliis omnib. occasionem præripere falcem in ipsorum messem iniiciendi. Verùm quid inter illorum editionem, & nostram hanc intersit, doctis candidísque lectoribus æstimandum & iudicandum relinquimus. In primis autem te, BRVLARDE sapientissime arbitror ferimus: cuius iudicio si stabit & probabitur nostra hæc opella, næ caussa non erit, cur de cæterorum eruditorum calculis aut desperemus, aut multum simus solliciti: quod enim ille olim de Platone, id ego non minori iure nunc, de te, Vnus tu mihi instat omnium. Nam & is es tu, in quo vno cunctas habitare virtutes, quas in aliis mirari solemus singulas, vno omnes ore pridem fatentur. Te quondam in media patria, & in oculis tuorum ciuium Reip. gubernacula in

la integritate,iustitia,& moderatione summa inter præcipuos tractantem, laudibus in cœlum omnes ferebant. Te nunc legationis huius amplissimo munere difficillimis hisce & tantùm non desperatis temporibus sapientissimè,prudentissimè,fœlicissiméque fungentem, omnes mirantur. Te denique fortissima Heluetiorum gens tanquam vnicum,& cœlo delapsum fidei constantiæ,veritatis,grauitatis,&,vt vno verbo dicam, veteris illius Frãcciæ generositatis, quæ pridem defecisse in nostra gente artibus corrupta exoticis, videbatur, exemplar intuetur, suspicítque. Quid ego nunc commemorem, non Iuris Ciuilis tantùm, sed plurimarum artium honestissimarum accuratam cognitionem? quid summum illum amorem, ardorémque in litteras, & cùm plurima teneas, plura in dies discendi desiderium? quod cùm à puero maximum tibi naturæ auctor Deus inoleuisset, ne nunc quidem inter tantas, tam molestas,tam difficiles curas & occupationes relanguit, nedum exaruerit. Accedit ad has tantas virtutes tuas,ceu inserta pulcherrima,singularis morum comitas: quæ te omnibus bonis non minus reddit amabilem, quàm illa

priora venerabilem. Et erit aliquis qui miretur tantum te gratia, tantum auctoritate apud omnes pollere? mirarer potius, si qui esset, qui cùm te vidisset, cùm loquentem audisset, non stuperet. Equidem vt primùm te vidi, & quæ antè famâ de te acceperam, præsens maiora omnia in te agnoui: nunquam ab eo destiti silentio, atque εὐφημίᾳ animum istum tuum tam excelsum, & tot virtutibus exaggeratum venerari, cuius affectus, animíque in te mei patere obsecro te, vir maxime, extare hoc, cuicuimodi est, testimonium: meámque hanc siue temeritatem, siue audaciam æqui boni consule. Vale. ad. IV. Kalend. Febr. CIↃ. IↃ. XCII.

TA

ΤᾺ ΣΩΖΌΜΕΝΑ ΚΕΦΆΛΑΙΑ τῶν ἠθικῶν χαρακτήρων τοῦ Θεοφράστου.

Προοίμιον.	Procœmium,	pag. 1.
Περὶ Εἰρωνείας.	De Cauillatione,	4.
Περὶ Κολακείας.	De Adulatione,	6.
Περὶ Ἀδολεσχίας.	De Garrulitate,	10.
Περὶ Ἀγροικίας.	De Ruſticitate,	12.
Περὶ Ἀρεσκείας.	De Blanditia,	15.
Περὶ Ἀπονοίας.	De Deſperatione,	19.
Περὶ Λαλιᾶς.	De Loquacitate,	22.
Περὶ Λογοποιΐας.	De Famigeratione, ſiue rumorum confictione,	25.
Περὶ Ἀναισχυντίας.	De Impudentia,	29.
Περὶ Μικρολογίας.	De ſordida Parſimonia,	32.
Περὶ Βδελυρίας.	De Impuritate, ſiue moribus impuris,	35.
Περὶ Ἀκαιρίας.	De Intempeſtiuitate, ſiue inſcitia temporis,	38.
Περὶ Περιεργίας.	De Sedulitate inepta,	40.
Περὶ Ἀναισθησίας.	De Stupiditate,	43.
Περὶ Αὐθαδείας.	De Contumacia, ſiue ferocitate,	45.
Περὶ Δεισιδαιμονίας.	De Superſtitione,	47.
Περὶ Μεμψιμοιρίας.	De Querela, ſiue iniqua querulitate,	49.
Περὶ Ἀπιστίας.	De Diffidentia,	51.
Περὶ Δυσχερείας.	De Fœditate,	53.

Περὶ Ἀηδίας. — De insuauitate, siue Tædio. 55.

Περὶ Μικροφιλοτιμίας. — De sordida & inepta laudis cupidine,

Περὶ Ἀνελευθερίας. — De Illiberalitate. 60.

Περὶ Ἀλαζονείας. — De Ostentatione, 62.

Περὶ Ὑπερηφανίας. — De Superbia, 65.

Περὶ Δειλίας. — De Timiditate, 67.

Περὶ Ὀλιγαρχίας. — De Oligarchia, siue moribus optimatum, 69.

Περὶ Ὀψιμαθίας. — De Insolentia, siue sera institutione, 71.

Περὶ Κακολογίας. — Me Maledicentia, 73.

INDEX

INDEX AVCTORVM QVI IN ISAACI CASAVBONI Commentario proferuntur, illustrantur, emendantur.

A

Aelianus 167. 184
Aeschines 168 200.210. 247
emendatur 209
Amphis 140.218
Anaxandrides 353
Antiphanes 160
Alexis 160.165.195.203 235.268.254.295
Ambrosius 127
Ammonius 137.179
Andocides 132.250
Andronicus 137.221.257 266
Antipater 145
Antiphon 152.281
Apuleius 169. 183.112. 264.*notatur* 112
Alexander Aphr, 189
Aristophanes 10.105.115. 116.120.131.132.133. 138.143.147.148.152. 153.159. 163.164.171. 178.180.196.198.208. 212.232.236.240.243. 246.248.250.252.268. 273.288.296.317.318. 336.341.
eius scholiastes 121. 125. 133.147.164.165.189. 196.233.234.246.268. 301.328.242.343
Aristoteles 87. 93. 101. 103.104.106.109.110. 112.126.128.131.134. 135.137.142.144.154. 158.166.193.207.214. 216.218.221.227.228. 232.238.249.276.304. 235.

335.342
illustratur 157. 166.182.
201.225.269.282.
Arrianus 224
Artemidorus 302
illustratur 290
Athenaeus 123.167. 192.
288.355
emendatur 140. 204.218.
219.255.347
illustratur 182.268. 297.
304.351
Augustinus 291.296
Ausonius 296

C

Callimachus 144.153.167
Cato 129.235
Charisius 152
Cicero 85.86. 89.90.102.
113.118.129.136.155.
157.177.198.214.229.
239.243.252.257.262.
272.294.296.336.339.
346
illustratur 101.155. 159.
185.257
Clearchus 111
Clemens 289.295
Columella 145.293
Cor.Fronto 306
Cor.Tacitus 173
Crates 337

D

Demosthenes 107.133.170.
177.181.188.206.208.
216.238.244.246.267.
272.276.304.338
illustratur 192.338
eius scholiastes 166. 248.
325
notatur 183.246
Dinarchus 187.192
Dion Chrysostomus 128.
158.182.260.293.309.
239
Dio Cocceius 239
Diodorus Siculus 98
Diogenes Laërtius 83. 85.
144.298
emendatur 98
Dionysius Hal. 121.160.
242
Diphilus 149
Donatus 120.121.338

E

Ecclesiastici liber 285.288
illustratur & emendatur
229

Epichar

Epicharmus 136
Etymologicum magnum 149.171.215.247
Euripides 104. 105. 125. 156.159.161.220.268. 273. 278. 288.299.300
eius scholiast. 132.268
Eustathius 84. 113. 145. 167.197.219.274.338.

F

Festus 111.181.288

G

Galenus 96.113.137.242
Gellius 85.130.202
Glossarij auctor 111. 128. 149.155.171.179.185. 224.226.257.297
emendatur 158.233.253
notatur 165

H

Harpocration 257.283
Heliodorus 159
Hermippus 84
Herodotus 192
Hesiodus 298
Hesychius 111. 114.139. 159.165.178.186.204. 217.246.247.289.297. 330
emendatur 253.254
Hierocles. 233.266.285
Hieronymus 1992.04.237. 289
Hippocrates 94.112.114. 142.147.242.265
Horatius 94.95.105.108. 111.118.123.130.133. 135.138.144.149.168. 169.200.204.216.221. 226.239.307. 327.330
eius interpres vetus. 204
Homerus 92.108.125.137. 144.156.219

I

Incerti auctores 156. 176. 188.189
Iobus 82
Isocrates 184
Iulius Pollux 122.124.139. 165.168.192.252.253. 257.288.338
Iurisconsulti 184.186.234
Iuuenalis 119. 121. 125. 145.146.157.168.169. 173.177.185.189.206. 227.228.229.252.255. 278.

278.302.321.329
eius interpres 168.227

L

Leonidas 255
Liuius 268
D.Lucas 179.208.253
Lucianus 86.101.126.146.
147.183.202.220.224.
250.253.284.338
emendatur 138
Lucilius 221.262
emendatur 151.160
Lucillius poëta Græ. 219
Lucretius 180
Lysias 191

M

Maccabæorum libri 166
illustrantur 230
Macedonius 254
Macho 245
Martialis 118.168.169.
192.220.231.241
Maximus Tyrius 183
Menander 106.268.337
Moses 298

N

Nonius 151. 153. 180.
345
notatur 135

O

Oppianus 240.263
illustratur 141
Ouidius 236
notatur 131

P

Palladius 293
Parmenio 257
D.Paulus 89.232
Paulus IC. 216
Persius 203. 204. 302.
329.339
Petronius 333
Pherecrates 352
Philemon 282
Pindarus 108. 112. 193.
218.253.340
eius scholiastes 205.207
Plato 87. 94. 104. 110.
123.137.182.198.218.
257.263.265.267.277.
279.294.339.342.
illustratur 117. 130.142.
144

144.250.357.284.286.
343
emendatur 261
Plato comicus 138.152
Plautus 104.106.107.108.
120.124. 134.136.139.
141.142. 150.154.158.
160.163.178. 179.194.
208.212.213. 217.224.
229,235.243. 257.259.
272.275. 278.279.280.
290.295.300. 304.309.
311.337.346
emendatur 139.282
illustratur 150.226
Plinius 150.166.169.172.
193.293
emendatur 98
Plinius iunior 114. 116.
122.173.179. 224.235.
284
Plutarchus 102.105.112.
115.119.123. 129.132.
133.144.161. 164.172.
208.211.213. 215.216.
217.233.240. 244.246.
264.268. 274.291. 294.
303. 304.327. 337.343
illustratur 113. 142. 162.
169.264.
emendatur 239
Porphyrius 236.237.302
Polybius 180,243,304

Q

Q.Cicero 155.309
Q.Curt. 94.224,258

R

Rhetorica ad Herennium
90,197.339

S

Saluianus 259
Samuëlis liber 305
Sapientiæ liber 89.199
Sappho 140.239
Satyrus 91
Seruius 303
Seneca pater 117. 215.
237.239.275
Seneca 89.108.113.122.
123.126.148. 168.174.
176.206.225. 228.241.
250.271.273. 280.285.
287.289.291.305.341
Sibilla 295
Sidonius 118
Solinus 167
Solon 191.199
Sotades 334

Sophocles

Sophocles 104.125.135.213
Sophron. 182
Strabo 168.179
Stobæus 137
Suetonius 229.268.292
Suidas 148.168.263.289
Symmachus 330

T

Tatianus 248
Teles 151.225
Terentius 120. 122. 124. 130.132.141. 155.213. 267.277.279.295. 305. 307.330
Tertullianus 244
illustratur 137
Themistius 128.213
Theognis 306
Theocritus 136.170.205 241.259.308
eius scholiastes 169
Theophrastus 97.169.192. 241
illustratur 171
emendatur 209
Thucidides 143
Turpilius 135
Tyrtæus *ibid*

V

Valerius Maximus 150
Varro 135.147.192.232. 273.287.305
Virgilius 172.303
Vlpianus IC. 234.258

X

Xeno 185
Xenophon 93. 175. 240. 271.274

ΘΕΟ

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ

ἨΘΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗ͂ΡΕΣ.

THEOPHRASTI CHARACTERES ETHICI,

SIVE,

Morum descriptiones.

ISAACO CASAVBONO INTERPRETE.

SÆPE equidem iam ante quum hac de re attentiùs cogitare cœpissem, miratus sum, sed nec mirari fortasse desinam, quid causæ sit, cur quum Græcia omnis eidem cœlo subiecta sit; quum etiam Græci omnes eodem modo instituantur; non omnes tamen iisdem moribus

ΗΔΗ μὲν καὶ πρότερον πολλάκις ἐπιστήσας τὴν διάνοιαν, ἐθαύμασα, ἴσως ἢ οὐδὲ παύσομαι θαυμάζων, τί δήποτε τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀέρα κειμένης, καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ὁμοίως παιδευομένων, συμβέβηκεν ἡμῖν οὐ τὴν αὐτὴν τάξιν τῶν

τρόπων ἔχειν. ἐγὼ γάρ, ὦ Πολύκλεις, συνθεωρήσας ἐκ πολλοῦ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ βεβιωκὼς ἔτη ἐννενήκοντα ἐννέα, ἔτι δὲ ὡμιληκὼς πολλαῖς τε καὶ παντοδαπαῖς φύσεσι, καὶ παρατεθεαμένος ἐξ ἀκριβείας πολλῆς, τούς τε ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς φαύλους ὑπέλαβον δεῖν συγγράψαι ἃ ἑκάτεροι αὐτῶν ἐπιτηδεύουσιν ἐν τῷ βίῳ. ἐκθήσω δέ σοι κατὰ γένος ὅσα τε τυγχάνει γένη τρόπων τούτοις προσκείμενα, καὶ ὃν τρόπον τῇ οἰκονομίᾳ χρῶνται. ὑπολαμβάνω γάρ, ὦ Πολύκλεις, τοὺς υἱοὺς ἡμῶν βελτίους ἔσεσθαι, καταλειφθέντων αὐτοῖς ὑπομνημάτων τοιούτων·

vtamur. Ego ſiquidem, mi Polycles, quo à multo tempore hominum naturas eſſem cõtemplatus (quippe qui annos nonaginta nouem iam vixerim: & cum multis atque omnis generis naturæque hominibus ſim verſatus, quum inquam diligentia magna & probos ſimul & improbos homines conſideraſſem, atque inter ſe comparaſſem, faciendum duxi, vt quæ ſit vitæ degendæ vtrorúmque ratio, hoc ſcripto complecterer. Exponam autem tibi generatim, cùm omnes morum ſpecies quibus ille ſunt præditi, tum quis ſit illorum vitæ cottidianæ modus. Liberos enim noſtros, mi Polycles, fore meliores exiſtimo, ſi monumenta

ipſis

ipsis huiuscemodi reliquerimus, quæ sibi pro exemplo proponentes, optimè moratos quosque sint electuri, quibuscum versentur & consuescant, vt in viros tandem nihilo illis deteriores euadant. Sed iam ad rem ipsam me accingam. Tuũ erit, ad ea quæ dicam, animum aduertere, & an rectè dicam pernoscere. Igitur, missis præfationibus, & iis quæ multa poterant de re afferri, initium dicendi faciam ab illis qui cauillationem amplexi sunt, vitiúmque ipsum primò definiam: deinde cauillatorem hominem describam qualis sit, & qui eius mores. Postea verò alias quoque animi affectiones generatim, vt antè diximus, explicare conabimur.

οἷς παραδείγμασι χρώμενοι, αἱρήσονται τοῖς εὐσχημονεστάτοις συνεῖναί τε καὶ ὁμιλεῖν, ὅπως μὴ καταδεέστεροι ὦσιν αὐτῶν. τρέψομαι δὲ ἤδη ἐπὶ τὸν λόγον. σὸν δὲ παρακολουθῆσαί τε καὶ εἰδῆσαι εἰ ὀρθῶς λέγω. πρῶτον μὲν οὖν ποιήσομαι τὸν λόγον ἀπὸ τῶν εἰρωνείαν ἐζηλωκότων: ἀφεὶς τὸ προοιμιάζεσθαι, καὶ πολλὰ περὶ τοῦ πράγματος λέγειν. καὶ ἄρξομαι πρῶτον ἀπὸ τῆς εἰρωνείας, καὶ ὀριοῦμαι αὐτήν· εἶθ' οὕτως τὸν εἴρωνα διέξειμι, ποῖός τίς ἐστι, καὶ εἰς τίνα τρόπον κατενήνεκται. καὶ τὰ ἄλλα δὴ τῶν παθημάτων, ὥσπερ ὑπεθέμην, πειράσομαι κατὰ γένος φανερὰ καταστῆσαι.

ΠΕΡΙ ΕΙΡΩΝΕΙΑΣ.

Ἡ μὲν οὖν εἰρωνεία δόξειεν ἂν εἶναι, ὡς τύπῳ λαβεῖν, προσποίησις ἐπὶ τὸ χεῖρον πράξεων καὶ λόγων. ὁ δὲ εἴρων, τοιοῦτός τις ἐστιν, οἷος προσελθὼν τοῖς ἐχθροῖς ἐθέλειν λαλεῖν, οὐ μισεῖν· καὶ ἐπαινεῖν παρόντας, οἷς ἐπέθετο λάθρα, καὶ τούτοις συλλυπεῖσθαι ἡττωμένοις. καὶ συγγνώμην δὲ ἔχειν τοῖς κακῶς αὐτὸν λέγουσι. καὶ ἐπὶ τοῖς καθ' ἑαυτὸν λεγομένοις, καὶ πρὸς τοὺς ἀδικουμένους καὶ ἀγανακτοῦντας πρᾴως διαλέγεσθαι. καὶ τοῖς ἐντυγχάνειν κατὰ σπουδὴν βουλομένοις, προστάξαι ἐπανελθεῖν. καὶ μηδὲν ὧν

DE CAVILLATIONE.

CAuillatio igitur, si quis rudi definitione complecti velit, est cùm factorum tum dictorum in deterius fictio. Homo autem cauillator talis est, qui ad inimicos suos adeat, quasi alloqui eos velit, non ampliùs odisse: quique illos quibus clam struit insidias, præsentes laudet, & si victi fuerint, eorum vicem doleat. Si quis ipsi maledicat, ei ignoscit: iactáque in se conuitia negligit, cum iis etiam, qui quòd iniuriam ab ipso passi sint, queritant, blandè benignéque loquitur. Eos qui ipsum confestim conuentum velint, iubebit redire iterum. Quicquid

agit

agit, clam id habet, & se
adhuc deliberare dicit.
Idem se modò aduenisse
fingit: aut sub vesperam
venisse, & è via languere.
Pecuniam mutuò rogan-
tibus, aut eranum ab ipso
exigẽtibus; Nihil vendo,
inquit: è contrario quum
nihil vendet, tum vende-
re se affirmabit. Quum
quid audiuerit, videri
volet animum non ad-
uertisse. Quum quid vi-
derit, negabit vidisse.
Pactus aliquid, negabit
se meminisse. De aliis
dicit se cogitaturum, alia
nescire, mirari alia: de
quibusdam se quoq; iam
antè similiter cogitasse.
Denique frequens omni-
no in eius ore huiusmodi
est oratio, Non credo:
Non puto: Obstupesco.
Sese etiã aliũ fuisse dicet.
Item, Atqui non hæc e-

πράττει, ὁμολογῆσαι·
ἀλλὰ φῆσαι βουλεύσε-
σθαι· καὶ προσποιήσα-
σθαι ἄρτι παραγεγο-
νέναι, καὶ ὀψὲ γίνεσθαι
αὐτὸν, καὶ μαλακισθῆναι.
καὶ πρὸς τοὺς δανειζομέ-
νους καὶ ἐρανίζοντας, ὡς οὐ
πωλεῖ. καὶ μὴ πωλῶν,
φήσει πωλεῖν· καὶ ἀκού-
σας τι, δόξει μὴ προσ-
ποιεῖσθαι· καὶ ἰδὼν, φή-
σει μὴ ἑωρακέναι· καὶ
ἐμολογήσας, μὴ με-
μνῆσθαι. καὶ τὰ μὲν σκέ-
ψεσθαι φάσκει, τὰ δὲ
οὐκ εἰδέναι, τὰ δὲ θαυ-
μάζειν, τὰ δὲ ἤδη πο-
τε καὶ αὐτὸς οὕτω δια-
λογίσασθαι. καὶ τὸ ὅλον,
δεινὸς τῷ τοιούτῳ τρό-
πῳ τοῦ λόγου χρῆ-
σθαι, Οὐ πιστεύω, οὐχ
ὑπολαμβάνω, Ἐκ-
πλήττομαι. καὶ λέγει
ἑαυτὸν ἕτερον γεγονέ-
ναι, καὶ μὴν, οὐ ταῦ-

τὰ πρὸς ἐμὲ διεξῄει. παράδοξόν μοι τὸ πρᾶγμα, ἄλλῳ τινὶ λέγε· ὅπως δέ σοι ἀπιστήσω, ἢ ἐκείνου καταγνῶ, ἀποροῦμαι. ἀλλ' ὅρα μὴ σὺ θᾶττον πιστεύῃς. τοιαύτας φωνὰς καὶ πλοκὰς καὶ παλιλλογίας οὐ χεῖρόν ἐστιν εὑρεῖν οὐδέν· τὰ δὴ τῶν ἠθῶν μὴ ἁπλᾶ, ἀλλ' ἐπίβουλα, φυλάττεσθαι μᾶλλον δεῖ ἢ τοὺς ἔχεις.

rat ipsius apud me oratio. Res mihi videtur mira, & fidem omnem superare: Quære alium cui ista narres? Tibine credam, an illius damnem fidem, nescio. At tu caue sis vocibus istiusmodi & inuolucris simulationum recantatis dictis credas: qua re deterior nulla queat reperiri. Enimvero mores huiusmodi hominum, nō simplicium, sed insidiosorum, magis quàm viperas fugere debemus.

ΠΕΡΙ ΚΟλακείας.

DE ADVLAtione.

ΤΗΝ δὲ κολακείαν ὑπολάβοι ἄν τις ὁμιλίαν αἰσχρὰν εἶναι, συμφέρουσαν δὲ τῷ κολακεύοντι. τὸν δὲ κόλακα τοιοῦτόν τινα, ὥστε πορευόμενον ἅ-

ADulationem verò putet aliquis esse turpem vitæ quotidianæ consuetudinem, sed quæ adulatori conducat. Adulator autem is est, qui si cum aliquo

ambu

ambulet, ei dicat, Viden' vt omnes in te oculos conuertunt? Fit hoc nemini ex omnibus ciuibus præterquam tibi. Heri in porticu magnum bonæ existimationis tuæ fructum capiebas. Nam quum homines ibi plus quàm triginta sederent; sermóque incidisset, Ecquis ciuiũ esset optimus? & orsos ab ipso, & in eiusdem nomen simul omnes recidisse. Hæc ille loquitur, aliáque his similia, idem ex illius vestimẽtis, cui assentatur floccos solet eximere. Quòd si qua, vel palea, vel festuca è vento acta illius capillamento adhæserit, tollit adulator; & simul renidens, En, inquit, quia biduo hoc ego te non vidi, vt canitie barba tibi est referta: atqui tu sanè, qui id ætatis

μα εἰπεῖν, Ἐνθυμῇ ὡς ἀποβλέπουσιν εἰς σὲ οἱ ἄνθρωποι, τοῦτο οὐδενὶ γίνεται τῶν ἐν τῇ πόλει πλὴν ἢ σοί. ηὐδοκίμεις, χθὲς ἐν τῇ στοᾷ. πλειόνων γὰρ ἢ τριάκοντα ἀνθρώπων καθημένων, καὶ ἐμπεσόντος λόγου τίς εἴη βέλτιστος, ἀπὸ αὐτοῦ ἀρξαμένους πάντας, ἐπὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατενεχθῆναι. καὶ ἄλλα τοιαῦτα λέγειν ἀπὸ τοῦ ἱματίου ἀφελεῖν κροκίδα. καὶ ἐάν τι πρὸς τὸ τρίχωμα τῆς κεφαλῆς ἀπὸ πνεύματος προσενεχθῇ ἄχυρον καρφελογῆσαι. καὶ ἐπιγελάσας δὲ εἰπεῖν, ὁρᾷς ὅτι δυοῖν σοι ἡμερῶν οὐκ ἐντετύχηκα, πολιῶν ἔχηκας τὸν πώγωνα μεστόν. καὶ περ,

εἴπῃς καὶ ἄλλος, ἔχεις πρὸς τὰ ἔτη μέλαιναν τὴν τρίχα. καὶ λέγοντος ἢ αὐτῶν τι, τοὺς ἄλλους σιωπᾶν κελεῦσαι, καὶ ἐπαινέσαι δὲ ἀκούοντος. καὶ ἐπισημήνασθαι δὲ, εἰ παύσεται, ὀρθῶς. καὶ σκώψαντι * πικρῶς ἐπιγελάσαι, τό τε ἱμάτιον ὦσαι εἰς τὸ στόμα, ὡς δὴ οὐ δυνάμενος καταχεῖν τὸν γέλωτα· καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ἐπιστῆναι μικρὸν κελεῦσαι ἕως ἂν αὐτὸς παρέλθῃ. καὶ τοῖς παιδίοις μῆλα καὶ ἀπίους πριάμενος, εἰσενέγκας δοῦναι, ὁρῶντος αὐτῶν. καὶ φιλήσας δὲ εἰπεῖν, χρηστοῦ πατρὸς νεόττια; καὶ συνωνούμενος δὲ κρηπῖδας, τὸν πόδα

γρ. ψυχρῶς.

homo sis, habes, vt si quis alius capillos nigros. Iam si aliquid dicat ille; hic verò adulator silentium omnibus imperare, in os laudare, dicenti voce gestúque applaudere, & vbi finem dicendi fecerit dictum bene! acclamare. Quòd si quem ille sale aliquo perstrinxerit, eumdem iste acerbè irridebit, vestémque in os sibi indet, quasi risum tenere non queat. In via si qui fiant obuij, sistere gradum iubet, donec ille transierit. Mala etiam & pyra à se empta domum liberis illius afferre, & spectante ipso dare moris habet: atque adeo ipsos osculatus, probi patris pullitiem! ait, exclamans. Crepidas ementi si comes affuerit, pedem di-

cet

cet ipſo calceo eſſe concinniorem. Adeunte illo ad amicorū aliquē, curſu præïre aſſentator, & huic quidē, Venit ille, inquit, ad te: ſtatimque reuerſus Ego, ait, de tuo aduentu præmonui. Sanè etiam quæcūq; ad muliebre forum pertinent, didicit iſte omnia ſedulò & diligenter miniſtrare: necnon ex omnibus conuiuis vinum primus laudare: & illi aſſiduè aſſiſtens, dicere, Vt tu molliter comedis? & de iis quæ menſæ ſunt appoſita, aliquid attollens, Hoc verò, ait, quàm bonum eſt: Quærere etiam amat, nūquid ille frigeat, numquid tegi adhuc & amplius amiciri velit; & quidem hæc dicens, ad aurem hominis ſe inclinat, eíque aliquid inſuſurrat in eundem etiam dum

φῆσαι εἶναι εὐρυθμότερον τοῦ ὑποδήματος. καὶ πορευομένου πρός τινα τῶν φίλων, προδραμὼν εἰπεῖν, ὅτι πρὸς σε ἔρχεται. καὶ ἀναστρέψας, ὅτι προσήγγελκα. ἀμέλει ἢ καὶ τὰ ἐκ γυναικείας ἀγορᾶς διακονῆσαι δυνατὸς ἀπνευστί. καὶ τῶν ἑστιωμένων, πρῶτος ἐπαινέσαι τὸν οἶνον. καὶ * παραμένων εἰπεῖν, ὡς μαλακῶς ἐσθίεις· καὶ ἄρας τι τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης, φῆσαι, τουτὶ ἄρα ὡς χρηστόν ἐστι; καὶ ἐρωτῆσαι μὴ ῥιγοῖ, καὶ ἐπιβαλέσθαι βούλεται ἢ ἔτι περιστεῖλαι αὐτόν. καὶ μὴν ταῦτα λέγων, πρὸς τὸ οὖς προσπίπτων, ψιθυρίζειν· καὶ εἰς ἐκεῖνον ἀποβλέπων, τοῖς

εὔθμος.

γρ. παρακειμένων.

ἄλλοις λαλεῖν. καὶ τοῦ παιδὸς ἐν τῷ θεάτρῳ ἀφελόμενος τὰ προσκεφάλαια, αὐτὸς ὑποστρῶσαι. καὶ τὴν οἰκίαν φῆσαι εὖ ἠρχιτεκτονῆσθαι. καὶ τὸν ἀγρὸν εὖ πεφυτεῦσθαι καὶ τὴν εἰκόνα ὁμοίαν εἶναι τὸ κεφάλαιον, τὸν κόλακά ἐστι θεάσασθαι, πάντα καὶ λέγοντα καὶ πράττοντα οἷς χαριεῖσθαι ὑπολαμβάνει.

alios alloquitur, oculos defixos habet. Puluinos in theatro puero ademptos ipse substernit. Domum ait benè & ingeniosè fuisse dimensam & ædificatam: agrum diligenter consitum: imaginem esse persimilem. In summa, assentatorem semper videas & facere omnia, & dicere quæ audientibus putat fore grata.

ΠΕΡΙ ἈΔΟΛΕΣΧΊΑΣ.

DE GARRVLITATE.

Ἡ ΔΕ ἀδολεσχία ἐστὶ μὲν διήσις λόγων μακρῶν καὶ ἀπροβουλεύτων, ὁ δὲ ἀδολέσχης, τοιοῦτός ἐστιν οἷος ὃν μὴ γινώσκει, τούτῳ παρακαθεζόμενος πλη-

GArrulitas est longorum & inconsideratorum sermonum effutitio. Garrulus autem eiusmodi est, qui vel apud ignotum iuxtim ei assidens, vxoris suæ

suæ laudes prædicare instituat: deinde quod præcedenti nocte somniauerit id narret: tum quæcumque in cœna sibi fuerint apposita, omnia sigillatim recenseat. Mox verò vbi incaluerit, homines huius sæculi dicet esse antiquis deteriores: frumenta in foro vili vænisse pretio: peregrinos esse in vrbe quàmplurimos: mare statim à Dionysiis patere nauibus: & si Iupiter pluerit, eorum quæ terra conduntur meliorem fore prouentum: seque agrum suum in sequentem annum esse culturum: ait etiam viuendi rationes esse perdifficiles: & quum Mysteria agitarentur, Damippum facem omnium maximam statuisse. Quærit

σίον, πρῶτον μὲν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς εἰπεῖν ἐγκώμιον. εἶτα ὃ τῆς νυκτὸς εἶδεν ἐνύπνιον, τοῦτο διηγήσασθαι· εἶθ' ὧν εἶχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ τὰ καθέκαστα διεξελθεῖν· εἶτα δὴ προχωροῦντος τοῦ πράγματος, λέγειν ὡς πολὺ πονηρότεροί εἰσιν οἱ νῦν ἄνθρωποι τῶν ἀρχαίων. καὶ ὡς ἄξιοι γεγόνασιν οἱ πυροὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ. καὶ ὡς πολλοὶ ἐπιδημοῦσι ξένοι. καὶ τὴν θάλατταν ἐκ Διονυσίων πλωΐμων εἶναι. καὶ, εἰ ποιήσειεν ὁ Ζεὺς ὕδωρ, τὰ ἐν τῇ γῇ βελτίω ἔσεσθαι. καὶ, ὅτι ἀγρὸν εἰς νέωτα γεωργήσει. καὶ, ὡς χαλεπόν ἐστι τὸ ζῆν. καὶ, ὡς Δάμιππος μυστηρίοις μεγίστην δᾷδα ἔστησε.

καὶ

καὶ, Πόσοι εἰσὶ κίονες, τοῦ Ὠδείου, καὶ, Χθὲς ἤμεσα. καὶ, Τίς ἐστιν ἡμέρα σήμερον, κἂν ὑπομένῃ τις αὐτὸν, μὴ ἀφίστασθαι. καὶ ὡς Βοηδρομιῶνος μέν ἐστι τὰ μυστήρια, Πυανεψιῶνος δὲ Ἀπατούρια, Ποσειδεῶνος δὲ τὰ κατ' ἀγροὺς Διονύσια. παρασείσαντα δὲ χρὴ τοὺς τοιούτους τῶν ἀνθρώπων καὶ διαράμενον ἀπαλλάττεσθαι, ὅστις ἀπύρετος βούλεται εἶναι. ἔργον γὰρ συναρκεῖσθαι τοῖς μήτε σχολὴν, μήτε σπουδὴν διαγινώσκουσιν.

etiam, quot sint Odei columnæ: &, Heri, ait; vomui: &, Quotus hic est mensis dies? Quòd si quis patientem se præbeat, nunquam ille ab eo discedat. Narrabit mysteria mense Boëdromione, Apaturia Pyanepsione, Posideone verò quæ ruri agitantur Dionysia, solita celebrari. Id genus homines demissis manibus, grandique gradu fugiat oportet, quisquis febre carere volet. Difficile enim est cum iis durare, qui neque otij, neque negotij tempora distinguere norunt.

ΠΕΡΙ ΑΓΡΟΙΚΙΑΣ.

DE RVSTICITATE.

Η δὲ ἀγροικία δόξειεν ἂν εἶναι ἀμαθία ἀσχήμων. ὁ

RVsticitas verò honestatis & decori ignoratio videri queat. At

At rusticus is est, qui hausto pharmaco in concionem nihilominùs prodeat: quique vnguentum non suauius fragrare thymo dicat. calceos gestat pede grandiores: voce etiã alta loqui sueuit. Amicis necessariisque suis parum fidens, de rebus maximis ad famulos refert, quæcunque in concione audiuit, omnia mercenariis suis, qui ruri apud ipsum opus faciunt, enuntiat. Sæpe etiam veste ita supra genu adducta sedet, vt denudatæ corporis partes conspici queant. In via aliorum quidem nihil admiratur, neque vlla re percellitur: sed si bouem, asinum, aut hir-

ὁ δ' ἄγροικος, τοιοῦτός τις οἷος κυκεῶνα πιὼν εἰς ἐκκλησίαν πορεύεσθαι· καὶ τὸ μύρον φάσκειν οὐδὲν τοῦ θύμου ἥδιον ὄζειν. καὶ μείζω τοῦ ποδὸς τὰ ὑποδήματα φορεῖν· καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ λαλεῖν· καὶ τοῖς μὲν φίλοις καὶ οἰκείοις ἀπιστεῖν, πρὸς δὲ τοὺς αὐτοῦ οἰκέτας ἀνακοινοῦσθαι περὶ τῶν μεγίστων. καὶ τοῖς παρ' αὐτῷ ἐργαζομένοις μισθωτοῖς ἐν ἀγρῷ, πάντα τὰ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας διηγεῖσθαι. καὶ ἀναβεβλημένος ἄνω τοῦ γόνατος, καθιζάνειν, ὥστε τὰ γυμνὰ αὐτοῦ * φαίνεσθαι. καὶ ἐπ' ἄλλῳ μὲν μήτε θαυμάζειν, μήτε ἐκπλήττεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς. ὅταν δὲ ἴδῃ βοῦν, ἢ ὄνον, ἢ τράγον,

γρ. ὑποφαίν.

τράγον, ἑστηκὼς θεω-
ρεῖν. καὶ προαιρῶν δέ
τι ἐκ τοῦ ταμείου, δει-
νῶν φαγεῖν, καὶ ζωρό-
τερον πιεῖν. καὶ τὴν σι-
τοποιὸν πειρᾶν λα-
θεῖν, κᾆτ' ἀλέσας
μετ' αὐτῆς τοῖς ἔν-
δον πᾶσι καὶ αὑτῷ τὰ
ἐπιτήδεια. καὶ ἀρι-
στῶν δ' ἅμα τοῖς ὑπο-
ζυγίοις * ἐμβαλεῖν τὸν
χόρτον. καὶ κόψαντος
τὴν θύραν ἐπακοῦσαι
αὐτός. καὶ τὸν κύνα
προσκαλεσάμενος, καὶ
ἐπιλαβόμενος τοῦ ῥύγ-
χους, εἰπεῖν, οὗτος φυ-
λάσσει τὸ χωρίον, καὶ
τὴν οἰκίαν καὶ τοὺς
ἔνδον. καὶ τὸ ἀργύ-
ριον δὲ παρά του * λα-
βὼν ἀποδοκιμάζειν,
λίαν μὲν λυπρὸν εἶναι,
καὶ ἕτερον ἅμα ἀλ-
λάττεσθαι. καὶ ὃ ἄρο-
τρον ἔχρησεν, ἢ κό-

γρ. προσβαλεῖν τὴν θύραν.

γρ. λαμβάνων.

cũ viderit, ibi homo gra-
dũ ſiſtere, & contemplari.
Quúmq; aliquid è prom-
ptuaria cella depromit,
decerptum inde fruſtum
vorat: & vinum meracius
potat: diligenter interim
ne hoc ancilla panifica
reſciſcat, cauens. Deinde
verò cum illa molere, &
quę ſunt ad victũ neceſſa-
ria, tum ſibi, tum vniuerſę
familiæ parare ſolet. Inter
prandendũ iumẽtis pabu-
lũ obiicit: & ſi quis fores
pulſet ipſe auſcultat. Vo-
cato etiã cane, & eius ro-
ſtro manu prehenſo, Hic,
inquit, & agrũ & domũ,
quique in ea ſunt omnes
cuſtodit. Argẽtum quod
ab aliquo acceperit, quaſi
tenue, aut nimis aſperum
ſolet reiicere, & vt alio
id ſibi mutetur poſtula-
re. Aratrum ſi cui forte
vtendum dederit, aut co-
phinum

phinum, aut falcem, aut saccum, nocte intempesta illa *repetet*, si per insomnium fuerit eorum recordatus. In vrbē cum venit, obuium quemque interrogans, Quanti, ait, pelles & salsamenta væ-nibant? &, Numquid hodie ludi nouam lunam adducunt? Dicit etiam, se simul ac descenderit, tondere velle. Idem cantare in balneo, & clauis calceos suffigere, &, quia eadem via erat, ab Archia salsamenta accipere, ac portare ipse, moris habet.

φινον, ἢ δρέπανον, ἢ θύλακον, ταῦτα τῆς νυκτὸς κατὰ ἀγρυπνίαν ἀναμεμνησκόμενος. καὶ εἰς ἄστυ καταβαίνων, ἐρωτῆσαι τὸν ἀπαντῶντα πόσου ἦσαν αἱ διφθέραι καὶ τὸ τάριχος· καὶ εἰ σήμερον ὁ ἀγὼν νουμηνίαν ἄγει, καὶ εἰπεῖν εὐθὺς ὅτι βούλεται καταβὰς ἀποκείρασθαι. καὶ ἐν βαλανείῳ ᾆσαι· καὶ εἰς τὰ ὑποδήματα ἥλους ἐγκροῦσαι. καὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παριὼν κομίσασθαι * παρ᾽ Ἀρχίου τοῦ ταρίχους.

γρ. ἀπὸ βραχιόνος.

DE BLANDITIA.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΣΚΕΙΑΣ.

Blanditia, si quis eā, definire velit, est cōgressio parum honesta voluptatis illecebras ha-

ΗΔΕ ἀρέσκειά, ἐστὶ μὲν, ὡς ὅρῳ * περιλαβεῖν, ἔντευξις οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίστῳ ἡδονῆς

definitio.

νῆς παρασκευαστική· ὁ δὲ ἄρεσκος, ἀμέλει τοιοῦτός τις οἷος πόῤῥωθεν προσαγορεύσας, καὶ ἄνδρα κράτιστον εἰπὼν, καὶ θαυμάσας ἱκανῶς, ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ μὴ ἀφιέναι· καὶ μικρὸν προπέμψας καὶ ἐρωτήσας πότε αὐτὸν ὄψεται, ἔπι ἐπαινῶν ἀπαλλάττεσθαι. καὶ παρακληθεὶς δὲ πρὸς δίαιταν, μὴ μόνον ᾧ πάρεστι βούλεσθαι ἀρέσκειν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀντιδίκῳ, ἵνα κοινὸς εἶναι δοκῇ· καὶ τοὺς ξένους δὲ εἰπεῖν ὡς δικαιότερα λέγουσι τῶν πολιτῶν. καὶ κεκλημένος δὲ ἐπὶ δεῖπνον, κελεῦσαι καλέσαι τὰ παιδία τὸν ἑστιῶντα· καὶ εἰσιόντα, φῆσαι σύκου ὁμοιότερα εἶναι τῷ πατρί, καὶ προσαγαγόμενος, φιλῆ-

bens. Blandus verò is eſt, qui è longinquiore ſpatio aliquē ſalutare, & virum appellare præſtantiſſimū, fortunámque eius admirari ſoleat, & vtraque manu prehendens, non dimittat: ſed aliquantiſper comitatus, quærens quando ſit illum viſurus, vix tandem domū reuertatur, eius interim laudes prædicans. Idē captus arbiter, non ei tantùm cui adeſt, ſed aduerſæ etiam parti, vt communis vtriuſque amicus habeatur, gratificari ſtudebit. Peregrinos iuſtiora quam ciueis loqui dicet. Ad cœnam inuitatus, cōuiuij dominum, vt liberos ſuos vocet rogabit: atque illis ingredientibus, negabit ficum ficui tam eſſe ſimilem, quàm illi ſint patri: deinde eos ad ſe vocabit oſcula

osculatúsque, sibi assidere iubebit: & cum aliis iocans, En vtrem, inquiet, En securim: alios in sinum recumbere dormientes, quamuis onere grauetur, sinet. Comam sæpius solet tondere: dentes nitidos habere: vestes quæ vsui adhuc esse possint, mutare, vnguẽto vti. Ac fori quidem in eã maximè partem ventitat, vbi sunt argentariorum mẽsæ: gymnasia verò illa frequentat, in quibus se ephebi exercent: in theatro autem & spectaculis iuxta ipsos prætores sedet. Idẽ in foro sibi quidem nihil, sed amicis qui Byzantij sunt, mittenda munera iactitat, necnon Laconicas canes, quas Cyzicum, & mel Hymettium quod Rhodum mittat: atque

σαι, καὶ παρ' αὐτὸν καθῆσαι· καὶ τοῖς μὲν συμπαίζειν αὐτὸς, λέγων, ἀσκὸς, πέλεκυς. τὰ δὲ ἐπὶ τῆς γαστρὸς ἐᾶν καθεύδειν, ἀμαθλιβόμενος. καὶ πλειστάκις δὲ ἀποκείρασθαι, καὶ τοὺς ὀδόντας λευκοὺς ἔχειν. καὶ τὰ ἱμάτια δὲ χρηστὰ μεταβάλλεσθαι, καὶ χρίσματι ἀλείφεσθαι. καὶ τῆς μὲν ἀγορᾶς πρὸς τὰς τραπέζας προσφοιτᾶν· τῶν δὲ γυμνασίων ἐν τούτοις διατρίβειν, οὗ ἂν ἔφηβοι γυμνάζωνται. τοῦ δὲ θεάτρου καθῆσθαι, ὅταν ᾖ θέα, πλησίον τῶν στρατηγῶν. καὶ ἀγοράζειν αὐτῷ μὲν μηδὲν, ξένοις δὲ εἰς Βυζάντιον ἐπιστάλματα. καὶ Λακωνικὰς κύνας εἰς Κύζικον· καὶ μέλι Ὑμήττιον, εἰς Ῥόδον. καὶ ταῦτα

ποιῶν, τοῖς ἐν τῇ πόλει διηγεῖσθαι. ἀμέλει δὲ καὶ πίθηκον θρέψαι δεινὸς, καὶ πίτυρον κτήσασθαι, καὶ Σικελικὰς περιστερὰς, καὶ δορκαδείους ἀστραγάλους, καὶ θυριακὰς τῶν στρογγύλων ληκύθους καὶ βακτηρίας τῶν σκολιῶν ἐκ Λακεδαίμονος, καὶ αὐλαίαν ἔχουσαν Πέρσας ἐνυφασμένους, καὶ αὐλίδιον παλαιστρικὸν κόνιν ἔχον, καὶ σφαιριστήριον. καὶ τοῦτο περιιὼν χρᾶν ἀεὶ τοῖς φιλοσόφοις, τοῖς σοφισταῖς, τοῖς ὁπλομάχοις, τοῖς ἁρμονικοῖς ἐπιδείκνυσθαι. καὶ αὐτὸς ἐν ταῖς ἐπιδείξεσιν ὕστερον εἰπεῖν, ἐπὶ τῶν θεωμένων, πρὸς ἕτερον, ὅτι τούτου ἐστὶν ἡ παλαίστρα.

hæc ſe facere ſuis ciuibus narrat. Præterea ſolet idẽ ſimiam domi alere, ſatyrum emere, & columbas Siculas, necnon dorcadios talos, & Thyriacas ampullas ex illis quæ forma ſunt rotunda: item baculos, ſiue ſcipiones ex obliquis Lacedæmone aduectos, necnon aulęum cui ſint Perſæ intexti. Habet etiam idem paruulum atrium puluere palæſtrico reſperſũ, & ſphæriſterium: atque has ædiũ ſuarum partes ſolet ille obuio cuique, vel è philoſophorum grege, vel ſophiſtarum, vel eorum qui ſe armis, aut muſico cantu exercent, commodare, vt ibi artis ſuæ periculum faciant, quod quidem dum illi faciunt, ipſe de aliquo è ſpectatoribus alij dicit, Eccum tibi, cuius eſt hæc palæſtra.

DE

DE VÆCORDIA, *siue* perdita audacia.

VÆcordia est per quam aliquis & facere quiduis, & loqui cõtra honestatem sustinet. Homo autẽ is est qui iusiurandũ facilè suscipiat: qui malè audire, ac conuitiis proscindi, susque déque habeat. Moribus est veteratoris callidi, improbíq; & hominis spurci, ac quiduis audientis. Atque adeo non pudebit eum saltare cordacem etiam sobrium, & in comico choro personatum: & quum præstigiæ spectantur ad quémque spectantium adire & stipem æream exigere: ac si quis tesseram afferens, gratis spectare postulet, cum eo rixabitur. Cauponam quoque exer-

ΠΕΡΙ ΑΠΟνοίας.

ΗΔΕ ἀπόνοιά, ἐστιν ὑπομονὴ αἰσχρῶν ἔργων καὶ λόγων. ὁ δὲ ἀπονενοημένος, τοιοῦτός τις οἷος ὀμόσαι ταχὺ, κακῶς ἀκοῦσαι, καὶ λοιδορηθῆναι δυνάμενος. τῷ ἤθει ἀγοραῖός τις. καὶ ἀνασεσυρμένος, καὶ παντοποιός. ἀμέλει δυνατὸς καὶ ὀρχεῖσθαι νήφων τὸν κόρδακα, καὶ προσωπεῖον ἔχων ἐν κωμικῷ χορῷ, καὶ ἐν θαύμασι δὲ τοὺς χαλκοῦς ἐκλέγειν, καθ᾽ ἕκαστον παριών. καὶ μάχεσθαι τοῖς τὸ σύμβολον φέρουσι, καὶ προῖκα θεωρεῖν ἀξιοῦσι. δεινὸς δὲ καὶ πανδοκεῦσαι, καὶ πορνο-

βοσκῆσαι, καὶ τελωνῆσαι. καὶ μηδεμίαν αἰσχρὰν ἐργασίαν ἀποδοκιμάσαι, ἀλλὰ κηρύττειν, μαγειρεύειν, κυβεύειν, τὴν μητέρα μὴ τρέφειν, ἀπάγεσθαι κλοπῆς, τὸ δεσμωτήριον πλείω χρόνον οἰκεῖν ἢ τὴν αὑτοῦ οἰκίαν. καὶ τοῦτο δ' ἂν εἶναι δόξειε τῶν περιϊσταμένων τοὺς ὄχλους, καὶ προσκαλούντων, μεγάλῃ τῇ φωνῇ καὶ παρεῤῥωγυίᾳ διαλεγομένων πρὸς αὐτοὺς καὶ λοιδορουμένων. καὶ μεταξὺ οἱ μὲν προσίωσιν, οἱ δὲ ἀπίασι πρὶν ἀκοῦσαι αὐτοῦ. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀρχὴν, τοῖς δὲ συλλαβὴν, τοῖς δὲ μέρος τοῦ πράγματος λέγει οὐκ ἄλλως θεωρεῖσθαι

cere, leno, ac portitor coactórque esse solet: ac qui à nullo turpi artificio se abstineat, præco erit: coquus erit; aleator erit; matri suæ alimenta denegabit, furti etiam conuictus obtorto collo rapietur, atque in carcere diutius quàm in suis ædibus habitabit. Est etiam iste ex iis qui turbam circa se sistunt, & obuios ad se vocant, quibuscum voce magna & præfracta loquuntur, iisque maledicta ingerunt: atque illi interea partim accedunt, partim discedunt, priusquam quid sibi ille velit audierint, dum ille aliis principium, aliis vix syllabam, aliis partem aliquam de re tota refert, non aliter quàm in celebri

bri hominum conuentu profligatum, ac perditum ingenium suum spectari postulans. Litibus etiam partim quæ ipsi intẽduntur, partim quas ipse aliis intendit, solet esse implicitus: atque in aliis absentiam suam iureiurando interposito excusare: ad alias iudicio se sistere, in sinu quidẽ scrinium, præ manibus verò forensium libellorum fasciculũ habens. Quin etiam, quæ eius est insignita impudentia, ducem se tabulis forensibus præbet: ac mox illis pecunia fœnori data, pro vsura drachmæ cuiusque ternos semiobolos in dies exigit: sæpe etiam popinas & macella vbi pisces, ac salsamenta vænount, pererrat: necnon quos e nundinatione sua nummos conficit, solet eos in buccam condere.

ἀξιῶν τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ, ὅταν ᾖ πανήγυρις. ἱκανὸς δὲ καὶ δίκας τὰς μὲν φεύγειν, τὰς δὲ διώκειν, τὰς δὲ ἐξόμνυσθαι, ταῖς δὲ παρεῖναι. ἔχων ἐχῖνον ἐν τῷ προκολπίῳ, καὶ ὁρμαθοὺς γραμματιδίων ἐν ταῖς χερσίν. οὐκ ἀποδοκιμάζων δὲ οὐδ᾽ ἅμα πολλῶν ἀγοραίων στρατηγεῖν, καὶ εὐθὺς τούτοις δανείζειν, καὶ τῆς δραχμῆς τόκον τρία ἡμιωβόλια τῆς ἡμέρας πράττεσθαι. καὶ ἐφοδεύειν τὰ μαγειρεῖα, τὰ ἰχθυοπωλεῖα, τὰ ταριχοπωλεῖα· καὶ τοὺς τόκους ἀπὸ τοῦ ἐμπολήματος εἰς τὴν γνάθον ἐκλέγειν.

ἐργώδεις δὲ εἰσὶ τὸ στόμα εὔλυτον ἔχοντες πρὸς λοιδορίαν, καὶ φθεγγόμενοι μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ὡς συνηχεῖν αὐτοῖς τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ ἐργαστήρια.

Sunt ſanè iſtiuſmodi homines admodum difficiles: quorum quidem os ad conuitiandum facilè ſoluitur, atque id voce ita contenta, vt eorũ clamoribus & forum, & omnes tabernæ perſonent.

ΠΕΡΙ ΛΑΛΙᾶΣ.

Ἡ ΔΕ λαλιά, εἴ τις αὐτὴν ὁρίζεσθαι βούλοιτο, εἶναι ἂν δόξειεν ἀκρασία τοῦ λόγου. ὁ δὲ λάλος, τοιοῦτός τις, οἷος τῷ ἐντυγχάνοντι εἰπεῖν ἂν ὁποιοῦν πρὸς αὐτὸν φθέγξηται, ὅτι οὐδὲν λέγει. καὶ ὅτι αὐτὸς πάντα οἶδε, καὶ ἂν ἀκούῃ αὐτοῦ, μαθήσεται. καὶ μεταξὺ δὲ ἀποκρινο-

DE LOQVACITATE.

LOquacitas autem, ſi quis eam definire velit, ſermonis intemperantia eſſe videatur. Loquax verò is eſt, qui ſoleat ei quo cum verba facit, dicere, quicquid ille narrare inceperit, Nihil dicis: ſe rem omnem probè tenere, illum, ſi operam ſibi dare velit: intellecturum. Deinde reſpondentem

dentem interpellans, Tu, ait, ne obliuiſcaris eorum quæ dicturus eras, &, Factum bene quod in memoriam reuocaſti, &, Quàm iuuat interdum ſermones mutuos ſerere! &, Quod præterij: & Celeriter tu quidem rem percepiſti, &, Pridem exſpectabam an eodem mecum recideres, aliáſque huiuſmodi occaſiones loquendi captans, ne reſpirare quidem eos ſinit, quibuſcum loquitur. Ac poſtquam ſinguli ſunt ab eo ita enecti, tum ad eos accedere non veretur, qui plures vnà coïerunt, eóſque de rebus ſeriis agentes, in fugam vertere. Sed & ludos, ac palæſtras ingreſſus, vt ne tantùm pueri addiſcant ſolet efficere,

μύθῳ, ὑποβάλλει, εἴπας σὺ, μὴ ἐπιλάθῃς ὃ μέλλεις λέγειν. καὶ, εὖγε ὅτι με ὑπέμνησας· καὶ, τὸ λαλεῖν ὡς χρήσιμόν πως· καὶ, ὃ παρέλιπον. καὶ ταχύγε συνῆκας τὸ πρᾶγμα. καὶ, πάλαι σε παρετήρουν εἰ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐμοὶ κατενεχθήσῃ. καὶ ἑτέρας ἀφορμὰς τοιαύτας πορίσασθαι, ὥστε μηδὲ ἀναπνεῦσαι τὸν ἐντυγχάνοντα. καὶ ὅταν γε τοὺς καθ' ἕνα ἀποκναίσῃ, δεινὸς καὶ ἐπὶ τοὺς ἀθρόους, καὶ συνεστηκότας πορευθῆναι, καὶ φυγεῖν ποιῆσαι μεταξὺ χρηματίζοντας. καὶ εἰς τὰ διδασκαλεῖα ἢ καὶ εἰς τὰς παλαίστρας εἰσιὼν, κωλύειν τοὺς παῖδας προμανθάνειν τοσαῦτα, καὶ

προσλαλεῖν τοῖς παιδοτρίβαις καὶ διδασκάλοις· καὶ συναπιέναι φάσκοντας δεινὸς προπέμψαι, καὶ ἀποκαταστῆσαι εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ πυθόμενος τὰς ἐκκλησίας ἀπαγγέλλειν. προσδιηγήσασθαι δὲ καὶ τὴν ἐπ' Ἀρισοφῶντος ποτὲ γενομένην τοῦ ῥήτορος μάχην, τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ἐπὶ Λυσάνδρον. καὶ οὕς ποτε λόγους αὐτὸς εἶπεν εὐδοκιμήσας ἐν τῷ δήμῳ. καὶ κατὰ τῶν πληθῶν γε ἅμα διηγούμενος λατηγορίαν παρεμβαλεῖν. ὥστε τοὺς ἀκούοντας, ἤ τοι ἐπιλαθέσθαι, ἢ νυστάξαι, ἢ μεταξὺ καταλιπόντας ἀπαλλάττεσθαι.

κατηγορία +

verba interea cum corporum exercitatoribus, seu pædotribis, & ludimagistris funditans. Si quis discedere se velle dicat, comitari ille, & domũ vsq; deducere ac prosequi. Si forte quid sit in concione actum, rescierit, id aliis postea narrabit: tum de eo prælio quod prætore Aristophonte nobili illo oratore commissum est, longam narrationem, cõtexet, item, de ea pugna quę à Lacedęmoniis duce Lysandro est pugnata: & si quid ipse vnquam pro concione cum aliqua sua laude dixerit. Atque hæc narrans, simul in vulgus inuehetur: ídque tanto cum audiẽtium tædio, vt eorum alius quæ ab ipso dicũtur, obliuioni statim mandet, alius dormitet, alius loquentem adhuc deserat, discedátque.

Denique

Denique siue ad iudicandũ cum alio sedeat, iudicare; siue ad spectandum spectare; siue ad cibũ sumendum, cibum sumere consessorem impediet. Quippe, inquit, loquaci durũ est tacere: linguam enim tanquam in vdo habet: atq; adeo præ quauis hirundine garrulus videri malit, quàm tacere: adeo se irrideri fert patienter: ídque, vel à puerulis suis qui somnum petituri iubeant ipsum aliquid sibi narrantem, verba facere: vt ita nobis, inquiunt, somnus obrepat.

καὶ συνδικάζων ᾖ, κωλῦσαι κρῖναι· καὶ συνθεωρῶν, θεάσασθαι, καὶ συνδειπνῶν, φαγεῖν· λέγων ὅτι χαλεπὸν τῷ λάλῳ ἐστὶ σιωπᾶν, καὶ ὡς ἐν ὑγρῷ ἐστιν ἡ γλῶττα. καὶ ὡς οὐκ ἂν σιωπήσειεν, οὐδ᾽ εἰ τῶν χελιδόνων δόξειεν ἂν εἶναι λαλίστερος. καὶ σκωπτόμενος ὑπομεῖναι καὶ ὑπὸ τῶν αὐτοῦ παιδίων, ὅταν αὐτὸν ἤδη καθεύδειν βουλόμενον κελεύῃ λέγοντα ταῦτα, λαλεῖν τι ἡμῖν, ὅπως ἂν ἡμᾶς ὕπνος λάβῃ.

DE FAMIGERATIONE, *siue* rumorum confictione.

ΠΕΡΙ ΛΟΓΟΠΟΙΐΑΣ.

Famigeratio est factorũ dictorúmque ad arbitrium ipsius fin-

Η δὲ λογοποιΐα, ἐστι σύνθεσις ψευδῶν λόγων καὶ πράξεων, ὧν βούλε-

ται ὁ λογοποιῶν, ὁ δὲ λογοποιὸς, τοιοῦτός τις οἷος ἀπαντήσας τῷ φίλῳ, εὐθὺς καταβαλὼν τὸ ἦθος, καὶ μειδιάσας, ἐρωτῆσαι, πόθεν σὺ, καὶ τί λέγεις, καὶ ἔχεις περὶ τοῦδε εἰπεῖν καινόν; καὶ ἐπιβαλὼν ἐρωτᾶν, μὴ λέγεταί τι καινότερον, καὶ μὴν ἀγαθά γέ ἐστι τὰ λεγόμενα. καὶ οὐκ ἐάσας ἀποκρίνασθαι. εἰπεῖν, τί λέγεις, οὐδὲν ἀκήκοας, δοκῶ μοί σε εὐωχήσειν καινῶν λόγων. καὶ ἔστιν αὐτῷ ἢ στρατιώτης, ἢ παῖς Ἀστείου τοῦ αὐλητοῦ, ἢ Λύκων ὁ ἐργολάβος παραγεγονὼς ἐξ αὐτῆς τῆς μάχης, οὗ φησὶν ἀκηκοέναι. αἱ μὲν οὖν ἀναφοραὶ τῶν λόγων τοιαῦταί εἰσιν

gentis confictio. Famigerator autem is eſt qui obuius amico factus, ſtatim mutato vultu, ac renidens, interroget, Vnde tu, & quid ais? &, Habéſne ſuper hoc noui quicquam? & pergens interrogare, Nihílne, inquit, noui dicitur, atqui fauſta ſanè ſunt & læta, quæ vulgò narrantur: tum autem priùs quàm ille reſpondeat, Quid ais, inquit, nihil audiuiſti? Ergo ego te, ſicut video, rerum nouarum epulis lautè excipiam. Ac ſtatim eſt illi, aut miles aliquis, aut Aſtei tibicinis puer, aut manceps Lyco qui ex ipſo prælio ſit reuerſus, à quo ſe dicat audiiſſe, auctores ſiquidem ille tales eorum quæ dictitat profert,

fert, quos nemo queat arguere. Refert autē accepisse se ab illis, Polysperchontē cum rege hostes prælio fudisse, & superasse? Cassandrúmq; viuum in hostium potestatē venisse. Quòd si quis ei dicat, Tu autē hæc credis? Imò, inquiet; rem enim clarissima omnium voce tota vrbe ferri; tumorem crescere, omnes cōgruere, eadem enim de prælio ab omnibus narrari, magnum nimirum ea pugna fartum esse factum. Idque se ex eorum etiam vultu qui rem gerūt publicam, colligere: quem viderit ipsis penitus immutatum. Addit deinde se inaudisse quendam qui ex Macedonia aduenerit, quique omnibus quæ gesta sunt interfuerit, quintum iam diem ab illis domi oc-

αὐτοῦ, ὧν οὐδεὶς ἂν ἔχοι ἐπιλαθέσθαι. διηγεῖται δὲ τούτους φάσκων λέγειν, ὡς Πολυσπέρχων καὶ ὁ βασιλεὺς * μάχῃ νενίκηκε, καὶ Κάσανδρος ἐζώγρηται. κἂν εἴπῃ τις αὐτῷ, Σὺ δὲ ταῦτα πιστεύεις: φήσει. τὸ πρᾶγμα βοᾶσθαι γὰρ ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν λόγον ἐπεντείνειν. καὶ πάντα γὰρ συμφωνεῖν. ταῦτα λέγειν περὶ τῆς μάχης καὶ πολὺν τὸν ζωμὸν γεγονέναι. εἶναι δὲ αὐτῷ καὶ σημεῖον τὰ πρόσωπα τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν. ὁρᾶν γὰρ αὐτῷ πάντων μεταβεβληκότα. λέγει δ' ὡς καὶ παρακήκοε παρὰ τούτοις κρυπτόμενόν τινα ἐν οἰκίᾳ, ἤδη πέμπτην ἡμέραν ἥκοντα ἐκ Μακεδονίας, ὃς πάντα

ταῦτα

ταῦτα εἶδε. καὶ πάντα
διεξιὼν, πῶς οἴεσθε,
πιθανῶς σχετλιάζει.
λέγων, δυστυχὴς Κάσ-
σανδρος! ὦ ταλαίπω-
ρος? ἐνθυμῇ τὸ τῆς
τύχυς. ἀλλ᾽ οὖν ἰσχυ-
ρὸς γενόμενος. καὶ
δεῖ ἢ αὐτόν σε μό-
νον εἰδέναι. πᾶσι δὲ
τοῖς ἐν τῇ πόλει προσ-
δεδράμηκε λέγων.
Τῶν τοιούτων ἀνθρώ-
πων τεθαύμακα, τί
ποτε βούλονται λό-
γοποιοῦντες· οὐ γὰρ
μόνον ψεύδονται, ἀλ-
λὰ καὶ ἀλυσιτελῶς
ἀπαλλάττουσι. πολ-
λάκις γὰρ αὐτῶν οἱ
μὲν ἐν τοῖς βαλα-
νείοις περιστάσεις ποιού-
μενοι, τὰ ἱμάτια ἀπο-
βεβλήκασιν· οἱ δ᾽ ἐν
τῇ στοᾷ πεζομαχίᾳ
καὶ ναυμαχίᾳ νικῶντες,

πεζομαχία

cultari. Atque vbi hæc
commemorauit, misera-
tiones adiicit: at scin quo-
modo? sane quam persua-
sibiliter. O infelicem, in-
quiens, Cassandrum? O
virum ærumnosum: En
Fortuna quid possit: at
fuit certè Cassander præ-
potens. Te verò, ait, taci-
tum hoc tecum habere
oportet: ipse autē ad ciuiū
vnumquemque accurrit,
vt ei omnia narret. Equi-
dem mirari soleo quid
sibi homines hoc genus
falsis rumoribus fingen-
dis spargendisque velint:
quæres, vt taceam men-
dacij turpitudinem, non
rarò ipsis incommodo
euenit· Factum enim sæ-
pe, vt dum isti in balneis
concursus facerēt, vestes
interea suas furto amitte-
rent: alij dum in porticu,
aut pedestri, aut nauali prælio vincunt, quòd
vadi

vadimonium non ſtetiſſent, grauiter multati ſunt. Quibuſdam etiam, dum vrbes verbis ſuis fortiter caperent, cœna interea loci periit. Enimvero miſera eſt iſtorum vita & conditio: nam quæ porticus eſt, quæ officina, quæ fori pars, in qua dies non traducant integros, magno cum audientium, quos falſis ſuis narrationibus obtundunt, tædio?

ἐρήμους δίκας ὠφλήκασιν· εἰσὶ δ' οἳ καὶ πλεῖστοι λόγῳ κατὰ κράτος αἱροῦντες, παρεδειπνήθησαν. πάνυ δὴ ταλαίπωρον αὐτῶν ἐστι τὸ ἐπιτήδευμα. ποία γὰρ οὐ στοᾷ, ποίῳ δὲ ἐργαστηρίῳ, ποίῳ δὲ μέρει τῆς ἀγορᾶς οὐ διημερεύουσιν, ἀπαυδᾶν ποιοῦντες τοὺς ἀκούοντας οὕτως, καὶ καταπονοῦντες ταῖς ψευδολογίαις.

DE IMPVDENTIA.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΙΣΧΥΝΤΊΑΣ.

IMpudentiam definire licet, famæ neglectum turpis quæſtus gratia. Impudens autem is eſt, qui ſolet pecuniam mutuo rogaturus ad eum accedere, cuius

ΗΔΕ ἀναισχυντία ἐστὶ μὲν, ὡς ὅρῳ λαβεῖν, καταφρόνησις δόξης αἰσχροῦ ἕνεκα κέρδους. ὁ δὲ ἀναίσχυντος, τοιοῦτος οἷος πρῶτον μὲν ὃν ἀποστερεῖ, πρὸς

τοῦτον

τοῦτον ἀπελθὼν δανείζεσθαι. εἶτα θύσας τοῖς θεοῖς, αὐτὸς μὲν δειπνεῖν παρ' ἑτέρῳ, τὰ δὲ κρέα ἀποτιθέναι ἁλσὶ πάσας. καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ἀκόλουθον, δοῦναι, ἀπὸ τῆς τραπέζης, ἄρας κρέας καὶ ἄρτον, καὶ εἰπεῖν ἀκουόντων πάντων, εὐωχοῦ τίμιε. καὶ ὀψωνῶν δὲ, ὑπομεμνήσκειν τὸν κρεωπώλην, εἴ τι χρήσιμον αὐτῷ γέγονε καὶ ἑστηκὼς πρὸς τῷ σταθμῷ, μάλιστα μὲν κρέας, εἰ δὲ μή, ὀστοῦν εἰς τὸν ζυγὸν ἐμβάλλειν. καὶ ἐὰν μὲν λάβῃ, εὖ ἔχει. εἰ δὲ μή, ἁρπάσας ἀπὸ τῆς τραπέζης χομίκιον, ἅμα γελῶν ἀπαλλάττεσθαι. καὶ ξένοις δὲ αὐτοῦ θέαν ἀγοράσας, μὴ δοὺς

πάσσω

aliquid per fraudem detineat: deinde quum ſacra diis facit, carnes victimæ ſuæ ſale aſperſas condit, ipſe apud alium cœnans: atque ibi pediſequum ſuum compellans, ſublatis de mēſa carnium fruſto, & pane, in omnium auribus, Tu vir honeſte, inquit, epulare hilariter. Quando obſonatur, lanium meminiſſe iubet, ſi vlla vmquam in re fuerit de eo bene meritus: deinde autē trutinæ aſſiſtens, principio quidem carnes; ſed ſi id non poſſit, os ſaltem aliquod in lancem iniiciet: quod ſi auferre queat, id optimè: ſi non, tum ille è menſa vel aliquod inteſtinorum fruſtum rapiet, & cum riſu diſcedet. Iam ſi peregrinis apud ſe diuertentibus locum in theatro ad ſpectandum

ctādum emerit, ipſe quoque nullo pro capite ſuo dato ære ſpectatũ veniet: quinetiam liberos ſuos cum pædagogo eodem ſecum poſtero die ducere non dubitabit. Quæcunque autem paruo empta ferẽtem aliquem viderit, ſibi quoq; communicari iubebit. Et vbi ad ædes alienas venerit, vel hordeũ, vel, ſi vſus ita tulerit, paleam mutuaturus, eos coget à quibus acceperit, id quod dederint, domum ſibi apportare. Sæpe etiam in balneis ad aëna accedẽs poſtquam arytænam merſam repleuit, ſeſe ipſe, non ſine magno balneatoris clamore, perfundit: dein diſcedens, Laui, inquit: & ad balneatorem conuerſus, Ego verò, ait, gratiam tibi nullam.

τὸ μέρος, θεωρεῖν. ἄγειν δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς εἰς τὴν ὑστεραίαν, καὶ τὸν παιδαγωγόν. καὶ ὅσα ἐωνημένος ἄξιά τις φέρει, μεταδοῦναι κελεῦσαι, καὶ αὐτῷ. καὶ ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν οἰκίαν ἐλθὼν, δανείζεσθαι κριθάς, ποτὲ δὲ ἄχυρον. καὶ ταῦτα χρήσαντας, ἀναγκάσαι ἀποφέρειν πρὸς αὐτόν. δεινὸς δὲ καὶ πρὸς τὰ χαλκεῖα τὰ ἐν τῷ βαλανείῳ προσελθὼν, καὶ βάψας ἀρύταιναν, βοῶντος τοῦ βαλανέως, αὐτὸς * αὐτοῦ καταχέασθαι, καὶ εἰπεῖν, ὅτι λέλουται, ἀπιών· κἀκεῖ, οὐδεμία σοι χάρις.

ἀρύω.

γρ. αὑτ.

ΠΕΡΙ ΜΙΚΡΟΛΟΓΙΑΣ.

Ἡ δὲ μικρολογία ἐστὶ φειδωλία τοῦ διαφόρου ὑπὲρ τὸν καιρόν. ὁ δὲ μικρολόγος, τοιοῦτός τις οἷος ἐν τῷ μηνὶ ἡμιωβόλιον ἀπαιτεῖν ἐπὶ τὴν οἰκίαν, καὶ συσσιτῶν ἀριθμεῖν πόσας κύλικας ἕκαστος * πέπωκε. καὶ ἀπάρχεσθαι ἐλάχιστον τῇ Ἀρτέμιδι τῶν συνδειπνούντων. καὶ ὅσα μικροῦ τις πριάμενος λογίζεται, πάντα φάσκειν εἶναι ἄγαν. καὶ οἰκέτου χύτραν ἢ λοπάδα κατάξαντος, εἰσπρᾶξαι ἀπὸ τῶν ἐπιτηδείων. καὶ τῆς γυναικὸς ἀποβαλούσης τρίχαλκον, οἷος με-

γρ. ἐκπέπωκε.

DE SORDIDA parcimonia.

Sordida parcimonia est studium parcendi sumptibus vltra modum. Sordidè parcus is est, qui *à sodalibus apud se conuiuia agitare solitis*, tanquam pro menstrua domus pensione semiobolum exigat: & in conuiuio quot quisque calices educat, numeret: qui etiam ex omnibus conuiuis Dianæ minima libamenta offerat. Iam quæcumque ei quispiam fert impensa, etsi paruo empta, nimio tamen constare dicet. Si famulus ollam aut patinam fregerit, de eius demenso tantum detrahet, quanti erat quod fractum est. Quòd si vxor trichalcum amiserit, ille verò omnem suppel

ſupellectilem, lectos etiam atque capſas loco mouebit, & omnia ſtragula ſcrutabitur. Quicquid vendit, tanti vendit, vt emptori ea res cedere bono non queat. Ficum de ſuo horto neminẽ guſtare ſiuerit: neminem per fundũ ſuum tranſire: aut vllam cadiuã oliuam, palmulámve auferre: quotidie terminos inſpectat ſuos, ecquid immoti eodem loco iiſdem maneãt. Porrò autem debitum ſi quis die præſtituta non ſoluerit, pœnam pro mora, atque adeo vſuræ vſuram ſolet exigere. Populares conuiuio accipiens minutas apponet carnes, quúmque ad obſonandum exierit, ſæpe vacuus domum reuertetur. Vxori ſolet edicere, ne quiquam ſalẽ, aut ellychniũ,

μεταφέρειν τὰ σκεύη, καὶ τὰς κλίνας, καὶ τὰς κιβωτούς, καὶ διαφᾶν τὰ καλύμματα, καὶ ἐάν τι πωλῇ, τοσούτου ἀποδόσθαι ὥστε μὴ λυσιτελεῖν τῷ πριαμένῳ. καὶ οὐκ ἂν ἐᾶσαι οὔτε συκοτραγῆσαι ἐκ τοῦ αὐτοῦ κήπου, οὔτε διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀγροῦ πορευθῆναι, οὔτε ἐλαίαν ἢ φοίνικα τῶν χαμαὶ πεπτωκότων ἀνελέσθαι. καὶ τοὺς ὅρους δὲ ἐπισκοπεῖσθαι ὁσημέραι, εἰ διαμένουσιν οἱ αὐτοί. δεινὸς δὲ καὶ ὑπερημερίαν πρᾶξαι, καὶ τόκον τόκου· καὶ ἑστιῶν δημότας, μικρὰ τὰ κρέα κόψας, παραθεῖναι· καὶ ὀψωνῶν, μηδὲν πριάμενος εἰσελθεῖν. καὶ ἀπαγορεῦσαι τῇ γυναικὶ μήτε ἅλας χρωννύειν, μήτε ἐλλύχνιον,

μήτε κύμινον, μήτε ὀρίγανον, μήτε ὀλὰς, μήτε στέμματα, μήτε θυλήματα. ἀλλὰ λέγειν ὅτι τὰ μικρὰ ταῦτα πολλά ἐστι τοῦ ἐνιαυτοῦ. καὶ τὸ ὅλον δὲ, τῶν μικρολόγων καὶ τὰς ἀργυροθήκας ἐστὶν ἰδεῖν εὐρωτιώσας καὶ κλεῖς ἰωμένας. καὶ αὐτοὺς δὲ φοροῦντας ἐλάττω τῶν μικρῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐκ ληκυθίων μικρῶν πάνυ ἀλειφομένους, καὶ ἐν χρῷ κειρομένους, καὶ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ὑπολυομένους, καὶ πρὸς τοὺς γναφεῖς διατεινομένους, ὅπως τὸ ἱμάτιον αὐτοῖς ἕξει πολλὴν γῆν ἵνα μὴ ῥυπαίνηται ταχύ.

au cyminum, aut origanum, vel etiam farris quicquam: vel corollam vllam, vel librum vllum commodet: Magnam enim, inquit, parua hæc tandem in anno ſummam efficiunt. In ſumma, ſordidorum iſtorum hominum loculos videas ſitu obſitos, claues ferrugine illitas. Ipſos quinetiam videre licet veſtes geſtare intra quàm modicas: guttulos ex quibus vngantur, paruulos habere: capite eſſe ad cutem vſque attonſo: calceos medio die exuere: & cum fullonibus obnixè agere, vt ad poliendam ſuam veſtem cretę multum adhibeant, ne ſordes facilè contrahat.

DE

DE IMPVRITATE, *siue* moribus impuris.

IMpuritatem verò definire non eſt difficile: Eſt ſiquidem iocus luduſve euidens nimis, ac flagitioſus. Impurus verò is eſt, qui ſi in liberas mulieres incidat, veſte ſubducta pudenda illis oſtendat. In theatro reliquis tacentibus, ipſe plaudit: & quos alij libenter ſpectant, ipſe ſibilis conſectatur: & toto theatro ad ſpectandum intento, ipſe reſupinato corpore ructat, vt qui ſedent, oculos auertere neceſſe habeant. Ac quando maximè frequens eſt forum, ad nuces, mala, & reliquos omnis generis fructus accedens, ibique ſtans, de iis come-

ΠΕΡΙ ΒΔΕΛΥΡΙΑΣ.

ΟΥ̓ χαλεπὸν δέ ἐστι τὴν βδελυρίαν διορίσασθαι. ἔστι γὰρ παιδιὰ ἐπιφανὴς καὶ ἐπονείδιστος. ὁ δὲ βδελυρὸς, τοιοῦτος οἷος ἀπαντήσας γυναιξὶν ἐλευθέραις, ἀνασυράμενος δεῖξαι τὸ αἰδοῖον. καὶ ἐν θεάτρῳ κροτεῖν, ὅταν οἱ ἄλλοι παύωνται, καὶ συρίττειν οὓς ἡδέως θεωροῦσιν οἱ λοιποί. καὶ ὅταν σιωπήσῃ τὸ θέατρον, ἀνακύψας ἐρυγεῖν, ἵνα τοὺς καθημένους ποιήσῃ μεταστραφῆναι. καὶ πληθούσης τῆς ἀγορᾶς προσελθὼν πρὸς τὰ κάρυα, ἢ τὰ μῆλα, ἢ τὰ ἀκρόδρυα, ἑστηκὼς τραγηματίζεσθαι ἅμα

τῷ πωλοῦντι προσλαλῶν. καὶ καλέσαι δὲ τῶν παριόντων ὀνομαστί τινα ᾧ μὴ συνήθης ἐστὶ. καὶ σπεύδοντας δέ τους ὁρῶν, περιμεῖναι κελεῦσαι. καὶ ἡττωμένῳ δὲ μεγάλην δίκην ἀπιόντι ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου προσελθεῖν, καὶ συνησθῆναι· καὶ ὀψωνεῖν ἑαυτῷ, καὶ αὐλητρίδας μισθοῦσθαι. καὶ δεικνύειν δὲ τοῖς ἀπαντῶσι τὰ ὠψωνημένα, καὶ παρακαλεῖν ἐπὶ ταῦτα. καὶ διηγεῖσθαι προσστὰς πρὸς κουρεῖον, ἢ μυροπώλιον, ὅτι μεθύσασθαι μέλλει. καὶ οἰνοπωλῶν, κεκραμένον τὸν οἶνον τῷ φίλῳ ἀποδόσθαι. καὶ ἐπὶ θέαν ἡνίκα ἂν δέῃ πορεύεσθαι, οὐκ ἐῶν τοὺς υἱεῖς,

dit, ſermones interea cũ eorum venditore ſerens. Non etiam dubitat prætereuntium aliquem, nulla ſibi familiaritate iunctũ, nominatim compellare: & ſi quẽ aliquò properantem videat, iubebit exſpectare. Solet etiam ad eum qui in grandis pecuniæ iudicio cauſa ceciderit, redeuntem è iudicio accedere, & ei gratulari: quũq; ſibi obſonia emerit, & tibicinas conduxerit, vt cuiq; obuius fuerit factus, obſonia illi oſtendere, & ad ea inuitare: idémque ad tonſtrinã, aut tabernam vnguentariam aſtãs, narrat velle ſe mox ad ebrietatẽ vſq; bibere. Vinum vendens, etiam amico dilutum dabit. Ad ludos, quando maximè ſpectandum eſt, liberos ſuos ire non ſinit: tunc ſinit, quando gratis per

theatrorum redemptores licet ſpectare. Cùm legatus peregrè proficiſcitur, relicto domi viatico quod publicè accepit à legationis ſociis mutuò rogabit. Moris etiam habet famulum itineris comitem onerare quidē ſarcinis ſupra modum, victum verò ei ſuppeditare anguſtè nimis & infra modū. Lauta ſi cum aliis acceperit, ſuam portionem petet, vt eam ſtatim vendat. In balneis lauans, puerulo appellato, Nam hercule tu, inquit, oleum nimis rancidum mercatus es: & ſimul alieno ſe inungit. Quòd ſi quos pueri nummos æreos, vt fit, in via repererint, partē inde ſibi poſcet, illud vſurpās, Mercurium eſſe communem. Eiuſdē hominis ſunt hæc quoque. Phidonia

νίκα προῖκα ἀφιᾶσιν οἱ θεατρῶναι. καὶ ἀποδημεῖν δημοσίᾳ, τὸ μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἐφόδιον οἴκοι καταλιπεῖν, παρὰ δὲ τῶν συμπρεσβευτῶν δανείζεσθαι. καὶ τῷ ἀκολούθῳ ἐπιθεῖναι μεῖζον φορτίον ἢ δύναται φέρειν, καὶ ἐλάχιστα ἐπιτήδεια τῶν ἱκανῶν. καὶ ἀπὸ τῶν ξενίων τὸ μέρος τὸ αὐτοῦ ἀπαιτήσας ἀποδόσθαι. καὶ ἀλειφόμενος ἐν τῷ βαλανείῳ, καὶ εἰπών, σαπρόν γε τὸ ἔλαιον ἐπρίω, τῷ παιδαρίῳ· τῷ ἀλλοτρίῳ ἀλείφεσθαι. καὶ τῶν εὑρισκομένων χαλκῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑπὸ τῶν οἰκετῶν, δεινὸς ἀπαιτῆσαι τὸ μέρος, κοινὸν εἶναι φήσας τὸν Ἑρμῆν. τὰ δὲ δὴ τοιαῦτα· Φειδωνίῳ

μετρῷ τὸν πήνδακα ἐκκεκρουσμένῳ μετρεῖν αὐτὸς, τοῖς ἔνδον τὰ ἐπιτήδεια, σφόδρα ἀποψῶν, ὑποπρίασθαι· ἀμέλει δὲ καὶ χρέος ἀποδιδοὺς τριάκοντα μνῶν, ἔλαττον τέτρασι δραχμαῖς ἀποδιδόναι. καὶ φράτερας ἑστιῶν, αἰτεῖν τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἐκ τοῦ κοινοῦ ὄψου. τὰ δὲ καταλειπόμενα ἀπὸ τῆς τραπέζης ἡμίση τῶν ῥαφανίδων ἀπογράφεσθαι, ἵνα οἱ διακονοῦντες παῖδες μὴ λάβωσιν.

mensura si quid metiatur eam adhibet, cuius sit fundum collisum & introrsus adactū: domesticis suis demēsum ipse per quem studiosè radens metitur .... & si triginta mnas soluere habeat, vt quatuor tamen drachmæ de solido desiderarentur, operam dabit: quando etiam tribuleis conuiuio accipit, solet pueris suis obsonia è communi postulare: dimidiatos verò raphanos, si qui fortè de mensa tollantur, annotat, ne eos pueri ministrantes capiant.

ΠΕΡΙ ΑΚΑΙ-ρίας.

Η ΜΕΝ οὖν ἀκαιρία, ἐστὶν ἐπίτευξις λυποῦσα τοὺς ἐντυγχάνοντας.

DE INTEMPESTIVITATE, *siue* inscitia temporis.

INtempestiuitas est congressio molesta iis quibuscum congrediaris. Homo

Homo autẽ intẽpestiuus is est, qui ad amicum occupatum accedens, velit re cõmunicata cum illo deliberare: quíq; ad amicam suam febri laborantem veniat comessatum. Solet etiam eum qui iam antè fuerit ex spõso condemnatus, adire, rogãs, vt pro se quoq: intercedere velit, & ad dicendũ testimonium tũc venit quum res est iudicata: ad nuptias vocatus, in mulierum genus inuehitur. Eos qui è longinquo itinere modò aduenerint, ad deambulandum secum inuitat: re iam vendita emptorem adducit qui pluris sit empturus. Sæpè etiam è medio hominum sibi assidentium surgit, vt rem illis orsus à capite exponat, quam omnes iam audiuerint, ac pernorint: &

ὁ δὲ ἄκαιρος, τοιοῦτός τις, οἷος ἀσχολουμένῳ προσελθὼν ἀνακοινοῦσθαι, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐρωμένην κωμάζειν πυρέττουσαν. καὶ δίκην ὠφληκότα ἐγγύης προσελθὼν, κελεῦσαι αὐτὸν ἀναδέξασθαι. καὶ μαρτυρήσων παρεῖναι, τοῦ πράγματος ἤδη κεκριμένου. καὶ κεκλημένος εἰς γάμους, τοῦ γυναικείου γένους κατηγορεῖν. καὶ ἐκ μακρᾶς ὁδοῦ ἥκοντας ἄρτι, παρακαλεῖν εἰς περίπατον. δεινὸς δὲ καὶ προσάγειν ὠνητὴν πλείω διδόντα ἤδη πεπρακότι. καὶ ἀκηκοότας καὶ μεμαθηκότας ἀνίστασθαι ἐξ ἀρχῆς διδάσκων. ἐ

πρόθυμος δὲ ἐπιμεληθῆναι ἃ μὴ βούλεταί τις γενέσθαι, αἰσχύνεται δὲ ἀπείπασθαι. καὶ θύοντας καὶ ἀναλίσκοντας ἥκων τοὖμον ἀπαιτήσειν. καὶ μαστιγουμένου οἰκέτου παρεστὼς, διηγῆσθαι ὅτι καὶ αὐτοῦ παῖς οὕτω πληγὰς λαβὼν ἀπήγξατο. καὶ παρὼν διαίτῃ, συγκρούειν, ἀμφοτέρων βουλομένων διαλύεσθαι. καὶ ὀρχησάμενος ἅψασθαι ἑταίρου μηδέπω μεθύοντος.

quæ nollet quidẽ aliquis, ſed denegare tamen erubeſcit, ad illa curanda, promptus eſt. Ad eos qui ſacra faciunt, & epulas concelebrant, accedit: vt aliquam inde partem auferat. Quòd ſi præſente eo famulus cædatur; ſibi quoque puerum aliquando fuiſſe narrabit, qui ſimiliter virgis cæſus ſe ſuſpenderit. Idem captus arbiter, duos litigantes, quorũ vterque rẽ tranſigi optat, inter ſe committet. Denique ſalutaturus, ſocium manu prehẽdit, qui nondũ ſit vino madidus.

ΠΕΡΙ ΠΕΡΙεργίας.

ΑΜΕΛΕΙ περιεργία δόξειν εἶναι ἂν προσποίησίς τις λόγων καὶ πράξεων

DE SEDVLItate inepta.

Περιεργία, (quam liceat ſedulitatem ineptam dicere) eſt dictorũ factorúmq; ſimulatio cũ ſignificatione

ficatione beneuolentiæ.
Mores eiusmodi homi-
nis ita sunt. Facilè surgẽs
è medio, in se recipit, qui-
bus præstãdis par non sit:
rem quæ omniũ confes-
sione iusta est, pluribus
verbis, in aliquo inhærẽs,
docere instituit, nullo
modo posse argui. Puerũ
vini ampliùs miscere cõ-
git, quàm quãtum omnes
qui adsunt cõuiuæ, queãt
ebibere. Contẽdentes pu-
gnãtésque inuicem insti-
gat. Solet etiã viam præ-
ire, quàm ignoret ipse: cu-
ius quidem exitum mox
inuenire nequeat: & ad
ductorem exercitus acce-
dens, rogare, ecquando sit
aciem ad dimicandũ in-
structurus: necnõ quid in
perendinum diem impe-
ret: & ad patrem veniens,
En, inquit, mater in cu-
biculo iam dormit. Ac

μετ' εὐνοίας. ὁ δὲ πε-
ρίεργος, τοιοῦτός τις
οἷος ἐπαγγέλλεσθαι
ἀναστὰς ἃ μὴ δυνήσε-
ται. καὶ ὁμολογουμέ-
νου τοῦ πράγματος δι-
καίου εἶναι, ἔν τινι στὰς
ἐλεγχθῆναι. καὶ πλείω
δὲ ἐπαναγκάσαι τὸν
παῖδα κεράσαι ἢ ὅ-
σα δύνανται οἱ πα-
ρόντες ἐκπιεῖν. καὶ
διεγείρειν τοὺς μαχο-
μένους, καὶ ἧς οὐ γι-
νώσκει ἀτραποῦ ἡ-
γήσασθαι, εἶτα μὴ
δύνασθαι ἀνευρεῖν
που πορεύεται. καὶ τὸν
στρατηγὸν δὲ προσελ-
θὼν ἐρωτῆσαι, πό-
τε μέλλει παρατάττε-
σθαι, καὶ τί μετὰ τὴν
αὔριον παραγγέλλει,
καὶ προσελθὼν τῷ
πατρὶ εἰπεῖν, ὅτι ἡ
μήτηρ ἤδη καθεύδει
ἐν τῷ δωματίῳ. καὶ

fut. m. ao. 2

ao. 2. ac.

ἀπαγορεύοντος τοῦ ἰατροῦ, ὅπως μὴ δώσει οἶνον τῷ μαλακιζομένῳ, φήσας βούλεσθαι διάπειραν λαμβάνειν, εὐτρεπίσαι τὸν κακῶς ἔχοντα. καὶ γυναικὸς δὲ τελευτησάσης, ἐπιγράψαι ἐπὶ τὸ μνῆμα, τοῦ τε ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς, καὶ αὐτῆς τῆς γυναικὸς τοὔνομα, καὶ ποδαπή ἐστι. καὶ προσεπιγράψαι ὅτι οὗτοι πάντες χρηστοὶ ἦσαν. καὶ ὀμνύναι μέλλων, εἰπεῖν πρὸς τοὺς περιεστηκότας, ὅτι καὶ πρότερον πολλάκις ὀμώμοκα.

quum vini vſum ægroto medicus interdixerit, ſolet hic illum quaſi periculi faciendi cauſa ad bibendum componere. Quod ſi vxor obierit, monumento eius & mariti, & patris, & matris, nomina inſcribet, itemque cuias ipſa ſit, tum hoc elogium inſuper adiiciet, SINGVLARI OMNES ISTI PROBITATE ERANT. Idem ſi iuſiurandum adigatur, conuerſus ad circumſtantem turbam. Ego verò, inquit, iam antè ſæpius iuraui.

DE

DE STVPIDI-tate.

STupiditatem quoque definire poſſis, vt ſit animi tarditas, ſeu dicendum, ſeu faciendum ſit aliquid. Stupidus verò is eſt, qui ſedẽs ad calculos poſtquã rationes putauit, & ſummam ſubduxit, roget eum qui ſibi aſſidet. Summa quãta eſt? Ac quũ ei litem aliquis intẽderit, vbi ad diẽ illum ventum eſt, quo diſceptari cauſa debet, eius oblitus, in agrum proficiſcitur. Sæpe etiam ſedens in theatro ad ſpectandum, diſcedentibus aliis ſomno obrutus ibi relinquitur; idem quum ſe cibis ingurgitarit, noctu ſurgens, vt ad ſellas eat, in vicini canem incidit, à quo mordetur. Idem quod ac-

ΠΕΡΙ ΑΝΑΙ-σθησίας.

ΕΣΤΙ δὲ ἡ ἀναισθησία, ὡς ὅρῳ εἰπεῖν, βραδυσὶς ψυχῆς ἐν λόγοις καὶ πράξειν. ὁ δὲ ἀναίσθητος, τοιοῦτός τις οἷος λογισάμενος ταῖς ψήφοις, καὶ κεφάλαιον ποιήσας, ἐρωτᾶν τὸν παρακαθήμενον, τί γίνεται, καὶ δίκην φεύγων, καὶ ταύτην εἰσιέναι μέλλων, ἐπιλαθόμενος εἰς ἀγρὸν πορεύεσθαι. καὶ θεωρῶν ἐν τῷ θεάτρῳ, μόνος καταλείπεσθαι καθεύδων. καὶ πολλὰ φαγὼν τῆς νυκτὸς, καὶ ἐπὶ θᾶκον ἀνιστάμενος, ὑπὸ κυνὸς τῆς τοῦ γείτονος δηχθῆναι. καὶ λαβὼν καὶ ἀποθεὶς αὐτὸς,

τοῦτο

τοῦτο ζητεῖν, καὶ μὴ δύνασθαι εὑρεῖν. καὶ ἀπαγγέλλοντός τινος αὐτῷ ὅτι τετελευτηκότος αὐτοῦ φίλων ἵνα παραγένηται, σκυθρωπάσας καὶ δακρύσας, εἰπεῖν, Ἀγαθῇ τύχῃ. δεινὸς δὲ καὶ, ἀπολαμβάνων ἀργύριον ὀφειλόμενον, μάρτυρας παραλαβεῖν. καὶ χειμῶνος ὄντος μάχεσθαι τῷ παιδὶ, ὅτι σικύους οὐκ ἠγόρασε. καὶ τὰ παιδία ἑαυτοῦ παλαίαις ἀναγκάζων, καὶ τροχάζειν, καὶ εἰς κόπους ἐμβάλλειν. καὶ ἐν ἀγρῷ αὐτοῖς φακῆν ἕψων, δὶς ἅλας εἰς τὴν χύτραν ἐμβάλλων, ἄβρωτον ποιῆσαι. καὶ ὕοντος τοῦ Διὸς εἰπεῖν, Ἡδύγε τῶν ἄστρων νομίζει, ὅτι δὴ

ceperit ipse ac recondiderit, id ipsum quærere solet, reperire autem non potest. Quumque nũciatur illi obiisse aliquem ex familiaribus ipsius, vt veniat ad exequias, tum ille vultu ad mœstitiam composito, lacrymas etiam fundens: Bene, inquit, eueniat. Debitas autem pecunias recipiens, testes sibi adsciscit, & vigente hyeme, cum famulo quòd cucumeres non emerit, iurgatur. Puerulos quin etiam suos, vt lucta se exerceant, cursu contendant, vsque ad fatigationem cogere solet. In agro lentem ipse coquens, sale bis in ollam iniecto, vt mandi nequeat, efficit, cúmque à Ioue pluit, Sanè quàm inquit, siderum aqua suauis mihi videtur ....

. . . . . . Rogatus ab aliquo, Ecquot putet Sacra porta elatos mortuos: Quot vtinam, respondens ait, ego & tu haberemus.

ϗ οἱ ἄλλοι λέγουσι πόσης. ϗ λέγοντός τινος, πόσους οἴει κατὰ τὰς ἱερὰς πύλας ἐξενεχθῆναι νεκρούς, πρὸς τοῦτον εἰπεῖν, ὅσοι ἐμοὶ ϗ σοὶ γένοιντο.

DE CONTVMACIA, *siue* ferocitate.

ΠΕΡΙ ΑΥΘΑΔΕΙΑΣ.

CONtumacia est verborum in congressionibus & vitæ quotidianæ vsu duritas. Homo cōtumax ita est comparatus, vt si quis ex ipso sciscitetur, Vbi est ille? respondeat, Ne sis mihi molestus. Salutatus, salutare inuicem negligit: cúmque aliquid vendit, indicare quidē merces suas, interrogatus Quanti? non dignatur: verùm ipse potiùs emptorē interrogat, Ecquid in-

ΗΔΕ αὐθάδειά, ἐστιν ἀπήνεια ὁμιλίας ἐν λόγοις. ὁ δὲ αὐθάδης, τοιοῦτός τις οἷος ἐρωτηθεὶς, ὁ δεῖνα ποῦ ἐστιν, εἰπεῖν, Πράγματά μοι μὴ πάρεχε, ϗ προσαγορευθεὶς, μὴ ἀντιπροσειπεῖν. ϗ πωλῶν τι, μὴ λέγειν τοῖς ὠνουμένοις, πόσου ἂν ἀποδοῖτο, ἀλλ' ἐρωτᾶν τί εὑρίσκει ϗ τοῖς τιμῶσι,

μῶσι, καὶ πέμπουσιν εἰς τὰς ἑορτάς, εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἂν γένοιτο διδόμενα. καὶ οὐκ ἔχων συγγνώμην οὔτε τῷ ἀπώσαντι αὐτὸν ἀκουσίως, οὔτε τῷ ὤσαντι, οὔτε τῷ ἐμβάντι. καὶ φίλῳ δὲ ἔρανον κελεύσαντι εἰσενεγκεῖν, εἰπὼν ὅτι οὐκ ἂν δοίη, ὕστερον ἥκειν φέρων, καὶ λέγειν ὅτι ἀπόλλυσι καὶ τοῦτο τὸ ἀργύριον. καὶ προσπταίσας ἐν τῇ ὁδῷ, δεινὸς καταράσασθαι τῷ λίθῳ. καὶ ἂν ὑπομεῖναι, οὐκ ἂν προσμεῖναι πολὺν χρόνον οὐδένα. καὶ οὔτε ᾆσαι, οὔτε ῥῆσιν εἰπεῖν, οὔτε ὀρχήσασθαι ἂν ἐθελῆσαι. δεινὸς δὲ καὶ τοῖς θεοῖς μὴ ἐπεύχεσθαι.

ueniat damnādum. Religiosis quoq; hominibus, & qui ad festa solemnia diis dona mittunt, dicere solet minimè gratis datum ipsis iri, *si quid diuino acceperint munere*. Si quis illum vel inuitus, aut expulerit, aut pepulerit, aut pede presserit, non est exorabilis. Et cùm amico dixerit, collationē pecuniæ ab ipso petēti, nihil se daturū, postea ipse vltro afferet, dicétque. Velle se hāc quoque pecuniā perdere. In via si ad lapidem offenderit, maledicet illi. Et vt aliquando subsistat alicuius expectādi causa: nunquam tamen diutius cuiquam præstolabitur. Idem, vt cantet in conuiuiis, aut vice sua recitet, aut saltet, adduci non potest, Postremò diis ipsis vota facere non curat.

DE

DE SVPERSTITIONE.

SVperstitionẽ sanè definire possumus, meticulosum erga numen affectũ. Superstitiosus verò is est, qui elotis manibus, & aqua lustrali aspersus è tẽplo, foliũ lauri ore prehensum tenens, integrum diem ita ambulet. Si viam mustela eo ingrediente transcurrerit, non antè progredietur, quàm alius prior transierit, aut ipse tres lapides trans viã miserit. Serpẽtes si viderit in ædibus, sacellum eo loco exstruet. Lapides vnctos qui sunt in triuiis, solet oleo ex ampulla perfundere, nec priùs discedere, quàm posito genu eos fuerit veneratus. Quòd si

ΠΕΡΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.

Αμελει ἡ δεισιδαιμονία δόξειεν εἶναι δειλία πρὸς τὸ δαιμόνιον. ὁ ἢ δεισιδαίμων, τοιοῦτός τις οἷος ἀπονιψάμενος τὰς χεῖρας, καὶ περιῤῥανάμενος ἀπὸ ἱεροῦ, δάφνης εἰς τὸ στόμα λαβὼν, οὕτω τὴν ἡμέραν περιπατεῖν. καὶ τὴν ὁδὸν ἐὰν παραδράμῃ γαλῆ, μὴ πρότερον πορευθῆναι, ἕως διεξέλθῃ τὶς, ἢ λίθους τρεῖς ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ διαλάβῃ. καὶ ἐὰν ἴδῃ ὄφιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἱερὸν ἐνταῦθα ἱδρύσασθαι. καὶ τῶν λιπαρῶν λίθων τῶν ἐν ταῖς τριόδοις, παριὼν ἐκ τῆς ληκύθου ἔλαιον καταχεῖν. καὶ γόνατα πεσὼν καὶ προσκυνήσας, ἀπαλλάττεσθαι. καὶ ἐὰν

μῦς θύλακον ἀλφίτων διαφάγῃ, πρὸς τὸν ἐξηγητὴν ἐλθὼν, ἐρωτᾶν τί χρὴ ποιεῖν· καὶ ἐὰν ἀποκρίνηται αὐτῷ ἐκδοῦναι τῷ σκυτοδέψῃ ἀποῤῥάψαι, μὴ προσέχων τούτοις, ἀλλ' ἀποτραπεὶς ἐκδύσασθαι. καὶ πυκνὰ δὲ τὴν οἰκίαν καθαρεῖν. καὶ οὔτε ἐπιβῆναι μνήματι, οὔτε ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν, οὔτε ἐπὶ λέχοι. καὶ ὅταν ἐνύπνιον ἴδῃ, πορεύεσθαι πρὸς τοὺς ὀνειροκρίτας, πρὸς τοὺς μάντεις, πρὸς τοὺς ὀρνιθοσκόπους, ἐρωτήσων τίνι θεῷ ἢ θεᾷ προσεύχεσθαι δεῖ καὶ τελεσθησόμενος, πρὸς τοὺς Ὀρφεοτελεστὰς κατὰ μῆνα πορεύεσθαι μετὰ τῆς γυναικός. ἐὰν δὲ μὴ σχολάζῃ ἡ γυνὴ, μετὰ

mus fortè farinæ follē arroserit, adit ad interpretem, & quid facto sit opus eum percontatur: qui si respōdeat, cerdoni nimirum tradēdum esse illum follem, vt sarciatur: superstitiosus iste neglecto arioli responso, religioni rem habens exinanitum saccum à se amolietur. Solet etiam domum crebrò purificare: sepulchrū nullū insistere: ad defunctorum iusta nullus accedere; neque itē ad vllam vnquam puerperam. Insomnium porrò si viderit, pergere ille ad somniorum interpretes, ad diuinos, ad augures, sciscitaturus, cui deo, cui deæ vota sint facienda. Et vt sacris initietur, ad Orpheotelestas quot mensibus cum vxore: aut si vxori non vacet, cum nutrice

nutrice & filiolis suis, itat. Prætereà in compitis antè quàm inde discedat aqua in caput aspersa se lustrat. Piatricibus quin etiam ascitis, iubet se squillę aut catuli circumlatione purgari. Quòd si quem mẽte captum, aut comitialem viderit, solet inhorrescens in sinum sibi despuere.

τῆς τίτθης καὶ τῶν παιδίων. καὶ ἐπὶ τοῖς τριόδοις ἀπελθὼν κατὰ κεφαλῆς λούσασθαι καὶ ἱερείας καλέσας, σκίλλῃ ἢ σκύλακι κελεῦσαι αὐτὸν περικαθᾶραι· μαινόμενόν τε ἰδὼν ἢ ἐπίληπτον, φρίξας εἰς κόλπον πτύσαι.

DE QVERELA, *siue*, iniqua querulitate.

ΠΕΡΙ ΜΕΜΨΙΜΟΙΡΙΑΣ.

QVerela iniqua, est expostulatio nullo iure facta. Hominis autem queruli mores istiusmodi sunt, vt si ad eum amicus portionẽ aliquam è conuiuio miserit, dicat ei qui afferat: Hoc illud est quòd ego ad cœnã nõ sum vocatus: inuidisti nimirum mihi iusculum & villũ tuum, & cùm illum

ΕΣΤΙ δὲ ἡ μεμψιμοιρία, ἐπιτίμησις παρὰ τὸ προσῆκον δεδομένη. ὁ δὲ μεμψίμοιρος, τοιόσδε τις οἷος, ἀποστείλαντος μερίδα τοῦ φίλου, εἰπεῖν πρὸς τὸν φέροντα, ἐφθόνησάς μοι τοῦ ζωμοῦ, καὶ τοῦ οιναρίου, οὐκ ἐπὶ δεῖπνον καλέσας· καὶ ὑπὸ τῆς

ἑταίρας καταφιλούμενος, εἶπεν, Θαυμάζω εἰ σὺ καὶ ἀπὸ ψυχῆς με φιλεῖς. καὶ τῷ Διῒ ἀγανακτεῖν οὐ διότι ὕει ἀλλὰ διότι ὕστερον. καὶ εὑρών τι καὶ ἐν τῇ ὁδῷ βαλάντιον, εἰπεῖν, Ἀλλ' οὐ θησαυρὸν εὕρηκα οὐδέποτε. καὶ πριάμενος ἀνδράποδον ἄξιον, καὶ πολλὰ δεηθεὶς τοῦ πωλοῦντος. Θαυμάζω, εἰπεῖν, ὅ τι ὑγιὲς οὕτω ἄξιον ἐώνημαι. καὶ πρὸς τὸν εὐαγγελιζόμενον ὅτι υἱός σος γέγονεν, εἰπεῖν, Ὅταν προσθῇς, καὶ τῆς οὐσίας τὸ ἥμισυ ἄπεστιν, ἀληθῆ ἐρεῖς. καὶ νίκην νικήσας καὶ λαβὼν πάσας τὰς ψήφους, * ἐγκαλεῖν τῷ γράψαντι τὸν λόγον, ὡς πολλὰ παραλε-

γρ. ἐγκαλεῖ.

amica etiam & etiam suauiatur, Miror, inquit, si tu ex animo ista mihi des basia. Ioui succenset, non modò si non pluat: sed etiam si seriùs; cúmque in via crumenam inuenit. Ego verò, ait, thesaurum nullum vnquā reperi. Similiter quum paruo mancipium emerit, vt potè exorato multis precibus venditore, Mirum sanè, inquit, si tantulo quicquā emerim, quod sit alicuius pretij. Iam si quis lætum illud nuntium ipsi afferat, Filiolo, inquiens, auctus es: Adiice, ait ille. Et dimidia bonorū pars tibi periit, tum quod res est dixeris. Idem postquam in iudicio omnium calculis vicit, nihilominus tamen de eo cōqueritur, qui orationem scripsit quam pro se habuit, vt qui multa ipsius

ta ipsius iusta omiserit. Iam si ad subleuandam ipsius egestatẽ amici pecunias contulerint: & dicat deinde aliquis, Nunc esto hilaris: Quo pacto esse possum (inquiet) cùm & singulis sua sit pecunia reddenda: & hoc amplius gratiæ cuique tanquam pro accepto beneficio habendæ?

λοιπό τι τῶν δικαίων. καὶ ἐράνου εἰσενεχθέντος παρὰ τῶν φίλων, καὶ φήσαντός τινος, Ἱλαρός ἐστι. καὶ πῶς, εἰπεῖν, ὅτε δεῖ τὸ ἀργύριον ἀποδοῦναι ἑκάστῳ, καὶ χωρὶς τούτων, χάριν ὀφείλειν ὡς εὐηργετημένον.

DE DIFFIdentia.

ΠΕΡΙ ΑΠΙΣΤΙΑΣ.

Diffidentia est per quam omnes fraudis suspectos habemus. Diffidens autem is est, qui si ad emenda obsonia puerum miserit, aliũ mox mittat, qui percõtetur quãti emerit. Si ferat ipse pecunias, solet eas singulis stadiis numerare.

Ἔστιν ἀμέλει ἀπιστία, ὑπόληψίς τις ἀδικίας κατὰ πάντων. ὁ δὲ ἄπιστος, τοιοῦτός τις οἷος, ἀποστείλας τὸν παῖδα ὀψωνήσοντα, ἕτερον παῖδα πέμπειν πευσόμενον πόσου ἐπρίατο, καὶ φέρων αὐτὸς τὸ ἀργύριον, καὶ κατὰ στάδιον ἀριθμεῖν πόσον ἐστί.

καὶ τὴν γυναῖκα τὴν αὐτοῦ ἐρωτᾶν κατακείμενος, εἰ κέκλεικε τὴν κιβωτὸν, καὶ εἰ σεσήμανται τὸ κοιμιοῦχιον, καὶ εἰ ὁ μοχλὸς εἰς τὴν θύραν τὴν αὐλείαν ἐμβέβληται. καὶ ἐὰν ἐκείνη φῇ, μηδὲν ἧττον, αὐτὸς αὐτὸς γυμνὸς ἐκ τῶν στρωμάτων, καὶ ἀνυπόδητος, τὸν λύχνον ἅψας, ταῦτα πάντα περιδραμὼν ἐπισκέψασθαι, καὶ οὕτω μόλις ὕπνου τυγχάνειν. καὶ τοὺς ὀφείλοντας αὐτῷ ἀργύριον, μετὰ μαρτύρων ἀπαιτεῖν τοὺς τόκους, ὅπως μὴ δύνωνται ἔξαρνοι γενέσθαι. καὶ τὸ ἱμάτιον ἢ ἐκδοῦναι δεινὸς, οὐχ ὡς βέλτιστα ἐργάσεται, ἀλλ' ὅταν ᾖ ἄξιος ἐγγυητὴς τοῦ κναφέως. καὶ ὅταν ἥκῃ τις αἰτησόμενος ἐκπώματα, μάλιστα μὲν μὴ

Cubans in lecto, vxorem interrogat an capſam benè clauſerit: an probè ſit arca obſignata: an veſtibuli foribus peſſulus ſit obditus; ac licèt affirmet illa, nihilo tamen ſecurus, nudus ac diſcalceatus è lecto ſurgens, accenſa lucerna, obire ſingula, & inſpicere pergit, ac vix ita tandem ſomno ſe dedere. Ad debitores ſuos fœnus ſortis exacturus, cum teſtibus accedit: ne inficiàs videlicet ire poſſint. Veſtem poliendam dealbandámque, non ei dare ſolet qui fullo ſit optimus: ſed ei qui fideiuſſorem det idoneum. Quòd ſi quis pocula ab ipſo commodatò roget, ſolet ille maximè quidem, non

dare: *aut si quando det, continuò repetere.* Puerum à pedibus iubet non à tergo sequi, sed ante se ambulare: ne possit ille intereundum fugã capessere, hac ratione cauẽs. Postremò iis qui cùm aliquid ab ipso sumpserint, dicũt illi, Refer in rationes: Imò ait, deponere: non enim vacat mittere flagitatum.

DE FOEDItate.

FOEditas est corporis incuria & illuuies hominibus molesta. Homo fœdus is est, qui lepra & vitiligine laborans, vnguésque habens prælongos, inter homines versetur, ac dicat gentileis sibi esse hos morbos: nam

δοῦναι. καὶ τὸν παῖδα δὲ ἀκολουθοῦντα κελεύειν αὐτοῦ ὄπισθεν μὴ βαδίζειν, ἀλλ' ἔμπροσθεν, ἵνα φυλάττηται αὐτὸ μὴ ἐν τῇ ὁδῷ ἀποδράσῃ. καὶ τοῖς εἰληφόσι τι παρ' αὐτοῦ καὶ λέγουσι, πόσου; καλάθου, οὐ γὰρ σχολάζω πέμπειν.

ΠΕΡΙ ΔΥΣχερείας.

Ἔστι δὲ ἡ δυσχέρεια, ἀθεραπευσία σώματος, λύπης παρασκευαστική. ὁ δὲ δυσχερὴς τοιοῦτός τις, οἷος λέπραν ἔχων καὶ ἀλφὸν καὶ τοὺς ὄνυχας μεγάλους, περιπατεῖν. καὶ φῆσαι ταῦτα εἶναι αὐτῷ συγγενῆ ἀῤῥωστήματα, καὶ

τὸν πατέρα ἔχειν καὶ τὸν πάππον. ἀμέλει δὲ δεινὸς καὶ ἕλκη ἔχειν ἐν ταῖς ἀντικνημίοις, καὶ προσπταίσματα ἐν τοῖς δακτύλοις, καὶ ταῦτα μὴ θεραπεῦσαι, ἀλλ᾽ ἐᾶσαι θηριωθῆναι. καὶ τὰς μασχάλας θηριώδεις καὶ δασείας ἔχειν ἄχρις ἐπὶ πολὺ τῶν πλευρῶν. καὶ τοὺς ὀδόντας μέλανας καὶ ἐσθιομένους, ὥστε δυσέντευκτος εἶναι καὶ ἀηδής. καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐσθίων ἀπομύττεσθαι. θύειν δεξάμενος, προσλαλεῖν. καὶ ἀπορρίπτειν ἀπὸ τοῦ στόματος ἅμα πιεῖν, προσευγγάνειν· ἐλαίῳ σαπρῷ ἐν βαλανείῳ χρῆσθαι· ἱμάτιον κηλίδων μεστὸν ἀναβαλόμενος, εἰς ἀγορὰν ἐξελθεῖν. καὶ εἰς ὀρνιθο-

& patrem & auum fuisse eis obnoxios. Solet etiam vlcera in tibiis, & in digitis tubercula habens, nullam iis medicinam facere: sed sinere donec incurabilia reddantur. Axillas ferarum more hirsutas, pilis magnam laterum partem occupantibus, habet. Dentes verò nigros atque exesos, vt molestus sit & insuauis cum eo congressus. Eidem hæc quoque conueniunt: nares inter comedendum mungere: & quum edere inceperit, colloqui; & ex ore quædam emittere: inter bibendum eructare: oleo in balneis vti rancido: idémque in forum veste amictus quæ sit maculis inquinata, prodibit: quúmque ad aruspicem

cem mater exierit, lingua interea non fauere, neque à malis verbis se abstinere moris habet. Sæpe etiã dum vota libationésque fiunt, pateram sibi è manibus elabi sinit, & simul risum tollit, quasi aliquid fecerit portẽtosum. Tibicines si audiat, vnus inter omnes manibus plaudere, atque eorum etiam modulos inepta imitatione effingere: dein tibicinem quòd citò finem nõ fecerit, increpare: & dum vltra mensam vult exspuere, in eum qui pocula in conuiuio ministrat, conspuit.

DE INSVAVITATE, *siue*, tædio.

TÆdium, si definire velis, est molestus absque damno congressus. Homo tædiosus est

σκότου τῆς μητρὸς ἐξελθούσης, βλασφημῆσαι. καὶ εὐχομένων καὶ σπενδόντων ἐμβαλεῖν τὸ ποτήριον, καὶ γελάσαι ὡς τεράστιόν τι πεποιηκώς. καὶ αὐλούμενος δὲ κροτῆσαι ταῖς χερσὶ μόνος τῶν ἄλλων, καὶ συντερετίζειν. καὶ ἐπιτιμᾶν τῇ αὐλητρίδι μὴ ταχὺ παυσαμένῃ. καὶ ἀποπτύσαι δὲ βουλόμενος ὑπὲρ τῆς τραπέζης, προσπτύσαι τῷ οἰνοχόῳ.

ΠΕΡΙ ΑΗδίας.

ΕΣΤΙ δὲ ἀηδία ὡς ὅρῳ περιλαβεῖν, ἔντευξις λύπης ποιητικὴ ἄνευ βλάβης. ὁ δὲ ἀηδὴς

τοιοῦτός τις οἷος ἐγείρειν ἄρτι καθεύδοντα εἰσελθὼν, ἵνα αὐτῷ λαλῇ. καὶ ἀνάγεσθαι δὴ μέλλοντας κωλύειν. καὶ προσελθὼν, δεῖσθαι ἐπισχεῖν ἕως ἂν περιπατήσῃ. καὶ τὸ παιδίον τῆς τίτθης ἀφελόμενος μασώμενον, σιτίζειν αὐτὸς, καὶ ὑποκορίζεσθαι ποππύζων. καὶ ἐσθίων ἅμα διηγεῖσθαι εἰς ἐλλέβορον πιὼν, ἄνω καὶ κάτω καθαρθείη. καὶ ζωμοῦ σοῦ παρακειμένου ἐν τοῖς ὑποχωρήμασιν αὐτῷ μελαντέρα ἡ χολή. καὶ ἐρωτῆσαι δὲ δεινὸς ἐναντίον τῶν οἰκείων, Ποία ἡμέρα με ἔτικτες, καὶ ὅτι ψυχρὸν ὕδωρ ἐστὶ παρ' αὐτῷ λακκαῖον. καὶ ὡς κῆπος λάχα-

qui vix incipientem dormire, excitet, ingressus, vt cum eo colloquatur: & qui ad eum accedens qui inibi est, vt nauim soluat, moram ei afferat, & exspectare iubeat, donec aliquot secum spatia confecerit. Infantem etiam puerum nutrici suæ adimens ipse mansum ei cibum in os inseret, & blādulè compellans, poppysmis permulcebit. Inter edendum narrat se helleboro accepto, quæ in visceribus hærerent, eiecisse deiecisséque: tum addit, in effusis bilem fuisse iure apposito magis atram. A matre præsentibus amicis & familiarib. quærere amat, Ecqua me die mater, peperisti? Aquam ait sibi esse in cisterna frigidam: olera in horto multa

multa & tenera: domum suã hospitibus ita patere, quasi esset publicũ diuersoriũ:& quum peregrinos hospitio excipit, parasitũ suum producit, vt videãt illi qualis sit: atque in conuiuio ad ipsũ conuersus, Heus tu, parasite, inquit, vt iis qui hic adsunt, sis oblectamento.

να πολλὰ ἔχων καὶ ἁπαλά, καὶ ὅτι ἡ οἰκίον αὐτοῦ, πανδοχεῖον ἐστι. καὶ ξενίζων δὲ δεῖξαι τὸν παράσιτον αὐτοῦ ποῖός τις. καὶ παρακαλῶν δὲ ἐπὶ τοῦ ποτηρίου ὅτι τέρψον τοὺς παρόντας.

DE SORDIDA ET friuola laudis cupidine.

ΠΕΡΙ ΜΙΧΡΟφιλοτιμίας.

Μικροφιλοτιμία, quã possis Latinè dicere ineptã, ac circa res paruas versantẽ ambitionẽ; ea est honorum ac gloriæ cupido illiberalis. Homo verò ineptè ambitiosus is est, qui ad cœnam vocatus, conuiuatori ipsi studeat assidere: qui filium Delphos abducat, vbi comam ponat: qui operã det

Ἡ δὲ μικροφιλοτιμία δόξειεν εἶναι ὄρεξις τιμῆς ἀνελεύθερος. ὁ δὲ μικροφιλότιμος, τοιοῦτός τις, οἷος σπουδάσαι ἐπὶ δεῖπνον κληθεὶς, παρ' αὐτὸν τὸν καλέσαντα κατακείμενος δειπνῆσαι. καὶ τὸν υἱὸν ἀποκεῖραι ἀπαγαγὼν εἰς Δελφούς. καὶ ἐπιμεληθῆναι

ἢ ὅπως αὐτῷ ὁ ἀκόλουθος Αἰθίοψ ἔσται. καὶ ἀποδοὺς μνᾶν ἀργυρίου, καινὸν ποιῆσαι ἀποδοῦναι. καὶ βοῦν θύσας, τὸ προμετωπίδιον ἀπαντικρὺ τῆς εἰσόδου προσπατταλεῦσαι, στέμμασι μεγάλοις περιδήσας, ὅπως οἱ εἰσιόντες ἴδωσιν ὅτι βοῦν ἔθυσε. καὶ πομπεύσας δὲ μετὰ τῶν ἱππέων, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἀποδοῦναι τῷ παιδὶ ἀπενεγκεῖν οἴκαδε, ἀναβαλόμενος δὲ τοιμάτιον εἰς τὴν ἀγορὰν περιπατεῖν. καὶ κυναρίου δὲ τελευτήσαντος, αὐτῷ μνῆμα ποιῆσαι. στηλίδιον ποιήσας, ἐπιγράψαι, ΧΛΑΔΟΣ ΜΕΛΙΤΑΙΟΣ, καὶ ἀναθεὶς δακτύλιον χαλκοῦν ἐν τῷ Ἀ-

pedissequum habeat genere Æthiopem: qui etiam si minam argenti velit soluere, laboret vt reddat in aspero. Et si bouem sacrificarit, solet anteriorem capitis eius partem magnis redimitam sertis pro foribus in ipso introitu figere: vt intelligant quicunque ingredientur, esse ab ipso bouem mactatum. Atque vbi pompam cum aliis equitibus duxit, reliquis omnibus puero traditis, qui ea domum referat, ipse trabeatus in forum pergit, & ibi deambulat, quúmque illi paruulus aliquis canis fuerit mortuus, monumentum ei faciet, ascriptis etiam in columella his verbis, SVRCVLVS MELITENSIS. Iam cùm æreum annulum Æscu-

lapio

lapio conſecrarit, appenſis ſubinde nouis coronis totum atteret: atque adeo ipſe quotidie vnguentis oblinitur. Sanè etiã, quæ pertinent ad curam magiſtratus, quos prytaneos vocant, ipſe diligenter curare ſolet: quò poſſit, vbi litatum fuerit, rem populo renuntiare. Itaque candidatus & coronatus in concionem prodit, & infit, Nos prytanei, ô Athenienſes, Matri Deûm ſacra ritè fecimus & litauimus; vos igitur omnia fauſta exſpectate. His ita renũtiatis, domum reuertitur, deinde vxori narrat ſibi proſperè ſupra modum res ſuccedere.

σκληπιῷ, τοῦτον ἐκτρίβειν στεφανοῦντα. ἀλείφεσθαι ὁσημέραι. ἀμέλει δὲ καὶ συνδιοικήσασθαι παρὰ τῶν πρυτάνεων ὅπως ἀπαγγείλῃ τῷ δήμῳ τὰ ἱερά. καὶ παρεσκευασμένος λαμπρὸν ἱμάτιον, καὶ ἐστεφανωμένος, παρελθὼν εἰπεῖν, Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐθυόμεν οἱ πρυτάνεις τὰ ἱερὰ τῇ μητρὶ τῶν θεῶν ἄξια καὶ καλά, καὶ ὑμεῖς ἐκδέχεσθαι τὰ ἀγαθά. καὶ ταῦτα ἀπαγγείλας, ἀπιὼν διηγήσασθαι οἴκαν, δὲ τῇ ἑαυτοῦ γυναικί, ὡς καθ᾽ ὑπερβολὴν εὐημερεῖ.

Περὶ

ΠΕΡΙ ΑΝΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

ΗΔΕ ἀνελευθερία ἐστὶ περιουσία τις ἀπὸ φιλοτιμίας δαπάνην ἔχουσα. ὁ δὲ ἀνελεύθερος, τοιοῦτός τις οἷος, νικήσαι τραγῳδοὺς, ταινίαν ἀναθεῖναι ξυλίνην τῷ Διονύσῳ, ἐπιγράψας αὐτοῦ τὸ ὄνομα. καὶ ἐπιδόσεων γινομένων, ἐκ τοῦ δήμου ἀναστὰς, σιωπᾷν, ἢ ἐκ τοῦ μέσον ἀπελθεῖν. καὶ ἐκδιδοὺς αὐτοῦ θυγατέρα τοῦ μὲν ἱερείου, πλὴν τῶν ἱερείων, τὰ κρέα ἀποδίδοσθαι. τοὺς δὲ διακονοῦντας, ἐν τοῖς γάμοις οἰκοσίτους μισθώσασθαι.

DE ILLIBERALITATE.

ILliberalitas eſt nimius quidã præ ſtudio parcendi ſumptibus, gloriæ cõtemptus. Illiberalis autem is eſt, qui ſi è tragico certamine victoriam reportarit, tæniam Libero patri ligneam conſecret, in qua nomen ipſius ſit inſcriptũ: qui etiam cum neceſſario Reip. tempore pecuniæ à ciuibus extra ordinem conferuntur, in concione ſurgens, ſilentio vtatur, aut è medio ſe proripiat. Filiam ſuam nuptum collocãs, mactatæ victimæ carnes omnes iis exceptis ex quibus fiunt ſacra, vendit: & ad miniſtrandum in nuptiis, mercede conductos adhibet, qui ſuo quiſque cibo veſcantur.

Triremi præfectus quam instruxit, gubernatoris stragulis tabulata sternet suis interea vti parcens. E foro postquam obsonatus est, rediẽs, carnes ipse gestat, atque olera etiam in sinu. Vestem quando à sordibus purgandam locauit, domi tantisper se continet. Quòd si quis amicorum eius fortuna vsus aduersa, eranum à suis familiaribus exigat, ídque ipse sciat, deflectẽs ex itinere, domum tendit. Vxor ancillas emit, ille quidem nullas; sed quæ in publicum prodeuntem comitentur, conducit. Manè vbi surrexit domum ipse mundare, lectósque purgare solet: & sedens, vile quod gestat pallium, inuertere.

καὶ τριηραρχῶν, τὰ τοῦ κυβερνήτου στρώματα ὑπὸ τοῦ καταστρώματος ὑποστορέννυσθαι, τὰ δὲ αὑτοῦ ἀποτιθέναι. καὶ ἐξ ἀγορᾶς δὲ ὀψωνήσας, τὰ κρέα αὐτὸς φέρειν καὶ τὰ λάχανα ἐν τῷ προκολπίῳ. καὶ ἔνδον μένειν ὅταν ἐκδῷ θοιμάτιον ἐκπλῦναι. καὶ φίλου ἔρανον συλλέγοντος, προειδόμενος, ἀποκάμψας ἐκ τῆς ὁδοῦ, οἴκαδε πορεύεσθαι· καὶ μὴ πρίασθαι θεραπαίνας, ἀλλὰ μισθοῦσθαι εἰς τὰς ἐξόδους. καὶ ἀναστὰς, τὴν οἰκίαν καλλῦναι, καὶ τὰς κλίνας ἐκκορῆσαι. καὶ καθεζόμενος παραστρέψαι τὸν τρίβωνα ὃν αὐτὸς φορεῖ.

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΑΛΑΖΟΝΕΙΑΣ.

Ἀμελεῖ δὲ ἡ ἀλαζονεία δόξαν εἶναι προσδοκία τινῶν ἀγαθῶν οὐκ ὄντων. ὁ δὲ ἀλαζὼν, τοιοῦτός τις οἷος ἐν τῷ Διαζεύγματι ἑστηκὼς διηγεῖσθαι ξένοις ὡς πολλὰ χρήματα αὐτοῖς ἐστιν ἐν τῇ θαλάττῃ, καὶ περὶ τῆς ἐργασίας δανειστικῆς διεξιέναι, ἡλίκη, καὶ αὐτὸς ὅσα εἴληφε. καὶ συνοδοιπόρου ἀπολαύσας ἐν τῇ ὁδῷ, λέγειν ὡς μετὰ Εὐάνδρου ἐστρατεύσατο. καὶ ὅσα λιθοκόλλητα ποτήρια ἐκόμισε, καὶ περὶ τῶν τεχνιτῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι βελτίους εἰσὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἀμφισβητῆσαι.

DE OSTENTATIONE.

Ostẽtatio dici queat, inanis bonorum quorundam quæ non adſint, prædicatio. Oſtentator autem eiuſmodi eſt, qui in Digmate Piræei ſtans, peregrinis narret multam ſe pecuniam traiectitiam habere: & de toto fœnebri quæſtu longos ſermones habeat, quantus ille ſit explicans, & quæ lucra inde fecerit. Inter eundum viæ comitem nactus, ſe ſub Alexandro in illa nobili expeditione meruiſſe narrabit: & quàm multa inde gemmata potoria reportarit. Aſiaticos etiam artifices, Europæis eſſe præſtantiores, diſſentientibus aliis contendet.

Deinde

Deinde literas ab Antipatro esse allatas memorabit, quæ ipsum vix duobus comitatum in Macedoniam venisse dicant Se, cùm esset sibi materiæ concessa immunis exportatio, oblato beneficio vti noluisse, vt omnes omnium calumnias effugeret. Eundem se, in caritate annonæ amplius quinque talenta pauperibus ciuibus largientem insumsisse. Quòd si ignotis assideat, eos iubebit ponere calculos, & illorum quibus aliquid erogarit, numerum inire: qui vt sexcenti reperiantur, calculis sigillatim multiplicatis, probabilibus etiam cuique eorum nominibus additis, efficiet, adeò, vt decem talentorum summa tandem colligatur: quam omnem

καὶ γράμματα εἰπεῖν ὡς πάρεστι παρὰ Ἀντιπάτρου, τρίτον δὴ λέγοντα παραγενέσθαι αὐτὸν εἰς Μακεδονίαν καὶ διδομένης αὐτῷ ἐξαγωγῆς ξύλων ἀτελοῦς, εἰπεῖν ὅτι ἀπείρηται, ὅπως μηδ' ὑφ' ἑνὸς συκοφαντηθῇ. καὶ ἐν τῇ ποδιᾷ ὡς πλείω ἢ πέντε τάλαντα γένοιτο αὐτῷ τὰ ἀναλώματα διδόντι τοῖς ἀπόροις τῶν πολιτῶν. καὶ ἀγνώστων δὲ παρακαθημένων, κελεῦσαι θεῖναι τὰς ψήφους, καὶ ποσοῦν αὐτὰς καθ' ἑξακοσίους, κατὰ μίαν. καὶ προστιθεὶς πιθανὰ ἑκάστοις τούτων ὀνόματα, καὶ ποιῆσαι δέκα τάλαντα. καὶ τοῦτο φῆσαι

εἰσε

εἰσενηνοχέναι εἰς ἐράνους αὐτὸν. καὶ τὰς τριηραρχίας εἰπεῖν ὅτι οὐ τίθησιν, οὐδὲ τὰς λειτουργίας ὅσας λελειτούργηκε. καὶ προσελθὼν δ' εἰς τοὺς ἵππους τοὺς ἀγαθοὺς πωλοῦσι, προσποιήσασθαι ὠνητιᾶν καὶ ἐπὶ τὰς κλίνας ἐλθὼν ἱματισμὸν ζητῆσαι εἰς δύο τάλαντα. καὶ τῷ παιδὶ μάχεσθαι οὐκ ἔχων χρυσὸν νῦν τῷ ἀκολουθεῖν. καὶ μισθωτῇ οἰκίᾳ οἰκῶν, φῆσαι ταύτην εἶναι τὴν πατρῴαν, πρὸς τὸν μὴ εἰδότα· διότι μέλλει πωλεῖν αὐτὴν διὰ τὸ ἐλάττω εἶναι πρὸς τὰς ξενοδοχίας.

summam, se inopibus subleuandis impendisse affirmabit: & tamen, inquit, in hac ratione non duco, instructas à me triremes, quibus præfui: & alia quibus Reipub. causa sum functus, munia sumptuosa. Idem ad eos accedens, qui generosos equos vēdunt velle se emere simulat: & in nundinis ad tentoria eorum qui merces vænum exponunt, appropinquans, vestem sibi ostendi iubet duûm talentorum. Puerum quòd se sine auro sequatur, grauiter obiurgat. Denique in conducto habitans, si cum aliquo sermonē habeat, qui id ignoret, paternas esse has ædes dicet: quas ipse, quòd sint ad hospites excipiendos angustiores, vendere cogitet.

Μέχρι τοῦδε αἱ πρὶν ἐκδόσεις· τὰ δὲ ἑξῆς νῦν τὰ πρῶτα ἐξεδόθη.

Hactenus priores editiones. Quæ sequuntur, nunc primùm in lucem prodeunt.

DE

DE SVPERBIA.

SVperbia est, aliorum *omnium* præter quàm sui, contemptus. Homo superbus talis est. Si quis eum properè *conuentum velit*, à cœna se illum cõuẽturum dicet inter ambulandum. Si fuerit de quoquam bene meritus, meminisse *beneficij* etiam in viis iubebit, atq; adeo coget. Prior ad quemquã accedere nolet. Eos qui emũt aliquid ab ipso, vel aliquid rerum illius conduxerunt, iubere non veretur, vt prima luce ad se veniant. Dum per vias ingreditur, caput semper demittens, obuiorum neminem alloquitur. Si visum aliquando ei fuerit, amicos cõuiuio excipere, ipse cum illis non cœnat.

ΠΕΡΙ ΥΠΕΡΗΦΑΝΙΑΣ.

ΕΣΤΙ δὲ ὑπερηφανία καταφρόνησίς τις πλὴν αὑτοῦ, τῶν ἄλλων. ὁ δὲ ὑπερήφανος τοιόσδε τις, οἷος τῷ σπεύδοντι ἀπὸ δείπνου ἐντεύξεσθαι, φάσκειν ἐν τῷ περιπατεῖν. καὶ εὖ ποιήσας, μεμνῆσθαι φάσκειν ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ βιάζειν, καὶ προσελθεῖν πρότερος οὐδενὶ θελήσας: καὶ τοὺς πωλοῦντάς τι καὶ μεμισθωμένους δεινὸς κελεῦσαι ἥκειν πρὸς αὐτὸν ἅμ' ἡμέρᾳ. καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς πορευόμενος μὴ λαλεῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι, κάτω κεκυφώς. ὅταν δὲ αὐτῷ δόξῃ, ἑστιᾶν τοὺς φίλους, αὐτὸς μὴ συνδειπνεῖν,

ἀλλὰ τῶν ὑφ' αὐτῶν τινι συντάξαι αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι. καὶ προαποστέλλειν δὲ ἐπὰν πορεύηται τὸν ἐροῦντα ὅτι ἔρχεται. καὶ οὔτε ἐπ' ἀλειφόμενον αὐτὸν οὔτε ἐσθίοντα ἐάσαι ἂν εἰσελθεῖν. Ἀμέλει δὲ καὶ λογιζόμενος πρός τινα, τῷ παιδὶ συντάξαι τὰς ψήφους διωθεῖν καὶ κεφάλαιον ποιήσαντι, γράφαι αὐτῷ εἰς λόγον. Καὶ μὴν ἐπιστέλλων μὴ γράψαι, ὅτι χαρίζοιο ἄν μοι, ἀλλ' ὅτι βούλομαι γενέσθαι. καὶ, ἀπέσταλκα ἀπό σε ληψόμενος· καὶ ὅπως ἄλλως μὴ ἔσται, καὶ, τὴν ταχίστην.

Sed eorum alicui quos habet in poteſtate, vt conuiuarum curam habeat, præcipit. Cùm ad aliquem viſit, præmittit qui dicat, Ille venit. Quando vel aliptæ dat operam, vel cibum ſumit, neminem ad ſe ſinit introire. Quinetiam, ſi cum aliquo rationes purget, puero imperat, vt calculos traiiciat: & vbi ſummam fecerit, vt alteri ferat expenſum. In epiſtolis nunquam ſic ſcripſerit, *Feceris mihi rem gratam:* Sed, *Hoc fieri volo*, &, *Miſi ad te qui ſumeret.* item, *Ne aliter ſtat* vide: &, *quam primum.*

DE TIMIDItate.

ENimuero timiditas videri queat, deiectio animi meticulosa. Homo timidus eiusmodi est, nauigans, dicet promontoria esse hemiolias naueis. Ad minimam fluctuum agitationem, quæret, sintne qui nauigant omneis initiati. Gubernatorem nauim inhibentem interrogat, an medium cursum teneat nauis: &, quid à Deo speret aut metuat. Se ex insomnio terreri, narrat assidenti: indusium *deinde* exuit, & puero tradit. *nautas* vt se ad terram admoueant, orat. Militiæ verò solet idem omnes ad se *cõmilitones* vocare: & vbi

ΠΕΡΙ ΔΕΙΛίας.

ΑΜέλει ἢ ἡ δειλία δόξειεν ἂν εἶναι ὕπειξις τῆς ψυχῆς ἔμφοβος, ὁ δὲ δειλὸς τοιοῦτός τις οἷος πλέων, τὰς ἄκρας φάσκειν ἡμιολίας εἶναι· καὶ κλυδωνίου γινομένου ἐρωτᾶν εἴ τις μὴ μεμύηται τῶν πλεόντων. καὶ τοῦ κυβερνήτου ἀνακόπτοντος αἰσθάνεσθαι εἰ μεσοπορεῖ. καὶ τί δοκεῖ αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ πρὸς τὸν παρακαθήμενον λέγειν, ὅτι φοβεῖται ἀπὸ ἐνυπνίου τινός. καὶ ἐκδὺς διδόναι τῷ παιδὶ τὸν χιτωνίσκον. καὶ δεῖσθαι πρὸς τὴν γῆν προσάγειν αὐτόν. καὶ στρατευόμενος ἢ προσκαλεῖν πάντας πρὸς αὑτὸν, καὶ στάντας πρῶτον περιϊδεῖν, καὶ

λέγειν ὡς ἔργον διαγνῶναι ἐστὶ πότερόν εἰσιν οἱ πολέμιοι. καὶ ἀκούων κραυγῆς, ὁρῶν πίπτοντας, εἰπεῖν πρὸς τοὺς παρεστηκότας, ὅτι τὴν σπάθην λαβεῖν ὑπὸ τῆς σπουδῆς ἐπελάθετο· καὶ τρέχειν ὑπὸ τὴν σκηνὴν, τὸν παῖδα ἐκπέμψας, κελεύειν προσκοπεῖσθαι ποῦ εἰσιν οἱ πολεμίοι, καὶ ἀποκρύψας αὐτὴν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, εἶτα διατρίβειν πολὺν χρόνον. καὶ ἐν τῇ σκηνῇ ὁρῶν τραυμάτιαν προσφερόμενον τῶν φίλων, προσδραμεῖν, καὶ θεωρεῖν κελεύειν, καὶ τοῦτον θεραπεύειν, καὶ περισπογγίζειν, καὶ μύας σοβεῖν, καὶ πᾶν μᾶλλον ἢ μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις. καὶ τοῦ σαλπιστοῦ τὸ πολεμικὸν σημήναντος

ſtantes diligenter reſpexit, Difficile, inquit, eſt cognitu, ſint hoſtes, an non. Clamore audito, & viſis qui caderent, aſtantibus dicit ſe præ feſtinatione, oblitum eſſe ſpatham ſumere: & poſtquam in tentorium curriculo ſe recepit, puerum inde mittit, iuſſum vbi ſint hoſtes, diligenter ſpeculari. Interea *ſphatam* ſub puluino abſcondit? deinde in ea quærenda longum tempus terit. Tum ſi vulneratũ aliquẽ in caſtra ab amicis deferri videat, accurrit, & habere bonũ animũ iubet: hunc curat, & ſaniem ſpongia effingit, necnon muſcas abigit: quiduis denique potiùs facit, quàm vt cum hoſtibus pugnet. Ænegatore claſſicum canente, ſedens ipſe

in

in tentorio. Abi, inquit, in malam rem; hunc hominem somnum capere non sinis: qui adeo frequenter signum des. Amat etiam sanguinis de alieno vulnere plenus ad reuersos è pugna accedere, narrans, se cum suo periculo vnum ex amicis seruasse, ad iacentem etiam tribules & populares introducit, qui eum visant: simul horum singulis narrat, se illum suis ipsius manibus in tentorium portasse.

DE OLIGARCHIA, *siue* moribus optimatum.

Videri possit oligarchia, vehemens esse honorũ cupiditas absque vllo lucri studio. Oligarchi, siue optimatis hi sunt

καθήμενος ἐν σκηνῇ. Ἄπαγ' ἐς κόρακας, οὐκ ἐάσεις τὸν ἄνθρωπον ὕπνου λαβεῖν πυκνὰ σημαίνων. καὶ αἵματος δὲ ἀνάπλεως ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου τραύματος ἐντυγχάνειν τοῖς ἐκ τῆς μάχης ἐπανιοῦσι, καὶ διηγεῖσθαι ὡς κινδυνεύσας ὡς σέσωκε τῶν φίλων. καὶ εἰσάγειν πρὸς τὸν κατακείμενον σκεψόμενος τοὺς φυλέτας, τὸν δῆμον· καὶ τούτων ἅμα ἑκάστῳ διηγεῖσθαι ὡς αὐτὸς αὐτὸν ταῖς αὑτοῦ χερσὶν ἐπὶ σκηνὴν ἐκόμισεν.

ΠΕΡΙ ΟΛΙγαρχίας.

Δόξειεν ἂν εἶναι ἡ ὀλιγαρχία φιλαρχία τις ἰσχυροῦ κέρδους γλιχομένης. ὁ δὲ ὀλιγαρχικὸς τοιοῦτος,

οἷος τοῦ δήμου βουλομένου τινὰς τῷ ἄρχοντι ἐπιμελησόμενος πομπῆς παρελθὼν ἀποφῆναι, ἔχει δὲ τῶν Ὁμήρου ἐπῶν τοῦτο ἓν μόνον κατέχειν, ὅτι οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔστω. τῶν δὲ ἄλλων μηδὲν ἐπίστασθαι. Ἀμέλει δὲ δεινὸς τοῖς τοιούτοις τῶν λόγων χρήσασθαι, ὅτι δεῖ ἡμᾶς συνελθόντας βουλεύσασθαι. καὶ ἐκ τοῦ ὄχλου καὶ τῆς ἀγορᾶς ἀπαλλαγῆναι. καὶ παύσασθαι ἀρχαῖς πλησιάζειν, καὶ ὅτι ὑπό τινων ὑβριζόμενος εἰπεῖν, Δεῖ αὐτοὺς κἀμὲ τὴν πόλιν οἰκεῖν. καὶ μέσον καὶ τῆς ἡμέρας ἐξιὼν, καὶ μέσην κουρὰν κεκαρμένος, καὶ ἀκριβῶς ἀπωνυχισμένος σοβεῖν τοὺς τοιούτους

mores. Deliberante populo ecquis magistratui in curatione pompæ sit comes adiiciendus, prodit ipse & eo se honore dignum pronuntiat. Homeri versuum tenet solum hunc vnum, *Non multos regnare bonum est: rex vnicus esto*, aliorum omnium nihil scit. Solet quoque hoc genus sermonibus vti: Oportet in vnum coacti deliberemus, & turba hac forensi nos liberemus, aditúmque illi ad magistratus præcludamus. Si qui illum iniuria affecerint, Non possumus, inquit, ego & illi hāc vrbem incolere. Meridie prodit in publicum tonsuræ medio genere detonsus, vnguibúsq; cum cura præcisis, iactans se *per forum*, aitque, Non est habitandum

tandum in hac vrbe: &, sibi in iudiciis plurimum à litigantibus negotij facessi:itē, pudore sibi frontē suffundi, quotiescunque ipsi in concione aliquis assideat malè habitus, & squalidus; &, vniuersum oratorum genus qui in Rep. versantur odio dignum esse: ipsum Theseum omnium primum auctorem horum malorum ciuitati extitisse: necnon alios similes his sermones apud hospites habet, ciuiumque illos qui eamdem sectam sequuntur.

λόγους. οὐκ οἰκητέον ἐστὶ τὴν πόλιν· καὶ ὡς ἐν τοῖς δικαστηρίοις δεινὰ πάσχειεν ἀπὸ τῶν δικαζομένων. καὶ ὡς αἰσχύνεται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὅταν τις παρακάθηται αὐτῷ λεπτὸς καὶ αὐχμῶν. καὶ ὡς μισητὸν τὸ τῶν δημαγωγῶν γένος. τὸν Θησέα πρῶτον φήσας τῶν κακῶν τῇ πόλει γεγονέναι. καὶ τοιαῦτα ἕτερα πρὸς τοὺς ξένους, καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ὁμοτρόπους.

DE INSOLENTIA, *siue*, sera institutione.

INsolentia est desideriū capiendi cultus melioris vergente iam ætate, Eiusmodi homini hæc

ΠΕΡΙ ὈΨΙΜΑΘΊΑΣ.

Ἡ δὲ ὀψιμαθία φιλοπονία δόξειεν ἂν εἶναι ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν. ὁ καὶ ὀψιμα-

θὴς, τοιοῦτός τις, οἷος ῥήσεις μανθάνειν ἑξήκοντα ἔτη γεγονώς. * Ταῦτα ἄγων παρὰ πότον ἐπιλανθάνεσθαι· καὶ παρὰ τοῦ υἱοῦ μανθάνειν ἐπὶ τὸ δόρυ καὶ ἐπὶ ἀσπίδα καὶ εἰς ἀγρὸν, ἐφ' ἵππου ἀλλοτρίου ὀχούμενος, ἅμα μελετᾷν ἀσπάζεσθαι. καὶ πεσὼν τὴν * κεφαλὴν κατεχέναι καὶ μακρὸν ἀνδριάντα παίζειν· καὶ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ, ἀκόλουθον δια- * τόξευσθαι, καὶ διακοντίζεσθαι· καὶ ἅμα μανθάνειν παρ' αὐτοῦ, ὡς ἂν καὶ ἐκείνου μὴ ἐπισταμένου. καὶ παλαίων ἐν τῷ βαλανείῳ πυκνὰ τὴν ἕδραν στρέφειν.

conueniunt. Annos sexaginta natus poëtarum versus memoriæ mandat: hos ad pocula canere incipiēs, obliuiscitur. Discit à filio quomodo fiat *in acie* conuersio ad dextrā, quomodo itē ad sinistrā. Dum rus pergit, alieno equo vectus, simul *obuios* salutare meditatur, cadens verò caput deturpat. Solet etiam ad statuam ludens *se exercere:* & cum pedisequo arcu & iaculis certare: ac simul discere ab alio, & eundem docere velle, ac si esset is quoque *artis* imperitus. Idem luctans & in balneo *lauans*, nateis subinde agitat indecenter.

DE

DE MALEDICENTIA.

MAledicētia eſt animi in deteriorem partē inclinatio inter loquendū. Maledicus ita eſt moratus. Si interrogetur ille quis eſt? non ſecus atque ij qui ſtēma aliquod enarrant, ab auctore generis primo ordietur: Pater huius, inquiens, primùm vocabatur Soſias: dū inter milites verſatur dici cepit Soſiſtratus: deinde vnus è populo inter aſcriptitios eſt factꝰ. Mater quidē, nobilis Threſſa eſt: nā id genus mulieres aiunt domi eſſe nobileis. Iſte autem, vt talibus parentibus natus, nequam eſt verbero. Pergit deinde, & inquit. Hæ sūt mulieres quæ prætereuntes de via rapiunt. Aliis etiam

ΠΕΡΙ ΚΑΚΟΛΟΓΙΑΣ.

ΕΣΤΙ δὲ ἡ κακολογία ἀγὼν τῆς ψυχῆς εἰς τὸ χεῖρον ἐν λόγοις. ὁ δὲ κακολόγος τοιόσδέ τις ἐστὶν οἷος ἐρωτηθεὶς, ὁ δεῖνα τί ἐστι; καθάπερ οἱ γενεαλογοῦντες, πρῶτον ἀπὸ τοῦ γένους αὐτῶν ἄρξασθαι. ὁ μὲν πατὴρ Σωσίας ἐξ ἀρχῆς ἐκαλεῖτο. ἐγένετο δ' ἐν τοῖς στρατιώταις Σωσίστρατος· ἐπειδὴ δ' ἐς τοὺς δημότας ἐνεγράφη. ἡ μέντοι μήτηρ εὐγενὴς Θρᾶττα ἐστὶ τὰς γὰρ τοιαύτας ἐν τῇ πατρίδι εὐγενεῖς εἶναι φασίν. αὐτὸς δὲ οὗτος ὡς ἐκ τούτων γεγονὼς κακὸς μαστιγίας. καὶ

τούτοις διεξιών, αὗται αἱ γυναῖκες ἐκ τῆς ὁδοῦ τοὺς παριόντας ἁρπάζουσι· καὶ κακῶς λεγόντων ἑτέρων συνεπιλαμβάνεσθαι καὶ αὐτός, λέγων, καὶ ἐγὼ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον πάντων μεμίσηκα, καὶ γὰρ εἰδεχθής τις ἀπὸ τοῦ προσώπου ἐστίν. ἡ δὲ πονηρία οὐδὲν ὅμοιον. σημεῖον δέ, τῇ γὰρ ἑαυτοῦ γυναικὶ τρεῖς χαλκοῦς εἰς ὄψον δίδωσι. καὶ τῷ ψυχρῷ λούεσθαι ἀναγκάζει τῷ Ποσειδεῶνος ἡμέρᾳ. καὶ συγκαθήμενος δεινὸς περὶ τοῦ ἀναστάντος εἰπεῖν. καὶ ἄλλα πλεῖστα περὶ τῶν φίλων καὶ οἰκείων κακὰ εἰπεῖν, καὶ περὶ τῶν τετελευτηκότων κακῶς λέγειν.

de *abſente* detrahētibus, idem facit ipſe quoque, & ait, Ego etiam hunc hominem omnium odi maximè. Etenim ſi faciem ſpectes, turpis eſt quem meritò oderis? ſi improbitatem, nihil ei ſimile. Scias ita eſſe, cùm vxori tres æris nummulos in opſonium dare ſoleat: & vt Poſidone menſe frigida lauet, cogere. Moris etiam habet, ſedens inter plures, ſurgere vt aliquem accuſet; plurimáq; alia de amicis & familiaribus ſuis malè loqui: & de ipſis etiam mortuis detrahere.

Τέλος σὺν Θεῷ ἁγίῳ.

EX LIBRO QVARTO
Rhetoricorum ad Herennium.

Ostentatoris pecuniosi character.

NOTATIO *est, cùm alicuius natura certis describitur signis, quæ sicuti notæ quædam naturæ sunt attributa. Vt si velis non diuitem, sed ostentatorem pecuniosum describere, Iste, inquies, Iudices, qui se dici diuitem putat esse præclarum, primùm nunc videte, quo vultu vos intueatur. nónne vobis videtur dicere. Darem si mihi molesti non essetis? cùm verò sinistra mentum subleuat, existimat se gemmæ nitore, & auri splendore aspectus omnium perstringere. Cùm puerum respicit hunc vnum, quem ego noui (vos non arbitror nouisse) alio nomine appellat, deinde alio atque alio: Heus tu, inquit, veni Sannio, ne quid isti barbari perturbent: vt ignoti qui audiunt, vnũ putent eligi de multis: ei dicit in aurem, aut vt domı lectuli sternãtur, aut ab auunculo rogetur Æthiops, qui ad balneas veniat, aus asturconi locus ante ostium suum detur, aut aliquid fragile falsæ choragium gloriæ comparetur. Deinde exclamat, vt omnes audiant, Videto, vt diligenter enumeretur, si potest ante noctem. Puer qui iam bene hominis naturam nouit, Tu illò plures mittas oportet, inquit, si hodie vis transnumerari. Age, inquit, duc tecum Libanum, & Sosiam. Sanè. Deinde casu veniunt hospites homini, qui istum splendidè, dum peregrinatur, receperunt: ex ea re homo herclè sanè conturbatur: sed tamen à vitio naturæ non recedit. Bene, inquit, facitis cùm venitis: sed rectiùs fecissetis, si ad me domum rectà abiissetis. Id fecissemus, inquiunt illi, si domum*

mum nouissemus. At istud quidem, inquit, facile fuit vndelibet inuenire. Verùm ite mecum, sequuntur illi, sermo interea huius consumitur omnis in ostentatione. Quærit in agris cuiusmodi frumenta sint, negat se, quia villæ incēsæ sint, accedere posse, nec ædificare etiam nunc audere, tametsi in Tusculano quidem cœpit insanire, & in iisdem fundamentis ædificare. Dum hæc loquitur, venit in ædeis quasdam, in quibus sodalitium erat eodem die futurū, quò iste pro notitia domini ædium ingreditur cum hospitibus. Hic, inquit, habito, perspicit argentum quod erat expositum, visit tricliniū stratum, probat: accedit seruulus, dicit homini clarè dominū iam venturum, si velit exire. Itáne, inquit? Eamus hospites, frater venit ex Salerno, ego illi obuiam pergam, huc vos decima venitote, hospites discedunt. Iste se raptim domum suam coniicit, illi decima, quò iusserat, veniunt. quærunt hunc. reperiunt domus cuia sit, in diuersorium derisi conferunt sese. Vident hominem postera die, narrant, expostulant, accusant. ait iste eos similitudine loci deceptos, angiporto toto deerrasse, contra valetudinem suam se ad multam noctem exspectasse. Sannioni puero negocium dederat, vt vasa, vestimenta, pueros corrogaret. seruulus non inurbanus, satis strenuè & concinnè comparat. iste hospites domum deducit. At se ædes maximas cuidam amico ad nuptias commodasse. Nunciat interea puer argentum repeti, (pertimuerat enim, qui commodarat) Apage te, inquit, ædes commodaui, familiam dedi, argentum quoque vult? tametsi hospites habeo, tamen vtatur licet, nos Samiis delectabimur. Quid ego quæ deinde efficiat, narrem, eiusmodi est hominis natura, vt quæ singulis diebus efficiat gloria atque ostentatione, ea vix annuo sermone enarrare possim. Huiusmodi notationes, quæ describunt quid consentaneum sit

vniuscuiusque

vniuscuiusque naturæ, vehementer habent magnam delectationem: totam enim naturam cuiuspiam ponunt ante oculos: aut gloriosi, vt nos exempli causa cœperamus, aut inuidi, aut timidi, aut auari, ambitiosi, amatoris, luxuriosi, furis, quadruplatoris: denique cuiusuis studium protrahi potest in medium tali notatione.

RVTILIVS LVPVS DE FIGVris scientiarum libro II.

Ebriosi hominis character.

CHARACTERISMOS. *Quemadmodum pictor coloribus figuras describit: sic orator hoc schemate, aut vitas, aut virtutes eorum de quibus loquitur, deformat.* Lyconis. *Quid in hoc arbitrer bonæ spei reliquum residere, qui omne vitæ tempus vna, ac desperatissima consuetudine produxit? Nam simul atque ex primis horis diei, nimia cibi ac vini satietate, vix meridiano tempore, plenus crapula est experrectus: primum oculis mero madidis, humore obcæcatis, visu grauidis, lucẽ constanter intueri non potest: deinde confectis viribus, vtpote cuius venæ non sanguine, sed vino sunt repletæ, se ipse erigere non valet: tandẽ duobus innixus lãguidus, qui cubando sit defatigatus, tunicatus sine pallio, soleatus præ lectulo, palliolo frigus à capite defendẽs, flexa ceruice, summissis genibus, colore exãgui, protinus ex cubiculari lectulo excitatus, in tricliniũ trahitur, ibi præsto sũt cotidiani pauci eodẽ studio excitati cõuiuæ. Hic verò princeps paulũ illud reliquũ quod habet mẽtis ac sẽsus*

poculis

poculis extrudere festinat, & eos bibendo prouocat, & laceſſit perinde ac ſi in hoſtium prælio quamplurimos ſuperarit, atque adflixerit, ampliſſimam ſibi victoriam paratam exiſtimans. Interea procedit ſimul & illud tempus, & potatio: oculi vinum lacrymātes caligant; ebrioſum ipſi vix ebrij cognoſcunt: alius ſine cauſſa iurgio proximum laceſſit: alius ſomno deditus, vi cogitur vigilare: alius rixari parat: alium turbas vitantem, ac domum reuerti cupientem retinet ianitor, pulſat, exire prohibet domum, interdictum demonſtrans. Interim alium contumelioſè extra ianuam eiectum, vacillantem puer ſuſtentat, ac ducit pallium per lutum trahentem. Nouiſſimè ſolus in triclinio relictus, non priùs poculum ex manibus emittit, quàm ſomnus oppreſſit bibentem, ac diſſolutis artubus, ipſum poculum ſuapte natura dormienti excidit.

Characteriſmus. In vulgatis editionibus legitur *Chresteriſmus.* abſque dubio mendoſè.

Aut vitas, lege *aut vitia.* probant ſequentia.

Viſu grauidis. Prior vox mendum continet. Scrib. *vino gr.* οἰνοβαρέσι.

Soleatus præ lectulo. Forſitan, *vt è lectulo.* κρηπῖδας ἔχων ὡς ἀπὸ τοῦ κλινιδίου. Sed videtur qui Lyconis locum è Græco vertit, reperiſſe in ſuo codice, ὑπό pro ἀπὸ neque de menda eſſe ſuſpicatus.

Palliolo frigus à capite defendens. Rectè *palliolo* ſic alibi: quia tamen Græcè ſcripſerat Lyco, fortaſſe *pileolo* ſcribendum. πιλίδιον ἐν τῇ κεφαλῇ ἔχων πρὸς τὸ ψῦχος.

Iurgio proximum laceſſit. τὸν πλησίον ἐρεθίζει.

EX Q. HORATII FLACCI

Satyr. lib. I. Sat. IX.

Garruli hominis character.

IBAM *forte via Sacra, sicut meus est mos,*
Nescio quid meditans nugarum, totus in illis.
Occurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptâque manu, Quid agis dulcissime rerum?
Suauiter, vt nunc est, inquam: & cupio omnia, quæ vis.
Cùm assectaretur, Nunquid vis? occupo. at ille
Noris nos, inquit, docti sumus: hic ego, pluris
Hoc, inquam, mihi eris. miserè discedere quærens,
Ire modo ocyus, interdum consistere, in aurem
Dicere nescio quod puero. cùm sudor ad imos
Manaret talos: ô te Bollane cerebri
Felicem, aiebam tacitus: cùm quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret, vt illi
Nil respondebam: Miserè cupis, inquit, abire,
Iamdudum video: sed nil agis: vsque tenebo:
Persequar. Hinc quò nunc iter est tibi? Nil opus est te
Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:
Trans Tiberim longè cubat is prope Cæsaris hortos.
Nil habeo quod agam. & non sum piger: vsque sequar te.
Demitto auriculas, vt iniquæ mentis asellus,
Cùm grauius dorso subiit onus. Incipit ille,
Si bene me noui, non Viscum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me scribere plureis,
Aut citiùs possit versus? quis membra mouere
Molliùs? inuideat quod & Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hic erat. Est tibi mater,
Cognati: quis te saluo est opus? Haud mihi quisquam:

Omnes

ye Character of a Prating fellow 1727

Omnes composui. Felices: nunc ego resto:
Confice: namque instat fatum mihi triste, Sabella
Quod puero cecinit, diuina mota anus vrna.
Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis.
Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra.
Garrulus hunc quando consumet cumque: loquaceis,
Si sapiat, vitet, simulátque adoleuerit ætas.
Ventum erat ad Vestæ quarta iam parte diei
Præterita, & casu tunc respondere vadato
Debebat: quod ni fecisset, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hîc ades. Inteream si
Aut valeo stare, aut noui ciuilia iura:
Et propero quò scis. Dubius sum quid faciam, inquit:
Tene relinquam, an rem. Me sodes. Non faciam ille:
Et præcedere cœpit. ego, vt contendere durum est,
Cum victore sequor.

SImiles hic alios characteres poteramus adiungere è diuersis scriptoribus: nisi id studiosi lectoris diligentiæ relinquendum esse iudicassemus. Nam exempli caussa descriptionem prope Theophrasteam hominis timidi habes apud Synesium, epistola C I V. hominis ineptè elegantis, & opes ostentantis, apud Petronium Arbitrum. vani & insulsi, apud Lucianum Ρητόρων διδασκάλῳ, belli & μικροφιλοτίμου apud Martialem lib. 3. epigrammate in Cotilum ambitiosi, itémque delicati, apud Dionem in I V. sermone de regno γαστριμάργου apud facundissimum scriptorem, B. Chrysostomum homilia X X X V I I I. in Acta Apostol. omitto alias vitiosorum suauissimas descriptiones, cùm in eiusdem beati Patris scriptis aureis, tum apud auctores cæteros vtriusque linguæ.

ISAACI

ISAACI CASAVBONI AD THEOPHRASTI CHARACTERES ETHICOS

Liber Commentarius.

ISAACI CASAVBONI IN THEOPHRASTI CHARACTERES ETHICOS prolegomena.

INSCRIPTIO huius libelli, quæ in omnibus melioribus libris hæc est, Θεοφράστου Ἠθικοὶ χαρακτῆρες, tribus verbis tria declarat: auctorem scripti istius; materiam eius, siue subiectum; formam siue tractandi modum: de quibus omnibus aliquid est nobis hoc loco dicendum. Auctorem esse verè aureoli libelli istius Theophrastum Eresium, magnum illum maximi Aristotelis discipulum, verum censeo. Nam & Diogenes Laërtius inter Theophrasti librorum indices, Ἠθικοὺς χαρακτῆρας recenset: & Suidas qui paucissimos eius philosophi libros commemorat, huius tamen meminit: quod etiã indicio esse possit, in pretio olim apud doctos, Theophrasti hoc opus fuisse. Deinde quum certum omnino sit, prodiisse hæc ex eruditissimi & elegãtissimi alicuius viri officina, qui Athenis eo ipso tempore quo claruit Theophrastus, & vixerit (id quod non vno loco annotatũ à nobis de-

monstratúmque est) & scripserit, non video quid caussæ esse queat, cur aut veterum codicum, qui omnes in Theophrasti nomine consentiunt, fidē in dubium vocemus : aut si de illorum fide non dubitetur, quid opus sit Theophrastum alium ab Eresio illo quærere, omnibus seculis inauditum, omnibus priscis scriptoribus illaudatum, cui hæc tribuantur. Accedit hûc Eustathij testimonium, qui in rhapsodiam Iliadis ν. non hoc solum docet, scriptos esse à Theophrasto (Eresiū absque dubio intelligit) Characteres: sed illud etiam manifestò indicat, ita planè illos fuisse scriptos, vt factum videmus in his reliquiis. Quare non assentior doctis quibusdam viris, qui ab Aristotelis discipulo hunc librum abiudicarunt: qui præter illud vnicū argumentū de quo mox dicemus, nihil penitùs habent quo suam sentētiam tueri possint. An enim illud dicent? parum tanto scriptore dignū hoc esse scriptum. Ita video doctissimum Victorium existimasse. Mihi verò cōtrarium prorsus videtur: nam & opus hoc, esset modò integrum, & quale auctor ediderat, dignissimum iudico quod tanto viro tribuatur : & vicissim, eo fuisse comperior Theophrastū ingenio, vt nemo aptior huic argumento isto modo tractando inueniri potuerit. Fuisse enim illum politissimi, elegantissimi & amœnissimi ingenij virum (talem omnino hæc opera desiderabat) cùm alia arguunt quæ de eo & ex eo apud veteres scriptores leguntur : tum illud in primis quod de illo Hermippus ipsius æqualis apud Athenæum testatur libro primo, Singularem quandam fuisse hominis venustatem & industriam in exprimendis effingendísque hominum moribus: quod

quod quàm bellè auctori huic conueniat, nemo non intelligit. Ideo videtur M. Tullius Theophrasti scriptis vnicè capi delectarique solitus, &, vt auctor est Plutarchus, delicias suas eum appellitare: amicum etiam suum, ad Atticum scribens, vocat, sæpéque dilaudat. quin Aristoteles quoque apud A. Gellium lib. 13. suauitatem huius sui discipuli linguæ pariter ac vitæ commendat. Nihil dicam de stylo: nam quæ magna adeo similitudo aut dissimilitudo in his tam paucis chartis, cum reliquis Theophrasti scriptis, in tanta præsertim argumentorum dissimilitudine notari possit? & tamen qui illa legerit aliquando, non dubito quin etiam in his Theophrasti characteris notas saltem aliquas mecum sit agniturus. Atque illud quidem in primis; quòd & hæc & illa cùm legas, scias facilè ab Aristotelis discipulo vtraque esse profecta. Sed mirum doctos homines qui aliter existimarunt, mouit locus ille in epistola προσφωνητικῇ, vbi ait auctor, se hæc scripsisse, cùm annum ætatis iam absoluisset vndecentesimum: id enim Eresio Theophrasto conuenire non posse: quippe cuius vitæ terminum statuat diligentissimus auctor, Diogenes Laërtius, annum octuagesimum quintum. Nos quoque olim impulit hæc ratio, vt de menda suspectum Theophrasti locum haberemus: nam vt propter hoc vnum argumentum negaremus Aristotelei Theophrasti librum hunc esse, adduci nunquam potuimus. Putabamus igitur scribendum esse in libello huius initio, non ἐννενήκοντα ἐννέα, vt omnes libri habent: sed, vt ait Laërtius, ἑβδομήκοντα ἐννέα. Neque enim verissimile nobis videbatur, aut Laërtij codices hic falsos esse, aut

ipſum. Nam ſi ita eſſet, aiebamus, & ad centeſimum vſque annum Theophraſtus vitã produxiſſet, non videtur M. Tullius quo loco querelam Theophraſti morientis de breuitate vitæ humanæ refert, taciturus fuiſſe, quàm longam nactus ille vitam, de natura tamen quereretur: videtur etiam Cenſorinus vir vndecunque doctiſſimus, cùm pleroſque veteres philoſophos longæuos in libro De die natali, cap. 15. nominaret, Theophraſtum non fuiſſe omiſſurus. Multo verò minus Lucianus, qui ex profeſſo omnes penè μακροβίυς philoſophos libro ſingulari collegit, hunc tanti præſertim nominis virum, omiſiſſet. Hæc igitur nos olim, vt arbitramur etiam nunc, non ſine aliqua ratione, etſi de emendatione verborum Theophraſti, propter eas cauſſas, quæ ibi exponentur, ſententiam mutauimus. Atque ex iis quæ eo loco ſcripſimus ſatis patet illorum error, qui aut Theophraſtum aliquem alium à diſcipulo Ariſtotelis comminiſcuntur, aut omnino Theophraſtum fuiſſe huius libri patrem negant. Verùm de auctore quidem ſatis ſupérque.

Argumentum autem & ſubiectum ſcripti iſtius philoſophicum planè eſt: de moribus enim hominum hîc agitur, & ad bene, honeſtéque vitam degendam nobis hoc ſcripto præire Theophraſtus voluit: quo nihil eſt φιλοσοφικώτερον, nihil philoſopho dignius. Enimuerò morum conformandorum quod ethicus philoſophus prærogatiuæ iure quodam, quaſi proprium ſibi aſſumit, non vna eſt à veteribus ſapientibus inuenta & exculta ratio. Nam idem hic, ſi propius attendimus, & ethici philoſophi, & hiſtorici, & poëtæ finis eſt: verum illius

quidem

quidem ἁπλῶς horum non ἁπλῶς: habent enim hoc amplius & historicus & poëta suos peculiares fines: ille, vt rerum gestarum memoriam conseruet: & vt lectorem suum iis maximè præceptis quæ ad Remp. bene gerendam necessaria sunt, instruat; hic, vt τὸν ἀκροατὴν iuuando simul etiam delectet. Quare tendunt quidem eôdem omnes quodammodo, sed diuersis tamen itineribus. Philosophi ratio simplex est, &, vt sic dicam, recta directáque via: de virtute enim & vitio disputans illam sequendam hoc fugiendum nos docet: & ad eam rem præcepta nobis suggerit. Historicus & poëta, non virtutes, nec vitia in abstracto (vt loquuntur) nec eorum caussas, naturámve, quòd philosophorum est: sed his præditos homines considerant: factáque nobis & mores vtrorúmque explicantes, imitandorum atque fugiendorum exempla suppeditant: & tacitè quodammodo nos inspicere in vitas hominum iubent: atque ex aliis sumere exemplum nobis. Rursus autem magna est latáque inter historicum & poëtam differentia: ille res gestas, vti gestæ sunt, simpliciter narrat: hic & gestas, (non enim omnia fingunt, sed multa affingunt tantùm poëtæ, ait verissimè scriptor eruditissimus Strabo) & quæ geri potuerunt, cum decenti imitatione exequitur: vnde illi ποιητὴς, vt Plato docet, nomen inditum: quia rerum quas refert, non narrator solùm vt historicus: sed quasi fabricator est & auctor: quod ille imitandi artificio præstat. Omnis enim poëta μιμητὴς, ait idem Plato. Ipsorum quinetiam poëtarum, multiplex est inter ipsos discrimen: differunt enim, vt docet Aristoteles, τῷ

ἑτέροις, τῷ ἑτέρως, τῷ ἑτέροις μιμεῖσθαι. Quorſum hæc? vt appareret, libellum hunc, medij cuiuſdam eſſe inter philoſophorum & poëtarum ſcripta generis. Subiectum quidem eſt de moribus: quos emendare, vnicus eſt auctori in hoc opere finis propoſitus: atque hoc ſaltem illi cum ethico philoſopho commune eſt, & ambobus proprium. Cæterùm tractatur hoc ſubiectum, non more philoſophorum: ſed nouo quodam docendi genere, quod deſcriptione conſtat eorum, quæ homines aut hac aut illa virtute vitióve præditi, facere ἢ τοιοῦτοί εἰσι conſueuerunt: διαφέρει δ' οὐδὲν (inquit Philoſophus, quarto Nicomacheorum) τὴν ἕξιν ἢ τὰ κατὰ τὴν ἕξιν σκοπεῖν. Fit autem hoc à Theophraſto magna ex parte μιμητικῶς: quod poëtarum eſſe, ſuprà poſuimus. Itaque plurima inuenias in his breuibus reliquiis, quæ veluti tabulæ è naufragio ſuperſtites vtcunque remanſerunt, ex quibus huius operis cum poëtis, ſcenicis maximè & comicis quos eſſe optimos exprimendorum morum artifices ſcimus, affinitas percipi queat: vt ſuis locis cum cura eſt à nobis indicatum. Mores igitur hominum ita hic olim erant deſcripti, vt liceret tanquam in ſpeculo hinc virtutis ſplendorem & pulcherrimam intueri faciem: illinc verò vitiorum turpitudinem & dedecus animaduertere. Nunc, melior eius pars, proh dolor! interdicit: nam & ea pars quæ erat de virtutibus, tota hodie deſideratur: & illius quæ de vitiis, haud ſcio an portio ſaltem ἀξιόλογος fuerit, quantumcunque eſt quod ad nos peruenit. Quota enim eſt obſecro vitiorum pars quæ hic continetur?

Nomen porrò χαρακτῆρες quo ſuum hoc opus Theo

Theophraſtus appellauit, à re impoſitum eſt, itáque argumento libri conuenit vt nihil ſupra. Erat namque hoc tanquam exemplar & ſpeculū quoddam morum, vbi virtutis & vitij cuiuſque expreſſæ notæ cernebantur. Propterea fuere critici qui ita libri huius titulum conciperent, Θεοφράστου χαρακτῆρες περὶ ἰδιωμάτων: vt in libris nonnullis recentioribus ipſi inuenimus: ſed hoc ineptum & ab hominibus indoctis profectū. Verus eſt titulus Ἠθικοὶ χαρακτῆρες, qui tantundem fermè valet, ac ſi dixiſſet Εἰκόνες ἠθῶν (ſiue εἰκονισμοὶ, vt appellat Seneca) hoc eſt *Imagines morum*: ſicut Cicero comicos appellat *imaginem vitæ quotidianæ*: & magnus Baſilius vitas ſanctorum virorum, εἰκόνας ἐμψύχους τῆς κατὰ θεὸν πολιτείας. Εἰκὼν & χαρακτὴρ atque ἔσοπτρον ſæpe eandem vim habent. Quare etiam, quod D. Paulus ad Coloſſ. dixit, Chriſtum eſſe εἰκόνα τοῦ ἀοράτου θεοῦ, in ea ad Hebræos, voce χαρακτὴρ eſt expreſſum. In libro autem Sapientiæ in eadem ſententia vtitur auctor vocibus ἔσοπτρον & εἰκών. Porrò is verus eſt cuiuſque rei χαρακτὴρ, ea vera imago, quæ illius naturam optimè exprimit. Ideo Hebræi ſapientes naturam vocant טבע, quaſi dicas χαρακτῆρα, aut σφραγῖδα. nam illis טבעת ſigillum ſignificat. Veteres verò quidam qui poſt Theophraſtum idem argumentum tractarunt, μικρὸν παρεγκλίνοντες, vt diceret Ariſtoteles, χαρακτηρισμοὺς vocarunt, quos ille χαρακτῆρας: quidam longius abierunt, & ſimilium ſcriptorum titulos diſſimiles (vti fere fieri videas) ſunt commenti. Seneca ad Lucilium, epiſtola 96. *Ait vtilem futuram eſſe deſcriptionem cuiuſque virtutis. Hāc Poſidonius* *Ætiologiā* (malum *Ethologiā*. vide Quin-

tilianum.) *vocat; quidam* χαρακτηρισμὸν *appellant, signa cuiusque virtutis & vitij ac notas reddentẽ, quibus inter se similia discriminentur. Hæc res eandẽ vim habet quam præcipere: nam qui præcipit, dicit, Illa facies, si voles temperans esse: qui describit, ait, Temperans est, qui facit illa, qui illis abstinet. Quæris quid intersit? Alter præcepta virtutis dat, alter exempla. Descriptiones, has, & vt publicanorũ vtar verbo,* εἰκονισμοὺς, *ex vsu esse confiteor.* Pulcherrimè ista Senecæ explicant nostri huiusce libri ἐπιγραφὴν: quam possis cum Seneca vertere. *De signis ac notis morum:* Simpliciùs tamen nos, &, vt in inscriptione, breuius, *Morum descriptiones,* auctore Cicerone, qui in Topicis descriptiones Latinè dicit, quos Græci, inquit, χαρακτῆρας: aliis Rhetores χαρακτηρισμοὺς dixerunt, vt Rutilius Lupus: nam pessimè hodie in eius libris *chresterismus*, editũ est pro *characterismus.* eius locum infrà describemus. Poteramus & *Notationes morum:* ídque fortasse rectius: nisi M. Tullium sequi libitum fuisset. Auctor ad Herennium. *Notatio est, cùm alicuius natura certis describitur signis, quæ sicuti notæ quædam, naturæ sunt attributa:* quo loco extat sanè quàm elegans & graphica ostentatoris pecuniosi descriptio. Huius item generis sunt illæ descriptiones morum, quas Libanius & alij sophistæ appellarunt ἠθοποιΐας ἠθικάς, διὰ τὸ μόνον ἦθος εἰσφέρειν. In his olim dicendi magistri suos discipulos magno cum fructu soliti exercere. De genere orationis huiusmodi descriptionibus accõmodatæ, ita scribit Theon sophista, siue Liban. ἐργάσῃ τὴν ἠθοποιΐαν χαρακτῆρι σαφεῖ, συντόμῳ, ἀνθηρῷ, ἀπολύτῳ, ἀπηλλαγμένῳ πάσης πλοκῆς τε καὶ σχήματος. *Vteris,* ait, *in descriptionibus morũ charactere*

perspi

perspicuo,breui,florido,soluto,(is est quem Sophronius apud Photium ἀφοελιςικὸν vocat:)à quo absit omne inuolucrum siue artificium curiosius & figura.Non longè abit ab hac forma Theophrasti in hoc libello character. Atque hæc quidem ita:nunc illud vice corollarij adiicimus. Et apud Græcos Satyrus antiquissimus Peripateticus, & apud Romanos doctissimus Varro, libros,non dissimilis, vt videtur, argumenti ediderunt : quos tamen non χαρακτῆρας, sed περὶ χαρακτήρων inscripserant. Varronis librum laudatum aliquoties apud Latinos grammaticos reperimus:verùm ita, vt de eius argumento pro certo quicquam pronunciare non possimus. ac fieri potest, vt sit is ipse quem Nonius, de proprietate scriptorum vocat, quod si est, nihil hûc scilicet facit. Satyri verò librum affinẽ huic Theophrasteo fuisse argumenti similitudine, fermè mihi persuasit aliquando hic ex illo locus, ab Athenæo prolatus, quem apponam : dignum profectò vbique,nõ ibi tantùm legi.Est autẽ character hominis asoti : Οἱ πολέμιοι τῆς ὀσίας ὑπάρχοντες κατατρέχοντες τὸν ἀγρὸν, διαρπάζοντες τὴν οἰκίαν, λαφυροπωλοῦντες τὰ ὑπάρχοντα, σκεποῦντες, οὐ τί δεδαπάνηται, ἀλλὰ τί δαπανηθήσεται.οὐδὲ τί περιέσται,ἀλλὰ τί οὐ περιέσται, ἐν τῇ νεότητι τὰ τοῦ γήρως ἐφόδια προκαταναλίσκοντες. καὶ χαίροντες τῇ ἑταίρᾳ, οὐ τοῖς ἑταίροις· καὶ τῷ οἴνῳ, οὐ τοῖς συμπόταις. Postremò ne illud quidẽ prætermittã quod est à veteribus criticis probè, vt vt mea sententia fert,obseruatum.Aiunt illi,Homerum fontem illum ingeniorum, huiusmodi descriptionum primum auctorem esse : eundémque suo exemplo cum aliis præiuisse, tum etiã nostro huic auctori,quando isti

operi

operi manum admoueret. Nam ſimilem eſſe fortis & ignaui characterem hunc apud poëtam Iliad. lib. 12.

Ἔνθ' ὅ, τε δειλὸς ἀνὴρ ὅς' ἄλκιμος ἐξεφαάνθη.
Τοῦ μὲν γάρτε κακοῦ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλη,
Οὐδέ οἱ ἀτρέμας ἧσθαι ἐρητύετ' ἐν φρεσὶ θυμός·
Ἀλλὰ μετοκλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἵζει.
Ἐν δέ τε οἱ κραδίη, μεγάλα στέρνοισι πατάσσει
Κῆρας ὀϊομένῳ, πάταγος δέ τε γίγνετ' ὀδόντων.
Τοῦ δ' ἀγαθοῦ, οὔτ' ἂρ τρέπεται χρώς. οὔτέ τι λίην,
Ταρβεῖ, ἐπειδὰν πρῶτον ἐσίζηται λόχον ἀνδρῶν·
Ἀρᾶται δὲ τάχιστα μιγήμεναι ἐν δαῒ λυγρῇ·

Hæc veterum eſt obſeruatio. Sunt & apud alios vtriuſque linguæ optimi ſcriptores ſimilem in modum accuratæ deſcriptiones : quas diligenter obſeruaſſe, non ad eloquentiæ ſolum ſtudia, ſed (quod antiquius eſſe debet) ad naturam virtutum & vitiorum penitùs cognoſcendam, vtile fuerit & conducibile.

ISAACI

ISAACI CASAVBONI AD THEOPHRASTI Characteres Ethicos.

LIBER COMMENTARIVS.

HΔΗ μὲν πρότερον πολλάκις.] Ostendit Theophrastus, nõ imparatum se ad huius operis scriptioné accedere: sed re sæpius secum considerata, expensáque. Ideo ait ἐπιστήσας τὴν διάνοιαν: familiari Aristoteli, & aliis philosophis loquendi genere. simplicius Xenophon initio Παιδείας, Ἔννοιά ποτε ἡμῖν ἐγένετο. & initio Commentariorum, Πολλάκις ἐθαύμασα. At noster mox quoque verbis significantissimis vtitur, συνθεωρήσας, & παρατεθεαμένος: quæ dictiones, θεᾶσθαι inquam, & θεωρεῖν, à rebus diuinis originem habentes, de quibus dum attentiùs meditamur, fimus ipsi quodammodo diuini, & vt Philosophus ait in decimo Nicomacheorum, nos ipsos ἀπαθανατίζομεν; postea ad eas res sunt translatæ, quas cum magna voluptate, vel magna cum attentione contemplamur. Eodem spectat & quod ait, se ὡμιληκέναι παντοδαπαῖς ἀνθρώπων φύσεσιν: fuit enim necesse vt qui describere hominum

minum mores cogitaret, cùm diuersæ naturæ & ingenij hominibus versaretur. Sic Plato 3. De Republica dicebat, eum qui futurus sit bonus iudex, debere παντοδαπαῖς φύσεσιν ὡμιληκέναι. Horatius ad Pisones.

Respicere exemplar vitæ morúmque iubebo
Doctum imitatorem, & viuas hinc ducere voces.

Ita, locum habet hîc quoque familiaris ille naturæ rerum circulus. Nam ex diligenti vitæ hominum obseruatione, confecta est hæc morum depictio: ex huius veluti tabulæ contemplatione non otiosa, vitæ & morum nascetur emendatio.

Τί γὰρ δή ποτε τῆς Ἑλλάδος.] Legi malim, τί δή ποτε πάσης τῆς Ἑλλάδος; sicut mox, πάντων τῶν Ἑλλήνων. Duas hîc notat causas varietatis illius, quæ in hominum moribus atque institutis cernitur: locorum positionem, & institutionem à pueris. Illud quàm magnum ad eam momentum sit & experientia arguit, & philosophi, geographi, astronomíque vel docent, vel docere conantur: tangit etiam Hippocrates in libro de aëre, aquis, & locis: & Galenus multis locis; mitto quæ Polybius, Seneca, Cicero, aliíque multi super hoc non vno loco. *Ingenia hominum*, ait Curtius lib. 8. *vbique locorum situs format.* In institutione autem pueruli, non dicam multum momenti: sed pene dixerim, τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν esse positum. Quod ait, Græciam totam eidem subiectam esse cæli regioni, Græcósque omnes eadem disciplina solitos imbui, accipiendum est vt dictum παχυμερέστερον, ac minùs, ἀκριβῶς. Nam vt domus in eadem inclinatione cæli Græciam totam (non enim hîc loquimur de magna Græcia, aut

Græcis

Græcis Aſiaticis, ſed de ea tantum Græcia (quæ velut matrix omnium Græcarum coloniarum erat) fuiſſe: tamen ſi eiuſdem partes inter ſe compares, reperies differentiam fuiſſe & in aëribus regionum & in habitantium ingeniis mirùm quantam. Ne longè abierim, quis neſcit in Bœotia alium longè cœli hauſtum fuiſſe, alium in continenti Attica? longéque craſſiore aëre vſos quàm ipſorum vicinos Athenienſes? Notum illud, *Bœotûm in craſſo iurarès aëre natum.* Itaque etiam ingenia longè diuerſa, vt ex Græca hiſtoria cuiuis notum. Idem de reliquis terræ Græciæ regionibus dici poteſt. Quid autem de inſtitutione? An putamus ſimiliter ſuos liberos inſtituiſſe Athenienſes & Lacedæmonios? Imò verò ita diuerſa erat educatio, vt difficilius ſit reperire in quo conuenirent, quàm in quo differrent. Quare, vt modò diximus, commoda interpretatione iuuandum hoc Theophraſti dictum: déque iis tantùm accipiendum, quæ Græcis ſolis propria, iiſque omnibus communia erant: Barbaris autem, aut eorum pleriſque non item. Putauimus aliquando locum totum ſic eſſe legendum: τί δή ποτε τῆς πόλεως ἁπάσης, ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀέρα κειμένης καὶ πάντων τῶν πολιτῶν ὁμοίως παιδευ. Mouebat hoc etiam, quod Theophraſtus toto hoc libello de Athenienſibus tantùm videtur agere: omnia enim ad mores Athenienſium & ea quæ fieri in ea vrbe ſolebant, referuntur. Veruntamen nunc placet magis vt nihil mutemus: ſed locum ita vt ſuprà expoſui accipiamus. Nam quod de Athenis ita, quaſi de tota Græcia loquitur, hæc quoque cauſſa eſſe poteſt: quòd illa vrbs dum floruit, ocellus Græciæ, & Ἑλλάδος

Ἑλλάς fuit: vt non ſine ratione, ſicuti Roma ἐπιτομὴ τῆς οἰκουμένης, & populus Rom. δῆμος τῆς οἰκουμένης à Polemone oratore, vt referũt Galenus & Athenæus, vocatus eſt: ita Athenæ Ἑλλάδος ἐπιτομή: & populus Athenienſis δῆμος τῶν Ἑλλήνων dici potuerit. Propterea ait Menander apud Alciphronem in epiſtola ad Glyceram videre ſe ἐν ταῖς Ἀθήναις τὴν Ἑλλάδα ὅλην, τὴν Ἰωνίαν, τὰς Κυκλάδας πάσας. Rectéque meo iudicio & verè Philo Iudæus, in diſputatione, ὅτι πᾶς σπουδαῖος ἐλεύθ. ὅπερ ἐν ὀφθαλμῷ κόρη, ἢ ἐν ψυχῇ λογισμός τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ἀθῆναι. Cæterùm περὶ τοῦ τῶν τρόπων γενέσεως egregius eſt Theophraſti noſtri locus quem deſcripſit, & nobis conſeruauit Porphyrius in libro 3. περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων. Diligens lector ibi requirat: nobis enim is liber nunc ad manum non eſt: qui iſta recenſemus non per otium in muſeo, ſed ὁδοῦ πάρεργον ἐν ἀποδημίᾳ, omnibus ſtudiorum præſidiis deſtituti.

Pag. 2. ἤδη βεβιωκώς.] Malim, ἄτε βεβ. vel ἄτε καί. Locum ſubobſcurum dedimus operam vt planum verſio redderet.

Ἔτη ἐνενήκοντα ἐννέα.] Ita legitur etiam in antiquis quatuor codicibus Palatinæ bibliothecæ, & aliis quos vidimus omnibus. Memini etiam in Ioãnis Tzetzæ Chiliadibus hunc locum ita deſcriptum reperire; & ſimiliter annos centum, vno dempto, attribui Theophraſto hunc librum ſcribenti. Quod etſi mirum eſt propter tot auctorum ſilentium, qui longæuos philoſophos recenſuerunt: poteſt tamen vnius ſaltem teſtis, eiúſque admodum ἀξιοπίστου, auctoritate defendi. Ait enim Hieronymus in epiſtola ad Nepotianum, *Vnde & ſapiens vir Græciæ*

Theo

Theophrastus (ita omnino ſcribendum, non *Themiſtocles*)*cùm expletis centum & ſeptem annis ſe mori cerneret,dixiſſe fertur,ſe dolere,quòd tum egrederetur è vita,quando ſapere cœpiſſet.* Quare, niſi diuersè traditum fuit ab antiquiſſimis ſcriptoribus tempus quo vixit hic philoſophus , dubium non eſt, mendum eſſe in Diogenis Laërtij codicibus. Error fortaſſe ex notis ortus:& οθ' perperam ſcriptum, cùm ſcribi deberet ρζ, vel ρθ'. Nuſquam non iſto modo in bonis vtriuſque linguæ ſcriptoribus eſt peccatum. Ac commodùm mihi nunc in mentem venit locorum quorundam Plinij ſimiliter deprauatorum : quos obiter hîc emendare non pigebit : præſertim quum de Theophraſto ibi agatur. Lib.13. cap.7. de minio loquens , ita ſcribit Plinius , *Theophraſtus* c x. *annis ante Praxibulum Athenienſium magiſtratum, quod tempus exit in vrbis noſtræ* c c x l.*annum , tradit inuentum.* ſic habent omnes quos licuit videre codices : neque aliter in nouiſſima editione Lugdunenſi : quæ editio , ſi verum dicere licet , tanto nil dignum præſtat hiatu. Legendum aio, *quod tempus exit in vrbis noſtræ* c c c x x x i x. *annum.* Praxibulus,cuius meminit Theophraſtus in libello Περὶ λίθων, vnde hæc tranſcribit Plinius ,archon Athenis fuit , anno ſecundo olympiadis centeſimæ decimæ ſextæ : quo anno eum librum ſcribebat Theophraſtus,vt ex eius lectione apparet;eum autem annum incidere in annum V. C. c c c x x x i x. non alio teſte probare meliùs poſſumus , quàm ipſo Plinio. Is igitur alio loco annum tertium eiuſdem olympiadis , quo archonta (ſiue vt Cicero aliquando vertit,prætorem;vt Plinius ſæpe,magiſtratum) ha-

buêre Athenæ Nicodorum, vrbis Romæ quadringentesimum quadragesimum ait fuisse, vt necesse sit annum ei proximum qui habuit archonta Praxibulum, esse annum V. C. quadringentesimum trigesimum nonum. Sic autem Plinius libro 3. *Theophrastus qui primus externorum aliqua de Romanis diligentiùs scripsit, Circeïorum insulæ & mensuram posuit, stadia LXXX. in eo volumine quod scripsit Nicodoro Atheniensium magistratu: qui fuit vrbis nostræ* CCCCXL. *annus.* Ita scribi debuit hic locus, fœdè in omnibus quas hactenus vidi editionibus corruptus. *magistratu*, inquam, legendum non *magistratui*. non enim ἄρχοντι Νικοδώρῳ, sed ἄρχοντος Νικοδώρου, Plinius dicere voluit. Iam diximus Plinium sæpe illud ἄρχοντος Græcorum in historia Attica, vertere *magistratu*. Sic & Seneca epistola 18. *Hoc certè in his epistolis ait, quas scripsit Charino magistratu ad Polyænum.* At in vulgatis Senecæ editionibus scriptum inuenias *Charino de magistratu.* falsò: nam χαρίνου ἄρχοντος dicere auctor voluit: & in meo scripto codice non extat illud *de*. Fuit Charinus hic archon anno primo olympiadis CXVIII. auctor Diodorus libro 20. Agebat Epicurus tunc temporis annum XXXV. siquidem natus est ille tertio anno Olympiadis centesimæ nonæ: denatus autem anno altero Olympiadis CXXVII. quod noto, vt obiter Laërtij vulgatas editiones emendem, in quibus malè scribitur obiisse Epicurum κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἑβδόμης καὶ ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος. vera lectio est, τῆς εἰκοστῆς ἑβδόμης καὶ ἑκατοστῆς ὀλ. Sed vt ad Plinium redeam, falsissimè sanè legũt vulgò CCCCLX. in superiore loco, legendum enim, vt nos emendauimus, & quidam

etiam

etiam veteres codd. habent, CCCXL. Mitto rationes chronologicas, quas de facili poſſim afferre. Plinium ipſum malo: cuius hæc ſunt, libro 13. cap. 16. *Theophraſtus qui primus à Magni Alexandri ætate ſcripſi quæ circa vrbis Romæ quadringenteſimum quadrageſimum geſta ſunt annum.* Non alia iam confirmatione opus habent ſuperiores emendationes: & alioqui res eiuſmodi eſt quæ inſpectione magis faſtorum Græcorum, Latinorúmque indigeat, quàm longiore probatione.

Κατὰ γένος ὅσα τυγχάνει γένη.] Ita accipe: exponam tibi: quid? ὅσα γένη, quomodo autem? κατὰ γένος. Illis declaratur ſubiectum: his modus & ratio eius tractandi. Legimus verò προσκείμενα non προκείμενα, vt vulgò: nam mores ſunt accidentia quædam, quæ nobis πρόσκειται & inhærent, atque habitus per quos dicimus ποιοί. M. Tullius mores comparat vnguentis quibus corpus extrinſecus oblinitur, cùm ait in Bruto, *Ita peregrinata eloquentia tota Aſia eſt, vt ſe externis oblineret moribus.*

Ὃν τρόπον τῇ οἰκονομίᾳ χρῶνται.] Verba ſonant, *quomodo rem adminiſtrent familiarem.* Maluimus tamen aliter vertere: quia in pleriſque capitibus de familiæ adminiſtratione nihil legas. Cæterùm quod generaliter his verbis dicitur, cautè accipiendum, cum hac reſtrictione, quod ad illa attinet quæ faciunt, ἢ τοιοῦτοι εἰσιν ἢ τοιοῦτοι.

Τοὺς υἱοὺς ἡμῶν.] Videtur Theophraſtus cùm hæc ſcribebat, vel natura vel adoptione liberos habuiſſe: quorum tamen neque Laërtius meminit: neque vlla eorum in teſtamento Theophraſti fit mentio. Mouerit hoc fortaſſe aliquem: ſed enim multi

casus interuenire potuerunt post scriptum hunc librum, qui liberis illum orbum facerent. Quid si verò συλληπτικὸν σχῆμα esse dicamus, & in scribendo & in loquendo valde vsitatam figuram? Adde, quòd olim senes à iuuentute patres salutari solebant.

P. 3. Πρῶτον μὲν οὖν π.] Pertinet hoc ad ordinem quem toto libro erat secutus: primum, inquit, de εἰρωνείᾳ verba faciam: deinde reliqua animi παθήματα sigillatim describam. Quod sequitur, καὶ ἄρξομαι πρῶτον ἀπὸ τῆς εἰρωνείας, non eodem referendum, sed ad methodum quam in singulis capitibus est seruaturus: quæ ea est, vt vitium ipsum rudi descriptione initio statim adumbret: deinde vitiosum hominem suis coloribus depingat, iis commemorandis quæ facere solet, quatenus talis est: puta, ὁ εἴρων, quà est εἴρων. Nonnunquam etiam breuem monitionem, velut ἐπιμύθιον quoddam, & epicitharisma post fabulam adiicit.

Ὥσπερ ὑπερτεθέμενοι] Quidam ὑποθέμενοι. quod est vsitatius, sed nihil fortasse mutandum. Sic in Rhetorica ad Alexandrum συλλήβδην ᾗ τὰς πάσας πίστεις καθάπερ ὑπερεθέμεθα, διεξεληλύθαμεν. Scripta lectio ἐπιθέμενοι. vitiosè, pro ὑποθέμενοι.

Ad caput περὶ εἰρωνείας.

P. 4. HMὲν οὖν εἰρωνεία] Ante omnia sciendum est, in vocibus εἴρων & εἰρωνεία latere homonymiam. Aliàs enim εἴρωνα eum vocant Græci qui ita sit factus, vt de se semper intra modũ loquẽs, potius sibi ea bona demat quibus est præditus, quàm

alieni

alieni quicquam tribuat. Talis olim Socrates fuit, & postea Africanus, teste Fannio apud M.Tullium: quos nemo propterea vituperauit, inquit ille: etsi, vt ex eodem Tullio discimus, reperti sunt etiam philosophi, quibus Socratis εἰρωνεία adeo non probaretur, vt non dubitarint eum scurram Atticum nominare, vt est in primo De natura deorum. Hæc εἰρωνεία & iocandi ratio admodum olim familiaris Atheniensibus fuit: ideo ait Anacharsis apud Lucianum, τοῦτο ἐκεῖνο ἦν ἄρα, ὃ ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἤκουον τῶν Ἀθηναίων, ὡς εἶητε εἴρωνες ἐν τοῖς λόγοις. & alibi idem εἰρωνείαν καὶ μυκτῆρα Ἀττικὸν commemorat: Seneca nasum Atticum. Eandem ob causam Epicurus homo non aptissimus ad iocandum, Ciceroni dicitur *minimè respiciens patriam*, 2. de natura deorum: sic enim omnino legendum non *respiciens*. Aliàs verò non cum laude hæc vox dicitur, sed summo potiùs cum probro: de eo enim vsurpatur, qui simulare & dissimulare quiduis didicit, non per iocum, nec modestia vlla, sed sui commodi causa, & vt alteri incommodet. Sic apud comicos εἴρων inter grauissima conuitia ponitur, vt apud Aristophanem. In sacris autem literis εἴρων hic, & εἰρωνεία nominari solent, ὑπόκρισις & ὑποκριτής, vocibus significantissimis: quas Themistius sua ætate ea notione solitas vsurpari in oratione quadam notat. Atque hæc est ea εἰρωνεία, isque εἴρων de quo Theophrastus hoc toto capite. Aristoteles contra in Nicomacheis priorem illam intelligit, non hanc posteriorem: quod moneo, quia video doctos viros aliter hæc accepisse: in quo sanè eos ratio fugit, vt ex sequentibus apparebit. Porrò εἰρωνείαν de qua

hîc, non placuit *diſſimulationem* dicere : nimis enim anguſta eſt ea vox , vt etiam Quintiliano viſum: cùm hîc non de diſſimulatione agatur , qualis fuit illa Socratica : ſed longè, vt diximus, alia cum diſſimulatione, tum etiam ſimulatione : eorum nimirum qui ob turpem aliquam cauſſam , tam ſimulant ſe habere,aut agere, quod non habent,aut non agunt : quàm de iis qui quod habent , agúntve, diſſimulant. Cicero de hac ironia loquens, vtramque vocem ſolet coniungere. Officiorum libro 3. *Quod ſi Aquiliana definitio eſt vera , ex omni vita ſimulatio diſſimulatióque tollenda eſt.* Et mox , *Ita nec vt emat melius, nec vt vendat,quicquam ſimulabit,diſſimulabitve vir bonus.* Saluſtius Catilin. *cuiuſlibet rei ſimulator & diſſimulator.* Idem auctor *falſum* vocat hominem εἴρωνα. & re vera , εἰρωνεία hîc deſcripta, *fallacia* eſt.Nos malumus tamen vel *ironiam* (quando eam vocem ciuitate Romana Tullius ipſe donauit) vel *cauillationem* , vitium hoc Latinè dicere. vix enim aliam dictionem Latinam reperias quæ Græcæ ſit magis ἀντίστροφος. ſimilis enim in ea latet homonymia. Gloſſarium, *Cauillatio*,κακοήθεια εἰρωνεία. Sic accipitur verbum *Cauillari* apud Liuium, alióſque. Plutarchus hominem εἴρωνα , qualis hîc deſcribitur,vocat πανοῦργον καὶ ἀναληθῆ,in comparatione Alcibiadis cum Coriolano. ſic Syneſius in Dione εἰρωνείαν & ἀλήθειαν opponit. Poſſis etiam εἰρωνείαν Latinè dicere *vernilitatem.* Seneca,epiſt 95. *Interdum obnixè petimus , id quod recuſaremus , ſi quis offerret.*lib.2. De beneficiis,cap.11. *quidam verniliter reiiciunt,quæ magis ad ſe volunt attrahere.*

Προσποίησις ἐπὶ χεῖρον πράξεων καὶ λόγων.] Hæc Theo

Theophrasti definitio, siue descriptio. Aristoteles verò sic, προσποίησις ἐπὶ τὸ ἔλαττον ὁμοίως ἐν λόγοις καὶ ἐν πράξεσιν. Hanc definitionem hausimus partim ex libro 4. partim ex 2. Nicomacheorum. Differentia in vnica voce posita est. Aristoteles ait, ἐπὶ τὸ ἔλαττον, *in minus*: de eo enim irone intelligebat, qui omnia minora fingeret: Theophrastus, ἐπὶ τὸ χεῖρον, *in peiorem partem*: quia de eo loquebatur qui non deteriora tantùm sua fingeret: sed omnia etiam ad malum aliquem finem referret: quod perpetuò obseruabis in omnibus notis quibus suum εἴρωνα insignit. Tantum igitur commune est inter vtrumque, quòd simulatione vterque vtitur, & à vero vterque discedit: finis verò longè diuersus. Si quis dicat, etiam eum de quo Aristoteles sentit & loquitur: qualis nempe fuit Socrates, posse quiduis ἐπὶ τὸ χεῖρον fingere. Respondemus ex Aristotele, οὐκ ἐν τῇ δυνάμει ἐστὶν ὁ εἴρων: sed ἐν τῇ προαιρέσει. Non enim si quis ea facultate præditus sit, vt quiduis simulare, dissimularéque sui commodi causa queat, statim εἴρων & hypocrita fuerit dicendus: sed si ad facultatem eam voluntas accesserit. Solitus olim gloriari imperator Titus, se vel maximum falsarium esse potuisse: imitari enim norat omnium manus & chirographa: nemo tamen propterea falsarium eum meritò dixerit. Sic sophistam non iure dixeris eum, qui omnia sophistarum τερτίσματα, omnes τερθρείας & præstigias norit? sed qui nouit simul, & vtitur. Sic solo fine separantur ἀρέσκεια & κολακεία. Sunt alia sexcenta de genere hoc. Solet autem Theophrastus suas descriptiones cum excusatione quadam proferre, ne

quis hîc exquiſitas requirat definitiones. Ait igitur ὡς τύπῳ λαβεῖν; quod loquendi genus ex Ariſtotele, aliiſque Theophraſti libris, & Platone ipſo notum eſt. Apud eundem in 3. De republica, opponuntur ἐν τύπῳ & ἀκριβείας. quin ipſæ deſcriptiones huiuſcemodi minus accuratæ, τύποι vocantur, & ὑπογραφαὶ in philoſophorum ſcholis.

οἷς ἐπέθετο λάθρα. Non eſt ἐπιτίθεσθαι, *inuehi in aliquem*: ſed tanquam ex inſidiis & ſuperiore loco adoriri, ab ea notione eſt vox ἐπιθέτης, pro plano & impoſtore: vt in illo, Γραικὸς ἐπιθέτης, & apud Ioannem Chryſoſtomum in eam ad Philipp. hom. 1. Significat & ἐπιχειρεῖν, accingere ſe ad aliud faciendum. Vnde eſt νωθρεπιθέτης apud philoſophum in Phyſiognomonicis, pro cunctatore. Hos homines de quibus hîc Theophraſtus, Græci λαιθάργους & λαθροδήκτας, ſiue κρυφοδήκτας vocant: quibus conuenit prouerbium Plautinum.

Palam inquit *blandiuntur: clam ſi occaſio vſquā eſt,*
Aquam frigidam ſubdolè ſuffundunt. item illud Sophocleum.

Σαίνουσα δάκνεις, καὶ κύων λαίθαργος εἶ.

Συλλυπεῖσθαι ἡττωμένοις.] Puta, in iudicio, ſi litem perdiderint: aut ex aliquo certamine (qualia erant apud veteres multa) inferiores receſſerint: aut denique clade belli ſint affecti. Latè patet Græcorum vox ἧττα, cui parem Latini non habent. Talis εἰρωνεία Polymneſtoris apud Euripidem; cùm enim per ſummum nefas impurus ille filium Hecubæ Polydorum occidiſſet, & domus Priamicæ caſu totus exultaret, ita tamen ibi Hecubam alloquitur.

Ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν Πρίαμε, φιλτάτη δὲ σύ.

Ἑκάβη, δακρύωσ' εἰσορῶν.

Καὶ ἐπὶ τοῖς καθ' ἑαυτοῦ λεγομένοις.] Eſt ἐπιμονή quædam : bis enim idem dicit. Nam cum ſuperioribus iſta malo coniungere, & repetere συγγνώμην ἔχειν, quàm cum ſequentibus, vt vulgò interpretes.

P. 5. πρὸς τοὺς δανειζομένους καὶ ἐρανίζοντας.] hoc eſt, ſiue quis δάνειον ab ipſo petat, ſiue ἔρανον. quid ſit, δάνειον, nemo ignorat: ἔρανος verò quid eſſet in toto iſto libello, neſciuerunt priores interpretes. vide ad caput de arrogantia. Huc pertinent illa Horatij,

Sed metui mea ne finxiſſe minora putarer,
Diſſimulator opis propriæ, mihi commodus vni.

Καὶ μὴ πωλῶν φῆσαι πωλεῖν.] Quorſum hoc? nempe vt eo pacto manum illi adeat apud quem iſta loquitur : itáque pecunia illum emungat, aut aliam fraudem faciat. Noui ego non paucos qui has artes probè callerent : quos cùm videas holoſericis indutos ambulare, aut cùm audias magnificè ſe & ſuos quæſtus prædicare, meros Craſſos Crœſóſve eſſe cenſeas. hac ratione homines ſimplices & parum cati inducuntur, vt putent ſi quid habeant nummorum, non id melius vſquam collocari, quàm apud iſtos poſſe, quos tantis opibus eſſe præditos audiunt. *Vt enim fama eſt homini, exinde pecuniam ſolet inuenire.* Sic miſellis os ſublinitur.

Καὶ ἀκούσας τι δόξει μὴ προσποιεῖσθαι.] Planè miror cur hac lectione quiſquam offendatur. δόξει, hoc eſt, *videri volet.* eſt autem pro, μὴ δόξει πρόσω. vt apud Plutarchum in re fere eadem, οὐ δοκῶν ἀκούειν. Euripides Medea. Ἤκουσα τοῦ λέγοντος οὐ δοκῶν κλύειν. Ariſtophanes Pluto, οὐκ ἐδόκουν με ὁρᾷν ἔτι, hoc eſt, diſſimulabant ſe videre me. Scribitur & δείξει, for-

tasse pro λέξει. sed nihil mutandum.

καὶ ὁμολογήσας, μὴ μεμνῆσθαι.] Ecce ait se εἴρωνα eum intelligere, qui pactus aliquid dicat se non meminisse: hoc est, pactis non stet. neque enim de quauis confessione verbum ὁμολογεῖν hoc loco accipimus: sed pro consentire in rem aliquam, aut aliquid spondere. Hoc verò planè alienum est ab eo quem Aristoteles εἴρωνα vocat: disertè enim philosophus admonet: se non tractare eo loco de ea veritate aut falsitate quæ spectatur in contractibus, & commerciis: sed de ea quæ in colloquiis ac familiari consuetudine. οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐν ταῖς ὁμολογίαις ἀληθεύοντος λέγομεν, οὐδ' ὅσα εἰς ἀδικίαν ἢ δικαιοσύνην συντείνει. ἄλλης γὰρ ἂν εἴη ταῦτ' ἀρετῆς. Sunt autem hoc hominum genere omnia referta, quibuscum nisi è syngrapha semper agas, nihil agas. Talis ille leno Cappadox in Curculione Plautina.

Mil. *Quando vir bonus es, responde quod rogo.*

Ca. *roga quod lubet.*

Mil. *Promisistin', si liberali hanc quisquam assereret manu,*

Te omne argentum redditurum? Ca. *non commemini.*

καὶ τὰ μὲν σκέψασθαι. Lego σκέψεσθαι. Hoc nostri εἴρωνες dicere solent, *I'y penseray*. Menander lepidis versibus eos exagitat, qui rogati aliquid ab amico egeno, dicunt Σκέψομαι: quod hodie nimis multi faciunt amici nomine tenus, &, vt ille ait, *Factiosi lingua, inertes opera, sublesta fide*. Sic Menander,

Οἱ τὰς ὀφρῦς αἴροντες ὡς ἀβέλτεροι
Καὶ Σκέψομαι λέγοντες! ἄνθρωπος γὰρ ὢν
Σκέψῃ σὺ περὶ τοῦ δυστυχῆς ὅταν τύχῃ;

Potest

Poteſt & ἐσκέφθαι, quod quidam codices habent, ferri : optiméque cum ſequentibus conueniet: vertes, *ſe iam cogitaſſe.*

Καὶ λέγει ἑαυτὸν ἕτερον γεγονέναι.] Senſus eſt, cùm ipſemet fuerit qui id de quo quæritur dixerit, fecerítve, non ſe tamen, ſed alium fuiſſe dicet, à quo id ſit dictum factúmve. Noſtri homines hoc dixerint, *Vous me prenez pour vn autre.* Poſſis hoc & ad verbum ἐκπλήττομαι referre. nam qui ἐκπλήττονται (eſt autem ἔκπληξις ſiue ſtupor, aut horror, vehemens quædam admiratio, id eſt, θαυμασιότης ὑπερβάλλουσα ait philoſophus Topicorum 4.) ij quodammodo de ſtatu mentis deiiciuntur, eáque ecſtaſi alij à ſe ipſis fiunt. Sæpe etiam accidit, vt quis opinioni ſuæ & expectationi contrarium quid audiens, in ſtuporem ſimul detur, & ſententiam mutare cogatur : & ita quoque alius à ſe ipſo fiat : ſicut Megaronides ille Plautinus in Trinummo: qui cùm Calliclem eo conſilio adiſſet vt eum concaſtigaret pro commerita noxà, vbi tamen eum loquentem audit, repen te mutat animum, & exclamans, ait:

Proh dj immortales verbis paucis quàm citò
Alium feciſti me, alius ad te veneram. Sic apud Demoſthenem in ea πρὸς Φορμίωνα, de eo qui ſententiam mutauerat, ἕτερος ἤδη ἦν καὶ οὐχ ὁ αὐτός. Prima interpretatio magis mihi probatur, éſtque ſimplicior.

Pag. 6. ἀλλ᾽ ὅρα μή συ θᾶττον.] θᾶττον, hoc eſt, citiùs & nimis εὐήθως atque ἀβασανίστως, ſimplicium hominum more, qui ferè ſubitò credunt. vel θᾶττον accipe pro ἀθρόως & repentè : quod de iis vſurpatur qui impetu quodam animi magis quàm conſilio

ſilio aliquid faciunt. Sic apud Philoſophum opponuntur ϑᾶττον & ἐκ προσαγωγῆς. *ſtatim* & *per quaſdam acceſſiones*. Seneca eleganter *impetu placere*, pro ϑᾶττον καὶ ἀβασανίκως, epiſtola c. 1. Notabis illud πιστεύειν φωνᾶς: erat vſitatius φωναῖς, vt πιστεύειν λόγοις: ſed φωνᾶς omnes etiam manuſcripti Palatini.

Καὶ πλοκὰς καὶ παλιλλογίας.] Vocat πλοκὰς quæ Cicero *inuolucra & integumenta diſſimulationis*: ſiue ſubdolos, & ad fallendum compoſitos ſermones, tanquam retia aut laqueos. Has poëta vetus apud M.Tullium *verſutiloquas malitias* dicit. Poſſis vertere *orationem intortam* cum Plauto in Ciſtellaria: vbi feſtiuiſſimus poëta iſtiuſmodi homines (*alterplices* veteribus Latinos dictos, Græcis στρεψιμάλλους) inuoluolo ſimiles aut beſtiæ damnificæ, quæ in pampini folio implicat ſe. Sic πλέκειν μηχανὰς ſæpe apud Græcos poëtas. Παλιλλογίας vertimus *dicta recantata*. Cãtare enim eſt idem ac ſæpius dicere, vt & ὑμνεῖν apud Græcos. Videtur autem Theophraſtus iſta voce ſermones ancipites, & qui diuerſo, aut etiam contrario modo accipi queant, intelligere. πάλιν vtrumque ſignificat, & *iterum*, & *contra*. Hîc igitur ſignificat non iterum, ſed contra: ſic apud poëtam πάλιν ἐρεῖν, non eſt *iterum dicere*, ſed *contrarium*, & παλινῳδία eſt, non tam *iterata cantio*, quàm *priori contraria*: & ſic apud Horatium, *recantata opprobria*. apud Pindarum παλίγλωσσος πόλις καὶ βάρβαρος, *Vrbs quæ diuerſa lingua vtitur ab aliarum gentium linguis*. Idem poëta Nemeonicarum, olla prima, παλίγλωσσον ἢ οἱ ἀθάνατοι ἀγγέλων ῥῆσιν ϑέσαν hoc eſt, *contrariam*. Ita alia multa dicuntur.

Οὐ χεῖρόν ἐστιν εὑρεῖν οὐδέν,] Præclarè maximus poëtarũ

Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν
Ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ βάζει.
Haud minus ille mihi exosus quàm ianua Ditis,
Mens aliud cui tecta tegit, quàm lingua loquatur.

Ad caput. περὶ κολακείας.

THN δὲ κολακείαν.] Inter virtutes quæ ad ὁμιλίας & vitæ quotidianæ consuetudinem propriè pertinent, ideóque ἕξεις ὁμιλητικαὶ à Platone vocantur, Aristoteles 4. Nicomacheorum primam numerat illam, qua qui fuerit præditus, is & facta & dicta omnia sua ita temperabit, vt eius conuictus omnibus sit futurus gratus, suauis atque etiam iucundus: omni enim asperitate morum, & morositate, quæ est ἐρημίας ξυνοῖκος, carebit: immò è contrario in eo elaborabit, vt, quantum honestas & virtutis amor permittent, voluptati sit iis quibuscum versatur. Hanc virtutem quia proprio nomine carebat, Aristoteles in Nicomacheis φιλίαν nuncupauit, explicatione adiecta, quomodo eam vocem vellet hîc intelligi: at in Eudemiis σεμνότητα vocauerat. & vt in nominibus virtutis variauit, ita etiam in vitiorum ei oppositorum, vt capite περὶ αὐθαδείας dicemus. Habet enim hæc quoque virtus sibi opposita vitia, hinc κατ' ἔλλειψιν, illinc κατ' ὑπεροχὴν ac de iis quidē qui defectu humanitatis peccant hac in parte, est caput illud περὶ αὐθαδείας. De iis verò qui modum excedunt, & nimis suaues ac dulces esse volunt, sunt hæc duo capita: περὶ κολακείας alterum, alterum περὶ ἀρεσκείας. nulla enim re admo

admodum hæc duo vitia differunt, nisi fine qui diuersus est. quo quidem ita discriminantur, vt cùm vitium sit vtrumque, tamen comparata blanditia ad adulationem, pene virtus videatur, non vitium: verùm de blanditia infra suo loco. Adulationis autem finis est priuatum commodum. Eam definit Theophrastus ὁμιλίαν αἰσχρὰν συμφέρουσαν δὲ τῷ κολακεύοντι. In Theæteto Platonis κολακεία definitur breuiter, τέχνη ἡδυντική, *ars suauitatis conciliatrix.* In eiusdem Definitionibus (non enim iis assentiri debemus, qui temerè & contra auctoritatem vetustissimorum scriptorum illum librum à Platone abiudicant) ita definitur. Κολακεία, ὁμιλία ἡ πρὸς ἡδονὴν ἄνευ τοῦ βελτίστου, quam definitionem tribuit Theophrastus blanditiæ: meliori sanè consilio, & conuenientiùs iis quæ antè ex Aristotele diximus: addit verò Plato etiam aliam: ἕξις ὁμιλητικὴ πρὸς ἡδονὴν ὑπερβάλλουσαν τὸ μέτριον. quæ etiam blanditiæ meliùs conueniat. quare prudenter Theophrastus ex Aristotele illa adiecit, συμφέρουσαν δὲ τῷ κολακεύοντι, vt à blanditia separaret. Non multo aliter B. Chrysostomus, qui homilia 5. in epist. ad Philippenses, ita hoc vitium describit: Κολακεία ἐστὶ καὶ ἀνελευθερία ὅταν τὶς θεραπεύῃ τινὰς ἐπὶ μηδενὶ τῶν δεόντων, ἀλλὰ θηρώμενός τι τῶν βιωτικῶν. *adulatio, (quæ est eadem illiberalitas,) est quando aliquis, ob nullam rem honestam aliquem colit, sed aliquid eorum captans, quæ ad vitæ commoda pertinent.* Quod autem ait αἰσχρὰν, mallem ταπεινὴν dixisset: aut potius simul vtrumque posuisset. Nam & *indecora adulatio* est, vt vocatur à Suetonio, rectéque Tacitus *adulationi fœdum crimen seruitutis inesse* pronunciat: & proprium hoc

est

est adulatoris, abiectè & demissè loqui, & in omnibus regi suo supparasitari, ac secundas agere: ideo dicebat philosophus Politicorum lib. 5. ἔργον κολακείας esse, ταπεινῶς ὁμιλεῖν. & verè Clearchus Solensis, Aristotelis discipulus, proprium hoc adulatoribus esse dixit, vt suos sibi ipsi animos frangerent, & spiritum generosum qui ingenuos decet, demerent, ταπεινὰ ποιοῦντες τὰ ἤθη αὐτῶν: eos verò quibus seruirent, tumore inflarent, & redderent vanos, & χαύνους καὶ κενοὺς, atque vt loquitur Seneca, infatuarunt. Vertimus autem αἰσχρὰν *turpem*, non *indecoram*: nam αἰσχρὸν, opponitur τῷ καλῷ, id est honesto: aliud verò est τὸ πρέπον, aliud τὸ καλὸν, si propriè loqui volumus. Porrò vocis κόλαξ notationem variè explicant Græci grammatici, ad quos te reiicio. Veteres Romani *grassari*, ἀντὶ τοῦ κολακεύειν vsurpant, vt Festus docet: & ita dixit Horatius, *Obsequio grassare.* inde *grassator*, ὁ κόλαξ; quem etiam *stlatarium* à *stlata* quod fuit nauigij genus, vt puto ὑπηρετικοῦ, dixerunt. Glossarium, *Stlatarius*, ἐργόμωκος. quid autem sit ἐργόμωκος, in altero Glossario declaratur: Ἐργόμωκος, *adulator*, *ambitiosus*. Ἐργομωκία, *adulatio*. Ἐργομωκεύειν *ancillor*, *adsecto*, *adulor*. vbi etiam vides *ancillor*, idem esse cum *adulor*: quod probatur altero Glossario, vbi hæc scribuntur, *Ancillor*, κολακεύω, *Ancillula*, ἐργόμωκος, παιδίσκη. Adiiciam & hæc ex eodem libro, *Adsentio*, ἐργομωκῶ. συγκατατίθεμαι, & alibi, *Fuco*, ἐργόμωκος. Puto autem ex eo dici ἐργόμωκον adulatorem, quia ferè solent adsentatores eos quibus palam adulantur, à tergo pinsare, vt verissimè Persius ait. Hesychius sanè aliter, ἐργομωκῶν, ἐμπαίζων.

ὑπολά

ὑπολάβοι ἄντις ὁμιλίαν.] Latè patet vox ὁμιλία, & ea omnia fermè complectitur quæ in vitæ quotidianæ vsu solent accidere. Latini ferè pluribus verbis huius Græci vim exprimunt: sicut & Græci quoque interdum coniungunt ἡ ὁμιλία & τὸ συζῆν, vt in Nichomacheorum 4. Eruditissimus Apuleius τὸ ὁμιλεῖν voce *famulari* expressit in apophthegmate quodam Aristippi. iterum dico, parum commodè. Scio, erunt etiam hîc qui exclament & temerè nos de Apuleio pronunciare dictitent: sed nos istos exclamatores alibi σὺν θεῷ καὶ μῦθοις compescemus. Latissimè sanè patet, vt diximus vox Græca: quare etiam Aristoteles ὁμιλίας ἀνθρώπων & πραγμάτων dixit in 7. Nicomacheorum, & ante eum Isocrates in priore ad Nicoclem, & Hippocrates τῷ ψύχει καὶ τῷ θάλπει ὁμιλεῖν, in Prorhetico maiore. & in lib. Περὶ ἰητροῦ, de instrumentis medicorum loquens, εἰ μέλλει ὁμιλέειν τῷ νοσέοντι μέρει. Vide Erothianum. Apud Plutarchum leges ὁμιλεῖν ἡδοναῖς: apud historicos sæpe ὁμιλεῖν καιροῖς: quod Plutarchus in Mario dixit ὁμιλεῖν τύχαις, quem locum deprauat Muretus in Variis suis: nam prorsus est ὕθλος καὶ φλήναφος, quod ille somniat de ὁμειλῆσαι cum ει diphtongo, per inquam hoc est ineptum; quum & in Sylla iterum sic loquitur idē auctor: & quod Muretus non est οὐδ' ὄναρ suspicatus, Bœotus à Bœoto fœnerarit loquendi id genus. Ita enim Pindarus Nemeonicarū ode prima--- ὁ δέ οἱ

Φράζε καὶ παντὶ στρατῷ Ποίαις ὁμιλήσαι τύχαις. Sic vsurpatur vox προσομιλεῖν in Platonis Lachete. Sic etiam dixit Athenæus καθομιλεῖν καιρούς: libro 12. Porro est hæc dictio militaris propriè, & in castris

nata

nata. vide Eustathium. Apud Latinos Cicerone inferiores, non minùs latè patet verbum *conuersari*, maximè apud Senecam: vt *conuersari tristitiæ*. ὁμιλεῖν λύπῃ, epistola 100.

τὸν δὲ κόλακα τοῦτ'.] Habes perpulchram adulatoris descriptionē apud Plutarchū, De discrimine amici, & adulatoris. ibi, Τοιοῦτος ὁ κόλαξ, οἷος ῥήτορος φαύλου, &c. Galenus in libro de dignoscendis, curandísque animi affectibus, adulatorem tribus notis insignit, τῷ προσαγορεύειν, τῷ παραπέμπειν, τῷ συνδειπνεῖν τοῖς πολὺ δυναμένοις ἢ πλουτοῦσι.

Pag. 7. ἐνθυμῇ ὡς ἀποβλέπουσιν εἰς σὲ οἱ ἄνθρ.] Similia his Artotrogus regi suo apud Plautum initio Militis gloriosi.

ηὐδοκίμεις χθὲς ἐν τῇ στοᾷ.] Non assentior interpretibus quibus videntur hæc Latinè efferenda, *dignitatis suæ splendorem magno omnium assensu obtinebas*. Aliud enim est εὐδοκιμεῖν isto loco, aliud apud M. Tullium dignitatis splendorem obtinere: quod potiùs conuenit τοῖς ἐν τέλει. at εὐδοκιμεῖν, id est, *bene audire* siue *bona fama*, etiam mediocris fortunæ & pauperi, quorum est magna passim indignitas, conuenire potest: ex sequentibus enim apparet ad laudem probitatis & integræ vitæ esse hoc referendum, non ad dignitatis splendorem. Quare existimo εὐδοκιμεῖν hîc esse quod dixit Cicero, *fructum virtutis suæ capere*, in Miloniana. & alibi idem τὸ εὐδοκιμεῖν, vocat *fructum bonæ existimationis*. Propriè εὐδοκιμεῖν siue εὐδόκιμον εἶναι, de eo dicitur, quem vulgo homines laude dignum iudicant. itaque Isidorus Pelusiota scriptor cum primis eruditus, τὸ εὐδόκιμον εἶναι & ἐγκωμιάζεσθαι ita distinguit, vt illud dicat esse tacitum

iudicium hominum bene de aliquo iudicantium,& inter ſe conſentientium ; hac laudatione quæ ſermone tribuitur. ſic ille epiſtola 131. lib.4. εὐδόκιμοι μὲν γὰρ (fortè εὐδοκιμεῖν γὰρ) ἐστὶ κυρίως τὸ ἀποδοχῆς ἀξιοῦσθαι ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων ταῖς ἄνευ ἀπάτης ἀδεκάστως τὰς ψήφους φερούσαις. ἐγκωμιάζεσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις κολακείαν πνέοντι, καὶ μηδὲν ἀληθεύοντι. Eſt verò in hoc Theophraſti loco mirè emphatica tranſlatio verbi καταἐνεχθῆναι, quod mox ſequitur. Nam voluit iudicare,ſicuti ſua ſponte grauia deorſum feruntur,ita omnes qui aderant,non quòd eius qui laudabatur, gratiam captarent,ſed tanquam ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἐκβιασθέντας,vt loquitur Philoſophus, in eius nomen incidiſſe : quaſi videlicet ita ſit omnibus perſpecta eius probitas , vt iam illius nomen non hominis,ſed virtutis ipſius proprium videatur. Parem elegantiam obſeruabamus apud Plinium Secundum in ſententia non diſſimili : vbi *reddi nomina* tanquam debitum dicuntur, ſenſu quo hîc καταφέρεσθαι εἰς τὸ ὄνομα epiſtola 23. lib.9. Vtitur hac voce Theophraſtus iterum Περὶ λαλιᾶς.

ἀπὸ τοῦ ἱματίου ἀφελεῖν κροκίδα.] Hippocrates dixit ἀπὸ τῶν ἱματίων κροκίδας ἀποτίλλειν. magis propriè ; ſed & idem alibi ἀφελεῖν κροκίδα, dicitur & λέγειν κροκίδα, vt apud Celſum, *in veſte floccos legere.* Vocarunt autem Græci κροκυλεγμὸν genus hoc adulationis. Heſychius , Κροκυλεγμὸς, τὸ κολακευτικῶς τὰς κροκίδας ἀπολέγειν τῶν ἱματίων. Adeo autem frequens fuit hæc adulatio , vt inde natum ſit prouerbium, quod ita explicant Græci. Suidas, Ἀφαιρεῖν κροκίδας, ἐπὶ τῶν πάντα ποιούντων ἕνεκεν κολακείας. ἄλλοι χρῶνται καὶ Ἀριστοφάνης. εἴ τις κολακεύει πα-

ρῶν

ρῶν καὶ τὰς κροκίδας ἀφαιρῶν. In Plutarchi Sylla, Valeria ſoror Hortenſij de veſte Syllæ floccum vellens, lepidiſſimè illi adulatur. Non ſolùm autem floccos vel fratillos tollere olim adulatores ſolebant: ſed & alias omne genus ſordes ábſtergere: neque omiſit hoc præceptum nequitiarum magiſter in Arte. & in Amoribus ait idem Poëta,

Dum loquor, alba nigro ſparſa eſt tibi puluere veſtis:
Sordide de niueo corpore puluis, abi

In Veſpis Ariſtophanis Euphemius κόλαξ dicitur ſpongia calceos mundare. ὃ σπόγγον ἔχων, ait, ἐκ τῆς λεκάνης τὰ ἰμβάδι᾽ ἡμῶν περικωνεῖ. Videntur & caudas leporum ſoliti ſecum geſtare, vt præſto eſſet quo oculos ſenum lippientium κολακευτικῶς abſtergerent, Ariſtophanes in Equitibus.

Ἰδοὺ δ᾽ ἔχου κέρκον λαγῶ τὠφθαλμὼ περιψῆν.

Similiter in Lyſiſtrata mulier nequam marito ſuo adulatur. Turpiſſimum verò illud apud eundem Poëtam adulationis genus ἀπομυξάμενος ὦ δῆμ᾽ ἐμοῦ πρὸς τὴν κεφαλὴν ἀποψῶ. Spurcum hoc & fœdum: ſed longè turpiora his apud Athenæum legas, & Suetonium in Vitellio, cap. 2.

Προσενεχθῇ ἄχυρον. Securi ſumus Palatina exemplaria. In quibuſdam editis olim eſt, προσαχθῇ.

Ἔχεις πρὸς τὰ ἔτη μέλαιναν τὴν τρίχα.] Serò caneſcere, vegetæ ſenectutis & viridis argumentum: qualis eſt eorum quos Græci ὠμογέροντας vocant: qualis etiam ille Plautinus Periplectomenes, qui negat ſe propter ætatem exaruiſſe ex amœnis rebus. Ideo olim ſoliti homines molles, quos ne longa quidem ætas, ad frugem bonam reuocarat, canitiem occultare, non ſecus ac mulieres. Teſti-

monia de vtriusque passim sunt obuia in Græcorum epigrammatis, Martiale, aliísque Poëtis: sed & pharmaco vsos constat viros molles & effœminatos, ad celandam capitis niuem: eius fuci compositionem docet elegans Poëta Serenus Sammonicus & meminêre Tertullianus, Iosephus, & alij. Clemēs Alex. χρίσματα πολιῶν vocat lib. II. Pædag. Aristophanes Concionantibus,

οὐδ' ἂν εἰ τὸ φάρμακον
Ἐψεῦσ' ἔτυχες ὦ Δυσικράτης μελαίνεται.

Adulatores quoque moris habuisse suo regi canos vellere, testatur idem poëta Equitibus, vbi sic loquitur adulator,

Ἐγὼ δὲ τὰς πολιάς γέ σου κλέγων, νέον ποιήσω.

Καὶ λέγοντος αὐτοῦ τι.] Puta in declamationibus, aut recitationibus, quibus olim docti homines impensè delectabantur. In iis igitur, aut similibus συγγενήσεσιν, adulator, ei quem obseruat, audientiam facit, ac reliquis ad laudandum recitatorem quamuis ineptum, & præit exemplo, & celeusmasin hortatur. Variis autem modis solebant veteres in istiusmodi cœtibus (Græci ἐπιδείξεις & ἀκροάσεις, Cicero quoque acroases) approbationis signum dare, maximè verò his tribus, silentio attento, gestu corporis aliquo (vel manibus plaudentes, vel assurgentes, exultantésque, vel certo quodammodo vultum componentes) & secunda acclamatione. Plinius Secundus lib. 5. de recitationibus loquens: *Multa enim à multis admonetur: & si non admonetur, quid quisque sentiat, perspicit ex vultu, oculis, nutu, manuum motu, murmure, silentio: quæ satis apertis notis iudicium ab humanitate discernunt.*

ſcernunt. Idem lib.6. *Non labra diduxerunt, non mouerunt manum, non denique aſſurrexerunt ſaltem laſſitudine ſedendi.* Libanius in epiſtola ad magnum Baſilium, οὕτω καλὴν καὶ ταύτην ἣν λέγεις κακῶς εἰργάσω τὴν ἐπιστολὴν, ὥσθ' οἱ παρόντες ἡμῖν οὐκ εἶχον μὴ πηδᾶν ἀναγινωσκομένης. De ſilentio attento locus eſt egregius apud Platonem, 3. de Legibus, peſſimè vulgò, vt alia ſexcenta, acceptus, quem veluti in tranſcurſu proferam atque interpretabor. Ibi Igitur cùm hoſpitis Athenienſis ſermonem exciperet Clinias Cretenſis, vellétque illi ſignificare ſibi & ſodali ſuo Megillo vehementer probari quæ modò dixiſſet, ſic ait: Λόγῳ μὲν τοίνυν σε, ὦ ξένε, ἐπαινεῖν ἐπαχθέστερον· ἔργῳ δὲ σφόδρα ἐπαινετόμεθα. προθύμως γὰρ τοῖς λεγομένοις ἐπακολουθήσομεν. ἐν οἷς ὅγε ἐλεύθερος ἐπαινῶν καὶ μὴ μάλιστα ἐστὶ καταφανής. hoc eſt, *Verbis quidem te, hoſpes, laudare, graue & odioſum ſit: at nos re ipſa te vehementer laudabimus. Ad ſingula enim tua verba ſummo ſtudio animos mentéſque noſtras admouebimus:quo maximè pacto homo liber laudétne an non,declarare ſolet.* Plinius 2. epiſtolarum. *Imaginor qui concurſus, quæ admiratio te, qui clamor, quod etiam ſilentium maneat: quo ego cùm dico vel recito, non minùs quàm clamore delector: ſit modò ſilentium acre & intentum & cupidum vlteriora audiendi.* De acclamationibus dicemus mox: quæ quàm crebræ fieri ſolerent, apparet ex his Senecæ, Controuerſiarum lib. 9. loquitur de declamatoribus: *Quid* ait, *quòd laudationibus crebris ſuſtinentur, & memoria illorum aſſueuit certis interuallis quieſcere?*

Καὶ ἐπαινέσαι δὲ ἀκοῦντος.] Ambigo ſcripſerítne Theophraſtus ἀκοῦντα, vel ἀκούοντα, vt ſit is ſenſus

quem expreſſimus, aſſentatori haud malè conueniens : an potiùs ἀκούοντας : vt iubeat auditores aures ſuas commodare recitatori, & tacitè eum laudare: quod quomodo fieri ſoleret, modò diximus: Sententia quam probauimus, ſic expreſſa eſt ab Eupolide in Adulatoribus, ἐπειδὰν κατίδω τὸν ἄνδρα ἠλίθιον πλουτοῦντα δὲ, εὐθὺς περὶ τοῦτον εἰμι· κἄν τι τύχῃ λέγων ὁ πλούταξ, πάνυ τοῦτ' ἐπαινῶ, καὶ καταπλήττομαι, δοκῶν τοῖσι χαίρειν.

Καὶ ἐπισημήνασθαι δὲ, εἰ παύσεται Ὀρθῶς.] Legimus, καὶ εἰ παύσεται. Interpretes non erant hæc aſſecuti. notum quid ſit apud Græcos oratores ἐπισημασία, & ἐπισημαίνεσθαι ἀκούοντα. Illud autem Ὀρθῶς, eſt vſitata in recitationibus acclamatio, ſicut & Εὖ, vel Ὑπέρευ. Horatius in arte.

——*clamabit enim pulchre, bene, rectè,*

Cicero tertio de Oratore, *Quare Bene & Præclarè, quamuis nobis ſæpe dicatur. Bellè & Feſtiuè nimium ſæpe nolo : quanquam illa ipſa exclamatio, Non poteſt melius, ſit velim crebra.* Perſius.

Euge num & Bellè, nam bellè hoc excute totum.

item,——*quum lepidum hoc optes audire Decenter.*

Talis quoque illa in Actis exclamatio adulatorum *Vox Dei, non hominis.* Sic Plutarchus, De ſe ipſo ſine inuidia laudando, οἱ δὲ ῥητορικοὶ σοφισταὶ, τὸ Θείως καὶ τὸ Δαιμονίως, καὶ τὸ Μεγάλως, ἐν ταῖς ἐπιδείξεσι προσδεχόμενοι, καὶ τὸ Μετρίως καὶ τὸ Ἀνθρωπίνως προσαπολλύουσι. Frequentiſſima verò etiam Romæ illa fuit acclamatio Σοφῶς. vnde eſt toties apud Martialem *grande ſophos.* Sidonius Appollinaris lib. 1. *Ad ſophos meum non modò laticlaui, ſed tribulium quoque fragor concitaretur.* Idem lib. 1. *Ob hoc illi*

maximum

maximum sophos non eloquentia prius quàm verecundia dedit. Ætas Quintiliani *humanitatem* vocauit hunc morem. ipse appellat verè *& indecoram, & theatralem licentiam, studiorum perniciosissimam hostem* lib. 11. cap. 11. Nos alibi demonstrauimus irrepsisse postea hanc consuetudinem è scholis in veteris Ecclesiæ ritus. Vide si lubet quæ notamus ad Vulcatij Gallicani Auidium Cassium.

καὶ σκώψαντι πικρῶς, ἐπιγελάσαι.] Mutata distinctione sensum longè acutiorem reddidimus. Nam adulator vt indicet quàm probet scomma amici magni sui, quasi parum sit, si ridenti arrideat, in effusiorem risum & cachinnationem soluitur: ac quo magis rem videri sibi ridiculam ostendat, vestem in os inserit, & se risu penè enectum dicit. Tale illud omnino apud Plutarchum, in elegantissimo libro de discrimine adulatoris & amici, Σὺ μὲν inquit adulator, ἐγέλας· ἐγὼ δὲ ἐξέθνησκον γέλωτι. *Tu quidem ridebas, ego verò risu penitus moriebar.* Iuuenalis de adulationibus Græculorum.

Natio comœda es: rides? maiore cachinno.

Concutitur. Sed est & alia lectio, καὶ σκώψαντι ψυχρῶς, ἐπιγελάσαι. pulchrè sanè Plutarchus περὶ δυσωπίας, Periclis dictum illud, *Amicum esse se ad aras vsque*, reprehendens, quòd hoc esset nimis prope ad grauissima peccata accedere, subiicit, ὁ δὲ πόῤῥωθεν ἑαυτὸν ἐθίσας μήτε λέγοντος ἐπαινεῖν παρὰ γνώμην, μήτε ᾄδοντος κροτεῖν, μήτε σκώπτοντος ἀφυῶς ἐπιγελᾷν, οὐκ ἐάσει μέχρι τούτου προσελθεῖν: qui locus hanc lectionem vehementer astruit atque exponit. Reperiuntur libri qui sic habent: καὶ σκώψας τί ψ. ἐπ' potest legi, καὶ εἰ σκώψαι τι ἐπ'.

ἕως ἂν αὐτὸς παρέλθῃ.] Vt in lingua ſancta הוא *Hu*, Ipſe pro Deo aut Chriſto abſolutè ponitur: ſic apud Græcos honoris appellatio eſt, Αὐτὸς, hoc eſt, *Ille*, & vt hodie loquuntur homines κολακευτικοὶ *Dominus ſine adiectione.* Ita ſemper in hoc capite deſignatur ὁ κολακευόμενος, qui eſt adulatori inſtar domini. Sunt enim αὐτὸς, & ἐκεῖνος, voces ſeruorum, quas honoris cauſſa propriorum nominum loco vſurpant. Ariſtophanes Ranis,

> Ἴθι νῦν φράσων πρώτιστα ταῖς αὐλητρίσι.
> Ταῖς ἔνδον οὔσαις αὐτὸς ὡς εἰσέρχομαι.

Scholiaſtes, αὐτὸς, ἀντὶ τοῦ, ὁ δεσπότης. Sic apud Latinos. Plautus Caſina, vbi Stalino, & ancilla colquuntur.

> St. *Quid tu hîc agis?* An. *Ego eo quò me Ipſa miſit.*

Ipſa, hoc eſt, Hera mea. Terentius Hecyra,

> *Sed Pamphilum ipſum video ſtare ante ædes.*

Donatus, Ipſum, *à quo miſſus ſum: vel dominum; vt Græci, αὐτόν.* Idem notat Aſconius in quendam Verrinarum locum. Erat & diſcipulorum vox, cùm de præceptore loquerentur: vnde illud Αὐτὸς ἔφα. Ariſtophanes Nebulis.

> Στ. Φέρε, τίς γὰρ οὗτος οὑπὶ τῆς κρεμάθρας ἀνήρ;
> Μα. Αὐτός. Στ. τίς αὐτός; Μ. Σωκράτης.

Scholiaſtes ibi, *Honoris cauſſa*, inquit, *non ſtatim Socratis nomen profert.* Idem notatur ab eodem etiam alibi, & à Donato non vno loco. Apud Platonem in Protagora pulſantibus fores Calliæ ſophiſtæ, reſpondet ianitor, Οὐ σχολὴ αὐτῷ, id eſt, *Doctori non vacat.* Cùm igitur vox κόλαξ ad aliud referatur, & ſit τῶν πρός τι, vt herus & ſeruus, patronus & libertus, itémque patronus & cliens, Theophraſtus

τὸ κολακευόμενον, id est, *eum qui se sinit adulari*, vt Cicero loquitur, αὐτὸν appellat, pulchrè loquendi genus, ipsum quo adulatores vtuntur retinens. Nos aliquando αὐτὸν *regem* diximus: Nam apud Latinos ὁ κολακευόμενος, *Rex* dicitur: & vt docet Donatus, rex & parasitus ita sunt τῶν πρός τι, vt patronus & libertus. Dicitur & *dominus*: vnde illud Iuuenalis.

———dominus tamen & domini rex
Si vis tu fieri, nullus tibi paruulus aula.
Luserit Æneas.

Apud Græcos ὁ τρυφῶν & ὁ κόλαξ similem sæpe relationem habent: quare ὁ τρυφῶν est *rex*: vt cùm scribit scholiastes Aristoph. τοιαῦτα εἰώθασι τοῖς τρυφῶσιν οἱ κόλακες λέγειν. & apud Demosthenem sæpe τρυφᾶν & κολακεύεσθαι pro eodem ponuntur. Interdum verò ad deos refertur κόλακος appellatio: & ita dicti sunt οἱ διονυσιακοὶ τεχνῖται, qui vitam tolerarent artes Baccho sacro exercentes, vt comœdi & tragœdi, & natio illa tota, histriones, præstigiatores siue θαυματοποιοὶ, rhapsodi, citharœdi, ψιλοκιθαρισταὶ, tibicines, σαλπιστταὶ: hi inquam omnes dicti sunt διονυσοκόλακες: itémque μουσοκόλακες: nam ita eos vocat Dionysius Halicarn. lib.7.

χρηστοῦ πατρὸς νεόττια.] Etiam hîc seruat idioma adulatorum. Νεόττια autem maluimus *pullitiem*, quàm *pullos* vertere, aut *pullastros*: quia ferè in his vocibus latet obscœnitas, vt Festus docet. Iuuenalis de adulatoribus,

———simul ipse loquaci
Gaudebit nido.

καὶ πορευομένου πρός τινα τῶν φίλων.] Mos fuit Græ-

cis, Romanísque cùm ad aliquem amicorum viserent, nuncio misso suum aduentum significare. Plinius Secundus epistol. lib. 1. *Euigilaueram. Nuntius à Spurina: venio ad te: Imo ego ad te: Coïmus in porticum Liuiæ, cùm alter ad alterum tenderemus.* Apud Romanos verò etiam maritus rure domum reuertens, mittebat qui aduentum significaret vxori, vt auctor est Plutarchus in Quæstionibus Romanis: ac videtur fuisse hoc munus eorum seruorum, quos *anteambulones* vocat Martialis. Epiphanius προκαταγγέλτορας. Mox legendum προήγγελκα, non προσήγγελκα. Sic Terentius. *Abi Geta prænuntia.*

τὰ ἐκ τῆς γυναικείας ἀγορᾶς διακονῆσαι δυνατός] De muliebri foro tantùm docent nos veteres: fuisse apud Athenienses locum in foro, qui Γυναικεία ἀγορὰ vocaretur: vbi minuta vasa, atque vt puto τὰ ἐπιτράπεζα & escaria in primis, vænirent. Auctor Pollux lib. 10. cap. 2. Atque hoc etsi à doctis viris rectè est isto loco adnotatum: iidem tamen sensum horum verborum nescio an peruiderint: certè non apparuerunt. Voluit enim Theophrastus hisce verbis declarare, quod Plutarchus ait esse adulatoris proprium: circa minuta quædam & sordida officia, quæ verus & ingenuus amicus, vt se indigna spernit, versari, ea obire atque exsequi: at scin' quomodo? tanta diligentia, vt eum cùm cernas illis rebus occupatum, putes in eo quod agat, opes Græciæ positas. Ideo ait ἀπνευστὶ hoc est, sedulò, properè, & quasi vno spiritu: sic Latini vim vocis Græcæ exprimunt. Seneca. *Cliuum istum vno si potes spiritu exupera*, hoc est, ἀπνευστί. Plin.

dixit

dixit pro eo, *raptum & ſine inſpiratione.* D. Hieronymus, in epiſtola quadam, *vna ſaliua*, non diſſimili ſenſu Plato in Theætero, τορῶς καὶ ὀξέως διακονεῖν, in ſimili ſententia dixit. Plutarch. verò ſignificantiſſimis verbis τὸ ἀπνευστὶ expreſſit, συνεχὴς, καὶ ἐνδελεχὴς, καὶ ἄτρυτος. Eius locum apponam, qui iſti erit pro amplo commentario. Ἐν ταῖς πράξεσι πολλὰ παραλείπουσιν οἱ φίλοι τῶν μικρῶν, οὐκ ἐξακρειβοῦντες, οὐδὲ πολυπραγμονοῦντες, οὐδ' ἑαυτοὺς εἰς πᾶσαν ὑπουργίαν ἐμβάλλοντες· ἀλλ' ἐκεῖνος (ὁ κόλαξ) ἐνταῦθα συνεχὴς, καὶ ἐνδελεχὴς, καὶ ἄτρυτος, οὐ διδοὺς ἑτέρῳ τόπον οὐδὲ χώραν διακονίας, ἀλλὰ βουλόμενος κελεύεσθαι, κἂν μὴ κελευσθῇ διακνόνος, μᾶλλον ἢ ὅλος, ἐξαθυμῶν καὶ πολνώμενος. id eſt, *Si quid faciendum ſit, multa minuta prætermittunt veri amici, haudquaquam ſollicitè inquirentes, neque ſatagentes, neque ſe ad omnia miniſteria vltrò ingerentes. Adulator contra aſſiduum in his, ſedulum, atque indefeſſum ſe præbet: nullum alij locum, nullas partes obeundas relinquens: ſed ſibi optans imperari: ægrè etiam, ni id fiat, ferens: aut animum potiùs deſpondens, & miſerè queritans.* alludit huc Horatius illis verbis ſecundo Satyrarum,

———*nec non vernaliter ipſis.*

Fungitur officiis. Nam venaliter eſt, adulatorum in morem. Non eſt autem arbitrandum ad vaſa tantùm neſcio quæ hæc pertinere, quia Pollux dicat in foro muliebri vaſa vænifſe: quin potiùs generaliter ad ea omnia referendum, quæ ad epulas & inſtruendam menſam pertineant. Erat autem obſonari officium olim, aliàs ſeruorum ἀγοραστῶν ſiue obſonatorum, quorum Athenæus lib. 4. & Seneca epiſt. 47. meminerunt: & in Θεοφι-

λεῖ

λεῖ ſuo Theodoretus, in vita Petri Gulli eremitæ: aliàs adulatorum ac paraſitorum : quod illa Ergaſili paraſiti Plautini querela de ſui temporis iuuentute declarat.

Ipſi obſonant, quæ paraſitorum antè erat prouincia.
Ipſi de foro tam aperto capite ad lenones eunt.
In tribu quàm aperto capite ſontes condemnant reos.

& in Milite, ſic de ſe Periplectomenes ;

Vel hilariſſimum conuiuam hinc indidem expromam tibi,
Vel primarium paraſitum, atque obſonatorem optimum.

Gnatho quoque Terentianus ideo ſe charum ait eſſe cupedinariis, coquis, laniis, cetariis, fartoribus, piſcatoribus & aucupibus, quia & olim ſibi re ſua ſalua, & nunc perdita, ſuo regi obſonans ſæpe illis profuiſſet. In Adelphis autem indicat Demea obſonare itidem ac ſcortum ducere, hominis nihili eſſe officium. Hinc nomen habuit apud Apollodorum, ex quo Phormionem ſuam Terentius tranſtulit, paraſitus Phormio : id enim nomen poëta paraſito tribuit, alludens ad φορμίδα : erat autem φορμὶς vas vimineum vt ſportula, quod ad macellum & forum cùm irent, ſecum ferebant : quale eſt quod Galli vocant *cabas.* vnde eſt φορμὶς καρύων & φορμὶς σύκων apud Athenæum : quod Cicero pro Flacco *fiſcinam ficorum* dixit : Plutarchus περὶ φιλοπλουτίας ἄρριχον ἰσχάδων. Xiphilinus ex Dione ἄριχον (nam & ita ſcribitur) ὀπώραν ἔχουσων. Ariſtoteles 3. Rhet. τάλαρον συκαμίνου. Fuiſſe autem in Γυναικείᾳ ἀγορᾷ non tantùm vaſa, ſed omne fermè genus obſoniorum vendi ſolita, vel ipſo Polluce teſte probare poſſumus :

possumus: qui Κύκλον & γυναικεῖαν ἀγορὰν, pro eodem accipere videtur. In Cyclo autem omnia id genus exceptis carnibus prostabant. Scholiastes Aristoph. Ὁ κύκλος Ἀθήνησιν ἐστι καθάπερ μάκελλος, ἐκ τῆς κατασκευῆς τὴν προσηγορίαν λαβών· ἔνθα δὴ πιπράσκεται χωρὶς κρεῶν τὰ ἄλλα ὤνια· ἐξαιρέτως δ᾽ οἱ ἰχθύες. Quod ait à forma hoc forum Circuli nomen esse nactum, quippe quod esset rotundum, verum est: constat enim pleráque antiquorum fora fuisse eius formæ: propterea Homerus, vt notant veteres, τὴν ἀγορὰν vocat ἱερὸν κύκλον. & Sophocles, κυκλόεντα τόπον (in editis libris hodie, θρόνον) ἀγορᾶς dixit. Euripides quoque ἀγορᾶς χαλίνων κύκλον. Sic apud Dionem Prusensem, ἐν τῷ Εὐβοϊκῷ ἀγορᾶς κύκλον legas.

Ὡς μαλακῶς ἐσθίεις.] Simillimæ voces adulatorum Dionysij tyranni, quas refert Diogenes Cynicus in epistola ad ipsum. Σὺ δ᾽, inquit, ὥσπερ τὰ παιδία πάππους τινὰς καὶ τίτθας εἰσηγάγου· καί σοι φασί, Δέξαι τέκνον. Ἔγχεαι εἴ τι με φιλεῖς μικρὸν ἔτι· μόνον τοῦτο πρόσφαγε. id est, *Tu verò instar puerorum asciuisti tibi nescio quos paterculos & nutrices, qui tibi aiunt, Accipe* hoc, *fili: Infunde si quid me amas adhuc parum: Tantùm hoc amplius ede*. Sed non displiceat pro ἐσθίεις scribi ἑστιᾷς, quod inuenimus è docti cuiusdem viri coniectu adnotatum. Erit sensus: Quàm molliter tuos conuiuas excipis.

Καὶ ἐρωτῆσαι.] Adulator apud Iuuenalem,
Da Trebio: pone ad Trebium; vis, frater, ab illis Ilibus?

Τὰ προσκεφάλαια.] Solebant enim potentiores & delicatiores spectare sedentes in puluinis: cuius moris etiam in Æschinis, & Demosthenis orationibus est mentio.

καὶ τὴν εἰκόνα ὁμοίαν εἶ).) Intelligendum hoc est de imagine quam artifex pulchriorem multo fecerit eo quem refert. Nam hoc quoque adulationis genus olim vsitatum fuit: Lucianus ὑπὲρ τῶν εἰκόνων. Sunt, ait, qui non ἐν ἐπαίνοις tantùm, sed etiam ἐν γραφαῖς τὰ ὅμοια κολακεύεσθαί τε καὶ ἐξαπατᾶσθαι θέλουσι. vide reliqua. Seneca loquens de philosophi rebus non artificiis, epist.112. *Non exurgit in plantas, nec in summis ambulat digitis, eorum more qui mendacio statuam* (scrib. *staturam*) *adiuuant, longiorésque quàm sint, videri volunt.*

Atque hæc de adulatione Theophrastus in isto libello. Nam alibi plura de fœditate eius vitij fuisse ab illo scripta, edito etiam Περὶ κολακείας libro integro, testantur veteres: & laudat eum librum Athenæus in sexto Deipnosophistarum. Docuerat & Eupolis eodem argumento fabulam Κόλακες inscriptam: cuius meminit Pollux lib.7. cap. vltimo, & Menander item Κόλακα, teste Athenæo.

Ad caput περὶ ἀδολεσχίας.

HΔὲ ἀδολεσχία.] Et hoc caput & duo item alia, quorum alterum inscribitur περὶ λαλιᾶς, alterum περὶ λογοποιΐας, ad vitæ quotidianæ consuetudinem, & eas quas superiore capite ὁμιλητικὰς ἕξεις vocari à Platone dicebamus, pertinent. Nam quum, vt docet Aristoteles, vita humana duabus quasi partibus contineantur, otio & negotio, siue, vt loquitur Theophrastus hoc capite σπουδῇ καὶ σχολῇ, (Cicero & Salustius *ioca & seria* vocant) virtus & vitium

vitium etiam in remiſſione hac & ἀναπαύσει, vt Philoſophus appellat, locum habent: ipſéque in 4. Nicomacheorum quaſdam virtutes, & vitia recenſet huius generis. Non eſt autem inter ὁμιλητικὰς virtutes poſtrema cenſenda illa quæ opponitur tribus ſuprà nominatis vitiis: quæ virtus nomine proprio cùm apud Græcos, tum apud Latinos caret. D. Ambroſius quidem in officiis *loquendi modum* appellat, & primum officium eſſe ſtatuit: ſed nos latiùs patentem virtutem quandam quærimus: quæ nihil aliud eſt quàm mediocritas quædam circa congreſſiones & colloquia familiarium & quando, & quandiu, & quomodo iis debeamus indulgere, præſcribens. Hanc ἀνώνυμον virtutem notam facient quæ ei, ſicut reliquis virtutibus, opponuntur vitia, & κατὰ τὸ ἐλλεῖπον, & κατὰ τὸ ὑπερβάλλον. Nam & auſteritate ea ſunt quidam, vt ab iſtiuſmodi congreſſionibus abhorreant, aut in iis tanquam lapides conticeſcant: quos meritò reprehendas: & contrà alij ſunt qui iſtis συνουσίαις nimis delectentur, aut modum in iis tenere neſciant. Hi poſteriores modum excedunt & ὑπερβολῇ peccant: illi priores ἐλλείψει: de quibus nihil amplius dicemus hoc loco, niſi quòd Theophraſtus αὐθαδείας nomine hoc quoque vitium eſt complexus, de quo infrà. At eorum qui ὑπερβολῇ hac in re peccant, multiplex eſt differentia: latiſſimè enim id vitium patet, quódque in multas quaſi ſpecies diuidi queat. Ex iis ſunt illæ tres quas totidem capitibus Theophraſtus deſcribit, ἀδολεσχία, λαλιά, λογοποιΐα, quæ vitia etſi affinia ſunt (quippe quaſi ſpecies eiuſdem generis) differunt tamen inter ſe non pa-

rum. Nam vt de ἀδολεσχίᾳ primum dicamus: qui congressionibus id genus ita delectantur, vt voluptati illi, quam ex colloquiis mutuis, & confabulationibus persæpe nugatoriis, quibus solent homines otio dediti & garruli senes se oblectare, omnia postponant, faciléque vel dies integros de lana caprina aut gerris Siculis cum sui similibus colloquentes traducant hos Græci ἀδολέσχους quasi auidos confabulandi παρὰ τὸ ἀδεῖν τῇ λέσχῃ, nuncuparunt. Est autem λέσχη (ea vox pura, puta est Hebræa vel Syriaca) tum istiusmodi confabulatio, tum locus ipse vbi eo fine otiosi homines coïre solent, apud Homerum & Hesiodum: fuítque ea dictio diu in vsu apud Iones & Dores in ea notione. Ἀδολεσχίαν hanc definit Theophrastus διήγησιν λόγων μακρῶν καὶ ἀπροβουλεύτων, sic eius præceptor τοὺς ἀδολέσχους definiebat 3. Nicomacheorum, τοὺς φιλομύθους καὶ διηγηματικοὺς, καὶ περὶ τῶν τυχόντων κατατρίβοντας τὰς ἡμέρας Similiter etiam Dion Chrysostom. in oratione quadam τοῖς ἀδολέσχοις tribuit λόγους ἀναισθήτους καὶ μακρούς; *sermones sine mente & longos.* & in optimo Glossario ἀδολέσχης vertitur *fabulosus*, hoc est, φιλόμυθος, vt dixit Aristoteles. Themistius oratione septima, φιλόμυθον γένος ἐστὶ τὸ ἡμέτερον, ἀδολεσχεῖν τε τὰ πολλὰ δοκοῦμεν. Veteres Latini fatuum dixerunt: est enim *fatuus* à fando, & inepta loquentem notat: quanquam potest origo vocis esse Hebraïca, à dictione פתי, quæ significat hominem εὐήθη & fatuum. Sed & fabulatorem & nugatorem Latini τὸν ἀδόλεσχον vocant: & ἀδολεσχίαν nugas: vt apud Terentiũ *nugas dicere*, pro ἀδολεσχεῖν. Nos autem ἀδολέσχην *garrulum* diximus, & ἀδολεσχεῖν

λεσχᾶν, *garrire.* Cicero Attico lib. 13. *Noui nihil. quid ergo opus erat epistola? quid cùm coram sumus, & garrimus quicquid in buccam? Est profectò quiddam λέσχη, quæ habet etiam, si nihil subest, collocutione ipsa suauitatem.* Λαλιὰ verò vitium est quo tenentur ij qui non solùm confabulationibus istis nimis sunt dediti, quæ erat ἀδολέσχων nota: sed hoc amplius, modum in congressibus tenere nescientes, perpetuò loqui, tacere nunquam, neque vllas aliis loquendi vices tradere solent: sed γλωσσαλγίᾳ & loquendi morbo, vt Cato vocabat, laborant: quam αἴσχιστην νόσον verissimè Euripides appellauit. Hæc est quam Theophrastus λαλιὰν vocat. Reperiuntur verò quidam minimi pretij & malè feriati homines, quibus mos est falsa quædam confingere quæ aliis narrent: iis maximè qui nouorum nunciorum audiendorum desiderio ducuntur: qua prurigine teneri multos videas. Græci fictores istos nouorum rumorum λογοποιοὺς dixerunt, & vitium ipsum λογοποιΐαν: de quibus infrà pluribus. Ex his quæ diximus, intelligi potest, & quid commune habeant hæc tria, ἀδολεσχία, λαλιὰ, & λογοποιΐα, & quid differant: subtiliter enim & ingeniosè ea Theophrastus distinxit. At à scriptoribus vulgò istæ distinctiones non obseruantur: quare etiam Plutarchus in eo commentario quem scripsit Περὶ ἀδολεσχίας, tres has species vnica illa voce amplectitur.

καὶ ἀπροβουλεύτων.] Sapientis est, è corde intimo, non è labris tantùm summis vocem mittere: quod faciunt homines vani, qui quodcunque in solum venit, vt dicitur, temerè effutiunt. Plutarchus pereleganter, ἔστιν ἀτεχνῶς, inquit, ἡ λευκὴ στάθμη πρὸς

τοῖς λόγοις ὁ ἀδόλεσχος. Imitatur autem Platonem illo loco (vt obiter hoc dicam) non insolens Plutarchus. Ait de se Socrates in Charmide, Ἀτεχνῶς λευκὴ στάθμη εἰμὶ πρὸς τοὺς καλούς. Prouerbium est λευκὴ στάθμη, de eo qui omnia indiscriminatim probat. Tale est apud A. Gellium ex Lucillio *alba linea*. Ferè enim minio aut rubrica vtuntur fabri, non creta. Platonis interpretes quid inter στάθμη & στάθμος interesset, nesciuerunt: & vt cum Platone dicam πρὸς τὴν νοῦν τοῦ φιλοσόφου ἀπαντάχου λευκὴ στάθμη ἐγένοντο. hoc vult Socrates; amorem τῶν καλῶν, pulcrorum, sibi à natura sic esse insitum vt omnes indiscriminatim deamet, qui inter καλοὺς suo merito censeantur: ita accipe apud Maximum Tyrium dissertatione 8. vbi de Socratis mente in hoc & similibus dictis disputatur. In contrarium sensum vsurpatur vox στάθμη, vt cùm ait Iulius Pollux, ἀλλ' οὐδὲ ἐν Θεοπόμπῳ στάθμη τὴν εἰς ἑρμηνείας κρίσιν. Sic legendum apud Pollucem lib. 4. cap. 12.

Οἷος ὃν μὴ γινώσκει, τούτῳ.] Ita orditur descriptionem garruli & Horatius:

Accurrit quidam, notus mihi nomine tantùm,
Arreptáque manu, Quid agis dulcissime rerum?

Pag. 11. καὶ ὡς ἄξιοι οἱ πυροὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ.] Intellige hîc πυρῶν ἀγορὰν, qualis Romæ erat Minutia frumentaria. Similis Daui ἀδολεσχία apud Terentium in contraria sententia.

——— di vestram fidem,
Quid turba est apud forum! quid illic hominum litigant?
Tum annona cara est: quid dicam aliud nescio.

καὶ τὴν θάλασσαν ἐκ Διονυσίων πλώϊμον εἶναι.] Notum

est

eſt plura fuiſſe celebrata ab hominibus Atticis Dionyſia ſiue Liberalia : nam & in vrbe ſub initium veris quæ vocabant τὰ κατ' ἄςυ Διονύσια : & in agris Autumni tempore, quæ & Λήναια, & τὰ κατ' ἀγροὺς Διονύσια, itémque minora : erat enim ea tanquam præparatio ad altera Bacchanalia maiora & antiquiora. quare etiam Διονύσια ſolùm quoties dicunt Attici ſcriptores verna Dionyſia intelligunt; vt hic Theophraſtus. Nam hyeme maria olim fuiſſe clauſa, & ineunte vere ſolita aperiri, parúmque in vſu hybernam nauigationem fuiſſe nemo ignorat, ex Horatio, Vegetio, aliis ſexcentis. Ariſtoteles lib. 1. De generatione animalium docens variè τὴν ἐκ accipi, cùm dicitur aliquid ἐκ τοῦδε γίγνεσθαι vel εἶναι, ita ſcribit, οὐ γὰρ δὴ ὡς τόδε μετὰ τόδε, οἷον ἐκ τῶν Παναθηναίων ὁ πλοῦς. qui locus non erat prætermittendus.

καὶ εἰς ποιήσειεν ὁ Ζεὺς ὕδωρ.] In Ariſtophanis Veſpis chorus ſenum inter eundum ad Pnycem curiam ita blaterat.

κ' οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐχ ἡμερῶν τεττάρων τὸ πλεῖςον.
ὕδωρ ἀναγκαίως ἔχει τὸν θεὸν ποιῆσαι.

Et ſtatim pòſt,

δεῖται γὰρ καὶ τῶν καρπίμων ἅττα μὴ 'ςὶ πρῴϊμα
ὕδωρ γενέσθαι.

Vbi etiam vides locutionem Atticæ plebis ποιεῖ Ζεὺς ὕδωρ, pro pluit : quod loquendi genus eleganter hic Theophr. retinuit. Sanè ὕδωρ, pro cœleſti aqua apud ſcriptores Atticos tranſlatitium eſt.

καὶ ὁ ἀγρὸς εἰς νέωτα γεωργήσει.] Legimus καὶ ὅτι τὸν ἀγρὸν εἰς νέωτα γεωργήσει. Græcum eſt prouerbium, Ἀεὶ γεωργὸς εἰς νέωτα πλούσιος.

ὡς χαλεπόν ἐστι τὸ ζῆν.] Dauus Terentianus, *Tum annona cara est.* eadem planè sententia : sic autem vt Theophrastus loquitur, scholiastes vetus Aristophanis in Ranas. Possumus etiam τὸ ζῆν exponere ἀφορμὴ εἰς τὸ ζῆν, sic vocabant Attici quod Gallicè dicimus, *moyen de viure*, vulgò προβολή. Scholiastes Euripidis Medea, Ἣ ἡμεῖς προβολὴν καλοῦμεν εἰς τὸ ζῆν, Ἀττικοὶ ἀφορμὴν καλοῦσι. Artemidorus lib. 5. cap. 89. ἀφορμὴν βιωτικήν : Tertullianus *exhibitionem*, nota voce Iurisconsultorum. Cassiodorus, *Quale fuit rogo tunc miseris viuere?* οἷον ἦν τοῖς ταλαιπώροις τότε τὸ ζῆν.

Μυστηρίοις μεγίστην δᾷδα ἔστησε.] Mysteria noctu peragebantur : videtur ergo æmulatio quædam fuisse, si quis maximam facē accenderet: quod Græci dicunt δᾷδα ἱστάναι, quasi statuere & defigere ad lucendum. Plutarchus in Cicerone, τὰ δὲ φῶτα πολλὰ κατέλαμπε τοὺς στενωποὺς λαμπάδια καὶ δᾷδας ἱστάντων ἐπὶ τῆς θύραις. inde apud scriptores sæpe δᾳδουχεῖν τὰ μυστήρια. & placet veteribus Grammaticis δᾳδουχεῖν propriè dici de eo qui sit daduchus in Eleusiniis initiis. Fuerunt & alia λαμπαδουχίας certamina varia Athenis, vt præter Platonem, Pausaniam in Atticis, & Suidam, scholiastes Aristophanis docet: sed id aliud, vt puto, erat. Quanquam quod ait μεγίστην, putauimus aliquando cò pertinere, quòd videtur in eiusmodi agonibus fuisse aliquod virium corporis specimen. Ait enim Comicus in Ranis, λαμπάδα δ' οὐδεὶς οἷός τε φέρειν ὑπ' ἀγυμνασίας ἔτι νῦν. & Andocides in oratione quadam inter κατορθώματα sua numerat quod λαμπάδι ἐνίκησε. Sed de mysteriorum facibus passim veteres.

Pag. 12.

Pag. 12. πόσοι εἰσὶ κίονες τοῦ Ὠιδείου.] Eius generis illi ſermones apud Horatium.

——— *cùm quidlibet ille*

Garriret, vicos, vrbem, laudaret. Fuit autem Odeum, vt autor eſt Plutarchus in Pericle, τῇ ἐντὸς διαθέσει πολύεδρον καὶ πολύστυλον. Vide Vitruuium. Eo in loco muſici aliíque id genus in arte ſua ſe exercebant, & ſpectatores oblectabant, maximè antè extructum theatrum, vt annotat Heſychius. Sed & frumenta ibi ſolita vendi, & tempore caritatis pauperioribus diuidi, ex Demoſthenis oratione contra Phormionem didicimus: quare etiam controuerſiæ omnes ad rem frumentariam, itémque ad debita quacunque ex cauſſa alimenta pertinentes, ibidem diſceptabantur. Pollux, lib. 8. τὰς δὲ ἐπὶ τῷ σίτῳ δίκας ἐν τῷ Ὠιδείῳ ἐδίκαζον. σῖτος δὲ ἐστιν, αἱ ὀφειλόμεναι τροφαί. Inde eſt apud Demoſthenem, δίκην σίτου εἰς Ὠιδεῖον δικάζεσθαι, in ea contra Neæram.

Βοηδρομιῶνος μὲν τὰ μυστήρια.] Intellige de maioribus initiis: nam minora myſteria Pyanepſione celebrabantur. Teſtis Demoſthenes, Plutarchus & alij.

Πυανεψιῶνος δὲ ἀπατούρια.] Teſtantur ſcholia Ariſtophanis in Acharnenſes, aliíque grammatici.

Ποσειδεῶνος δὲ τὰ κατ' ἀγροὺς Διονύσια.] Hæc ſunt quæ minora Dionyſia dicebantur: nam maiora menſe Antheſterione peragebantur. Sed de his conſulat lector vnicum illud ſeculi decus, Ioſephum Scaligerum, in operis magni libro primo.

παραστείχοντα δὲ χρὴ τοὺς τοιούτους τῶν ἀνθρώπων, καὶ διαρράμενον ἀπαλλάττεσθαι.] Meritò ſemper nobis de mendo fuit hic locus ſuſpectus. Nam quis eorum

qui puriùs locuti ſunt, ἀπαλλάττεσθαί τινα vnquam dixit, pro fugere procul ab aliquo? poſtulabat ſanè loquendi conſuetudo τινός: vel abſolutè ἀπαλλάττεσθαι. vtrumque paſſim vſurpant ſcriptores antiqui: vt & ἀπαλλάττειν τινά, pro, *à ſe remouere aliquem.* illud autem primum, quod ſciam, nunquam: quod autem nonnullis placet, illa τοῖς τοιούτοις nō cum verbo ἀπαλλάττεσθαι iungi debere, ſed cum participio παρασείοντα; haud ſcio an aliquis ſit probaturus è Græcè doctis, ego penitùs improbo, & ab vſu Attico verbis παρασείειν alienum eſſe ſcio. Quare non dubito quin iſti loco culpæ non ſit apponenda: culpæ autem, librarij: qui vocem omiſit ex perpetuo vſu ſcriptorum Atticorum nobis reſtituendam. Ita ergo legimus, παρασείοντα δὲ καὶ τοῖς τοιούτοις τῶν ἀνθρώπων φεύγειν, καὶ διαράμβοον ἀπαλλάττεσθαι. Qui Ariſtotelicæ dictioni aſſuefactas aures habent, agnoſcunt hîc illud philoſopho familiare, φεύγειν παρασείοντα: vel παρασείοντα τὰς χεῖρας: quod Plautus dixerit, *fugere demiſſis manibus* Origo inde quòd contentiùs currimus manus demiſſas habentes, & circum latera iactantes. Nicomacheorum lib. 4. οὐδαμῶς τ' ἂν ἁρμόζοι τῷ μεγαλοψύχῳ φεύγειν παρασείοντι. De inceſſu animalium, capit. 3. καὶ οἱ θέοντες θᾶττον θέουσι παρασείοντες. deinde cauſſam explicat: necnon Problematum, ſect. 5. Διαράμβοον autem dixit Theophraſtus, pro eo quod Plautus non vno loco *grandi gradu.* Nam qui curſu contendunt, vt gradum grandiant, crura vehementer aperiunt, quod eſt διαίρεσθαι: ſicut διαίρειν στόμα, os aperire eſt. At qui cruribus apertis ſtant, vt qui parant ſe ad hoſtilem impetum excipiendum,

piendum, διαβαίνειν propriè dicuntur : vnde est apud Platonem ex Tyrtæo εὖ διαβάντα μάχεσθαι. Artemidorus lib. 1. τοῖς ἀντλοῦσι συμβέβηκε, διαβαίνειν μὲν ὡς βαδίζουσιν, ἀεὶ δὲ μένειν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Aliud est quod Latini dicunt, *suris apertis ambulare* : id enim vel naturæ vitium est, vel stultæ ambitionis. Varro Meleagro, *Non modo suris apertis, sed penè natibus apertis ambulans.* Turpilius Demiurgo, *Aperta sura, brachia autem procera, horrorem mihi ex corde exsuscitabant.* Fallitur verò Nonius insigniter, qui apertum in hoc Turpilij loco, pro nudato positum putat. Atque hinc possunt intelligi Cassiodori verba malè accepta doctissimis viris, lib. 4. *Superbus quinetiam varicatis gressibus patet.* Affine est apud Ouidium *varicitus ambulare*, Μαγειοτεχνίας, vel potiùs Κακοτεχνίας lib. 3.

Illa velut coniux Vmbri rubicunda mariti
Ambulat ingentes varica, fértque gradus.

Verùm quæsiuerim ego hîc libenter, quomodo varica mulier ingentes gradus facere possit : id enim planè contra rerum naturam est : nisi si ingentes gradus impropriè dixit, gradus paruos quidem & lentos, sed quos efficiant multùm hiantia crura : id enim est varicitus: sed hæc in transcursu. Qui iubent nos hoc loco scribere διαρράμενον, pro διαβεβημένον, planissimè atque adeo grauissimè falluntur, sed quid sit διαίρεσθαι quid διάρσις, ad Polybium fusè explicamus.

ὅστις ἀπύρετος βούλεται εἶναι.] Facete & suauiter. Est autem hoc è vulgi sermone petitum : &, vt Donatus diceret, est ἰδιωτισμὸς hominis ab aliqua re abhorrentis : cùm enim molestam sibi fuisse alicuius

garrulitatem volebant indicare, dicebant ſe ab eo fuiſſe enectos. Sic Horatius metuit ne à garrulo illo ſuo enecetur. Eadem mens illius quæ in Milite Plautina hoc pronunciat.

Iam iam ſat amabo eſt: ſinite abeam ſi poſſum viua à vobis.

Item illius qui ſic loquitur in quinto Theocriti Idyllio.

—— ἢ τ ξένον ἐς πόλιν αὖθις ζῶντ' ἄφες. Simili ratione θάνατον ſiue mortem aut morbum ſibi eſſe dicebant rem auditu moleſtam. Sophocles, ὤμοι, θάνατος μὲν τάδ' ἀκούειν. Tale illud Epicharmi, ἄικ' ἔλθοντ' ἴδοις νῦν, ἀποθάνοις. Cicero ſæpe, *mortis inſtar putare.* Cæterùm videtur Theophraſtus, cùm hæc ſcriberet, præceptoris ſui meminiſſe: Ariſtotelem enim aiunt, cùm fortè in locutuleium quendam & ματαιολάκαν incidiſſet, qui longos illi ſermones quoſdam & ineptos narrans, ſubinde diceret, Nunquid hoc mirum ô Ariſtoteles? reſpondiſſe: Minimè id quidem, verùm illud mirum, ſi quis pedib. præditus te & garrulitatem tuam ferat. auctor Plutarchus.

Ad caput. περὶ ἀγροικίας.

Η Δὲ ἀγροικία δόξειεν ἂν εἶναι ἀμαθία ἀσχήμων.] Contraria eſt ruſticitas hæc elegantiæ illi quæ ſpectatur in geſtu, habitu, ac ſermonibus familiaribus: quam Græci κοσμιότητα dixerunt, atque ita definierunt, Κοσμιότης, ἐπιστήμη περὶ τὸ πρέπον ἐν κινήσει καὶ σχήματι σώματος· ἢ εὐταξία περὶ σχῆμα καὶ κίνησιν σώματος. extant hæc definitiones in libello qui

eſt

eſt penes nos Περὶ παθῶν ψυχῆς Andronici philoſophi : quem de affectionibus animi ſcripſiſſe accuratè ex Galeni aliquot locis ſatis conſtat. Plato in Ὅροις, ſic, κοσμιότης εὐταξία περὶ κίνησιν σώματος. Opponitur igitur ruſticitas ei quod vocant philoſophi τὸ πρέπον, & decorum in cultu,& motu corporis : de quo egregiè multa M. Tullius Officiorum lib. 1. Stoïci ruſticitatem definiebant ignorationem & morum & legum, ſiue inſtitutorum vrbanorum. Ἡ ἀγροικία, inquit Stobæus in Excerptis ethicis ex libris Stoïcorum. ἐστιν ἀπειρία τῶν κατὰ πόλιν ἐθῶν καὶ νόμων : aut potius νομίμων. Grammatici ita diſtinguunt : Ἀγροῖκος (aiunt illi) προπαροξυτόνως, is eſt qui rure habitat. qui etiam ἀγρεῖος dicitur. ἄγροικος verò, ὁ σκληρὸς τοῖς τρόποις, homo ſæuis moribus & moleſtis : ἄγριος verò crudelis. Ariſtoteles tamen: quo nemo caſtiùs vnquam locutus, quem ἄγροικον vocauit in ſecundo Nicomacheorum, in quarto extremo ἄγριον appellat : & ita alios quoque optimos auctores loqui obſeruatum nobis. Longè autem anguſtiùs accipit ille ibi ἀγροικίας nomen, quàm hîc accipiatur : eum vide.

Pag. 13. κυκεῶνα πιών.] Notum quid ſoleat iis accidere qui pharmacum ſumpſerint purgandi gratia per aluum. Κυκεῶνα vertimus pharmacum : nam potum medicamentorum ſignificari putamus hoc loco. Veteres Latini κυκεῶνα *cocetum* dixêre : hinc eſt apud Tertullianum in libro Aduerſus Valentinianos *Neſtoris cocetum*. fruſtra enim ſunt docti viri qui torquent ſe tantopere in expoſitione illius loci. Atqui Tertullianus ſine dubio ad Νέστορος κυκεῶνα reſpicit : de quo Homerus, Iliadis lib. λ.

καὶ μείζω τοῦ ποδὸς τὰ ὑποδήματα φορεῖν.] Horatius,

——— *acutis*
Naribus horum hominum rideri possit, eò quòd
Rusticius tonso toga defluit, & malè laxus
In pede calceus hæret.

Similis rusticitas apud eundem epistola prima: *Si toga dissidet impar.* Ouidius, *Sit bene conueniens & sine labe toga.* Fuisse autem vehementer irrideri solitos qui nimis laxos calceos gestarent, ostendit locus hic Aristophanis in Equitibus,

Καὶ νὴ Δία, κἀμὲ τοῦτ' ἔδρασε ταυτόν· ὥστε καταγέλων
Πάμπολυν τοῖς δημόταισι καὶ τοῖς φίλοις παρέχειν·
Πρὶν γὰρ ἐπὶ Περγασῆσιν, ἔνεον ἐν ταῖς ἐμβάσιν.

vbi notabis obiter, eos quibus malè laxus calceus hæreret in pede, dici solitos νεῖν ἐν ταῖς ἐμβάσι, hoc est, *natare in soleis*: quod hodie quoque vulgo vsurpatur. Similiter Ouidius inter munditiarum præcepta,

Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet. & post hunc Sidonius Apollinaris, *Laxo pes natet altus in cothurno.* D. Hieronymus non dissimilem sententiam in dissimili more verbo *follere* vsus, extulit. *si pes,* ait, *laxa pelle non folleat.* Porrò ab hac rusticitate natum apud Græcos prouerbium, de re quauis parum conueniente: id enim dicebant esse ὑπὲρ τὸν πόδα: vt contra περὶ πόδα dicebant παροιμιακῶς de omnibus quæ apta erant & conueniebant. Plato Comicus Ὡς ἔστι μοι τὸ χρῆμα τοῦτο περὶ πόδας. Lucianus de conscribenda historia ridens

scripto

ſcriptorem hiſtoriæ ineptum. ὁρᾷς ὡς ἐμμελὴς ἡ ἀρχὴ καὶ περὶ πόδα ἡ ἱστορία, καὶ τῷ τοιούτῳ εἴδει τῶν λόγων πρέπουσα; ſic legendum eſt, non παρὰ πόδα: in quo mirè cæcutierunt doctiſſimi homines: ſed & τῇ ἱστορίᾳ malim. Heſychius, περὶ πόδα, οὕτω ἐκάλουν τὸ ἁρμόζον, μεταφέροντες ἀπὸ τῶν συμμέτρων τοῖς ποσὶν ὑποδημάτων· ἢ ἀκριβῶς. Idem Lucianus in apologia περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συν. Περὶ πόδα τοίνυν καί σε τὸν Σάλαιθον ἐκεῖνον φαίη τις ἄν. *meritò te aliquis & conuenienter factis tuis Salæthum appellarit.* Vtitur, & alibi, itémque ſcriptores, alij, vt dicemus, faciente Deo, breui, in editione Prouerbiorum. Dixerunt & περίπους pro eodem: nam idem Heſychius ita annotat, Περίπεδος ἀντὶ τοῦ ἁρμόζοντος. καὶ περὶ πόδα. Pollux quoque libro 7. περίποδα δὲ ὑποδήματα, ἁρμόζοντα. Apud Plautum in Truculento, non ruſticitatis tantum, ſed etiam impudentiæ nota eſt, calceis inconcinnis vti.

Nihili me! perdidi omne quod fuit: fio impudens:
Nec mihi adeſt ad illum penſi iam quos capiã calceos.

Ita legitur hic locus non in editione ſolùm doctiſſimi Camerarij: ſed etiam in Lambiniana, & nouiſſima quoque Plantiniana, quam erudiſſimi viri curarunt: mendoſiſſimè ſanè. Lego ex veſtigiis ipſis deprauatæ lectionis:

Nec mihi adeſt tantillum penſi iam, quos capiam calceos.

Senſus eſt quem dixi: vide huc A. Gellium lib. 13. cap. 20.

μεγάλῃ τῇ φωνῇ λαλεῖν.] Vt Stratyllax in Truculento Plautina, & initio Moſtellariæ Grumio: cuius ſermonem ita excipit Tranio.

Quid

Quid tibi malum hic ante ædes clamatio est?
An rure censes te esse? abscede ab ædibus,
——Abi rus, abi directe. Basilius in epistola ad Gregorium, vbi pleraque ethica præcepta continentur, τόνος, ait, φωνῆς ὁ μέτριος προτιμητέος, ὡς μήτε διαφεύγειν τὴν ἀκοὴν ὑπὸ σμικρότητος, μήτε φορτικὸν εἶναι τῷ μεγέθει τῆς διατάσεως· appellat vir sanctissimus φορτικότητα quam Theophrastus ἀγροικίαν.

καὶ ἀναβεβλημένος ἄνω τοῦ γόνατος καθιζάνειν.] Meminit huius rusticitatis & ineptitudinis vetus poëta Philetærus, siue Amphis, Ἀμφίβαλλε στέρνοις φᾶρος· οὐ καθήσεις (vel καθίσεις) τάλαν; μηδ' ἀγροίκως ἄνω γόνατος ἀμφέσῃ; Ita legi debet hic locus apud Athenæum libro primo ex veteribus membranis. Sappho quoque similem rusticitatem in æmula & ἀντιτέχνῳ Andromeda ridebat, vt est apud eundem Athenæum.

Τίς δ' ἀγροιῶτις θέλγει νόον,
οὐκ ἐπισταμένη τὰ βράκεα
ἕλκειν ἐπὶ τῶν σφυρῶν;

Negat Sappho posse cuiquam placere Andromedam, quæ rusticarum more vestem subductam gestet. Quod prorsus hodie mulieribus rusticanis nostratibus conuenit: quas sæpe videas, non rure tantùm subducta indecorè veste opus facere: sed etiam vrbem ita ingredi cùm ad nundinas ventitant. Notum est autem, veteres subligaculis, quibus nos hodie vtimur, extra stadium aut scenam non esse vsos: itaque & Romani veteres togam ad calceos demittebant, & Græci pallium. quòd si quid illis diligentiùs esset faciendum, vel pallium ponebant: vel in humeros retrorsum reiiciebant: quod Athenis factitabant quando in publicum aut in con

in concionem prodibant, homines qui naui & actuosi haberi volebant, vt indicat Aristophanes Concionantibus. Atque hic est ferè seruorum habitus in comœdiis Græcis & Latinis palliatis. Apud Plautum Capteiueis ait ille,

Nunc certa res est : eodem pacto vt comici serui solent,
Coniiciam in collum pallium, primo ex me hanc rem vt audiat.

In Epidico,

Age nunc iam orna te Epidice, & palliolum in collum coniice,
Atque dissimulato, quasi per vrbem totam hominem quæsiueris.

Dicitur & colligere pallium pro eodem. Capteiueis.

Collecto quidem est pallio : quidnam acturus est?

Sic Geta apud Terentium, vt Antiphonem properet inuenire, humerum sibi onerat pallio. Propterea Oppianus poëta summus, in venatoris institutione eum admonet, vt venatum iturus, pallium sibi in humeros coniiciat. Nam hic est sensus horum versuum quos interpretes non intellexerunt, ne Græci quidem,

Αὐχένος αὖθ' ἑκάτερ' θεπαρήορον ἐκ παλαμάων
Εἷμα περιστέλλοιτ' ὀπίσω, σθεναρῶν ὑπὲρ ὤμων
Ῥήϊον ἐς κάματον.

subiicit deinde Μηδὲ ἄρα λῶπος ἔχειν μάλα λώϊον. quæ verba de pallio non minùs quàm superiora sunt accipienda. Nam est perinde ac si diceret : Imò si me audias, non solùm in humeros pallium coniicies : sed etiam omnino depones : id enim esse non tantùm

tantùm expeditius, ſed etiam tutius propter eam quam affert cauſſam. λῶπος ſiue λώπιον idem eſt atque ἱμάτιον, & vt ait Ariſtoteles primo Topicor. ταυτὸν ἀριθμῷ. Pallium ſanè Græci hanc ipſam ob cauſſam belli tempore deponebant, vt Romani togam: erántque milites Græcorum magnam partem μονοχίτωνες, vt eos vocat Plutarchus: apud quem ὁ ἐν ἱματίῳ βίος, eſt vita togata, & opponitur bellica: vt in vita Pompeij: & in eiuſdem Camillo bis, τὸ ἐν ἱματίῳ, eſt altæ pacis iudicium. Xylander *tunicatos* vertit non rectè: nam vel de toga Romanorum, vel de pallio Græcorum omnino intelligendum. Porrò autem, maxima ſemper fuit hominibus liberis nec ineptis cura, quoties in publicum eſſet prodeundum, vt decenti eſſent habitu, quod Græci vocant εὐσχημονεῖν, Plautus *euſcheme adſtare* in Trinummo & Milite. In hoc qui eſſent negligentiores, ruſtici habebantur, vt hic Horatius:

Ruſticius tonſo toga defluit. Defluere enim dicitur veſtis cum negligentiùs habetur: dicitur & trahi, in Ciſtellaria Plauti, & apud Græcos σύρεσθαι, quanquam alio ſenſu interdum & σύρεσθαι & ἕλκεσθαι & trahi, de ſyrmate ſiue delicata veſte dicuntur, quæ propendente lacinia trahitur potiùs quàm geſtatur. Athenæus de hoc κοσμιότητος ſtudio antiquorum loquens lib. 1. Ἔμελεν, inquit, αὐτοῖς καὶ τοῦ κοσμίως ἀναμβάνειν τὴν ἐσθῆτα· καὶ τοὺς μὴ ποιοῦντας τοῦτο ἔσκωπτον. Plato verò in Theæteto inter hominis non ingenui nec liberaliter educati notas hanc quoque ponit, quòd neſciat ἀναβάλλεσθαι ἐπιδέξια ἐλευθέρως. hoc eſt, *veſtem dextrè decentérque*

hominum

hominum liberorum more componere. hic enim est sensus illorum verborum Platonis, vt pluribus aliàs Deo dante sumus demonstraturi.

ὥστε τὰ γυμνὰ αὐτοῦ φαίνεσθαι.] Video doctos viros ita hunc locum vertisse, quasi legeretur, ὥστε καὶ γυμνὰ τὰ αἰδοῖα αὐτοῦ φαίνεσθαι. & profectò id videtur voluisse dicere Theophrastus: neque aliter accidere potest, si quis, vel si qua adducta suprà genu veste sedeat. Sic apud comicum dicitur mulier ἀναβαλλομένη δεικνύειν τὸ φορμίσκον: hoc est, αἰδοῖον: in Concionantibus. Verumtamen cùm hanc lectionem habeant omnes codd. generaliùs accipiatur hic locus de aliis quoque corporis partibus. Ita enim est: præter caput & manus nulla alia pars est quam denudatam habere honestum sit. Quare etiam auctor libri Περὶ εὐσχημοσύνης siue is est Hippocrates siue alius hoc præceptum non prætermisit. Τηρεῖν δὲ χρὴ, inquit, ἑωυτὸν ὅτι μάλιστα, μὴ πολλὰ φαίνοντα τῶν τοῦ σώματος μερέων. Apud Hebræos vox ערוה, quæ nuditatem significat, interdum etiam partes eas corporis notat quæ neque ostendi, neque nominari honestè possunt. An igitur & plebs Attica sic locuta? Nam hæc quidem lectio in qua omnes miss. consentiunt, manifestò ἑβραΐζει.

Pag. 14. καὶ προαιρῶν δέ τι] Signatum verbum προαιρεῖν, *è penu aliquid promere.* Aristophanes Thesmophoriazusis,

——— ἐξῆν ἡμῖν πρὸ τοῦ
αὐταῖς ταμιευέσθαι προαιρούσαις λαβεῖν
ἄλφιτον, ἔλαιον, οἶνον. est & apud Thucydidem in octaua προαιρεῖν, pro ex horreo promere, siue *deripere horreo*, vt loquitur Horatius. Clemens Alex-

προκομίζειν ἐκ τῦ ταμιείου. Malè autem vulgò ſcribitur προαίρων: quod manifeſtiſſimè declarant illa Diogenis Laërtij in Lacide, ἐπειδὰν γάρ τι προέλοι τῦ ταμιείου. Sæpe in hac voce peccatum offendes à librariis: ſæpe ab interpretibus. Sic in Lyſide Platonis, ἀστραγάλοις ἐκ τῶ φορμισκῶν προαιρεῖσθαι, eſt, *promere, & educere*, non autem *ſeligere*: vt vertunt.

δεινῶς φαγεῖν.] Fortaſſe δεινὸς ſcribendum.

καὶ ζωρότερον πιεῖν.] Vertimus *meracius*. non tamen improbauerimus, ſi quis malit, *vberius*, aut *largius*. neque enim nos fugit quàm variæ fuerint veterum criticorum ſententiæ ſuper illo Homeri ζωρότερον δὲ κέραιρε. vide grammaticos, & Plutarchi Sympoſiaca. Ariſtotelem verò ſi ſequimur auctorem in libro de poëtica, vertemus *auidius*. Sanè apud Græcos olim & meraca potio, & grandia pocula hominis parum politi notæ erant: Barbarorum enim id eſſe exiſtimabant, non Græcorum: quod declarant antiqua prouerbia, ἐπισκυθίζειν, & Θρηΐκιη ἄμυστις, apud Callimachum: apud Horatium, *Threïcia amyſtis*. Sic & guloſitatem vitium barbarorum appellarunt, & prouerbio notarunt quod apud Seruium obſeruauimus, Ἡ πλησμονὴ τῶν βαρβάρων.

κατ' ἀλέσας μετ' αὐτῆς.] Lego ἀλέσαι. vel deſit aliquid neceſſe eſt, ac fortaſſe ita legi debet: κατ' ἀλέσας μετ' αὐτῆς, μετρεῖν τοῖν ἔνδον πᾶσι καὶ αὐτῷ, τὰ ἐπ. hoc eſt, *& poſteaquam cum ancilla ſua moluit, tum aliis omnibus domeſticis, tum ſibi etiam ipſi victum metitur*. Mera enim ruſticitas eſt, patremfamilias tanquam vnum è ſeruis è demenſo viuere.

τοῖς ὑποζυγίοις ἐμβαλεῖν τὸν χόρτον.] Hæc vera lectio: ſic dixit: Plutarch. in Eumene, τοῖς ἵπποις χιλὸν ἐμβαλεῖν.

βαλεῖν. Iuuenalis, *infundere iumentis ordea.* alij ſcriptores, χόρτον παραβάλλειν.

ἐπακοῦσαι αὐτός.] Scribendum ὑπακοῦσαι. ſic ſemper Græci κόπτειν τὴν θύραν & ὑπακούειν iungunt, non ἐπακούειν Plautus in Trinummo *auſcultare*, in Moſtellaria, *reſponſare*. Refero autem hoc quoque ad ἀγροικίαν: in eo enim ruſticitas præcipua.

οὗτος φυλάττει τὸ χῶ. Præclarè iſta homini ruſtico conueniunt: nam vulgò ruſtici canes appellabant cuſtodes mutos. Columella lib. 7. cap. 12. *Nunc vt exordio priore ſum pollicitus, de mutis cuſtodibus loquar: quanquam canis falsò dicitur mutus cuſtos.* Neque ſolùm ruſtici eorum cuſtodia vtebantur: ſed & vrbani homines: quos conſtet ad fores, vel ſeruum oſtiarium, vel canem cathenarium habere ſolitos, aut vtrumque. De Romanis pridem notarunt docti viri: de Græcis verò non ſinunt nos dubitare infiniti auctorum loci. Euſthatius Iliadis lib. χ. Ἔθος ἦν τὰς αὐλείους θύρας τηρεῖσθαι ὑπὸ κυνῶν. Ariſtophanes Lyſiſtrata,

——— πρός γε μὴν τὴν θύραν
Προαγορεύω μὴ βαδίζειν τὴν ἐμήν.

Antipater poëta epigrammatarius.

Ἢ μὲν γὰρ τὸ χάραγμα φέρης φίλος, οὔτε θυρωρὸς
Ἐν ποσὶν, οὔτε κύων ἐν προθύροις δέδεται.

Idem Antiphanes poëta alius eiuſdem generis, canes vocat θυροδόμους. Sed teſtium ἅλις, tanquam δρυός. Plutarchus in lib. De curioſitate, notat, ſeruos ianitores ſucceſſiſſe in locum ῥόπτρων ſine martulorum quibus antiquiores vtebantur.

λίαν μὲν λυπρὸν εἶναι.] Scribe, λέγων λυπρὸν εἶναι: vel λίαν λέγων λυπρὸν εἶ. pro λέγων εἶναι λίαν λυ. Eſt au-

tem ambigua vox λυπρὸς, quæ & aſperum num-mum, vtpote recèns percuſſum, ſignificare poteſt: & veterem atque vſum tritum, aut aliàs minùs pro-batum: quale eſt quod vocatur à Iuuenale, *tenue argentum, venaque ſecundæ.* Deinde lego, καὶ πρὸς ἕτερον ἅμα ἀλλάττεσθαι. aut, αἰτεῖν ἀλλάττεσθαι. Nemo autem neſcit quàm ſit plerunque difficile ruſticis homi-nibus hac in parte ſatisfacere: qui quòd ſint τῆς ἀρ-γυρογνωμονικῆς imperiti, fraudem vndique ſuſpe-ctant, omnia tuta timentes. Ex hac re natum apud Græcos prouerbium, de iis qui iudicio & penſicu-latè ſingula examinant, ἐξετάζειν ἀργυραμοιβικῶς. ex-tat apud Lucianum, & Maximum Tyrium.

καὶ ὃ ἄροτρον ἔχρησεν.] Scribendum eſt: ἔχρησεν abſque litera ſubſcripta: non enim eſt è χρήζω, ſed à χρᾶν: in quo grauiter ſunt lapſi interpretes, cùm hîc, tum capite De impudentia, vbi vox χρήσαντας cum ſubſcripto vitioſè poſita in fœdum errorem eos impulit. Neque verò diuinare poſſum quid iiſdem in mentem fuerit, cùm θύλακον verterent *reticulam panis.* Atqui ne tum quidem cùm θύλακον ἀλφίτων dicunt Græci, id ſignificare volunt: nedum cùm θύλακον tantùm: vide ad caput De ſuperſti-tione.

Pag. 15. ταῦτα τῆς νυκτὸς καὶ ἀγρυπνίαν ἀναμιμνησκό-μενος.] Deeſſe aliquid, nemo tam cæcus quin vide-re queat: lego ἀπαιτεῖν ταῦτα τ. ν. in quo ſanè ma-gna eſt ruſticitas & diffidentia, quæ ſæpè coniun-cta videas.

πόσου ἦσαν αἱ διφθέραι.] Διφθέραι ſunt non pelles, ſed veſtes è pellibus, hoc eſt, rhenones: ſicut & pel-les Latinis pro veſtibus è pelle: vnde apud ſcri-

ptores,

ptores rusticæ inter familiæ vestes sunt pelles manicatæ, & passim. Pellibus autem Attici rustici, (imò vt arbitror omnes operæ viliores) vestiti esse solebant, vt notum est ex Aristophanis multis locis & eius Scholiaste: qui in Nebulas διφθέραν ait fuisse ποιμενικὸν περιβόλαιον, sicut Ouidius in Metamorphosi, *pastoritiam* pellem vocat. Theophylactus in epistolis, ὁ δὲ τὴν διφθέραν ἀφεὶς καὶ τὴν δίκελλαν πρὸς ἄστυ χωρεῖ. hinc dicti sunt in fabulis Græcorum διφθερίαι, vt præter Græcos auctor est Varro: & hic est quem *pastoralem habitum* vocat Liuius, Florus in eadem historia *pastorium*. Posterior ætas, vt comici Scholiastes annotat, ἰβάλην appellabat: quæ est vox deprauata ab antiqua ἰξαλῆ, quæ etiam apud Hippocratem legitur, & propriè capræ pellem significat: nam ἴξαι olim pro ἀΐξαι, quod est impetuosè ferri, & salire: vnde ἴξαλος proprium eius animalis epithetum. Caprarum autem pellibus in hanc rem vsos veteres etiam Varro ait libro secundo extremo rei rusticæ. Simylus in Moreto, *cinctus villosæ tergore capræ.*

καὶ τὸ τάριχος.] Cur rusticus de salsamentorum pretio potissimùm quærit? Quia salsamenta erant tenuiorum & rusticorum cibus. Testes infiniti: vel lege Lucianum De conscribenda historia. Ideo etiam de re vili & abiecta dicebant ταρίχους ἀξιώτερον. Vilius est salsamento: eo prouerbio vsus Aristophanes in Vespis.

καὶ εἰ σήμερον ὁ ἀγὼν νουμηνίαν ἄγει.] Sanè rusticissimè hoc quidem: saltem enim dicere debuerat iste, ἡ νουμηνία ἄγει τὸν ἀγῶνα: quo ferè modo loquitur homo & ipse ἀγροῖκος πλέως Strepsiades apud

Ariſtophanem.

ἐγὼ δ᾽ ἀπόλλυμαι

ὁρῶν ἄγουσαν τὴν σελήνην τὰς εἰκάδας.

Non multum abeſt ab hac ruſticitate mulier illa comici Concionantibus, quæ ſic loquitur:

Λέγοισθ᾽ ὅπως καὶ περὶ τούτοις δράσομεν,

Ἕως ἔτ᾽ ἐστὶν ἄστρα κατὰ τὸν οὐρανόν. *Dicite nobis*, inquit, *Quid facto ſit opus, dum adhuc in cœlo ſunt ſtellæ.* nam qui ita loquitur, nónne exiſtimare is videtur noctu tantùm eſſe in cœlo aſtra, non autem interdiu, quia tum nulla cernantur: qua opinione ne ipſum quidem rus magis ruſticum: etſi ſcio ſimilia fuiſſe Epicuri & aliorum quorundam moroſorum deliramenta. Romani quoque ruſtici ſoliti dicere, *Cœlum eſſe ſine Luna*, in eius ſyderis coitu: vt refert Plinius lib. 14. cap. 21.

καὶ εἰπεῖν εὐθὺς ὅτι βούλεται καταβὰς ἀποκείρασθαι.

Traiectio notanda: rectum erat. καὶ εἰπεῖν ὅτι βούλεται εὐθὺς καταβάς. familiaris hæc figura loquendi Ariſtoteli, & noſtro huic auctori, vt infrà quodam loco annotauimus, Intelligendum eſt autem ruſticum iſta dicere, qui habeat barbam & comam incultam atque horridam. Ferè enim fit vt ruſtici homines huic elegantiæ alia negotia magis πρὸς τὰ ἄλφιτα facientia anteuertant, & diu intonſi maneant. Quare Suidas ruſticitatis notam facit, μέγαν τὸν πώγωνα τρέφειν, barbam promittere Καταβὰς autem vel εἰς ἄστυ, vt mox καταβαίνων εἰς ἄστυ. vel καταβὰς ἀπὸ τοῦ ὀχήματος ἢ ὑποζυγίου. non enim ferendi ſunt, qui vertunt *ſtatim ac modo exierit.*

ἐν βαλανείῳ ᾆσαι.] Seneca ad Lucilium epiſtola 57. de balnei tumultu & clamoribus loquens,

Adyce

Adijce nunc Scordalum, & furem deprehensum, & eum cui vox sua in balneo placet. hoc est, τ ἐν βαλανείῳ ᾄδοντα. Lege Artemidorum Ὀνειροκριτικῶν libro 1. capite 78. Similis rusticitas & ἀπειροκαλία eorum qui lauantes recitabant, quos notat Horatius libro 1. Sermonum. Græci eos qui indecenter se gererent in balneis Triballos vocabant, ab immani & inhumana gente Illyrica. Etymologici auctor, Τείβαλλοι, οἱ ἐν τοῖς βαλανείοις ἀναγώγως διατριβόμενοι. alij paulò aliter apud Demosthenem, & Isocratem interpretantur: vide Hesychium.

καὶ εἰς τὰ ὑποδήματα δ' ἥλοις ἐγκροῦσαι.] Etiam hodie rustici nostrates clauis vel ferreis, vel ligneis calceos suos suffigunt: quod Græci ἐγκρούειν ἥλοις εἰς τὰ ὑποδήματα dicunt, vel ἐγκόπτειν: vnde iocus facetissimi poëtæ comici Machonis aut Diphili potiùs, apud Athenæum, in Chærephontem: quem cùm non tæderet cœnæ gratia quamuis longum iter suscipere, monet eum poëta, non vt calceos clauis muniat, quod faciendum iis qui peregrè cogitant, sed vt maxillas: vrbanè iocans in eius ingluuiem & voracitatem. Sic ille,

Εἰς τὰς ἑαυτοῦ Χαιρεφῶν σιαγόνας
Ἔγκοψον ἥλοις, ἑκατέρᾳ γε τέτταρας·
Ἵνα μὴ ταλαιπωρεῖν, ὅ μακρὰν ἑκάστοτε
Ὁδὸν βαδίζων, τὰς γνάθοις διαστρέφῃς.

Hinc dicti ἡλοκόποι, qui clauis calceamenta configēbant, quæ clauata Romanis dicebantur, vt ait Festus. Glossarium vetus, *Clauarius* ἡλοκόπος. Nam etiam Romanis fuisse in vsu clauata satis constat: nemo enim nescit, caligas militares clauis fuisse suf-

fixas: ex quo & inſtitutum eſt & appellatum clauarium: quod fuit donatiuum in clauos militarium caligarum. Pertinet ad hunc morem Plauti locus in Trinummo,

——— quid ego nunc agam?
Niſi vti ſarcinam conſtringam, & clypeum ad dorſum accommodem.
Fulmentas iubeam ſuppingi ſoccis.

Fulmentæ ſunt κατλύματα: quod etiam *ſolum* Latinis dicitur. Gloſſarium Κάσυμα, *ſolum*. Idem optimus auctor alibi, *Solum caligarium*, κάσυμα. Item, *Suppacta*, κεκασυμένα. & ita legendum etiam alio loco eiuſdem libri, vbi *Suppacta* eſt editum: nam ſuppingere eſt ἥλους ἐϛηρύειν in calceos, vt in ſuperiore loco Plauti. Etſi enim ibi claui non nominantur, manifeſtum tamen id eſt ex alio loco in Bacchidibus, vbi notat poëta luxum veterum diuitum, qui clauis argenteis vel aureis in hanc rem vſi. Planè enim errant eruditi viri qui locum illum emendandum cenſent. Sic Plautus,

Sed diueſne eſt iſtic Theotimus? CH. etiam rogas?
Qui ſoccis habeat aurum ſuppactum ſolum.

Nam etſi magnum hoc, fidem tamen veri non egreditur: cui enim mirum hoc adeo videatur, qui meminerit eorum quæ de Antiochi exercitu narrant hiſtorici? qui quidem *magna ex parte* (verba ſunt Valerij Maximi) *aureos clauos crepidis ſubiectos habuit*. Simile eſt quod de Agnone Teio Alexandri Magni purpurato Plutarchus narrat: *qui aureis clauis ſuffigere crepidas ſolebat*, ait Plinius lib. 33. c. 3. Clem. Alex. Pædadogi lib. 2. Αἰσχρὰ γοῦν ἀληθῶς τὰ

σανδάλια

σανδάλια ἐκεῖνα, ἐφ' οἷς ἐστὶ τὰ χρυσᾶ ἀναθέματα. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἥλοις ἑλικοειδῶς τοῖς καττύμμασιν ἀξιοῦσι. Reperio & clauis æneis in hanc rem vſos veteres Romanos. Lucilius,

Fulmentas clauis æneis ſubcudere.

Sic legendum cenſeo hunc Lucilij locum, qui apud Nonium corruptus extat. Legitur enim vulgò *ſubducere* ineptè, cùm ſubcudere planè ſit ἐγκρούειν, vel ἐγκόπτειν. Extat apud eundem Nonium etiam alter Lucilij locus eôdem pertinens, *Sufficit huic dum fulmentas quatuor addit.* verſus eſt hexameter, ſed corruptus. Lego autem,

Sufficit huic: clauis fulmentas quatuor addit:

hoc eſt, quatuor clauis fulmentas addit. Imperitus liberarius ex *cl.* fecerat *d.* quod mendi genus ſæpè occurrit: hæc prima mendi indoles. Sed redeamus ad Theophraſtum, & doctas migremus Athenas. Non eſt enim prætermittendus nobis inſignis locus veteris ſcriptoris Teletis, vbi & moris huius & auctoris noſtri mentio habetur. Refert Teles Metroclis cuiuſdam ſermonem qui diceret Theophraſti & Xenocratis hanc olim rationem fuiſſe, vt ſi quis ipſis operam nauare vellet, illi neceſſariò habendi eſſent calcei: atque ij ſine fulmentis, ſine clauis: habendam etiam pretioſam ac delicatam veſtem, pueros multos: domum amplam ad conuiuia agitanda. Fuiſſe præterea dandam operam vt panis adeſſet non plebeius, ſed ſiligineus: opſonium non qualecunque: vinum dulce: vt denique quando conuiuia eſſent celebranda, lautè id fieret. His ſiquidem illos ingenui ac liberalis hominis vitam eſſe meritos. Teletis verba ſunt, Παρὰ τούτοις γὰρ ἐξ

ἀνάγκης ἔδει ὑπόδημα ἔχειν. καὶ τοῦτο ἀκάττυτον, ἥλοις οὐκ ἔχον. εἶτα χλανίδα, παίδων ἀκολουθίαν, οἰκίαν μεγάλην εἰς τὸ σύνδειπνον· ὅπως ἄρτοι καθαροὶ, ὄψον μὴ τὸ τυχόν· οἶνον ἡδὺν ὑποδοχὰς τὰς ὑποβαλλούσας (lego ἐπιβαλλούσας) ἵνα πολυτελῶσι ἐλευθέριος γὰρ παρ' αὐτοῖς ἡ τοιαύτη ἀναστροφὴ ἐκείνοτε.

καὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παρειών.] Rusticitas quæ hîc à Theophrasto notatur, in eo est, quòd malit iste, cùm casu, vel ex negotio ante Archiæ salsamentarij officinam transiret, salsamenta emere, ac secum auferre, quod parum erat honestum: quàm aliquem postea famulum domo mittere, qui emat & afferat. Eadem mens illius fuisse videtur, qui pronuntiabat hæc apud Platonem comicum,

——— ἐκ περιϊὼν ἅμα.

Τίλτου τείχοις, ἐπεράμην τοῖς οἰκέταις. vbi etiam legi malim παρειὼν vt hîc: quanquam ex Theophrasti verbis potest sine damno sententiæ abesse vox παρειών: ac pene illam inducendam censuerim. Nam ita loqui solent scriptores Attici: τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, inquam, non, παρειὼν τῆς αὐτῆς ὁδοῦ Aristophanes in Pace.

——— χ' ἅμα τῆς αὐτῆς ὁδοῦ χαρινάδην τὶς βωσάτο.

Nicostratus Pandroso,

Ἔπειτα τῆς αὐτῆς ὁδοῦ πρὸς Ἀερόπην
Ἐλθοῦσα, πέμψαι στρώματ' αὐτὴν νῦν, ἔφη.

Κέλευε. Antiphon orator elegantissimus, Κάλλιστον ἐδόκει τῷ Φιλονέῳ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἅμα μὲν προπέμψαι τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν φίλον ὄντα ἑαυτῷ, ἅμα δὲ θύσαντα τὰ ἱερὰ ἑστιάσαι ἐκεῖνον. Latini etiam breuius *eâdem* dicunt pro τῆς αὐτῆς ὁδοῦ. Charisius. *Veteres eâdem soliti sunt dicere, non addentes, viâ, vt sit* κατ' ἔλλειψιν: *vt Plautus inquit,*

inquit, Eâdem bibes, eâdem tibi dedero ſuauium. ſic apud Ciceronem & alios auctores ſæpe:quare hunc locum ſic potes vertere, *& ſimul, eadem ſumere ab Archia ſalſ.* Idem ſignificat & vox *obiter* apud Latinos: & inde etiam illud Græcorum natum, ὁδῷ πάρεργον.

κομίζεσθαι παρ᾽ Ἀρχίου τοῦ ταρίχους.] Plutarchus, θαυμάζοντος γάρ τινος εἰ δι᾽ ἀγορᾶς αὐτὸς φέρει τάριχος. Sic Diogenes Cynicus vt nouo diſcipulo tenerioris adhuc frontis verecundiam excuteret, geſtare eum iubet Saperdam per vrbem : referunt Diogenes Laërtius, Plutarchus, alij. Archias cuius hîc fit mentio, nobilis aliquis fuit Athenis ætate Theophraſti ſalſamentarius, quales fuêre in eadem vrbe Chærephilus, Euthymius, Phidippus, aliíque veterum poëtarum comœdiis nobilitati. Erant autem Athenis cetariorum officinæ, ſiue τὸ ταριχοπωλεῖον, procul à foro rerum reliquarum, ad portam vrbis neſcio quam: vbi & alia parui pretij nonnulla vænibant. Ariſtophanes Equitibus,

——— ἐν ἀγορᾷ
Ἤλλαντοπώλεις, ἐτεὸν, ἢ ἐπὶ τῶν πύλαις;
Αλ. Ἐπὶ τῶν πύλαισιν, οὗ τὸ τάριχος ὤνιον.

Scholiaſtes ὤνιον. εὔωνον· ὅπου τὸ ταριχοπωλεῖον, ἀντὶ τοῦ, ὅπου τὰ εὐτελῆ πωλεῖται. Reperitur etiam ita ſcriptus hîc locus: κομίζεσθαι ἀπὸ τοῦ βραχίονος τοῦ ταρίχους. quæ lectio fortaſſe vera eſt: nam etiam ſacculos atque alia id genus geſtabant è brachiis pendentia. Nonius, *Bulga eſt folliculus omnis, quam & crumenam veteres appellarunt : & eſt ſacculus ad brachium pendens.* Callimachus de quodam qui ampullam oleo plenam ad brachium pendentem geſtabat,

Καὶ ῥα παρὰ σκαιοῖο βραχίονος ἔμπλεον ὄλπιν. sic μήτρας κρεμαμένας interpretamur in veteris poëtæ versu. Animaduers. in Athenæum lib. 3. cap. 20.

Similiter crumenam è collo pendentem gerebant. Plutarchus Truculento:

———homo crumenam sibi de collo detrahit:
Minas viginti mihi dat: accipio libens.

& alibi tribus quatuórve locis. Inde est *decollare*, quod propriè de marsupio dicitur, quod collo abest & periit: inde sumitur pro οἴχεσθαι, vt cùm *spem decollare* ait Varro.

Ad caput περὶ ἀρεσκείας.

Η Δὲ ἀρεσκεία.] De hoc vitio (vitium enim est) diximus suprà capite De Adulatione. Differt blanditia ab adulatione solo fine: nam hæc suum sibi commodum pro fine proponit, blanditia verò solùm τὸ ἡδύνειν spectat, & vt placeat in congressibus & conuictu. Etsi autem parum honesta est blanditia hæc, (nullum enim vitium honestum) quia tamen sub virtutis specie solet id vitium latere libenter, faciunt adulatores, quo nominis sibi conuenientis inuidiam fugiant, vt se blandos potius appellent. Athenæus libro 6. Ταύτην δὲ τὴν, κολακείαν, τινὲς ἐκτρεπόμενοι τοὔνομα, ἀρέσκειαν προσαγορεύουσι, ὡς καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Σαμίᾳ, Τὸ γὰρ κολακεύειν νῦν ἀρέσκειν ὄνομ᾽ ἔχει. Neque omittendum quod Aristoteles in octauo Nicomacheorum scribit, ἀρέσκοις vulgò appellari quos ipse φίλοις πολιτικῶς solet nominare: eos nimirum qui benignè & comiter

comiter cum omnibus verſantur, veram amicitiam cum nemine colunt. Non eſt autem vera illorum ſententia qui τὴν ἀρέσκειαν qua de hîc, negant Latinè dici blanditiam : ſed numero multitudinis, blanditias. Q. Cicero de Petitione conſulatus: *Sed opus eſt magnopere blanditia : quæ etiam ſi vitioſa eſt: & turpis in cætera vita : tamen in petitione eſt neceſſaria : etenim cùm deteriorem aliquem aſſentando facit, improba eſt, cùm amiciorem non tam vituperanda.* M. Cicero de Rep. lib.4. *In ciue excelſo atque homine nobili, blanditiam, oſtentationem, ambitionem, notam eſſe leuitatis.* Idem ad Atticum lib.12. *Vnum te puto minùs blandum eſſe quàm me : & ſi vterque noſtrum eſt aliquando aduerſus aliquem, inter nos certè nunquam ſumus.* Idem, eodem libro, *Cùm Romæ eſſent, & te iam iámque viſurum me putarem, quotidie tamen horæ quibus exſpectabam, longæ videbantur : ſcis me minimè eſſe blandum : itaque minus aliquanto dico quàm ſentio.* Nos Galli ἄρεσκον & blandum vocamus *courtiſan*, hoc eſt, aulicum : qui minimo diſcrimine ab adulatore diſtinguitur. Veteres Latini ἀρέσκειαν non ſolùm *placentiam* dixerunt:ſed & *placorem*. Gloſſarium vetus, Ἀρέσκεια. *hic Placor.*

οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίστῳ.] Sic Plato, ἄνευ τοῦ βελτίστου. Terentius Adelphis,

quod te iſti facilem & feſtiuum putant.

Id non fit ex vera vita, neque adeo ex æquo & bono:

Sed ex aſſentando. D. Paulus in ea ad Romanos, ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθόν.

Pag.16. θαυμάζεις ἱκανῶς.] Proprium blandorum atque adulatorum mirari alios : Cicero in Paradoxis, *Loquitur ad voluntatem : quidquid denuntiatum*

ſit

ſit, facit: aſſentatur, *aſſidet*, *miratur*. quanquam iſto loco alij libri *numerat* habent pro *miratur*. Idem Cicero lib. 2. De diuinatione. *Neque porrò aut adulatus aut miratus ſum fortunam alterius, vt me meæ pœniteret.* Sic apud Horatium, alióſque τὸ *mirari* accipitur. Etiam apud Græcos τὸ θαυμάζειν, verbum eſt abiecti animi, & planè ſeruile, vt in Euripidis Medea,

Δέσποινα δὲ ἣν νῦν ἀντὶ σοῦ θαυμάζομεν.

Diogenes Cynicus in epiſtola ad Dionyſium Syracuſanum, σκύτεις οὖν δεῖσθαι καὶ δεσπότου, οὐχ ὅς σε θαυμάσει καὶ κολακεύσει. Iſocrates ſolet iungere duo verba θαυμάζειν & θεραπεύειν. In huiuſmodi locis ſignificant hæc verba, non ſimplicem admirationem, ſed aliquem effectum ex illo affectu manantem. nec multo aliter LXX. interpretes Leuitici cap. 21. οὐ ποιήσετε ἄδικον ἐν κρίσει. οὐ λήψῃ πρόσωπον πτωχοῦ· οὐδὲ μὴ θαυμάσῃς πρόσωπον δυνάστου. & in Apocalypſi S. Ioannis, cap. 13. καὶ ἐθαυμάσθη ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ὀπίσω τοῦ Κυρίου.

καὶ τοῖς ξένοις δὲ εἰπεῖν.] Lego, καὶ πρὸς τοῖς ξένοις δὲ εἰπεῖν. vt intelligamus tam honorificè loqui iſtum de peregrinis, quando ipſos alloquitur.

ἵνα κοινὸς εἶναι δοκῇ.] Hoc eſt, vt videatur vtriuſque partis beneuolus, non eius ſolùm vnde dicit. Atqui hoc ſine præuaricationis ſuſpicione fieri non poteſt. Iudici iſtud potiùs conueniat, cuius officium eſt, vt præclarè ſummus ait Vates,

Εἰς μέσον ἀμφοτέροισι δικάζειν, μὴ δ' ἐπ' ἀρωγῇ.

φήσας σύκου ὁμοιότερα εἶναι τῷ πατρί.] Animaduertenda eſt hoc loco ſingularis quædam βραχυλογία. Nam hoc dicere voluit, ὁμοιότερα εἶναι τῷ πατρὶ, ἢ σῦ-

κον

κον σύκῳ. Ita enim parœmia efferri ſolita, quæ extat plena in veteris poëtæ loco, qui eſt apud M. Tullium ad Atticum lib.4. epiſtola 8.

Σύκῳ μὰ τὴν Δήμητρα σῦκον οὐδὲ ἓν
Οὕτω ὅμοιον γέγονε.

ſed quia vulgò nouiſſimum erat hoc prouerbium, neque poterat hîc quiſquam aut hærere, aut errare, fecit noſter ſenex, in quo ſenilis garrulitatis nihil eſt, verborum compendium. Quid mirum? ita fuerat à præceptore optimo inſtitutus: in cuius libris ſtudioſus lector iſtiuſmodi breuiloquentiam ſæpe poterit obſeruare: nos vnum aut alterum exemplum animi cauſſa proferemus: ſimul vt iuniorum diligentiam ad ſimiles elegantias obſeruandas excitemus. Ait Ariſtoteles De partibus lib. 2. cap. 13. βλεφαρίδας ἢ ἐπὶ τῶν βλεφάρων ἔχει, ὅσα τρίχας ἔχει· ὄρνιθες ἢ καὶ τῶν φολιδωτῶν οὐδέν. voluit dicere, & ſcripſiſſet alius, ὄρνιθες ἢ οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ τῶν φολιδωτῶν οὐδέν. Idem in libello De miraculis auditis, τὸ δὲ ἐν τῇ Λιπάρᾳ ποτὲ καὶ ἐκλείπειν φησὶ Ξενοφάνης, ἔτη ἑκκαίδεκα. τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἐπανελθεῖν. dicendum erat, τῷ δὲ ἑβδόμῳ καὶ δεκάτῳ. ſic & alibi loquitur.

Pag.17. καὶ τοῖς μὲν συμπαίζειν αὐτός.] Iuuenalis de falſis, fictíſque amicis loquens, iſtud non omiſit, Nam idem planè ſibi hæc volunt,

Sed tua nunc Mycale pariat licèt, & pueros tres
In gremium patris fundat; ſimul ipſe loquaci
Gaudebit nido: viridem thoraca iubebit
Afferri, minimáſque nuces, aſſemque rogatum
Ad menſam quoties paraſitus venerit infans.

λέγων, ἀσκός, πέλεκυς.] Exiſtimant docti viri blandum

dum hunc hominem cum infantibus iſtis balbutientem ea nominare, quæ erant fortè ante oculos poſita: idque nos aliquando probauimus. Sed cùm cogito dici hoc inter pocula, hoc eſt, in triclinio, qui non eſt locus ſecurium, vtrum autem multò minùs, venio in eam ſententiam, vt putem aliter hunc locum eſſe exponendum. Exiſtimo igitur, ἀσκὸν & πέλεκυν hîc eſſe, non id quod vulgò ſignificant: ſed crepundia ex infantium iſtorum collis, vt fit, dependentia: quæ quòd eſſent ad ſimilitudinem veri vtris & veræ ſecuris efficta, ideo ita nominantur. Crepundia enim & παίγνια infantium, ad hanc etiam formam fieri ſolita, vel teſte Plauto probare poſſumus: qui in Rudente inter alia crepundia quæ ad Palæſtræ agnitionem commemorantur, etiam enſiculum & ſecuriculam numerat. Non eſt autem dubium, iſta crepundia quæ in fabulis adhiberi ſolent, ad agnitionem puerorum expoſitorum, fuiſſe infantium παίγνια, è collo, vti dixi, pendere ſolita. Quare etiam δέραια. Græci ſigna iſta vocant, vel περιδέραια, vt Ariſtoteles in Poëtica. Euripides in Ione δέραια χρυσώματα παιδὶ νεογόνῳ φέρειν. Dion Chryſoſtomus καὶ πολλὰ διαδύματα, καὶ σκῆπτρα, καὶ τιάρας προσάψωσιν αὐτοῦ καθάπερ τὰ δέραια τοῖς ἐκτιθεμένοις παιδίοις, ἵνα μὴ ἀγνοῆται. Et veteres quoque grammatici crepundia explicant puerilia ornamenta. In Gloſſario verò ſic, *Crepundia* γνωρίσματα, optimè. Alibi in eodem nunquam ſatis laudato libro, ita ſcriptum eſt, Γνορίσματα τὰ ἐπὶ τάφον, *Crepundia Monimenta*: perperam: debuit enim ſic, Γνωρίσματα, *Crepundia monimenta*, γνωρίσματα τὰ ἐπὶ τάφων, *Monimenta.* de quibus monimentis

tis multa dicemus, ſi Deus dabit aliquando. Græci puerorum expoſitorum crepundia γνωρίσματα nominant, vt Heliodorus auctor amœniſſimus, & alij. Non parum hæc declarant pulcherrimum illum Ciceronis locum in Bruto, *Quoniam totum me non næuo aliquo aut crepundiis, ſed corpore omni videris velle cognoſcere.* In fabulis agnitiones fere fieri videas vel per næuum, vel per crepundia: eò alluſit Cicero. De hoc igitur loco ſic cenſeo: ſed non ita, vt qui aliter ſentiat, nihil ſenſurus videatur: difficile enim eſt de eo quicquam affirmare quod per iocum & ludum dictum eſt: quorum multiplex ſemper materia atque occaſio. Quid ſi enim non ἀσκὸς legendum dicamus, ſed ἀκκός; nam ita moris fuit puerulos compellare. Heſychius, Ἀκκὸς περίμωρος. λέγεται δὲ παιδίοις, ὡς μωροῖς. quanquam ibi fortaſſe ἀκκὼ legendum: vide Græcos parœmiographos. Hoc ſi cui probabitur, de altera voce erit cogitandum. Quid ſi verò non vtrem, non ſecurim vllam hîc intelligi dicamus: ſed infantes potius ipſos ridiculi cauſſa ita appellari? Nam qui erat cute ventréque valde diſtento, eum appellat ἀσκὸν, quaſi γάστρωνα & ventrioſum dicas: ſic apud Ariſtophanem quidam appellantur ἀμφορῆς νενασμένοι. & apud eundem ἀσκὸς pro corpore ponitur, vt in illo, ἀσκὸν δέρειν in Nebulis: & in oraculo quod Ægeo datum eſt, ἀσκοῦ τὸν προὔχοντα μὴ λῦσαι πόδα: nam per vtris amicinum ſiue pediculum, aliud innuitur allegoricè: vide Scholiaſten Euripidis ad Medeam. Sic & Anaxarchus θύλακον vocabat corpus ſuum, cùm dicebat nequiſſimo tyranno, à quo cruciabatur, Πτίσσε τὸν Ἀναξάρχου θύλακον.

λακον. lege Euſtathium Ἰλιάδ. ψ. Præterea prouerbium eſt apud Græcos de homine ſaturo, & qui moris habet ſe cibo vinóque ingurgitare: eſt merus ἀσκὸς, & merus θύλακος. Alexis in Heſione de Hercule ἀδδηφάγῳ loquens.

Ἤ τησε κύλικα. καὶ λαβὼν ἑξῆς πυκνὰς
Ἕλκει, καὶ ἀντλεῖ, κατὰ τε τὴν παροιμίαν
Ἀεί ποτ' εὖ μὲν ἀσκὸς, εὖ δὲ θύλακος
Ἄνθρωπός ἐστι· Antiphanes vetus comicus,
——— τοῦτον οὖν
Διὰ οἰνοφλυγίαν καὶ πάχος τοῦ σώματος,
Ἀσκὸν καλοῦσι πάντες οἱ ἐπιχώριοι. Iſocrates quoque, & ex eo Theophylactus in epiſtolis ſuis θύλακον δερμάτινον, & ἀσκὸν πήλινον hominem vocant. Epicharmus poëta philoſophus, Αὖτα φύσις ἀνθρώπων, ἀσκοὶ πεφυσημένοι. Propterea etiam ſolent Latini ſcriptores corpus humanum *vtrem* & *follem* appellare, vt Arnobius lib. 2. vel *folliculum*, vt Lucilius apud Nonium; alij, *corticem*. Varro. *Sic inuitata anima corporeum corticem facilè relinquit.* vel *ſaccum*, vt Seneca epiſtola 78. Tale etiam illud Plauti de muliere multibiba & merobiba, *Quaſi tu lagenam dicas, vbi vinum ſolet Chium eſſe.* ſimili ratione Varius quidam Antonij conuictor & συμπότης, Cotylo eſt nominatus, vt eſt apud Plutarchum in Antonio, & apud Tarentinos alius quidam Cotyla parem ob cauſſam dictus, vt ait Dionyſius Halicarnaſſeus. Quare arbitror etiam hîc ita poſſe hanc vocem accipi: nam & altera dictio πέλεκυς ſimiliter explicari poteſt: vel quòd acuto eſſet capite, vt quos Græci φοξοὺς vocant: vel quòd argutulus & ſcitulus puer. Sic ſolebat Athenis vir

acris ingenij & dicendi peritus, κόπις appellari, vt est apud Plutarchum in Phocione: & ita vtitur illa voce Euripides, Hecuba, & Lycophron sæpius appellabant & ξίφ@ eundē, vt videtur: sicut de Cleodemo quodam refert Lucianus in Lapithis. Quid quòd etiam turpiuscula & obscœna huius appellationis ratio esse potuit? Moris enim fuit olim, atque etiam nunc est, & nutricum & aliorum, ita cum id ætatis puerulis ἀποσκορακίζεσθαι ac iocari: vnde illæ apud Græcos voces ποσθών, ποσθωνεὺς, itemque σμορδονεύς. Quid autem videatur hac voce obscœniusculè significari posse, non dicam: sed tibi, lector, coniiciendum relinquam: qui mihi, spero, condonabis, quòd longior fui isto loco: libuit enim, imo & licuit, credo, iocosum locum iocosè interpretari, & cum garriente garrire.

καὶ πλειστάκις δ' ἀποκείρασθαι. Quæ sequuntur ab hoc loco ad finem capitis, prorsus alius generis sunt quàm quæ hactenus præcessêre: nam in iis omnibus elucescit inepta quædam virtutum imitatio, cum non minùs inepta opum ostentatione. Sunt enim ad quos ista pertinent, valde affines iis quos veteres Romani elegantes vocabant, nec probabant: & iis quos Græci παρὰ μέλος λαμπρυνομένους & μικροφιλοτίμους dixerunt, de quibus caput est infrà perelegans: non ergo ad hoc caput quod de blanditia est, & hominibus blandis, commodè referri possunt. Quare existimo tam eius capitis quod est περὶ ἀρεσκείας finem hodie desiderari, quam sequentis initium cuius capitis hæc pars est: quam malè feriati librarij præcedenti capiti agglutinauere, prorsúsque humano capiti ceruicem iunxerunt

equinam. Simili modo peccatum animaduertimus aliquando in Plutarchi Conuiuialium lib. 4. falsò enim omnes interpretes ſibi perſuaſerunt, deſiderari in editis codicibus caput eius libri ſextum, cuius hoc extat lemma in fronte libri, Τίς ὁ παρὰ Ἰουδαίοις θεός: ſed eo decepti ſunt docti viri, quod duo capita, quintum & ſextum, in vnum coaluiſſe non viderunt. Id autem ita eſſe, ſpero lectorem acutum, qui illa attentè legerit, mihi aſſenſurum. Initium capitis ſexti fuêre illa verba haud dubiè. Θαυμάζεις δὲ τὸ ἐπὶ πᾶν ῥηθὲν ὁ Σύμμαχος. Similem etiam errorem admiſſum meminimus in orationibus Græcorum oratorum: de quo pluribus aliâs. Ita ergo hic quoque. Quòd ſi quis me roget qualem huius capitis ἐπιγραφὴν fuiſſe putem: reſpondebo, poſſe nos fortaſſe ex Ariſtotele Περὶ βαναυσίας vel ἀπειροκαλίας titulum facere. Conferat lector ſtudioſus, quæ deinceps ſequuntur, cum iis quæ περὶ βαναύσου docet philoſophus lib.4. Nicomacheorum. Atque hoc etſi rectum eſſe, verúmque penè pro comperto habeo: ſi quis tamen mordicus tueatur, poſſe iſta quoque ad ἄρεσκον referri: age, morem illi geramus: ac dicamus cadere iſta in hominem blandum, non quà blandus eſt, ſed quà φιλότιμος, & elegantiæ ſtudioſus: ferè autem conueniunt, & in vna ſede morantur hæc duo: quare etiam Theophraſtus illa coniunxit, & de vna, quod aiunt, fidelia duos parietes dealbauit.

πρὸς τὰς τραπέζας.] Vbi verſari ſolent ciues honeſtiores & ditiores. Vult enim iſte cenſeri inter meliores. Aliis autem in locis vrbis aliorum morum homines reperiri ſolent; quod lepidiſſimis

verſibus

verſibus declarat Latinus comicus in Curculione, vbi inter cæteros iſte legitur.

In foro infimo boni homines atque dites ambulant.

οὗ ἂν ἔφηβοι γυμνάζωνται.] An vt ſe ipſe exerceat cum illis? quod erat hominis elegantis & liberalis, quam famam captat iſte, poteſt quidem ita accipi: cæterum alius omnino eſt, íſque reconditior huius loci ſenſus: ex veteri more eorum hominum qui Theophraſti ætate vixerunt, petendus. Sciendum igitur, moris fuiſſe Athenis, hominibus iis quos inanis gloriolæ γαργαλισμὸς titillaret, in illis locis vt plurimùm verſari vbi ſe adoleſcentes exercebant: quô nimirum poſſent ab illis conſpici, atque hunc ipſi ſui honoris fructum perciperent, dum in ſe iuniorum ora conuerterent. Atque hoc nomine multi olim irriſi à veteribus poëtis comicis: in his Eupolis poëta, cui obiicit Ariſtophanes, quòd parta victoria palæſtras obambularet, vt ab adoleſcentibus ſpectaretur ob recèns partam victoriam inſignis & δακτυλόδεικτος. Περιῄει, ait Ariſtophanes τὰς παλαίστρας σεμνυνόμενος, καὶ τοῖς παισὶν ἑαυτὸν δῆλον ποιῶν τῆς νίκης ἕνεκα. Quare idem Ariſtophanes in Veſpis laudi ſibi tribuit, quòd tale nihil vnquam fecerit: ſe enim nunquam ſolitum παλαίστρας περικωμάζειν περιιόντα. Similiter etiam Æſchines Demoſthenem facit σεμνυνόμενον ἐν τῇ τῶν μειρακίων διατριβῇ. Profectò vel ex vno hoc loco de antiquitate huius ſcripti, & ſcriptoris ipſius licet exiſtimare. Sic Plautus in Curculione inter alia celebria Romæ loca vnum nominat, in quo ſolerent verſari oſtentatores meri.

τοῦ δὲ θεάτρου καθῆσθαι ὅταν ᾖ θέα πλησίον τῶν στρα-

τηγῶν.] Hoc quis neget eſſe hominis vehementer ambitioſi? Non enim leuis eſt honos, quo iſte ſe dignatur, aſſidere in theatro ϛρατηγοῖς, hoc eſt, prætoribus vel exercituum ductoribus: quibus pro ſummo beneficio Reſpublica ſolebat poſt exantlatos labores bellicos ius προεδρείας concedere. Id ius erat eiuſmodi, vt qui eo donati fuiſſent, poſſent in ſenatu, concione, & theatro ſedem capere quamcunque eſſet libitum, aliis etiam excitatis, ſi quis prior occupaſſet. Ariſtophanes Equitibus de ſui temporis ϛρατηγοῖς:

Νῦν δ' ἐὰν μὴ προεδρείαν φέρωσι, καὶ τὰ σιτία,
Οὐ μαχεῖσθαι φάσιν.

Scholiaſtes: Τιμῆς καὶ οὗτος τρόπος ἐξῆν γὰρ τοῖς τιμῆς ταύτης τυχοῦσι, καὶ ἐν βουλευτηρίῳ, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν θεάτρῳ, καὶ ἐν ἄλλῳ παντὶ συλλόγῳ τοὺς προλαμβάνοντας οἵ τινες ἦσαν ἐξεγείραντας, αὐτοὺς εἰς τὸν ἐκείνων τόπον καθίσαι. Verùm age addamus de hoc iure προεδρείας apud Athenienſes quæ in veterum ſcriptis obſeruata ſunt nobis. Fuiſſe ius hoc etiam hæreditarium, & ferè ad maximum natu è liberis ſolitum transferri, non vno loco apud Plutarchum notauimus, ídque adeo verum eſt, vt interdum quò poſſent defunctorum liberi eo vti, mortuis peteretur & impetraretur: quod in Demoſthene accidit, teſte Plutarcho: apud quem etiam extat hodiéque pſephiſma Democharis eo fine ſcriptum. Cæterum non ſolis ϛρατηγοῖς ſedes ſecreta ab aliis in theatro fuit: ſed & aliis ordinibus certæ ſedes aſſignatæ. Quare etiam βουλευτικὸν appellarunt, locum ſenatoribus dicatum: ἐφηβικὸν locum ἐφήβων. Ariſtophanes Auibus,

κ' ἀθ'

κ᾽ ᾇθ᾽ ὁρᾷ ἄνδρα τοῦ γυναικὸς ἐν βουλευτικῷ.

Scholiaſtes : Ἐν βουλευτικῷ οὗτος τόπος τοῦ θεάτρου ὁ ἀνειμένος τοῖς βουλευταῖς. ὡς καὶ τοῖς ἐφήβοις, ἐφηβικός. Putem & equites equeſtria habuiſſe ſicut & Romæ. Fuit præterea & iudicibus ſuus locus in theatro : quem locum πρῶτον ξύλον dixerunt. Pollux lib. 4. Πρῶτον ξύλον, ἡ προεδρία μάλιστα δικαστῶν. Iam cùm etiam mulieribus liberum eſſet ſpectare Athenis, erant virorum & mulierum diuiſæ ſedes : ídque lege etiam ſancitum, cuius auctor Sphyromachus: quanquam alij Sphyromachi legem ad ſcorta ſcenam ingredi ſolita, referunt : vt impudicæ ſeorſim ab ingenuis & pudicis mulieribus ſpectarent : auctor idem Scholiaſtes Ariſtophanis in Concionantes. An verò & peregrinis erat certus locus in cauea aſſignatus? Videtur ita eſſe : nam de mulieribus certè peregrinis id Pollux tradit, & confirmat auctoritate Alexidis, qui in Γυναικοκρατίᾳ dramate dixerit,

——— ἐν ταῦθα δεῖ περὶ τὴν Κερκίδα
Ὑμᾶς καθιζούσας θεωρεῖν ὡς ξένας.

Ex quibus verbis liquet mulieres ξένας ſediſſe ad Kercidem. Κερκὶς autem in theatro Attico fuit, niſi fallor, ille ipſe locus qui alio nomine Ἡ παρ᾽ αἰγείρου θέα dicebatur : de quo vide Heſychium. nam κερκὶς in hiſtoria plantarum, vel eſt αἴγειρος, vel alia populo ſimillima arbor. Quare errant, vt puto, qui κερκίδα putant eſſe, quod Latinis *cuneus theatri*. qua in ſententia eſt & Gloſſarij auctor : ſed & ille ſæpe fallitur, & qui eum ἀβασανίστως ſequuntur.

καὶ ἀγοράζειν αὐτῷ μηδὲ μηδέν.] Simiam facilè agnoſcas viri magnifici & μεγαλοπρεποῦς : quem ne-

gat Aristoteles in 4. Nicomacheorum esse εἰς ἑαυτὸν δαπανηρόν. Iam quod sequitur, ξένοις δὲ εἰς Βυζάντιον ἐπιστάλματα, Aristoteles quoque ibidem τῷ μεγαλοπρεπεῖ tribuit: quem ait σπουδάζειν περὶ ξένων ὑποδοχὰς, καὶ ἀποστολὰς, καὶ δωρεὰς, καὶ ἀντιδωρεάς. quo loco ἀποστολὰς accipere debes ea notione qua hîc ἐπιστάλματα: hoc est, pro donis quæ ad amicos in alia vrbe degentes mittuntur, cuius rei multa in epistolis Symmachi & Synesij, aliorúmque Græcorum sunt exempla. Vlpianus apud Demosthenem, & ex eo Suidas, ἀποστολὰς explicant δῶρα: melius Iosephus πομπὰς δωρεῶν. & ita etiam accipit auctor Maccabæorum lib. 1. cap. 2. & alij. Sed & hîc quoque persuasum habeo, ἀποστάλματα scribi debere, non ἐπιστάλματα.

Pag. 18. καὶ τίτυρον κτήσασθαι.] Pertinet hoc quoque ad liberalitatis laudem. Nam, vt ait auctor libelli De virtutibus & vitiis, ὁ ἐλευθέριος θρεπτικὸς τῶν ζώων, τῶν ἴδιον ἐχόντων τὶ, ἢ θαυμαστόν. Porrò τίτυρον esse genus quoddam simiarum, vt Theocriti scholiastes, habentium paruam caudam: imò, vt ego existimo, grandiusculam: nam Aristoteles in secundo Historiarum videtur in omnibus simiis caudæ aliquid agnoscere, ὅσον, inquit, σημεῖον χάριν: sed quod minimum est, id pro nullo censetur. Itaque κερκόλιπας Græci, Latini *clumas* dixerunt, quòd essent sine cauda: & contrà, *cercopithecos*, quasi caudatas simias; quibus esset cauda prolixior, & μᾶλλον ἐπίσημος· τίτυρον tamen aliam à cercopitheco putamus esse: quare non cercopithecum vertimus, sed satyrum: quas namque Plinius vocat Satyros in genere simiarum, & à natura mitissima

ſima commendat, τιτύροις vulgò non minùs quàm σατύροις videntur appellaſſe. De iis Solinus, *Sunt & quas vocant ſatyros, facie admodum grata, geſticulatis motibus inquieta.* quo ex loco apparet cur ſatyros potiſſimum ex omni ſimiarum genere iſti homines alerent. Quemadmodum autem Satyri illi à quibus hæ ſimiæ ſunt ita dictæ, vocantur iidem Tityri, vt præter alios annotat Ælianus Variarum lib. 4. ita & ſimias ſatyros, cum ſimiis tityris eaſdem eſſe ſtatuimus. Non me fugiunt quæ ſunt à viris doctis de voce τίτυρος annotata: verùm ea nihil ad hunc locum facere iudico: ſicut neque illud hûc pertinet, quod ſcribit Heſychius, eſſe id auis cuiuſdam nomen.

καὶ Σικελικὰς περιστεράς.] Solebant veteres Athenienſes columbas Siculas domi alere. Athenæus lib. 9. de columbis loquens, Ἐν δὲ Ῥοδίῳ ἢ Ποππυζούσῃ, θηλυκῶς εἴρηκεν (Alexis Poëta) καὶ ὅτι αἱ Σικελικαὶ διάφοροί εἰσι. Περιστερὰς ἔνδον τρέφων τῶν Σικελικῶν τούτων πάνυ κομψάς.

καὶ δορκαδείοις ἀστραγάλοις.] In deliciis olim tali dorcadij fuerunt. Habent enim damæ & dorcades, vt cætera τῶν διχήλων ζώων, in poſterioribus pedibus talos. Hos Callimachus alicubi ζορκὸς ἀστραγάλοις vocauit. Euſtathius in Ἰλιάδ. ψ. Καὶ τὸ οὕτω παίζειν, ἀστρίζειν ἔλεγον, καὶ τοῖς τοιούτοις ἀστραγάλοις ἀστρίας ἢ ἄστειας. Καλλίμαχος οὖν ζορκός που λέγει δωρηθῆναί τινι πέντε νεοσμήκτους ἄστειας. Athenæus lib. 5. de Antiocho Epiphane, vel veriùs Epimane, ἐδίδου τοῖς μὲν ἀστραγάλοις δορκαδείοις, τοῖς δὲ φοινικοβαλάνοις, ἄλλοις δὲ χρυσίον. ~~meminit~~ & Lucianus alicubi. Fieri etiam ſolitos ex ebore talos, indicant Propertius

Bifida.

lib. 2. & Martialis in Apophoretis, facit eorum mentionem, & Iuuenalis ſatyra vndecima. Atque hi quidem tali à materia nomen inuenerunt: fuerunt verò & διάστειστοι dicti tali quidam: non vt Lambinus alicubi vertit *ſonori*, ſed quaſi dicas agitati & concuſſi: ex eo enim nomen habuerunt, quòd mota priùs agitatáque manu iacerentur in alueum luſorium: quod ad vitandam fraudem fieri ſolebat. Docet hoc Suidas, cuius hæc verba ad διαστείστους ἀστραγάλους referri debere certum mihi. Ἐοίκασιν, inquit, ὠνομάσθαι οἱ διάστειστοι, παρὰ τὸ κινεῖσθαι καὶ διαστείεσθαι πρότερον· εἶτα βάλλεσθαι· ἵνα ἀκακούργητοι μᾶλλον ὦσι. Romani fritillo vtebantur ad hanc talorum agitationem. Iuuenalis —— *paruóque eadem mouet arma fritillo.* Vetus interpres ibi: *Fritillus, pixis cornea, qui* φιμὸς *Græcè dicitur. Apud antiquos in cornu mittebant teſſeras, mouentéſque fundebant: aut fritillum, pyrgum dixit.* Vide veterem Horatij interpretem ad ſatyram ſeptimam libri ſecundi: Seneca Apocolyntoſi, *Qui concuſſo Magna paraſtis Lucra fritillo.* Mentionem διαστείστων reperio apud Æſchinem in ea contra Timarchum, πρῶτον μὲν συνέτριβον τὰ σκευάρια, καὶ διεῤῥίπτουν εἰς τὴν ὁδὸν, ἀστραγάλους τέ τινας διαστείστους καὶ φιμοὺς, καὶ κυβευτικὰ ἕτερα ὄργανα. Hunc Æſchinis locum ob oculos habebat pollux, cùm hæc ſcriberet lib. 10. Κυβευτοῦ σκεύη, ἄβαξ, ἀβάκιον, κόσκινον, κύβοι, διάστειστοι ἀστράγαλοι, φιμοὶ, κημοί. At docti viri eum locum Pollucis non rectè acceperunt. Erant & Siphinij ἀστράγαλοι, tali viles & minimi pretij: ſic dicti διὰ τὴν εὐτέλειαν, à Siphino inſula, vt ait Strabo. his vulgus vtebatur: homines diuites & elegantes dorcadiis.

καὶ Θυειακὰς τῶν στρογγύλων ληκύθους.] Similis affectus indicium eſt apud Iuuenalem , ——— *cum rhinocerote lauari*. De ampullis verò iſtis nihil legere memini. Thyrium Acarnaniæ oppidum fuit auctore Stephano : eius frequens apud Polybium mentio. In quibuſdam libris legitur θηειακαὶ : fortaſſe pro θυειακαὶ. Sanè Theophraſtus libro De lapidibus gypſum τὸ ἐν Θυρίοις (quæ fuit olim Sybaris) commendat : ac fieri poteſt vt etiam argilla ibi reperiretur,ex qua opera figlina facta, in pretio haberentur : fuit & aliud Θούριον in Bœotia à Syriaca voce *Thor* ſic nominatum, vt auctor eſt Plutarchus in Sylla. Cæterùm proprium hoc ampullæ iſtæ cum quibuſdam aliis videntur habuiſſe , vt forma eſſent rotunda : ideo enim ait στρογγύλων. Nam vulgo ampullæ, non rotundæ penitus erant: ſed preſſula rotunditate, & forma lenticulari, vt ex Apuleij Floridis diſcimus. Conſtat autem ampullas & guttos ex varia materia fieri ſolitos. Martialis guttum corneum epigrammate quodam commemorat. & Horatius cùm ait, ——— *cornu ipſe bilibri*

Caulibus inſtillat. Plinius phaginorum meminit & gutti lignei mentio eſt in vita M. Curij Dentati , apud eum ſcriptorem veterem , cuius extat De viris illuſtribus liber. Fiebant & è corio : nam ampullarum σκυτίνων , id eſt ſcortearum , meminere Hippocrates, Plautus, Feſtus,alij. Has Græci ὄλπας propriè vocabant. Scholiaſtes Theocriti, Idyllio ſecundo , ὄλπη κυρίως ἡ δερματίνη λήκυθος, δι' ἧς ἔστιν ὀπτήσασθαι τὸ ἔλαιον. De his coriaceis ampullis intelligendum quod ait Plutarchus in Sylla : Athenienſes obſeſſos ὑποδήματα & ληκύθους ἑφθὰς

comediſſe. Plerique æreis vtebantur, & quidem Corinthiacis, vt notat idem ſcholiaſtes. Sed & argenteas ληκύθοις ditiores habuerunt. Theocritus,

——— ἀργυρέας ἐξ ὄλπιδος ὑγρὸν ἄλειφαρ

λαζόμεναι. Frequentiſſimo verò vt opinor in vſu erant lechyti operis figlini: vt Campani gutti apud Horatium: & Samij quorum multi meminerunt. Nam ferè Samia vaſa teſtacea erant: etſi ſcio fuiſſe apud Samios etiam ligneorum vaſorum nobiles artifices, vel teſte Cicerone, epiſtola quadam ad Q. fratrem.

καὶ βακτηρίας.] Mirificè hæc conueniunt ei quem hîc deſcribit Theophraſtus: ei inquam, qui omnibus in rebus κομψεύεται, & eximium quid ſupra vulgus habere vult videri: cuiuſmodi hominum obſeruauimus morem illis temporibus fuiſſe vt baculum gererent. Demoſthenes aduerſus Pantænetum: Νικόβουλος δὲ ἐπίφθονός ἐστι, καὶ ταχέως βαδίζει, καὶ μέγα φθέγγεται, καὶ βακτηρίαν φορεῖ. tria notat ſummus orator, quæ vulgò inuidiam conflare ſolerent: citatum ingreſſum, vocem altam, baculi geſtationem: ſic in oratione κατὰ Στεφάνου ψευδομ. etſi ibi poſtrema nota omiſſa eſt. Ἐγὼ δὲ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ μὲν ὄψεως τῇ φύσει, καὶ τοῦ ταχέως βαδίζειν, καὶ λαλεῖν μέγα, οὐ τῶν εὐτυχῶς πεφυκότων ἐμαυτὸν κρίνω· ἐφ᾽ οἷς γὰρ οὐδὲν ὠφελούμενος λυπῶ τινάς, ἔλαττον ἔχω πολλαχοῦ. Deprecatur inuidiam qui illa loquitur, & de genio ſuo atque ingenio conqueritur: ita enim ſe natum factúmque eſſe, vt faſtus & ſuperbiæ notas cùm in vultu habeat impreſſas: tum etiam in inceſſu & ſermone. Antiphani in Antæo inter hominis venuſti notas ponitur, πιλίδιον

ἁπαλῶν

ἁπαλῶν, εὔρυθμος βακτηρία. Magis verò adhuc hominis vanitatem arguit, quod adiicit Theophrastus, ἐκ Λακεδαίμονος: nam baculis Laconicis, itémque calceis indidem aduectis, ferè vtebantur Athenis homines id genus. Aristophanes Concionantibus,

Λακωνικὰς γὰρ ἔχετε καὶ βακτηρίας.

Idem poëta, in Auibus,

Ἐλακωνομάνουν πάντες ἄνθρωποι τότε,
Ἐκόμων, ἐπείνων, ἐῤῥύπων, ἐσωκράτουν,
Σκυτάλι' ἐφόρουν.

vel coniunctim σκυταλιφόρουν, vt citant veteres Grammatici. Σκυτάλη, & σκύταλον siue σκυτάλιον, istiusmodi baculi dicebantur: & de iis interpretandus hic locus Theophrasti libro 4. Historiæ plantarum cap. 5. Ἐν ἑτέροις δὲ τόποις ἐστὶν ἄκανθα λευκὴ τελεία, ἐξ ἧς καὶ σκυτάλια καὶ βακτηρίας ποιοῦσι. Vbi & errat Gaza, qui σκυτάλια *lineas* interpretatur: & summus Scaliger non satis mentem auctoris videtur assecutus. Erant autem baculi Lacedæmoniorum admodum graues, vt annotat Scholiastes Aristophanis: de iis legendus Plutarchus in Nicia; meminit & in Lycurgo. Quod addit Theophrastus, vocem σκολιῶν, indicat alios rectos fuisse, alios obliquos: id enim est σκολιός: vel incuruos, hoc est, καμπύλας. Id ita est: Recta βακτηρίᾳ vtebantur primores populi & iudices; incurua, rustici. Auctor Etymologici magni: βακτηρία ἣν ἐκάλουν ὀρθήν· ἐχρῶντο δὲ αὐτῇ οἱ ἐν περιουσίᾳ, καὶ οἱ δικάζοντες. τῇ δὲ καμπύλῃ, οἱ ἄγροικοι. Quare etiam pastorale pedum Græcis ἁπλῶς dicitur interdum καμπύλη. Recti baculi etiam Persici videntur fuisse appellati:

appellati : nam Græci grammatici Περόνην βακτηρίαν, interpretantur ὀρθήν. Incurui autem lituis Romanorum non erant valde absimiles : itaque lituum Græci magistri καμπύλην βακτηρίαν interpretantur : & Cicero incuruum & leuiter à summo inflexum bacillum nominat. At iudicum Atheniensium βακτηρία peculiarem & operosiorem formam habuit : quam non vno loco descriptam habes apud commentatores Aristophanis,& alios veteres grammaticos. Rusticorum verò baculi vulgo in Italia è virga sanguinea. Plinius lib. 24. de eo frutice loquens, *Serpentes & homines fruticem refugiunt : baculoque rustici ob id ex eo gerunt.* Sed hæc hactenus: nam de baculis, & eorum forma, multiplicique apud veteres vsu plurima quæ obseruauimus ad lucem multorum scriptorum veterum, alibi ἐὰν ὁ θεὸς ἐθέλῃ commodiùs proferemus.

αὐλίδιον παλαιστρικὸν κόνιν ἔχον.] Periphrasis est κονιστηρίου. De conisterio autem & puluere siue puluisculo palæstrico, res nota : non enim quiuis puluis ad palæstram, neque ad ceroma aut haphen aptus erat. Ideo refert Athenæus in duodecimo, Alexandrum in expeditione Indica, multa iumenta habuisse inter impedimenta, puluere palæstrico onusta. Verùm de hoc puluere & varia eius vtilitate præter Plinium, lege apud Lucianum, Περὶ γυμνασίων. Plutarchus de primo frigido, breuiter, ψύχει inquit, τὰ τῶν ἀθλητῶν ἡ κόνις σώματα, καταϲβέννουσα τοὺς ἱδρῶτας.

αὐλαίαν ἔχουσ.] Græci ζωωτὰ aulæa appellant: talia illa apud Virgilium,

Purpurea intexti tollunt aulæa Britanni.

ἐ τοῦ τῶν ἑξείων χαρὰν ἀεὶ τοῖς φ.] Ita reſtituimus hunc locum, ex interdicto. Vnde vi.nam vox χαρὰν. quæ ab eruditis hominibus nullo ſuo merito miſella ſolum vertere coacta fuerat, aſſerenda omnino nobis ex antiquis editionibus fuit. Enimverò qui illam omittunt miſerè totam ſententiam labefactant ac deſtruunt: quam nos haud dubiè expreſſam tibi lector exhibemus. An ignorat quiſquam ſolitos olim diuites ſuas domos poëtis, atque aliis ad recitationes & ἐπιδείξεις commodare? hoc igitur eſt χαρὰν. ſic apud Iuuenalem,

——— *at ſi dulcedine famæ*

Succenſus recites, Maculonus commodat ædes.

Tacitus in dialogo de oratoribus, de recitationibus poëtarum loquens, *vt ſint qui dignentur audire, & ne id quidem gratis: nam & domum mutuatur, & auditorium exſtruit, & ſubſellia conducit, & libellos diſpergit.* Plinius epiſtolarum lib. 8. *Domum ſuam recitantibus præbet.* Mox etiam legibus, ἐπὶ τοῦ τῶν θεωμένων. intelligit autem fortunatum aliquem è ſpectatoribus, cuius eſſe locum illum in quo fit ἡ ἐπίδειξις, fingit apud veritatis ignarum verus poſſeſſor. Cui bono? dicet aliquis: ac memini quærere id à me virum doctum. Duplicem poſſum afferre cauſſam huius facti. Altera ἀρέσκῳ imò κόλακι pulchrè conuenit. Intelligendum eſt enim ita hos ſermones de aliquo, vt diximus, diuite & beato viro haberi, vt ipſe eos poſſit exaudire: eum autem oſtentatorem aliquem merum eſſe, & glorioſum, cuius ingenio iſte ſe accommodat, eíque ſupparaſitatur: qualis deſcribitur à facetiſſimo poëtarum Artotrogus initio Militis. Altera ratio eſt,

quæ homini λιμοδοξοῦντι, qui laudis ſiti miſerè cruciatur, prorſus quadrat. Eſt enim inſolens quoddam oſtentationis genus, quæ ſua ſint manifeſtiſſimè, ea dicere, alius eſſe. éſtque à ſummo philoſopho hæc ἀλαζονείας ſpecies in Nicomacheis haud prætermiſſa. Ait ille, indecenter ironia vti, & τὰ λίαν φανερὰ ſibi derogare, ineptæ & putidæ cuiuſdam eſſe oſtentationis. Nam, inquit, καὶ ἡ ὑπερβολὴ, καὶ ἡ λίαν ἔλλειψις ἀλαζονικόν. qua ſententia nihil verius, nihil certius. Clarum huius rei documentum in multis: qui eximiam quandam præ cæteris pietatis famam aucupantes, pauperes humiléſque ſimulant: cùm interea, ſi velo reducto propius eos intuearis, pleni ſint inanis cuiuſdam ambitionis & φιλαυτίας. hoc tantùm à cæteris ambitioſis differentes, quòd ambitionem non recta, ſed peruerſa, vt Seneca ait, via ſequuntur. Atque hæc planè eſt illa vernilitas & figura, qua ait idem ſecundo de Beneficiis, quoſdam reiicere quæ magis ad ſe volunt attrahere. Quintilianus lib. 11. cap. 1. *Apertè gloriari neſcio an ſit magis tolerabile, vel ipſa vitij huius ſimplicitate, quam illa iactatione peruerſa, ſi abundans opibus pauperem ſe neget, nobilis obſcurum, & potens infirmum, aut ſi diſertus imperitum planè & infantem vocet.* Παλαίστραν certum eſt de loco hic eſſe accipiendum, vt, *Pars in gramineis exercet membra palæſtris.* Eſt autem commune poëtis, philoſophis, ſophiſtis, hoplomachis, harmonicis, atque aliis item, vt τὸ μελετᾷν, ſic etiam τὸ ἐπιδείκνυσθαι. habent enim quique eorum ſuas ἐπιδείξεις & exercitationes: quod notum eſt ex Græcis ſcriptoribus Ὁπλομάχοι ſunt, qui ſub campi doctore veris armis

armis certare discunt, aut ipsi qui docent: puto enim vtrunque hac voce significari. vide Platonem in Lachete. At vulgò iuuentus non veris armis se exercebat: sed rudibus, aut pilis præpilatis, quæ dicuntur Græcis ἐσφαιρωμένα ἀκόντια. Xenophon lib.2. Ἀναβάσεως, de Phalino quodam ita scribens, προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν περὶ τὰς τάξεις καὶ ὁπλομαχίαν, videtur innuere hoplomachos ea ætate fuisse appellatos, etiam eos qui tactici Græcis propriè dicuntur: vide Vegetium,

---

Ad caput περὶ ἀπονοίας.

Pag. 19. Ἡ δὲ ἀπόνοιά ἐστιν ὑπομονὴ αἰσχρῶν ἔργων καὶ λόγων.] Definitio ista ἀπονοίας parum plena est: nam cùm discrimen latum sit inter ἀναισχυντίαν, de qua infrà est integrum caput, & ἀπόνοιαν, nihil video in hac definitione, quod non conueniat etiam τῇ ἀναισχυντίᾳ. quid enim pudor aliud est quàm vitiosæ naturæ retinaculum, &, vt aurigarum verbo vtar, sufflamen? Erit igitur pudor, οὐχ ὑπομονὴ αἰσχρῶν ἔργων καὶ λόγων; impudentia verò, ὑπομονὴ eorundem. Fortasse pro ὑπομονὴ scribendum ὑπερβολὴ, vt vir doctus coniiciebat, cuius nomen ignoro; vt dicatur ἀπόνοια esse vltima linea siue factorum, siue dictorum turpium: aliter tamen quantum est librorum veterum. Est autem ἀπόνοια vt rem paulò pluribus explicemus, & quod ille ait ἀμαθέστερόν πως καὶ σαφέστερον. est inquam ἀπόνοια, prauus quidam animi habitus, quo

quo qui prædit us eſt, omnis ab eo famæ pudor abeſt: omníque honeſtatis ac bonæ exiſtimationis cura penitus depoſita, ad quoduis facinus ac dedecus ſuſcipiendum pronus eſt, propensúſque. Proprium hoc homini ἀπονενοημένῳ eſt primùm vt non huic, aut illi vitio ſit deditus, ſed omnibus: deinde vt non inſtinctu tantùm naturæ improbè aut nequiter agat: ſed quia turpitudine ipſa delectatur, & vitia ſua, maláque, quod malorum vltimum eſt, amat. Quod enim ait Seneca 4. De beneficiis, *neminem adeò à naturali lege deſciuiſſe, & hominem exuiſſe, vt animi cauſſa malus ſit:* dictum hoc, inquam, in homine ἀπονενοημένῳ claudere videtur: nam hic, etiam gratis malus eſt. Ideo dicebat auctor orationum contra Ariſtogitonem, ἀπόνοιαν eſſe morbum immedicabilem. Notum quid ſit ἀπόνοια in re militari. Propriè ſic vocatur non deſperatio, ſed is animi habitus qui ex deſperatione induitur. Quamobrem inter ἀπόγνωσιν, & ἀπόνοιαν diſcrimen ſtatuit. Dio Chryſoſtomus non vno loco orationum ſuarum: inde eſt hoc vitiorum extremum appellatum: vel dicta eſt ἀπόνοια. quia penitus τοῦ νοῦ ἐξέπεσε, vt placet quibuſdam è veteribus, Ὑπομονὴ, quod loco generis poſitum eſt in Theophraſti deſcriptione, non eſt genus, ſed ἴδιόν τι τῶν ἀπονενοημένων. ſemper enim ἀπόνοιαν comitatur audacia: ideo auctores τόλμαν & ἀπόνοιαν ſolent coniungere: vt apud Plutarchum in Ageſilao, & in Catone Vticenſi, Ioſephum lib. 2. contra Appionem, & in edicto Iuliani, quo Athanaſium Alexandria pellit: & apud Demoſthenem in ea πρὸς Μακάρτατον, τολμηρὸς καὶ ἀπονενοημένος. In Actis ſynodi Epheſinæ extat, epiſtola,

ſtola, cuius initium eſt, Οὐδὲν ἀπονοίας πλημμελήμασι χαλεπώτερον· αὐτὴ γὰρ ἐπὶ πάντα, ἐστὶ τῶν ἀτόπων ἡγεμών. Sed non eſt prætermittendus locus inſignis eius auctoris, qui orationes contra Ariſtogitonem (quæ falsò, vt alibi diſputamus, inter Demoſthenicas circumferuntur) ſcripſit, vbi graphicè admodum quid ἀπόνοια ſit, & quis homo ἀπονενοημένος, orator deſcribit. Sic ille, οὐχ ὁρᾶτε ὅτι τῆς φύσεως αὐτοῦ, καὶ τῆς πολιτείας, οὐ λογισμὸς, οὐδ᾽ αἰδὼς οὐδεμία, ἀλλ᾽ ἀπόνοια ἡγεῖται, μᾶλλον δ᾽ ὅλον ἐστὶν ἀπόνοια, ἡ τούτου πολιτεία· ἣ μέγιστον μὲν ἐστὶν αὐτῷ τῷ ἔχοντι κακὸν, δεινὸν δὲ καὶ χαλεπὸν πᾶσι, τῇ πόλει δ᾽ οὐδ᾽ ἀνεκτόν. ὁ γὰρ ἀπονενοημένος ἅπας, αὐτὸν μὲν προεῖται, καὶ τὴν ἐκ λογισμοῦ σωτηρίαν. ἐκ δὲ τοῦ παραδόξου καὶ τοῦ παραλόγου, ἐὰν ἄρα σωθῇ, σώζεται. Apud comicos præclara extant hominum huiuſmodi, hoc eſt ſingulari quadam improbitate & audacia præditorum, qui patrimoniis ſuis naufragi, vt rem facere poſſint, per fas nefáſque audacter ruunt, exempla. Talis apud Ariſtophanem in Nebulis Strepſiades, in Equitibus fartor ille impurus Agoracritus: tales etiam in Plauti & Terentij comœdiis lenones omnes. Porrò ἀπόνοια Latinis eſt *audacia*, vel *audacia perdita*, vt illo Satyrici, poëtæ,

Ingenium velox, audacia perdita, ſermo Promptus.

Budæus *væcordiam* Latinè dici poſſe putabat: mihi olim viſa ea vox Græcæ vim non ſatis explere. Nam ἄνοια omnis, *væcordia* eſt: quippe homo ἄνους caret corde, id eſt ſapientia: vnde ſunt *excors* & *væcors*. at ἀπόνοια, aliud longè eſt: neque profectò ſicut dixit Cicero in Piſonem, *ô væcors & amens*: ita dixeris Græcè ſatis propriè, ὦ ἀπονενοημένε καὶ ἀνόητε.

Quoniã tamen apud optimos ſcriptores de inſigni improbitate hæc vox vſurpatur, eſto ἀπόνοια, ſi lubet, *vacordia*: homo ἀπονενοημένος, *vacors*: quem quidem deſperatè malum poſſis Latinè dicere. Ciceroni eſt homo perditus, vel perditus & profligatus: aut etiam deſperatus: vt cùm *deſperatorum hominum flagitioſos greges* dixit in Catilina: & alibi ſæpe. Nam etſi propriè vox *deſperatus* aliud ſonat, tamen de eodem vſurpatur. T. Liuius in vigeſima tertia hiſtoria hæc verba poſuit: *improbus homo; ſed non ad extremum perditus.* Græcè dixeris: πονηρὸς μὲν οὐ μέντοι ἀπονενοημένος.

Οἷος ὀμόσαι ταχύ.] Rectiſſimè prima nota hominis perditi profligatíque hæc ponitur: hic ſiquidem è numero eorum eſt, qui, vt dixit olim Pacuuius, iuſiurandum aliud nihil eſſe cenſent quàm mantile, quo noxæ quotidianæ extergeantur. Talis apud Græcum comicum Strepſiades, quem ita alloquitur ſuus creditor in Nebulis,

Δα. καὶ ταῦτ' ἐθελήσεις ἀπομόσαι μοι τοὺς θεούς,
Ἵν' ἂν κελεύσω σε. Στρ. τοὺς ποίους θεούς;
Δα. Τὸν Δία, τὸν Ἑρμῆν, τὸν Ποσειδῶ. Στρ. Νὴ Δία.
Καὶ προσκαταθείην γ' ὥστ' ὀμόσαι τριώβολον.

Talis apud Latinum comicum Ballio.

Ca. *Iuraſtin' te illam nulli venditurum niſi mihi?*
Ba. *Fateor.* Ca. *nempe conceptis verbis.* Ba. *etiam conſultis quoque.*
Ca. *Periuraſti ſceleſte.* Ba. *at argentum intra condidi.*

Athenis qui facilè iuſiurandum ſuſcipiebãt, *Ardetti* vulgo à loco vbi iurare moris erat, appellabantur. Heſych. Τοὺς ῥαδίως ἐπὶ τοῖς ὅρκοις ἰόντας, Ἀρδήττους ἐκάλουν,

ἐκάλουν. τόπος δ' ἦν περὶ τὸ Ἰλισσόν. ἐγγὺς τοῦ Παναθηναϊκοῦ σταδίου, ἐν ᾧ τοὺς ὅρκους ἐποιοῦντο.

τῷ ἤθει ἀγοραῖός τις.] Criticorum ſanctio poſtulat vt ſcribamus ἀγόραιός τις. Ammonius, Ἀγόραιος ἐὰν προπαροξυτόνως, σημαίνει τὸν πονηρόν, τὸν ἐν ἀγορᾷ τετριμμένον· ἐὰν δὲ προπερισπώμενος, σημαίνει τὸν ἐν ἀγορᾷ τιμώμενον. rectè: eſt enim ἀγοραῖος cognomen Iouis, Mercurij, Mineruæ & Dianæ, qui in foro colebantur. Rectè etiam notat Suidas ἀγόραιον dici diem quo lites diſceptantur: ita omnino ſcribendum in Actis, cap. 19. ἀγόραιοι ἄγονται, non ἀγοραῖοι. & ſubaudiendum ἡμέραι. Gloſſarium vetus, *Cùm res agitatur*, ὅτε ἡ ἀγόραιός ἐστιν Nam vt *prolatæ res* dicuntur quando iuſtitium eſt, ſic *agi res*, quando, vt loquitur Demoſthenes, αἱ δίκαι εἰσί. Plinius Secundus in Epiſtolis, *Eia tu cùm proximè res agentur, quoquo modo ad iudicandum veni.* hinc apud Suetonium *rerum actus*, pro diebus iuridicis. Strabo lib. 13. de Romanis loquens, ἑτέρων, inquit, τρόπον διέταξαν τὰς διοικήσεις, ἐν αἷς τὰς ἀγοραίους ποιοῦνται καὶ τὰς δικαιοδοσίας. hoc eſt, vbi conuentus agunt & ius reddunt. Sed vt ad Theophraſtum redeamus, homo ἀγόραιος eſt qui dies totos forum conterit: quémque oratores & comici appellant ἀγορᾶς περίτριμμα: Latini veteres *hominem ordinarium*, teſte Feſto: vel *ſubroſtranum*, vt in octauo epiſtolarum ad familiares: vel *ſubbaſilicanum*, vt in Captiueis,

Quorum odos ſubbaſilicanos omnes abigit in forum.

Gloſſarij auctor paulo aliter: *Baſilicarius*, Μαλακὸς ἀγόραιος. Notum eſt in Baſilicis iudicia Romæ præſertim centumuiralia celebrata fuiſſe. Idem auctor

alibi, *Tabellio*, ἀγόραιος, νομικός. Alio autem loco *lixa* vertit ἀγόραιος, ne id quidem absurdè: est enim is qui quæstus caussa castra sequitur; tot enim modis vox ἀγορὰ accipitur.

καὶ ἀνασεσυρμένος.] Non rectè docti viri qui sic vertunt, *Vestibus impudenter subductis.* Nam aliud est ἀνασεσυρμένος, aliud ἀνατυράμενος: de qua voce dicemus infrà. At homo ἀνασεσυρμένος, is est, qui ἄσυρης etiam dicebatur, teste Hesychio. extat ea vox apud Polibium lib. 4. & in extremo fragmento libri 17. τυχὼν δὲ διὰ ταῦτα μεγάλης ἀποδοχῆς καὶ προυσίας ἐν τοῖς ἑξῆς χρόνοις, μετὰ ταῦτα προβαινούσης τῆς ἡλικίας ὁλοσχερῶς εἰς ἀσέλγειαν ἐξώκειλε καὶ βίον ἄσυρον. Idem significat apud M. Tullium vox, *spurcus*: qua notione accipi vox *spurcities* debet illo Lucretij loco libr. 5.

Quidve superbia, spurcities, petulantia, quantas
Efficiant clades? quid luxus desidiesq́; Vide Nonium.

ὀρχεῖσθαι νήφων τὸν κορδάκα.] Quantum sit ponderis in voce νήφων, licet intelligere ex eo quod Demosthenes in secunda Olynthiaca pro argumento vitæ penitus dissolutæ sociorum Philippi, ait, eos ubi largiùs poti fuerint, solitos cordacem saltare. Multo enim turpius, si quis siccus cordacem saltaret, quàm si ebrius. Est autem cordax lasciuæ & comicæ saltationis genus: ideo ait ἐν κωμικῷ χορῷ. Aristophanes verò in Nebulis gloriatur in suis comœdiis huic saltationi nullum esse locum. Puto autem ad restim solitum cordacem saltari: nam Aristophanes pro κορδακίζειν dixit κόρδακα ἑλκύειν. Iulianus & alij ἕλκειν κόρδακα.

καὶ προσωπεῖον ἔχων ἐν κωμικῷ χορῷ.] Falsi suspectam

ctam hanc lectionem habeo : puto enim deesse negationem, & ita legendum, προσωπεῖον οὐκ ἔχων ἐν κ. χ. magis enim hoc modo perditissimi nebulonis describitur ingenium : nam etsi omnino turpe est scenicum histrionem agere; tamen qui personatus in scenam prodit, quodammodo sub persona latet, & pudori suo nonnihil consulit: non item qui sine persona : quare etiam Demosthenes in oratione de ementita legatione, Cerybionem quendam κατάρατον appellat, ὅς, inquit, ἐν ταῖς πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσωπείου κωμάζει. Apud Romanos, histriones si minùs placerent, cogebantur in scena ponere personam. vide Festum in Personata fabula. Porrò interpretes ita hunc locum verterant, quasi legeretur ἔχειν. contra omnium codd. auctoritatem. Ita nos de hoc loco censemus: si cui negationem inseri non placet, fruatur ille opinione sua: ego caussam non video cur à priore sententia mea discedam.

καὶ ἐν θαύμασι δὲ τοὺς χαλκοῦς ἐκλέγειν.] Inter ludicrarum artium artifices, & voluptatum ministros, quibus vsi olim veteres, fuêre qui à Græcis dicti sunt θαυματοποιοὶ, à Latinis *præstigiatores* : quos Athenæus inter Διονύσου τεχνίτας recenset lib. 12. Fuerunt autem variæ & planè mirificæ istorum artes, quibus imperitorum feriebantur oculi, omnia quorum caussas non nouêre, mirantium. Eius generis fuerunt mimi, ἀρχίμιμοι, cybistetæ, petauristæ, petaminarij, funambuli, neurospastæ, item ψηφολόγοι siue ψηφοπαῖκται, & machinatores, de quib. Heromechanicis in egregio libro Περὶ θαυματοποιητικῆς; & nos multa dicemus σὺν θεῷ aliquãdo, quæ sunt nobis cũ cura obseruata & annotata.

Qui igitur has artes exercerent, Græci eos θαυματοποιοὺς vocabant, artémque eorum θαυματοποιΐαν, & spectacula huiusmodi præstigiarum atque offuciarum θαύματα. Errant enim & qui θεάματα legi hîc non θαύματα volunt: & qui aliter hanc vocem interpretantur. Hesychius θαύματα, ἃ οἱ θαυματοποιοὶ ἐπιδείκνυνται. sic apud Dionem Chrysostomum, πολλῶν δὲ θαυματοποιῶν θαύματα ἐπιδεικνύντων: & apud Platonem cùm in septimo De Republica, tum in secundo De legibus, θαύματα ἐπιδεικνύναι. denique sic semper accipienda illa verba ἐν θαύμασι. in quibus passim errare interpretes etiam doctissimos obseruauimus, vt apud Athenæum non vno loco, neque aliter accipiendus locus Aristotelis lib. 2. De generatione animalium, vbi τὰ αὐτόματα τῶν θαυμάτων, commemorat: quæ αὐτόματα θαύματα alio loco appellat: intelligit autem pegmata quædam per se surgentia, vel simulacra suapte sponte mobilia, quæ à neurospastis colligendæ pecuniæ gratia circumferebantur. Quod ait Theophrastus χαλκοῦς ἐκλέγειν, pertinet ad mercedem quam præstigiatores isti à spectatoribus pro lucare exigebant: eam mercedem Græci, vt puto, θαύμακτρον, nuncupabant; est enim à θαυμάζω eadem analogia quâ δίδακτρον *minerual* à διδάσκω. μήνυτρον. *indicium* siue indicinæ præmium à μηνύω, & pro eodem εὕρετρον ab εὑρίσκω apud Vlpianum. Sophron apud Etymologici Magni auctorem φέρε τὸ θαύμακτρον, κ' ἀπιθισῶμες. Hinc dicti sunt vulgò cùm hi tum alij agyrtæ, qui similibus artibus stipem in circulis corrogabant χαλκολόγοι, Latinè *aruscatores*, pari in vtraque lingua ratione: nam vt χαλκοῖ Græcis

nominantur

nominantur quiuis parui pretij nummi: sic Latinis *æra*. Martialis,

Et centum aureolos sic velut æra rogat.

& Hieronymus illa duo λεπτὰ viduæ mulierculæ, cuius fit in Euangelio mentio, *æra* interpretatur. Reperio & *æsculatores* fuisse dictos. Glossarium vetus: χαλκολόγος. *nummularius, æsculator*: & alibi, *Æsculator*, καλκολόγος. inde verbum *æsculor* pro eo quod Theophrastus τοὺς καλκοῦς ἐκλέγειν dixit, Glossarium, χαλκολογῶ, *æsculor*. Apuleius, τοὺς χαλκοῦς, *stipes æreas* vocat in octauo Metamorphoseon: alibi, *exiguam stipem*. Ouidius I. De Ponto, *stipis æra*. & rectè in Glossario, κέρμα, *æs*. nam quid sit κέρμα Græcis notum est. Maximus Tyrius, δύο ὀβολούς. Hanc illi stipem à spectatoribus exigebant, postquam se quisque sessum receperat, ordines sedentium obambulantes. Ideo ait Theophrastus καθ' ἕκαστον παριών: quæ verba malè accepta sunt ab interpretibus. Lucianus in Asino, ἐπειδὰν ἢ κατακόψειαν οὕτως ἑαυτοὺς, ἐκ τῶν περιεστηκότων θεατῶν συνέλεγον ὀβολοὺς καὶ δραχμάς. prorsus istis declarantur superiora Theophrasti. Idem Lucianus verbo ἐκλέγειν vtitur alibi, vt Theophrastus hîc, χαλκοῦν ὀβολὸν παρὰ τῶν καταπλεόντων ἑκάστου ἐκλέγων. Hodie præstigiarum istiusmodi artifices solent ad fores aliquem collocare, cui necesse habet vnusquisque priùs quàm spectatum admittatur, in antecessum aliquid pro lucare porrigere.

καὶ μάχεσθαι τοῖς τὸ σύμβολον φέρουσι] Thesseram intelligit, quam aliquis acceperat à præstigiatoribus, ea lege, vt qui hoc symbolum, quod arrabonis vim habebat, referret, gratis spectaret. De symbolis & contractibus per symbola, quam Aristoteles κοινω-

νίαν ἀπὸ συμβόλων vocat, dicemus vti ſpero aliàs. Lege ſi lubet quæ poſtea ſcripſimus Animaduerſionibus in Athenæum lib.3.cap.31.

καὶ προῖκα θεωρεῖν ἀξιοῦσι.] In multis optimæ notæ codicibus vox ἀξιοῦσι non extat: quare ita poſſumus vertere, *Ac ſi quis teſſeram afferat, duris eum ſermonibus accipiet, ipſe gratis ſpectās.* Fortaſſe ita auctor ſcripſerat. καὶ μα. τοῖς τὸ σύμ. φέρουσι καὶ προῖκα θεωρεῖν ἀξιοῦσιν. αὐτὸς προῖκα θεωρῶν, καὶ οὔτε προῖκα αὐτὸς θεωρεῖν. De iſtiuſmodi librariorum peccatis ſæpe queſti ſumus.

δεινὸς δὲ πανδοκεῦσαι.] Olim apud Græcos, ſicut etiam hodie, vt audio in quibuſdam Italiæ locis, non multò erat honeſtior locus πανδοχεῖον ſiue taberna meritoria, quàm οἴκημα, hoc eſt, lenonis aut meretricis domus: & apud Hebræos eadem vox *Zonah* & *meretricem* ſignificat & *cauponam*. nec multo aliter apud Latinos, qui τὸ πανδοχεῖον *ſtabulum*, & ἡ πανδοχεία, *ſtabularium* dixerunt: meretricem autem *proſtibulum*. Eo factum, vt viri quibus honeſtas curæ, æque in cauponis ædibus conſpici erubeſcerent, ac in lenonis: quod vel ex iis patet, quæ de Stratonico citharœdo refert Ælianus Variarum libr. 14. cap. 14. Sed & Iſocrates, ἐν καπηλείῳ ait, φαγεῖν ἢ πιεῖν, οὐδεὶς οὐδ᾽ ἂν οἰκέτης ἐπιεικὴς ἐτόλμησε. vide Athenæum lib. 13. hunc ipſum Iſocratis locum proferentem. Sed quàm parum interſit, lenocinium inter & cauponam, declarat optimè ius Rom. Nam ex Impp. conſtitutionibus domina cauponæ quæ viliùs à marito ſolita haberi, ſoluitur lege Iulia, de adulteris.

καὶ πορνοβοσκῆσαι.] In edicto prætoris de iis qui notantur infamia, numeratur inter primos qui lenoci

nocinium fecerit. Vide & titulum Codicis, De ſpectaculis ſcenicis & lenonibus.

Pag. 20. τελωνῆσαι. Quanta flagrarint olim apud Græcos & Iudæos inuidia vectigalium & tributorum conductores, nemo neſcit. Ex omnibus Græcis videntur Oropij huic quæſtui maximè fuiſſe dediti : extat enim de iis veteris poëtæ Xenonis elogium huiuſmodi.

Πάντες τελῶναι, πάντες εἰσὶν ἅρπαγες,
Κακὸν τέλος γένοιτο τοῖς Ὠρωπίοις.

Apud Romanos etſi portitorum & coactorum magna ſemper vilitas, vt alibi : Publicanis tamen inter honeſtos ſuus erat locus, quippe equites fuêre ſplendidiſſimi, ideo toties & tam effusè publicanorum ordinem laudat M. Tullius. Quare τελώνην vertimus *portitorem* non *publicanum*, vſum veterum auctorum ſecuti. Gloſſarium, *portitor*, τελώνης. *Portorium* τελωνεῖον. & ſanè τελώνης propriè eſt qui *vectigaliarius*, & *telonarius*. in Cod. Theodoſiano. Papinianus lege 17. Dig. Ad municipalem ſcribit *munus exigendi tributi inter ſordida munera non haberi; & ideo decurionibus quoque mandari.*

ἀλλὰ κηρύττειν.] Iuuenalis Satyr. 7.

—nec fœdum alij, nec turpe putarent
Præcones fieri. & ſatira tertia lenonum, præconum, & gladiatorum pueri eodem iure cenſentur. Verumtamen Horatius præconum ordinem & coactorum tuetur alibi propter patrem. Multa Cicero de præconibus in ea pro Quintio.

μαγειρεύειν, κυβεύειν.] M. Tullius, Officiorum lib. 1. ſub finem, *Miniméque artes hæ probandæ, quæ miniſtræ ſunt voluptatum, cetarij, lanij, coqui,*

fartores, piscatores, vt ait Terentius: adde his si placet vnguentarios, saltatores, totúmque ludum talarium. Eleganter Cicero tanquam εἰς μίαν, quod aiunt μύκονον congessit, plerasque omnes artes quæ à Romanis improbabantur: par eorundem Athenis vilitas, vt testantur scriptores Attici. *Cetarij* sunt ταριχοπῶλαι, vilissimum hominum genus Athenis: vt & salsamenta apud eos seruorum & pauperum cibus fuit, quòd suprà diximus. Inde apud Lucianum, ταριχοπωλεῖν ὑπὸ ἀπορίας, ἢ τὰ γράμματα διδάσκειν. Manauit ab istis prouerbium de homine obscuro & terræ filio: dicebant eum patre esse ortum qui cubito mungeretur: quod erat salsamentariorum proprium, vt ad Strabonem pluribus exposuimus: de *coquis*, & testatur Theophrastus hîc, & habes de iisfusè apud Athenæum. *Fartores* sunt ἀλλαντοπῶλαι infimæ sortis homines: vide Equites Aristophanis. *Piscatores* quo loco ab iisdem haberentur, declarat vetus prouerbium, quod in Hesychij Glossis reperimus: Δοῦναι μὲν εἰς ἐπακτρέων, λαβεῖν δὲ μή. sumptum est ex aliquo comico: monebat viros auctor adagionis, vt vxores ex ordine piscatorum ne caperent: etsi filias vt piscatoribus nuptum demus, propter difficultates conditionum reperiendarum, concedit. ἐπακτρεῖς sunt *piscatores*. Piscatoribus adiici debent aucupes & pomarij,

Atque omnis Tusci turba impia vici:

ait Horatius, Satyra 3. lib. 2.

De *vnguentariis* & *saltatoribus*, res notissima Athenis olim lege Solonis cautum fuit, ne quis ciuis Atticus myrepsicam faceret; auctor Athenæus lib. 13. vt minùs mirum sit quod Seneca refert,

fuisse

fuiſſe aliquando vnguentarios Lacedæmone pulſos. Poſtremò adiicit Cicero, *ludum talarium*, ſicut & Theophraſtus τὸ κυβεύειν. vide ſuper iſtis titulum Codicis De aleatoribus, & alearum vſu.

τὴν μητέρα μὴ τρέφειν.] Lege Solonis notabantur infamia qui parentes non alebant, aut tectum ad habitationem non præbebant: vt vel ex Æſchine contra Timarchum conſtat. Non temerè autem matrem potiùs dixit Theophraſtus quàm patrem: latiùs enim patuit exhibēdæ matris neceſſitas, quàm patris, quando & vulgò quæſitis mater neceſſariò fuit alenda: in patre non idem obſeruatum: vide Plutarchum & Laërtium in Solone.

ἀπάγεσθαι κλοπῆς.] Arceſſi, inquit, ſolet furti: adde, & aliorum criminum: ſic apud comicum Agoracritus, perfectiſſimum ὑπονοίας exemplum, id ſibi nomen ait inditum, ex eo quòd perpetuò alicuius criminis reus in iudicio volutaretur. Notabis κυριολογίαν in voce ἀπάγεσθαι: nam ἀπαγωγὴ in foro Athenienſi propriè dicebatur de furto, ſicut ἔνδειξις de aliis criminibus: auctor Vlpianus in Demoſthenem Πρὸς Λεπτίνην. quamquam alij veteres quibus potiùs aſſentior, ἔνδειξιν & ἀπαγωγὴν ita diſtinguunt, vt illa ſit abſentis delatio: hæc præſentis in ius abductio: quando aliquis manifeſti criminis conuictus, in carcerem & ad vndecimuiros rapiebatur.

τὸ δεσμωτήριον πλείω χρόνον οἰκεῖν ἢ τὴν αὐτοῦ οἰκίαν. Dictum venuſtatis Atticæ: ſic apud Ciceronem, *habitare in Roſtris*. & in Bruto, *habitare in carcere*. Dinarchus, Καὶ γὰρ θανάτου ἄξια πολλὰ ἕτερα διαπέπρακται, καὶ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ πλείω χρόνον ἢ ἔξω διατέτριφε. lo-

quitur

quitur de Ariſtogitone: quem propterea auctor earum orationum contra illum, quæ Demoſtheni vulgò tribuuntur, τεταριχευμένον in carcere appellat, & alteri opponit recens carcerem ingreſſo, &, vt ipſe loquitur, νεαλεῖ καὶ προσφάτῳ. Demoſthenes in ea contra Timocratem Androtioni obiicit, quòd pater eius πολλὰς πενταετηρίδας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ διέτριψε. Appio Claudio apud Liuium obiicitur pro magno crimine, quòd carcerem appellaſſet *domicilium plebis Romanæ.* Plautus in Pſeudolo: *Niſi carcerem aliquando effregeritis, veſtram domum.* Poſtremò ipſum etiam hominem improbum *carcerem* vocarunt. Lucillius, ——*carcer vix carcere dignus.*

καὶ τοῦτο δ᾽ ἂν εἶναι δόξειε] Lego, καὶ οὗτος δ᾽ ἄν.

τῶν περιϊσταμένων τοὺς ὄχλους.] Hoc eſt, eorum qui cœtus & concurſus faciunt, quod capitale fuit Athenis. vide infrà ad caput περὶ λογοποιΐας.

μεγάλῃ τῇ φωνῇ.] Alta voce loqui ſuprà ſignum erat ruſticitatis: alibi, ſuperbi & elati animi: ſed addit hic Theophraſtus, καὶ παρεῤῥωγυῖα. quæ vocis appellatio, vel ex eo manauit, quòd multi nimia vocis intentione ramices fregerunt: vel declaratur ea dictione vaſtus oris hiatus: ſicut Ariſtoteli in ſecundo Hiſtoriarum, & tertio De partibus, ora canum, leonum, ac reliquorum καρχαροδόντων dicuntur eſſe ἀνεῤῥωγότα. Ariſtophanes in Equitibus Cleonem vocat καρχαρόδοντα, & mox ei vocem tribuit χαράδρας, propter aſperitatem & inæqualitatem. Vide ſcholiaſten: & ita etiam vocem παρεῤῥωγυῖαν hîc interpretari licet: vel eſt tranſlatio à ſenſu tactus ad ſenſum auditus: nam quæ ſunt abſciſſa & abrupta, eadem aſpera ſunt. Apud Ciceronem

ronem inter vocis differentias ſunt, fractum & ſciſſum: fere autem *fracta vox* apud Latinos auctores dicitur de voce effœminata, aut eius

liquido qui plaſmate guttur Mobile colluerit.

Græci κλαστὰν vt videtur & παρεῤῥυηκυῖαν ſciſſam vocem nominant. Sed de omnibus vocis differentiis acutè, vt omnia, ſummus philoſophus in libello Περὶ ἀκουστῶν.

Pag. 21. οὐ δ᾽ ὅταν ἡ πανήγυρις.] Proprium hoc, vt initio diximus, homini ἀπονενοημένῳ: qui aſſiduis conuitiis ita depudere didicit, vt lætetur etiam infamia. Habuit hoc quoque impurus ille ſæpe iam à nobis cõmemoratus Ariſtogiton: quem quidem ait orator ea fuiſſe oris duritie, vt quæ alij taciti & in tenebris admitterent, quibus tale quid humanitus vſuueniret, ea ipſe tantum non appenſis ſibi tintinnabulis patraret: quod eſt dicere palam & in omniũ oculis. Sic ille, Καὶ ἃ τῶν ἄλλων τῶν ἠτυχηκότων ἕκαστος ἀφανῆ ποιεῖ, ταῦθ᾽ οὗτος μόνους κώδωνας ἐξάψας διαπράττεται.

τὰς δὲ ἐξόμνυσθαι.] Lego, καὶ τὰς μὲν ἐξόμνυσθαι.

ἔχων ἐχῖνον.] Vaſculum fuit in quo aſſeruabantur litium inſtrumenta, quæ in libris Græcorum Iuriſconſultorum ἀσφαλίσματα vocantur. Erat autem echinus, vel teſtaceus, vel æneus, teſte in Veſpas Ariſtophanis ſcholiaſte.

ὁρμαθὸν βιβλίων.] Ariſtoteles apud Dionyſium Halic. δεσμὰς δικανικῶν βιβλίων. Iuuenalis de cauſidicis in forum venientibus:

——& magno comites in faſce libellos. Propriè ὁρμαθὸς eſt ſerta ſiue reſtis è cæpis aut ſimilibus rebus contexta.

καὶ τῆς δραχμῆς.] Planè iſtud hominis eſt, non homi-

hominis. Nam cum in genere fœnerari idem ſit quod hominem occidere, vt Cato ſenior aiebat: & παρὰ φύσιν ἐργάζεσθαι, vt Ariſtoteli placet: ac proinde fœneratores furibus peiores ciues à veteribus Romanis fuerint exiſtimati, vt probat idem Cato: quid obſecro te, exiſtimandum eſt de eo, qui fœnus id exerceat quòd hic commemoratur? Neque tamen putémus fingi hæc à Theophraſto: dixit enim ipſe initio, ex iis quæ vulgo fierent, & in vſu apud homines eſſent, eſſe hoc à ſe ſcriptum conflatum. Imprimis animaduertenda eſt iſtorum techna, qui vt fœnus hoc horrendum minore cum inuidia poſſint exercere, non ſolent grandem pecuniæ ſummam ſimul eidem credere, neque in multos dies. Hi ſunt quos Græci ἡμεροδανειστὰς & τοκογλύφους dixerunt, Latini *tocullione* s: qua voce vtitur M. Tull. ad Atticum. Cùm autem obolus ſit ſexta drachmæ pars, facilè cuiuis æſtimare, quale ſit hoc fœnerandi genus, quando drachma obolum ſemis quotidie parit. Fuit ſanè maxima Athenis fœnerandi licentia: etſi enim vſitatus in ea ciuitate vſuræ modus erat, vt pro mina quot menſibus drachma penderetur: quæ eſt centeſima Romanorum vſura: tamen & binas centeſimas & ternas ac quaternas ſolitas exigi non eſt dubium: quippe cùm iſtiuſmodi hominum improbitas, non ſolùm non coërceretur vllis legibus: ſed etiam approbaretur veteri Solonis lege hac, Τὸ ἀργύριον στάσιμον εἶναι, ἐφ' ὁπόσῳ ἂν βούληται ὁ δανείζων, hoc eſt *Ius eſto fœneratori pecuniam ſuam quantacumque vſura volet collocare.* Sic enim Lyſias hanc legem exponit. Τὸ στάσιμον, inquit, τοῦτό ἐστιν, ὦ βέλτιστε, οὐ ζυγῷ ἱστάναι,

ἀλλὰ

ἀλλὰ τῷ κοινῷ πράττεσθαι ὁπόσον ἂν βούληται. Apud Paulum Iuriſconſultum lib. 4. Reſponſorum, Lucius Titius ita cauet: συνεθέμην χορηγῆσαί σοι τόκον ἑκάστης μνᾶς ἑκάστου μηνὸς ὀβόλους τέσσαρας.

τρία ἡμιωβόλια.] Antiquum eſt Græcorum loquendi genus, τρία ἡμιωβόλια, pro, *obolus ſemis*, vel *ſeſqui obolus*. Pollux, φίλον δὲ τοῖς ἀρχαίοις καὶ τὸ ἐν ἥμισυ ταλάντων τρία ἡμιτάλαντα λέγειν. Ita ſæpiſſimè cuiuſuis aut menſuræ aut ponderis numeros antiqui ſcriptores, præſertim Attici, efferunt. ſic apud Hippocratem legas τρία ἡμίχοα, τρία ἡμιώβελα, τρία πεμπτημόρια & τέσσαρα πεμπτημόρια: apud Platonem τρία ἡμιμναῖα, ſexto Legum: apud Xenophontem τρία ἡμίδραχμα: apud Theophraſtum in ſecundo Hiſtoriarum τρία ἡμιπόδια: Apud Athenæum lib. 4. τρία ἡμιμέδιμνα: & in Dioſcoridis aliorúmque medicorum libris ſæpe. Sic Latini interdum: Martialis,

Ex thuris piperiſque tres ſelibræ.

quod & nos in vernaculo noſtro idiomate retinemus. Attici verò quàm delectarentur hoc loquendi genere, declarat Theophraſtus, qui in libro Περὶ ὀσμῶν, δύο ἡμίεκτα dicere maluit, quàm ἑκτέα. Impp. in Cod. Theod. *ſex ſemiſiliquæ* quàm tres ſiliquæ. Auguſtus in teſtamento *ex parte dimidia & ſextante*, quàm ex beſſe. Hinc illa ſunt nomina compoſita, τριημιχοίνιξ apud eundem Theophraſtum: & πενθημιχοίνιξ. item apud Xenophontem τριημιπόδιον. ſic etiam apud grammaticos dictus πενθημιμερὴς verſus, qui duos pedes & partem à reliquo carmine quaſi ſciſſam & ſeparatam habet. Caue verò confundas loquendi hoc genus cum alio ſimili quidem,

ſed

ſed ſignificatione longè diuerſo : Τρίτον ἡμιωβόλιον enim quando dicunt Græci, non iam obolum ſemis ſed *duos obolos ſemis* volunt intelligi. Sic dixit Herodotus ἕλκων σάθμον ἕβδομον ἡμιτάλαντον, pro eo quod eſt, *pendens ſex talenta cum dimidio.* ſic apud Dinarchum τρίτον ἡμίδραχμον, pro *duabus ſedrachmis ſemis.* vide Pollucem. Hoc quoque imitati ſunt Latini veteres. *Fuit enim veteris conſuetudinis*, ait Varro, *vt retrò æra dicentur, ita vt ſemis tertius, ſemis quartus pronuntiarent.* Inde eſt *ſeſtertius nummus*, & *ſeſtertius pes*, pro duobus aſſibus ſemis, & duobus pedibus ſemis: & apud Plinium lib. 17. cap. 11. *quinus ſemipes* ex Græcis ſcriptoribus, quod ipſi dixerant πέμπτον ἡμιπόδιον. hoc eſt, *quatuor pedes cum dimidio.* Adi Priſcianum, & Voluſium Mæcianum, qui hoc poſterius loquendi genus diligenter explicauerunt. Nos autem ideo hîc notauimus, vt ne ſimilitudo duarum locutionum cuiquam imponeret: quo in errore doctiſſimos etiam viros verſari videmus. Teſtis ſit Demoſthenes: in cuius orationibus quoties extat altera harum φράσεων, toties peccat eruditiſſimus Vuolſius. Nam quod in ea pro Androtione ſcribitur, ὃς ἀποδρὰς ᾤχετο, ἔχων πέντε ἡμιτάλαντα, *duo talenta ſemis* ſignificat: non quatuor cum dimidio, vt putauit interpres: ſic debet hic etiam locus ex oratione ὑπὲρ Φορμίωνος exponi, ἐκ ἀποδίδωσι πένθ' ἡμιταλάντων καὶ ἑξακοσίων δραχμῶν. item iſte ex ea πρὸς Νικόστρατον, ſub initium, ἀπεγραψάμην ἂν πένθ' ἡμιμναίων ἄξια ἀνδράποδα. Poſtremò in oratione contra Theocrinem quæ ἔνδειξις inſcribitur, non aliter illa exponi debuêre, ἐδόθη τρία ἡμιμναῖα τούτῳ τῷ ἀδωροδοκήτῳ. Tot locis apud

apud ſummum oratorem, extat loquendi hoc genus: in quibus omnibus lapſus eſt vir doctus, quum non obſeruaſſet quid inter τρία ἡμιτάλαντα, & τρίτον ἡμιτάλαντον intereſſet. Enimuero doctiſſimo viro facilè ignoſco, qui

ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς τόνδ᾽ ἀπωθεῖται ψόγον:

arguitur verò ſciolus ille Græculus qui Vuolſium in errorem induxit. Ita enim annotatum reperies ad ſuperiorem locum ex Androtiana, τὰ δὲ πένθ᾽ ἡμιτάλαντα, ἀντὶ τοῦ πέντε παρὰ ἡμιτάλαντον· ὡς εἶναι τέτταρα καὶ ἥμισυ. καὶ τοῦτο συνίσταται ἐκ τοῦ σταθμοῦ παρὰ Ηροδότῳ. Hæc ille: quæ omnia falſa eſſe & inepta ex ſuperioribus liquet: quibuſlibet adiicere velut ἐκ περιουσίας, vt omnis omnino ſcrupulus eximatur, locum Ariſtotelis inſignem. Sic Philoſophus nono Hiſtoriarum. Βλίττεται δὲ σμῆνος χοᾶ ἢ τρία ἡμίχοα. τὰ δὲ εὐθηνοῦντα δύο χοᾶς, ἢ πένθ᾽ ἡμίχοα. τρεῖς δὲ χοᾶς, ὀλίγα. *Eximunt*, inquit, *ex vno apum alueari choem vnum, aut vnum cum dimidio. vel bene vt agatur, choas binos, aut binos cum dimidio: rarò ternos choas.* Eat nunc iſte opicus, & dicat πένθ᾽ ἡμίχοα eſſe τέτταρα καὶ ἥμισυ. Abſit verò à nobis, vt hæc & alia huius farinæ, qualia nonnulla in illis ſcholiis obſeruauimus, Vlpiano tribuamus.

τῆς ἡμέρας πράττεσθαι.] Atticum eſt, ἀντὶ τοῦ εἰς πράττεσθαι. non aliter ferè Demoſthenes cæteríque ſcriptores de meliore nota. Non ergo ſunt audiendi qui εἰς πράττεσθαι iubent reſcribi. Veteres & Græci & Latini ſæpè eleganter ſimplicibus verbis pro compoſitis vtuntur: ſic ergo πράσσω aliàs pro ἐκπράσσω, exigo: pro συμπράσσω. Pindarus Nemeonicis.

Πράσσει γὰρ ἔργει μὲν αὐτός. βουλαῖος δὲ φρένα.
hoc eſt, συμπράσσει, συνεργεῖ. Notabis pactionem de vſura in ſingulos dies: cuius extat etiam in Epidico Plauti exemplum.

Id adeo argentum ab daniſta apud Thebas ſumſit
fœnore:
In dies mináſque argenti ſingulas, nummis.

Qui hanc vſuram exercebant, Græci eos ἡμεροδανειστὰς vocabant, vt Laërtius in Menippo. Res hodie tocullionibus præſertim Iudæis non incognita.

καὶ τοὺς τόκους ἀπὸ τοῦ ἐμπολήματος εἰς τὴν γνάθον ἐκλέγειν.] Iam venimus ad locum longè elegantiſſimum, & ex iis vnum qui vetuſtatem libelli huius arguunt: cuius veram interpretationem prioribus interpretibus ne per ſomnium quidem in mentem veniſſe affirmare auſim: eſt enim & obſcurior propter ignorationem priſcorum morum: & nonnihil etiam corruptus: ſed de re primùm: de verbis mox viderimus. Sciendum igitur, morem olim fuiſſe Athenis hominum vilium atque abiectorum, qui in foro res venales habebant, vt quas pecunias ex venditione mercium ſuarum colligerent, eas in os & buccam conderent: maximè, credo, cùm eſſet turba emturientium: tum enim, ne tempus ſibi aperienda claudendáque crumenta periret, vt quídque accipiebant numorum, id ſtatim in os coniiciebant. Sic erat iſtis os ſuum inſtar crumenæ quam collo appenſam iſtiuſmodi homines apud Romanos gerere ſolitos fuiſſe, ſuprà ex Plauto annotabamus. Propterea ſcribit Artemidorus, in re ſomniorum, maxillas indicare horrea: τὰς σιαγόνας inquit, πρὸς ἀποθήκας ληπτέον. Hoc eſt quod Theophraſtus

phrastus vocat, εἰς γνάθον ἐκλέγειν, *in maxillam colligere.* nam ἐκλέγειν pro συλλέγειν positum, vt etiam paullo antè. Græci comici ἐμβάπτειν εἰς τὴν γνάθον eodem sensu dicunt. Alexis in Lebete describens venditorem ficorum, hominem impudentissimum,

Εἶθ' ὁ μὲν ἔδωκεν ὡς τοιαῦτ' ὠνούμενος.
Τιμὴν· ὁ δ' ἐγκάψας τὸ κέρμ' εἰς τὴν γνάθον,
Εἶρινε ἀπέδοτο, σῦκα πολεῖν ὀμνύων.

Sic apud Aristophanem, quem iure veteres cretici τῶν Ἀττικῶν ἐθῶν διδάσκαλον appellarunt, Philocleon ait, cùm tradita tam sibi quàm Lysistrato communis drachma fuisset (iudicibus enim binis drachma merces dabatur) conuenissétque inter ipsos vt illam Lysistratus permutaret, & eius dimidium, hoc est, tres obolos, ipsi daret: ait inquam, se à sodali miserè deceptum fuisse: qui monetæ loco squamas mugilis piscis in manum sibi tradiderit: quas ipse imprudens tanquam probam monetam in os subitò immiserit. Verba poëtæ sunt.

——— δραχμὴν μετ' ἐμοῦ λαβὼν,
Ἐλθὼν, διεκερματίζετ' ἐν τοῖς ἰχθύσι.
Κ' ἄπειτ' ἐπέθηκε τρεῖς λοπίδας μοι κεστρέων.
Κ' ἀγὼ 'νέκαψ' ὀβολοὺς γὰρ ᾤόμην λαβεῖν.

Scholiastes, πολλοῖς γάρ ἐστιν ἔθος ἐν τῷ στόματι φυλάττειν τὸ ἀργύριον. *Multis, inquit, moris est, vt pecunias in ore custodiant.* Idem poëta in Æolosicone, ὅπερ λοιπὸν μόνον ἦν ἐν τῇ γνάθῳ γέγονέ μοι. & in Anagyro, ἐν τῷ στόματι τριημιωβόλιον ἔχων. In libro veteri de miraculis Vdalrici Augustæ Vindelicorum quondam episcopi, ita scribitur. *Clericus quidam mutus effectus cum à propinquis suis ad sepulchrum sanctum deductus fuisset, emissis de ore suo duobus dena-*

riis super sepulchrum, loquelam quam amiserat, recepit. Hodie mulieres moris eiusce vestigium retinent; multæ enim consueuerunt, maximè αἱ κομμώτριαι, siue ornatrices, in ore aciculas habere: nam inde facilius ad vsum promuntur quàm ex aciario, siue βελονοθήκη, aut è puluillis iis quos ad custodiendas aciculas solent sibi fabricari. Atqui hanc commoditatem magno sæpe constare, exempla tristissima illas debuerant docere. Quid quòd etiam nummi in os recepti, nedum aciculæ, periculum aliquando veteribus crearunt? Nam apud Aristophanem in Auibus Euelpis quidam est, qui dum more Atheniensium miluum veris indicem prouolutus ad terram salutare parat, obolum quem forte in ore habebat, imprudens nec sine summo periculo deglutit.

——ἐγὼ γοῦν, ait,

Ἐκυλινδούμην, ἰκτῖνον ἰδών· κᾆθ' ὕπτιος ὢν ἀναχάσκων

Ὀβολὸν κατεβρόχθισα.

Ex his luce clarior mens auctoris hoc loco: superest vt de Nendo quod hæc sententia continet, videamus. Non enim τόκοις rectè legitur: vt ex illis verbis ἀπὸ τοῦ ἐμπολήματος, quiuis intelligat: sed vel ὀβολοὺς legendum, vel χαλκοῦς dicerem, vel κέρματα, nisi longiùs ab edita lectione abesset. vel igitur ὀβολοὺς scribendum, vt in superiore Alexidis loco: vel χαλκοῦς, vt in hoc Aristophanis Concionantibus.

——πωλῶν γὰρ βότρυς

Μεστὴν ἀπῇρα τὴν γνάθον χαλκῶν ἔχων.

Scimus Græcum esse ἐκλέγειν τόκους, vt in 2. Stromat.

mat. Clementis τόκοις ἐκλέγειν ἐπὶ χρήμασι, ſed hoc nihil ad iſtum locum. Fuit cùm hoc referrem ad σπερμολόγοις, viliſſimum hominum genus Athenis. Sic enim vocabant Athenienſes abiectiſſimos quoſdam homines, imò hominum mendicabula, qui forum & Digma oberrantes, ſi quid è mercium oneribus, vt fit, excideret, id legebant, & vitam hoc quæſtu ſuſtentabant. Auctor Euſtathius. Sed ſuperiore interpretatione nihil verius, ne ea quidem quæ apud Sagram.

Pag. 22. ἐργώδεις γὰρ εἰσὶ.] Hoc eſt, δυσχερεῖς καὶ φορτικοί. Malo ſic, quàm vt quidam, *His ſemper eſt quod agant.*

καὶ φθεγγόμενοι μεγάλῃ τῇ φωνῇ.] Ecce iterum eandem notam de qua diximus paulo ante. apparet, Theophraſtum teneras aureis habuiſſe, & clamoribus importunis valde ſolitum offendi. Auctor Rhetoricorum ad Herennium in deſcriptione hominis impudentis hoc non neglexit, *Tum verò*, inquit, *iſte cœpit clamare voce iſta, quæ facilè cuiuis rubores excire poſſet.* Sed de hoc vitio plura Clemens Alex. Pædagog. lib. 2. cap. 7. Quintilianus lib. 6. cap. 5. & alicubi Iuſtinus Martyr.

Ad caput. περὶ λαλιᾶς.

Ἡ Δὲ λαλιὰ εἴη ἂν δόξειεν ἀκρασία τοῦ λόγου.] De hac dictum nobis ad caput περὶ ἀδολεσχίας. In Platonis Ὅροις ita definitur, Λαλιά, ἀκρασία λόγου ἄλογος. Hominem λάλον, Latini veteres, *linguacem*, *lingulacam*, & *locutulcium* dixerunt vocatunt & *lin-*

guosum, vt Hieronymus sæpe. sic apud Græcos γλωσσώδης ἄνθρωπος, & πρόγλωσσος, vt cui sit lingua prominens. Vsus est Clemens elegantissima ea voce, quæ ei respondet quod Francoceltæ dicimus, *auoir la langue longue*. Porrò λαλία in malam partem non semper accipitur, sed interdum pro familiari colloquio inter amicos, aut alios. Quare etiam λαλιᾶς præcepta prodita sunt à veteribus dicendi magistris. Menander rhetor, Τὸ τῆς λαλιᾶς εἶδος χρησιμώτατόν ἐστιν ἀνδρὶ σοφιστῇ· καὶ ἔοικε δύο εἴδεσι τῆς ῥητορικῆς ὑποπίπτειν, τῷ τε συμβουλευτικῷ καὶ τῷ ἐπιδεικτικῷ πληροῖ γὰρ ἑκατέρου τὴν χρείαν: plura ibi lege. Extat & Aristidis oratio λαλιὰ inscripta.

ὅτι οὐδὲν λέγεις.] Hoc solebant de iis vsurpare qui falsa aut quæ nihil ad rem essent, loquerentur. Aristophanes Vespis παῦε παῦ, οὐδὲν λέγεις. & alibi sæpe, & in Platone passim. Alio sensu apud comicum positum obseruauimus παροιμιακῶς illud οὐδὲν λέγω, non de verbis sed de re inutili: sicut hodie nos quoque loquimur de re quam improbamus. Ait autem Theophrastus ἂν ὁ τιουῦ, vt indicet, locutuleios istos, non posse quamuis exigui temporis loquendi moram ferre. Ad hos pertinet non ad ἀδολέσχους locus Ciceronis 1. Officiorum. *Nec verò tanquam in possessionem suam venerit, excludat alios: sed cùm reliquis in rebus, tum in sermone communi vicissitudine vtendum putet.* Similia B. Basilius in Epistola quadam ad Gregorium.

καὶ ἂν ἀκούῃ αὐτοῦ, μαθήσεται.] Talè illud ferè Aristophanis in Auibus,

———ἐμέ τοῦτο γ' ἐρώτα.

Pag. 23. ὑποβάλλει, εἴπας σύ, μὴ ἐπιλάθου.] Praua distinctio

diſtinctio hactenus veram huius loci ſententiam infuſcauit. Nam diſtinguendum eſt, ὑποβάλλει, εἴπας, Σὺ μὴ ἐπιλάθου. Et εἴπας ſcribendum non εἶπας. Eſt enim non verbum, ſed participium, quo ſæpe vtitur Ariſtoteles. Prorſus id eſt quod vulgo excuſationis gratia dicere ſolemus, quando verba facientem interloquimur, *Sans interrompre voſtre propros:* vel, *De voſtre propos vous ſouuiene*. Sic mox, εὖγε ὅτι μὲ ὑπέμνησας, illud eſt quod dici ſolet, *A propos de cela*. eadem ratio illorum, καὶ ὃ παρέλιπον. nam qui illa verba loco ſuo mutant, & locum illum tranſpoſitione opus habere arbitrantur, næ illi toto, quod aiunt, cœlo errant. Elegantiſſimè ſanè Theophraſtus omnes loquendi anſas recenſet, quas homines loquaces captare ſolent, vt cum aliquo ſaltem prætextu loquentem poſſint interpellare, &, vt veteres loquebantur, obacerare. In Sapientiæ libro cùm alia præclarè, tum hoc iunioribus nunquam obliuiſcendum, πρὶν ἢ ἀκοῦσαι μὴ ἀποκρίνου, καὶ ἐν μέσῳ λόγων μὴ παρέμβαλλε ῥῆμα. *Ne reſpondeas priuſquam audieris, & in alterius ſermonem verbum nullum interijce.*

καὶ εἰς τὰ διδασκαλεῖα.] Ne hoc quidem temerè ponit auctor: nam quod putet aliquis, fuiſſe leue intrare in ludum literarium, id verò Athenis crimen capitale fuit. Lege enim Solonis pœna capitis fuit conſtituta, ſi qui ludum literarium aut palæſtram, dum ibi erant diſcipuli, ingrederetur: quod cur à caſtiſſimo viro fuerit ita conſtitutum, non eſt difficile diuinare. Hanc igitur in legem committit iſte, & dum garrire cupit, fraudem capitalem admittit. Adi Æſchinem contra Timarchum. Sed

videtur ei legi poſtea derogatum, vel contraria lege, vel vſu ipſo & contraria conſuetudine: quod ex multis dialogorum Platonis locis licet intelligere. Vel Lyſidem vide.

προμανθάνειν ταῦτα.] Scribendum προσμανθάνειν Attica conſuetudine, pro ſimplici μανθάνειν. Sic apud Ariſtophanem Veſpis.

Pag.24. τοῖς παιδοτρίβαις καὶ διδασκάλοις.] Chiaſmus eſt: nam παιδοτρίβαι ad παλαίστρας refertur: διδάσκαλος ad διδασκαλεῖα. Æſchines in Timarchum, καὶ τοὺς διδασκάλους τὰ διδασκαλεῖα, καὶ τοὺς παιδοτρίβας τὰς παλαίστρας ἀνοίγειν. Porrò παιδοτρίβης vertimus *corporum exercitator*, cum Latinis ſcriptoribus: nam qui *laniſta* vertunt (in his eſt vir eruditiſſimus Demoſthenis & Æſchinis interpres) ij neque Græcam neque Latinam vocem intellexerunt. Poſſis & *gymnaſiarcham* dicere, qua voce vſus & Cicero: γυμνασιάρχης autem & παιδοτρίβης ſæpe pro eodem ponuntur. vide Æſchinem. Item γυμναστὴς & σωμασκητής. Itaque Pythagoras quidam Laërtio σωμασκητὴς dicitur, Plinio *exercitator* ἁπλῶς.

Pag.24. καὶ τοὺς ἀπιέναι φάσκοντας.) Hoc etiam ἀδολέσχῃ conuenit: Horatius,

Nil reſpondebam, miſerè cupis, inquit, abire,
Iamdudum video; ſed nil agis: vſque tenebo,
Perſequar.

τὴν ἐπ' Ἀριστοφῶντος ποτὲ γενομένην τοῦ ῥήτορος μάχην.] Notabis verborum traiectionem quæ ambiguitatem parit: nam & cum μάχην verba illa τοῦ ῥήτορος iungi poſſunt: & cum Ἀριστοφῶντος: quod malo; & ita accipio τοῦ ῥήτορος γενομένην ποτὲ μάχην. Traiectio eſt vt diximus. quod σχῆμα mirum quàm

ſit

ſit frequens cùm apud alios veteres Atticos, tum imprimis apud Ariſtotelem, ex quo pauca animi cauſſa libet hîc annotare. Hiſtoriarum lib. 3. de aorta vena loquens, νευρώδης, inquit, ἐστὶ φλέψ. τὰ μὲν τελευταῖα καὶ παντελῶς αὐτῆς. hoc eſt, τὰ μὲν τελευταῖα αὐτῆς, καὶ παντελῶς. In quinto, de genere malacoſtracorum loquens, ὀχεύεται δὲ ἀρχομένου πρὸς τῇ γῇ ἔαρος. pro ὀχεύεται πρὸς τῇ γῇ ἀρχομένου ἔαρος. Eodem, γίνονται δὲ σχάδονες οὐκ ἐν τῷ ἔαρι τούτων, ἀλλ' ἐν τῷ μετοπώρῳ. In tertio, De partibus, τῶν μὲν ἄνω καὶ κάτω, ἐν τοῖς μᾶλλόν ἐστιν ἄνω. elegánter: ſed obſcuriuſculè pro ἐν τοῖς ἄνω μᾶλλόν ἐστιν. Item illud in eodem. τοῦτο γὰρ μᾶλλόν ἐστιν ἀξιόπιστον ἀκοῦσαι λεγόντων, ἢ τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν ὡς ἀποκοπεῖσα φθέγγεται τῶν ἀνθρώπων. & alibi locis ſexcentis: ſed & apud Ciceronem quoque ſimiles traiectiones locis non paucis obſeruare lector diligens poterit: quas videas ſæpe doctos viros ſuis παραδιορθώσεσιν immutare. Verùm ad rem. Ἐπ' Ἀριστοφῶντος non eſt, tempore Ariſtophontis, vt putarunt interpretes: ſed id quod expreſſimus. Fuiſſe autem archonta Ariſtophontem anno tertio olympiadis centeſimæ duodecimæ, certum ex Bibliotheca Diodori. Intelligit inclytam illam pugnam ad Arbela pugnatam: quam etſi conſtat priore anno contigiſſe prætore non Ariſtophonte, ſed Ariſtophane: nihilominus tamen vulgus Athenienſium anno illi, qui Ariſtophontem prætorem habuit, illam aſcripſit: vel quia re uera cædes Darij, in quo erat victoriæ ſumma, in annum illum incidit: ſicut Arrianus ait: vel quia, vt diſertè notat Diodorus, cùm eius victoriæ fama in Græciam peruenit, iam archon erat Ariſtophon:

quod etiam Dionyſius Halicarnaſſeus in epiſtola ad Ammæum docet. Ariſtophon verò iſte qui fuerit, & cur oratorem illum appellet, vel mediocriter in hiſtoria Græca verſati ſcire debent, vixit enim Athenis æqualis Demoſtheni: ac pene in dicendi facultate par, ſi quidem ipſius Demoſthenis teſtimonio ſtare volumus. Meminêre locis pene infinitis & Demoſthenes & Æſchines: itémque Plutarchus, Athenæus, alij, quorum teſtimonia nihil attinet huc congerere. Hæc vera eſt, vt quidem cenſeo, iſtius loci interpretatio. Poteſt tamen etiam ſine traiectione accipi: vt nimirum intelligatur nobilis illa controuerſia quæ fuit inter ſummos oratores, Demoſthenem & Æſchinem: quod iudicium conſtat fuiſſe factum cùm eſſet prætor Ariſtophon: quamuis multo antè fuiſſet poſtulatum: nam decem ipſis annis priùs hanc multam Æſchine: à Cteſiphonte petierat Charonda migiſtratu. auctor Plutarchus. Hanc interpretationem ſi veram putarem, dicerem τῶν ῥιτόρων reſcribi debere: nunc in priore lectione & interpretatione acquieſco.

καὶ οὕς ποτε λόγοις αὐτὸς εἶπεν, εὐδοκιμήσας ἐν τῷ δήμῳ.] Senſum expreſſit, qui diligenter cogitanti videbatur eſſe commodiſſimus. Sunt qui aliter longè accipiant; & αὐτὸς ad Lyſandrum referant: εὐδοκιμήσας autem, vertant *re bene geſta:* vt dicam libere quod ſentio, errant.

ἢ μεταξὺ καταλυπόντας.] Μεταξὺ poſitum pro μεταξὺ λόγων, vel λέγοντα: aut etiam λεγομένων, vt in Luciani Philopſeude. μεταξὺ λεγομένων ἀπιὼν, ᾤχόμην.

Pag. 25. καὶ ὡς ἐν ὑγρῷ ἐστιν ἡ γλῶττα.] A. Gellius de

de linguosis istis, lib. 1. *Quorum lingua*, ait, *tam prodiga infrenísque, vt fluat semper, æstuétque colluuione verborum teterrima: quod genus homines à Græcis significantissimo vocabulo* λάλοις *appellatos*. Ibidem ait, importunos istos locutores *verbis humidis & lapsantibus diffluere*. quæ vim verborum Theophrasti aptissimè exprimunt. Persius paullo aliter cùm ait,

——summa delumbe saliua
Hoc natat in labris: & in vdo est Mœnas & Ætin.

Bellè olim comicus qui dixit,

τοῖς γὰρ λάλοισιν ἐξ ἄκρου
ἡ γλῶττα πᾶσιν ἐστὶ τετρυπημένη

Porrò quod lingua dicatur in humido esse, faceta quædam videtur esse ratio, cur ex ea sermones semper manent: nam semina in loco humido posita, non possunt non germinare. Legimus in hieroglyphicis Ægyptiorum, hydriam illis aliquando linguam denotasse: caussam ita explicat Orus: ὅτι διὰ παντὸς ἐν ὑγρῷ ὑπάρχουσαι ταύτην καὶ γενέτειραν τοῦ εἶναι καλοῦσι.

τῶν χελιδόνων δόξειεν ἂν εἶναι λαλίστερος.] Prouerbium est, χελιδόνος λαλίστερος. Est enim hirundo garrularum & κωτιλῶν auicularum: imò verò λάλος μᾶλλον ἢ ἄλλη ὄρνις, inquit Arrianus, lib. 1. Alij tamen aliter prouerbium efferunt: vt τέττιγος λαλίστερος: sicut apud Anacreontem. vel τρυγόνος λαλίστερος, vt notat Eustathius. vel etiam, ἀηδόνος λαλίστερος: quò allusit Plautus Bacchidibus, initio. Alexis in Thrasone,

——σὺ δ' ἐγὼ λαλιστέραν

Οὐ

Οὐ πώποτ' εἶδον, οὔτε κερκώπην γύναι,
Οὐ κίτταν, οὐκ ἀηδόν', οὐ τρύγον', οὐ τέττιγα.

extat hic locus apud Athenæum, lib.4. ſed mutilus. ita autem legendum vt ſcripſimus, ex membranis & veteribus grammaticis.

ὅταν αὐτὸν ἤδη καθεύδειν.] Deprauatum hunc locum ita (ſed non niſi arbitratio iure) conſtituimus, ὅταν αὐτὸν ἤδη καθεύδειν βουλόμενα κελεύει, λέγοντα ἄττα λαλεῖν τι ἡμῖν. Eſt hoc garrullitatis cuiuſdam ſummæ indicium, ſi paterfamilias ferat æquo animo rogari ſe à ſuis pueris, (ſiue de liberis accipias, ſiue de vernulis) vt ſibi ſomnum captantibus aſſideat, & fabellas narret: quo nimirum poſſit ipſis audientibus ſomnus obrepere. Enimuero vix dupondia nutrix alumni ſui paulo adultioris tales delicias ferat. Atqui proprium hoc tamen illarum eſt munus: ídque cùm faciunt βαυκαλίζειν, vel βαυκαλᾷν Græcis dicuntur. Heſychius, βαυκαλᾷν, κατακοιμίζειν, τιθηνεῖν, παιδία μετ' ᾠδῆς κοιμίζειν, dixerunt, & βαυβᾷν pro eodem, vt & Euſtathius & Heſychius docent, cùm tamen apud Latinos aliud longè ſit *baubari*, quod canibus propriè tribuitur. Hinc dictæ καταβαυκαλήσεις cantilenæ nutricum, quibus cantandis ſomnum pueris conciliant: apud Athenæum lib.13. item νύννιον pro eodem. vide Heſychium. *Næniam* Latinè poſſis dicere: veteres enim grammatici ad illud Horatij,

Dicetur merito mox quoque nænia,

næniam interpretantur carmen ſoporiferum & somnolentum. Arnobius libro 7. *ſomno occupari vt poſſint, lenes audienda ſunt næniæ.* Apud Perſium & ex Perſio Hieronymum, *lallare* pueri

ri dicuntur quos nutrix καταβαυκαλᾷ. Sic apud Græcos quoque λάλα fuit παιδικὸν ἐπίφθεγμα, vt apud Lucianum in Philopseude Exemplum næniæ istiusmodi habetur hoc in Theocriti Heraclisco, quod propter suauitatem ipsius non parcam ascribere. Ibi igitur mater cunas mouens ita gemellos suos καταβαυκαλᾷ.

Εὕδετ' ἐμὰ βρέφεα γλυκερὸν καὶ ἐγέρσιμον ὕπνον,
Εὕδετ' ἐμὰ ψυχὰ, δύ' ἀδελφεὼ, εὔσοα τέκνα,
Ὄλβιοι εὐνάζοισθε, καὶ ὄλβιοι ἀῶ ἵκοισθε.

Meminere amplius harum catilenarum, quibus vsæ olim nutrices, Quintilianus lib. 1. cap. 10. Ælianus in historia Animalium, Tertullianus, & Nonnus 3. Dionysiacorum. Vt redeam ad verba Theophrasti, vulgata lectio καθεύδειν βουλόμενον, de ipso garrulo esset intelligenda, qui volens ire cubitum, occasionem garriendi somno anteponat, sed qui hanc scripturam tuentur, non animaduertunt sequentia verba, ὅπως ἂν ἡμᾶς ὕπνος λάβῃ, quæ nostræ correctioni meliùs conueniunt.

λαλεῖν τι ἡμῖν.] Debuerat dicere αὐτοῖς; ita enim postulabant præcedentia: sed mutauit rationem orationis sicut sæpe fit ab optimis scriptoribus. & est breuis quasi προσωποποιΐας, vel μιμήσεως species Scholiastes Pindari, μετάστασιν τοῦ λόγου solet appellare: Longinus, λόγου μετάβασιν. eum vide.

Ad caput περὶ λογοποιΐας.

HΔὲ λογοποιΐα.] Vide ad caput περὶ ἀδολεσχίας, Nos *famigerationem* Latinè dicimus: & hominem, λογοποιὸν, *famigeratorem*, vt in Trinummo Plau

Plautus. Is planè est quem vulgò appellamus *forgeur de nouuelles.* hoc est, nouorum rumorum, quos Demosthenes λόγυς ματαίοις vocat, fictores, siue, vt cum Plauto dicam, *gerulifigulos.* Sanè Impp. in extremo Codice *gerulum nuntiorum* appellant, qui noui aliquid nuntiat: isti autem non nuntiant tantùm, sed etiam fingunt: quare si placet gerulifiguli dicantur. Ammianus Marcellinus *rumigerulos* nuncupat. Seneca *sermones gestare* dixit pro λογοποιεῖν, epistola 123. *Pessimum*, ait, *genus hominum videbatur qui verba gestarent. Sunt quidam qui vitia gestant.* Demosthenes λόγοις πλάττειν in Philippicis. Οἱ δὲ inquit, λόγοις πλάττοντες ἕκαστος περιερχόμεθα. Hoc porrò genus hominum multum fuisse olim Athenis, certissimum est: eius enim rei testem habemus omni exceptione maiorem D. Lucam in Actis. cui concinit, vt mox indicabimus, multis locis Demosthenes, testis & ipse locupletissimus. Notum est quod scribit Cæsar de veteribus Gallis super hoc nouorum rumorum aucupio. sed & Romanis vitium idem scriptores ipsorum obiiciunt: quorum princeps Iuuenalis, satyra 6. de nobilibus mulieribus loquens:

Instantem, ait, *regi Armenio, Parthóque cometem.*
Prima videt, famam, rumorésque illa recentes
Excipit ad portas: quosdam facit isse Niphaten
In populos, magnóque illic cuncta arua teneri
Diluuio, nutare vrbes, subsidere terras,
Quocunque in triuio, cuicumque est obuia, narrat.

Pag. 25.

Pag. 25. καταβαλὼν τὶ ἦθος.] Accipe hic τὸ ἦθος vt sæpe apud Græcos, maximè apud Aristotelem, pro eo quod Latinis est *os* vel *vultus*: quam vocem censuit M. Tullius Græcè dici non posse. Illi sanè pro eo dicunt sæpe ἦθος, aut τὸ ἐπὶ προσώπου ἦθος, vel τὸ ἐπιφαινόμενον ἦθος. Inde illa apud Aristotelem in Physiognomonicis, κατὰ τὰ ἤθη φυσιογνωμονεῖν, & ἐκ τῶν ἐπιφαινομένων ἠθῶν. Plutarchus in Alexandro magis propriè τὰ περὶ τὴν ὄψιν εἴδη, οἷς ἐμφαίνεται τὸ ἦθος. Suspicor autem μεταβαλὼν legendum, non καταβαλών. Sic dixit Aristoteles in eodem eleganti libello, τὸ ἦθος τὸ ἐπὶ τοῦ προσώπου μεταβαλεῖν: quod paulò ante dixerat, κατὰ χρόνους τινὰς τὰ ἤθη οὐ τὰ αὐτὰ ἀλλ' ἑτέρων ἔχειν. Contrarium est apud Plutarchum in Agide, καθιστάναι τὸ πρόσωπον; & in eiusdem Demetrio συνεστῶτι προσώπῳ προσιέναι. Si cui magis arrideat vulgata lectio, καταβαλών, aut minima mutatione καταβάλλων τὸ ἦθος, erit, *mores suos & ingenium expromens.* id enim interdum est καταβάλλειν, proferre in medium & prodere. Inde λόγον καταβάλλειν apud Plutarchum in Fabio. Darius in epistola ad Heraclitum, καταβέβληκας λόγον χαλεπὸν περὶ φύσεως. Scholiastes Pindari, πολλαὶ περὶ τοῦ Κινύρου καταβέβληνται ἱστορίαι. Sic apud Aristotelem, πολλοὶ καταβέβληνται λόγοι. Quid si tamen καταβαλὼν τὸ ἦθος exponamus, *demisso vultu*: hoc est ad seueritatem de industria composito; quod qui faciunt, oculos deiiciunt; atque id propriè est καταβάλλειν.

καὶ ἐπιβαλὼν ἐρωτᾷν.] Variè exponi potest hic iocus: éstque similis illi Lucæ in actis de Petro. καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιε. De quo lege Theophylactum.

μὴ λέγεταί τι καινότερον, Diuus Lucas, Actorum capite 17. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον. Hanc leuitatem suis ciuibus sæpe exprobrat Demosthenes. In ea oratione qua respondet epistolæ Philippi, Ἡμεῖς δὲ, inquit, εἰρήσεται γὰρ τἀληθὲς, οὐδὲν ποιοῦντες ἐνθάδε καθήμεθα, μέλλοντες ἀεὶ, καὶ ψηφιζόμενοι, καὶ πυνθανόμενοι κατὰ τὴν ἀγοράν, εἴτι λέγεται νεωτέρον. Similis querela in secunda Olynthiaca: item in tertia. Plutarchus Περὶ πολυπραγμοσύνης, Οἱ δὲ πολυπράγμονες φεύγοντες τὴν ἀγροικίαν, εἰς τὸ βῆμα καὶ τὺν ἀγοραν καὶ τοὺς λιμένας ὠθοῦνται, Μήτι καινόν, &c.

εὐωχήσειν καινῶν λόγων.] Vsitatius, καινοῖς λόγος, vt apud Athenæum in sexto, & Maximum Tyrium, atque alios: verùm ita magis Atticum. Plato De republica, libr. 1. Εὐωχοῦ τοῦ λόγου, ἔφη, θαῤῥῶν. sic ἑστιᾶν καινῶν λόγων καὶ σκέψεων, initio non eiusdem operis, & cum tertio casu similiter, αἱμορφύρτοις ἑστιώμενος μάχαις, apud Lycophronem de Marte. Affinis locutio cui respondet φαγεῖν ῥήματα apud Aristophanem in Gerytade, vt in Aulularia Plauti *comedere sermonem.* & τὰ λεγόμενα καταπίνει, quod vulgo solitum dici ait Chrysippus apud Galenum libr. 3. De dogmate Hippo. & Plat. & alia id genus multa.

καὶ ἔστιν αὐτοῦ ἡ στρατιώτης.] Hic est mos mentientium, vt falsiloquiis suis, vel iureiurando fidem adstruant, vel testium quos nemo requirit, laudatione, vel circumstantiarum adiectione. Quintilianus declamatione 18. *Necesse est contentiosius loquaris quod probare non possis : & affirmationem sumit ex ho*

ex homine ; quicquid non habet ex veritate. Eleganter Æſchines de Demoſthene loquens, Περὶ παραπρεσβείας. Ἡγεῖται δὲ, inquit, ὅταν τι ψεύδηται, τῶν λόγων ὅρκος κατὰ τῶν ἀναισχύντων ὀφθαλμῶν· καὶ τὰ μὴ γεγενημένα οὐ μόνον ὡς ἔστι λέγει· ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ φησι γενέσθαι. καὶ προστίθησι τινὸς ὄνομα πλασάμενος ὃς ἔτυχε παρὼν, μιμούμενος τοὺς τἀληθῆ λέγοντας. Sic ſcribendus eſt locus hic Æſchinis elegantiſſimus: quo cùm eſſe nihil queat apertius, miror, interpretem doctiſſ. tam infeliciter hic eſſe verſatum. Tale illud etiam cap.vlt. καὶ προστιθεὶς πιθανὰ ἑκάστοις τούτων ὀνόματα.

Λύκων ὁ ἐργολάβος.] Puto ea ætate notum magis quàm nobilem Athenis fuiſſe Lyconem iſtum : qui vel manceps erat & redemptor certarum rerum publico præſtandarum, vel ſimpliciter artifex operas locare ſolitus ; nam interdum ἐργολάβος eſt relatum τῷ ἐργοδότης. & ſignificat idem ac χειροτέχνης. Artemidorus lib. 1. ἀνδρὶ χειροτέχνῃ ἀγαθὸν πολλῶν γὰρ ἀκούσεται ἐργοδοτῶν.

αἱ μὲν οὖν ἀναφοραὶ τῶν λόγων τοιαῦταί εἰσι.] Λόγων ἀναφορὰ eſt auctoris laudatio ; à quo te audiuiſſe dicas : id enim eſt ἀναφέρειν. Plato in Apologia, εἰς ἀξιόχρεων τὸν λέγοντα ἀνοίσω. Alio ſenſu vtitur hac voce idem Theophraſtus, in libello. De odoribus, cùm ait, ἐν ἀμφοῖν δὲ δῆλον ὡς ἀεὶ πρὸς βέλτιων καὶ τέλειον ἦν ἡμῖν ἡ ἀναφορά· πᾶσα γὰρ τέχνη στοχάζεται τούτων. Sic emendamus hunc locũ in vulgatis codicibus deprauatum, neque à magno Turnebo reſtitutum. Quis neſcit vel tantillum in philoſophia Ariſtotelis & Theophraſti verſatus, bonis artibus finem duplicem eſſe propoſitum ? vt vel emendent naturæ

peccata, vel inchoatam illam & imperfectam adiuuent, atque perficiant?

Pag. 27. ὧν οὐδεὶς ἂν ἔχοι ἐπιλαθέσθαι.] hoc est, *quorum nomina nemini possint excidisse*, vel, *esse incognita.* Hæc sententia ferri potest: mihi tamen magis probabatur ἐπιλαβέσθαι: quod significat coarguere & reprehendere. Herodotus lib. 11. ἐπιλαμβάνεται ἡ μήτηρ τοῦ παιδός. Francoceltæ, *se prendre à quelqu'vn.* Igitur mens erit, solere τὸν λογοποιὸν eiusmodi auctores eorum quæ dicat laudare, quibuscum agere nemo possit, qui velit ipsos mendacij conuincere, quomodo autem? quia vel fingit penitus suos auctores, vel ad quosdam refert ita ignobiles & paucis notos, vt etsi nomen scias, tamen ἔργον sit eos reperire. Sanè nihil æquè reformidant famigeratores isti, quàm ne vsque ab stirpe exquiratur auctoritas, vnde quicquid auditum dicant: quare hoc ne fieri possit, cauere diligenter solent. Æschines; Οἱ ἀλαζόνες ὅταν τι ψεύδωνται, ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ πειρῶνται λέγειν, φοβούμενοι τὸν ἔλεγχον. appellat orator ἀλαζόνας, homines mendaces & vanos: sic enim Athenienses eam vocem vsurpabant, vt notat scholiastes Aristophanis: & ἀλαζονεύεσθαι eisdem est *mentiri.*

ὡς Πολυπέρχων καὶ ὁ βασιλεύς.] Etiam hic meminisse lectorem velim eius quod alibi diximus: quæcunque hoc libro continentur, ea non ficta esse ab auctore exempla: sed è vita quotidiana desumpta: & ex iis quæ verè facta dictáue essent, hunc librum esse concinnatum. Hoc posito iam pene annum illum inuenimus quo liber iste à Theophrasto est scriptus. Non enim dubitare debemus exempla illa falsorum

la falsorum rumorum, quæ hoc capite habentur, illis temporibus esse accommodata, quibus hæc scribebantur. Quare statuamus audactér, non longè ab Olympiade decimaquinta hæc scripta fuisse quando necesse omnino est vt falsus hic rumor, qui istis verbis continetur, sub finem eius Olympiadis fictus, & per Athenas sparsus ac disseminatus fuerit. Referendum enim istud est ad breue illud tempus quo Polysperchon regnum Macedoniæ, tanquam tutor regiæ sobolis, administrauit. Functus est eo munere primus post obitum Alexandri Perdiccas: deinde Pitho & Arridæus, cùm in Ægypto Perdiccas periisset: postea ad Antipatrum ea cura est delata, coactis Pithone & Arridæo sese administratione omni abdicare. Tandem post Antipatri obitum, & cura illa siue tutela, & totius regni Macedonici summa ad Polysperchontem ex ordinatione Antipatri morientis peruenit: non sine magna Casandri, qui fuit Antipatri filius, indignatione: vnde illæ tantæ inter ipsum & Polysperchontem inimicitiæ: nec inimicitiæ solùm, sed bella etiam sæuissima: de quibus habes apud Iustinum, Orosium, imprimis verò Diodorum, lib. 18.

καὶ ὁ βασιλεύς [Arridæus, Alexandri magni frater homo εὐήθης, nec minus tutoris quàm liberi Alexandri indigens. Regnauit in Macedonia annos sex & menses aliquot, éstque de patris nomine, Philippus appellatus. De eodem accipienda, quæ Plutarchus narrat in Phocione extremo.

καὶ πάντα συμφωνεῖν.] Scribendum, πάντας συμφωνεῖν.

καὶ πολλὺν τὸν ζωμὸν γεγονέναι.] Hæc eſt lectio quæ in veteribus membranis reperitur, vt docti homines teſtantur: at in recentioribus libris eſt φόνον pro ζωμόν. Valeat verò hîc vetus dictum. *Quod antiquius, id melius.* Vera enim lectio & germana eſt ζωμὸν non φόνον. Eſt autem tranſlatio, è triuio quidem, imò è culina petita: ſed quæ illi non malè conueniat, cuius hic ſuſtinet auctor perſonam: addo etiam quæ ſordida ſit potiùs quàm inepta: rem enim ipſam aptè ſic ſatis exprimit. Sic dixit Latinus comicus, *furtum facere ex hoſtibus*: tranſlatione è culina itidem petita: vnde & μαγειρεύειν manauit, quo veteres vſi pro occidere, teſte B. Hieronymo. Affine eſt apud Euripidem in Rheſo, πέλανος αἱματηρὸς, *libum*, vel *placenta ſanguinolenta*, de ſtrage magna hoſtium: & apud Ariſtophanem περίκομμα ποιεῖν ἔκ τινός. Amat Theophraſtus, ſicut & comici, eorum quos loquentes introducit, ineptias, & inelegantes elegantias retinere. Profectò niſi ego vehementiſſimè fallor, vox ζωμὸς, non eſt imperiti librarij partus, ſed ingenuus αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ. Idem ſentio de voce κλάδος capite περὶ μικροφιλοτιμίας.

τῶν ἐν τοῖς πρ.] Demoſthenes etiam τοὺς ἐπὶ τοῖς πράγμασι pro magiſtratibus interdum dicit: vel ἐν τοῖς π. nam vtrunque vſurpat.

Pag. 28. καὶ πάντα δεξιῶν.] Malim καί ταῦτα δ. emendauimus autem quæ ſequuntur: & illud πῶς οἴεσθε, interrogatiuè, διὰ μέσου legimus, vt paſſim apud Atticos. cui ſimile eſt πῶς δοκεῖς, quod & ipſum ſolet venuſtè interiici. Exempla paſſim obuia: vt mirum ſit offendiſſe in tam plana via, & tam clarè luce, doctos homines. Eſt tamen vbi aliter

ter hæc verba collocentur. Themiſtius orat. 9. δι' αἰσχύνlω προϊενται πολλάκις τ̀ βίον· πῶς οἴει φρυνῶσι τ̀ ἀβουλίαν, πῶς οἴει σένουσι τlὼ γοητείαν, atque hoc minùs eſt vſitatum.

πιθανῶς σχετλιάζει.] Scitum eſt enim illud Demoſthenis apud Plutarchum. Μέγα πρὸς πίστιν ὁ τόνος καὶ ἡ ὑπόκρισις τῶν λεγόντων. *Plurimum ad fidem momenti habet vocis tenor, & ipſa dicentis actio*, neque hoc prætermittunt dicendi magiſtri. Perſius,

Plorabit qui me volet incuruaſſe querela.

ἐνθυμῇ τὸ τ̀ τύχης.] Interpretes videntur ἐνθυμοῦ legiſſe: ſed ſi ἐνθυμῇ interrogatiuè legas, nihil erit cur hæc lectio mutetur. Plautinus Hegio Captiueis.

Sed viden'? Fortuna humana fingit, artátque vt lubet.
Notum eſt illud Sophoclis, Τύχη γδ̀ ὀρθοῖ, καὶ τύχη καταῤῥέπει. & Terentij, *O fortuna, vt nunquam perpetuò es bona!*

ἀλλ' ὢν ἰσχυρὸς γενόμενος.] Lego, ἰσχυρός γε γενόμενος. Eſt ſimile illi apud Sophoclem, Οἵας λατρείας, ἀνθ' ὅτου ζήλου τρέφει. & Naſonis,

Cernite ſim qualis, qui modò talis eram.
Valet hic locus ad excitandam miſericordiam mirum quantum: nihil enim eſt tam miſerabile quàm ex beato miſer. Marcus Tullius De inuentione primo, *Primus locus eſt miſericordiæ, per quem, quibus in bonis fuerit, & nunc quibus in malis ſit, oſtenditur.* Græci magiſtri ἐκ τῶν ἐναντίων αὔξησιν vocant. & eſſe μέγιστον τόπον αὐξήσεως docent. Tale illud in Menæchmis,

Heu hercle morbum acrem ac durum! dij veſtram fidem.

Vel hîc qui insanit, quàm valuit paulò prius!
Cicero exul Attico, *Possum obliuisci qui fuerim, non sentire qui sim?* Græci hoc solent dicere, ἐξ οἵων εἰς οἷα, quod alibi monebamus. Basilius Magnus loquens de inuidia: καὶ εὐθυμοῦντι μὲν οὐ συνευφραίνεται, ὀδυρομένῳ δὲ συνδακρύει, καὶ τὴν μεταβολὴν τοῦ βίου ἐξ οἵου εἰς οἷα μεταπέπτωκε κατοικτίζεται. & sic alibi vir ille sanctissimus non semel. Apud Aristotelem tamen in Rhetoricis Iphicrates dicens ἐξ οἵων εἰς οἷα contrarium potiùs significabat: non enim misericordiam iis verbis captabat: sed laudes suas amplificabat, vt idem philosophus alio loco eiusdem operis declarat. quod hîc obiter dixisse liceat.

τί ποτε βούλονται λογοποιοῦντες.] Cùm omnia nostra dicta, factáque ad certum aliquem finem referri debeant, miror, inquit Theophrastus, quid sit illud quò tendant οἱ λογοποιοῦντες. est autem nullus, honestus quidem, finis ipsis propositus: ideo Demosthenes, ἀνοητότατοι, inquit, οἱ λογοποιοῦντες. verissimè & prudentissimè. Tales enim sunt omnino illis λογοποιοὶ de quibus loquitur hîc Theophrastus, & qui propriè sic dicuntur. Nam quibus λογοποιΐα teli instar est ad aliquid efficiendum: ij iam λογοποιοὶ propriè dici non possunt, neque fine carere. Summos duces hoc vaframento sæpe vsos legimus, vt indito aliquo rumore falso, & à se conficto, victoriam de hostibus reportarent. Vtuntur aliquando & mercatores simili fraude. Quare ait Lysias fieri solitum sæpius Athenis, vt sitonæ, quò impunitùs annonam flagellarent, falsa quædam comminiscerentur, & in vulgus spargerent. οὕτω δὲ ἄσμενοι, ait, τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὁρῶσιν, ὥστε τὰς μὲν πρότεροι

τῶν

τῶν ἄλλων πυνθάνονται, τὰς δ' οὕτοι λογοποιοῦσιν· ἢ τὰς ναῦς ἐφθάρθαι τὰς ἐν τῷ Πόντῳ, ἢ ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐκπλεύσας συνειλῆφθαι, ἢ τὰ ἐμπόρια κεκλεῖσθαι, ἢ τὰς σπονδὰς μέλλειν ἀπορρηθήσεσθαι. De istis, & his similibus non sentit Theophrastus.

ἀλυσιτελῶς ἀπαλλάττουσι. Non solùm ἀλυσιτελῶς, sed etiam, vt arbitror, κινδυνωδῶς. Existimo enim fuisse nonnunquam Athenis in homines λογοποιοὺς publicè animaduersum. Indicant non obscurè Plutarchi illa in extremo Nicia de eo qui primus per vrbem diffudit cladis Siculæ nuncium. ὡς δὲ, inquit, ἐρωτώμενος παρ' οὗ πύθοιτο, σαφὲς οὐδὲν εἶχε φράζειν, δόξας λογοποιὸς εἶναι, καὶ ταράττειν τὴν πόλιν, εἰς τὸν τροχὸν καταδεθεὶς, ἐστρεβλοῦτο πολὺν χρόνον.

περιστάσεις ποιούμενοι.] Sic supra, περιίστασθαι τοὺς ὄχλους, in Περὶ ἀπονοίας. Inde dicuntur περίστατοι, qui corona hominum cinguntur, vt apud Isocratem θαυματοποιοὶ περίστατοι. Etymologici auctor, Περίστατοι, περίβλεπτοι. ἐφ' οἷς ἄν τις σταίη βουλόμενος θεάσασθαι. Cæterùm obserua mihi isto loco stultam huius hominis temeritatem: qui vt vitio naturæ suæ obsequatur, cœtum & concursum facere non veretur. Atqui constat, legem Athenis fuisse quæ pœnam capitis in eos statuebat, qui hominum turbam ad se conuocassent. Auctor Seneca pater, quem vide lib. 3. Controuersiarum, 8. Hanc etiam puto caussam esse, cur & hîc & in simili loco, capite περὶ ἀπονοίας, tam citò dissipetur qui conuenerat globus hominum.

τὰ ἱμάτια ἀποβεβλήκασι. Furto nimirum subrepta, à furibus balneariis: à quibus olim ne tum quidem rectè caueri poterat, cùm maximè cauebatur:

tam multi erant, tam improbi. Propterea coacti veteres seruos habere qui vestes in balneis seruarent: Græci *ἱματιοφύλακας* vocant, Latini *capsarios*: vt apud Paulum Iurisconsultum. Morte plectebantur apud Athenienses fures balnearij, si rei furtiuæ æstimatio erat ὑπὲρ δέκα δραχμὰς, ait Demosthenes contra Timocratem. vide Aristotelis Problemata, & Iurisconsultos.

πεζομαχίᾳ καὶ ναυμαχίᾳ νικῶντες.] Hoc est, νίκας λέγοντες καὶ διηγούμενοι. sicut apud Aristotelem multis locis, οἱ γεννῶντες τὸν οὐρανὸν, pro eo quod est οἱ λέγοντες τὸν οὐρανὸν εἶναι γεννητόν. Poëtis hæc figura dicendi admodum familiaris. vt cùm dicitur Lycophroni Capaneus Thebarum muros στερρᾷ δικέλλῃ βουσκαφῆσαι, *valido ligone subruisse*, hoc est, prorupisse ad subruendum. nam ille quidem nihil quicquam effecit. Simili elegantia dixit Liuius libro 44. *In omnibus circulis, atque etiam, si diis placet, in conuiuiis sunt, qui exercitus in Macedoniam ducant.* Ita etiam dicuntur historici eos occidere quorum cædem narrant: quale istud est elegantissimè dictum à Plutarcho de Ctesia, qui Cyri interitum longa verborum ambage narrauerat, & quasi fabulam in varios actus distraxerat. Τοιοῦτος μὲν, inquit, ὁ Κτησίου λόγος, ὃ καθάπερ ἀμβλεῖ ξιφιδίῳ, μόλις ἀναιρῶν τὸν ἄνθρωπον ἀνῄρηκε. Planè miror lapsos hîc esse doctos homines tam fœdè, nam quis adeo in litteris hospes & peregrinus, cui non sint hoc loquendi genere tritæ aures?

Pag. 20. ἐρήμους δίκας ὠφλήκασι.] Hoc ipsum notat Horatius in descriptione garruli,

—casu nunc respondere vadato
Debebat, quod ni fecisset, perdere litem.

nam

nam ille mauult perdere litem quàm Horatium relinquere. Fuit autem eremodicij pœna apud Athenienses grauissima. Nam si reus qui iudicio non stiterat, absentiam suam excusare non posset, neque ad purgandam moram diem aduersario diceret (quod ἀντιλαχεῖν vel ἀντιγράφειν τὴν μὴ οὖσαν, vocabatur, & intra decem dies erat præstandum) mille drachmæ aduersario soluendæ erant. quod si idem frustrari pergeret, locus erat τῇ ἐξούλης δίκῃ, vel potiùs γραφῇ, & multa publico pendenda.

εἰσὶ δ' οἳ καὶ πλεῖστοι λόγῳ κατὰ κράτος αἱροῦντες, παρεδειπνήθησαν.] Quid αἱροῦντες? dicat aliquis intelligi extrinsecus χωρία vel πόλεις. Logi: & quidem Siculi, non Attici. Locus transpositione literarum corruptus: atque id iam olim: nam Palatinorum codicum lectio nihil edita melior est. Scribendum aio, εἰσὶ δ' οἳ καὶ πόλεις λόγῳ κατὰ κράτος αἱροῦντες. Sic Plautus Milite,

Postea cum magnifico milite, vrbes verbis qui inermis capit,
Conflixi.

Falluntur qui aliter futuram orationem Græcam putant. Hoc primum. iam illud κατὰ κράτος αἱρεῖν πόλιν, est propriè quod ait Salustius, *vi, pugnandóque capere.* nos Francoceltæ, *d'assaut*. Apud Plutarchum in Catone Vticensi, πόλις οὐ κατάκρας ἁλώσιμος, vrbs quæ munitior est, quàm vt capi inuasione murorum possit. Hesychius, κατάκρας ἑλεῖν, τὸ ἐξ ἐφόδου, καὶ τὸ αἰφνίδιον. Deinde παραδειπνηθῆναι non est, vt vulgo putant, *domi cœnare*: quod Martialis dixit eleganter, *affici domicœnio*: non, sed *cœnam perdere.* Verbum est elegans & comicum: quod de eo dici-

tur quo absente, vel præsente quidem, sed in garriendo occupato, cœna comesa est, & funus factum prandio, vt cum Peniculo Plautino, qui hanc calamitatem passus erat, loquar. Amphis vetus comicus vsus hoc vocabulo, vt notatum olim à doctissimo Athenæo lib. 10. sic ille, Παραδεδειπνημένος δ᾽ εἴρηκεν Ἄμφις ἐν Πλάνῳ οὕτως, Παραδεδειπνημένος, παῖδες, πάλαι. Hodie in editis Athenæi codicibus nullum ferè eius obseruationis apparet vestigium. nos hunc quoque locum cum aliis infinitis ex veteribus membranis emendauimus. Næ ille auctor eruditissimus multum aliquando nobis debiturus est, si dederit Deus, vt quæ in illum molimur, & pridem orsi sumus, perficere & detexere queamus. Affine est apud eundem Athenæum παροψωνεῖν.

Ad caput περὶ ἀναισχυντίας.

Ἡ δὲ ἀναισχυντία ἐστὶ καταφρόνησις δόξης αἰσχροῦ ἕνεκα κέρδους.] Aristoteles in Nicomacheis, pudorem definiri ait, φόβον τινὰ ἀδοξίας: & ἀναισχυντίαν esse τὸ μὴ αἰδεῖσθαι τὰ αἰσχρὰ πράττειν, nec multò secus in secundo Rhetoricorum. Theophrastus adiicit hoc amplius, αἰσχροῦ ἕνεκα κέρδους: non quòd non sint aliæ occasiones cur impudens sit aliquis, sed quia hæc maximè vulgaris & quàm plurimis communis. Vulgus enim hominum rumorem parui faciunt, dum sit ventrem qui impleat. verissiméque summus vates Pindarus, αἰδώς, ait, ὑπόκρυφα κέρδει κλέπτεται. Plato in Ὅροις, ita: Ἀναισχυντία, ἕξις ψυχῆς

χῆς ὑπομονητικὴ ἀδοξίας, ἕνεκα κέρδους· vide eiusdem Hipparchum,

ὃν ἀποστερεῖ.] Cuius propterea conspectum, si micam pudoris haberet, quàm longissimè fugere debuit. Scitè & huic loco conuenientissimè Eustathius ad Iliadis ῥαψ. α. ἀναιδείας ἐστὶ χαρακτὴρ, τὸ τλῆναι τὸν ἀδικητὴν ἀντιβλέψαι ἀσκαρδαμύκτως τὸν ἀδικηθέντα. Propterea illo loco de Agamemnone ait Achilles,

— οὐδ' ἂν ἔμοιγε

Τετλαίη κύνεός περ ἐὼν εἰς ὦπα ἰδέσθαι.

προσκαλεσάμενος τὸν ἀκόλουθον δοῦναι ἀπὸ τῆς τραπέζης.] Moris fuit veteribus cùm ad conuiuium irent, seruum aliquem secum adducere, qui hero prandenti ponè astaret, vel ad pedes, eíque præsto esset, si quid ille imperare vellet: Latini hos seruos vocant, *à pedibus*, vel *ad pedes*. Solebant autem illis apophoreta à dominis tradi. Athenæus initio quarti, Καὶ ἕκαστος λαβὼν σὺν αὐτῷ πίνακι, τοῖς κατόπιν διεδίδου παισίν. mendosè enim ibi hodie πᾶσι legunt, & interpretantur. sic ibidem mox, ἐπεδώκαμεν καὶ ταῦτα τοῖς δούλοις. Lucianus Πεςὶ αἱρέσεων, de philosopho qui è conuiuio domum redierat, ἀριθμῷ παρέλαβε τὰ κρέα ὅσα τῷ παιδὶ κατόπιν ἑστῶτι παραδεδώκει. Aliàs autem volente & auctore domino conuiuij hæc auferebantur: vt in Cleopatræ conuiuio, quod Plutarchus & Athenæus describunt: & in eo Carani apud Athenæum quarti initio: & omnino in omnibus splendidioribus epulis, aliàs nō tam vidente eo, aut volente, quàm vel conniuente, vel inscio: quod rectè hîc Theophrastus inter hominis impudentis notas numerat. Lucilius libro secundo

do epigrammatum Græcorum, titulo in Ingluttones,

Καὶ τρώγεις ὅσα πέντε λύκοι γάμε, καὶ τὰ περισσά.
Οὐ τὰ σὰ, τὰ δὲ πέριξ, πάντα δίδως ὀπίσω.

Martialis,

Omnia cùm retro pueris obſonia tradas,
Cur non menſa tibi ponitur à pedibus?

Lucianus quoque in Lapithis, ſiue moroſophorum conuiuio, Ὁρᾷς ὅσα τῷ παιδὶ κατόπιν ἑστῶτι ὀρέγει, λανθάνειν οἰόμενος τοὺς ἄλλους, οὐ μεμνημένος τοῦ μετ' αὐτόν. loquitur de guloſo quodam qui delibans ex iis quæ menſæ erant appoſita, gratiſſima quæque, clam aliis, vt ſibi quidem videbatur, puero ſtanti à tergo omnia porrigebat. At is quem Theophraſtus hìc deſcribit, cautior eſt atque ingenioſior: palàm enim puero ſuo tradit quæ vult auferri, ſimulans ſe non ea fini date, vt domum ad ſe ille ferat, ſed vt iis ipſe veſcatur: in quo minor erat inuidia. Ideo etiam τίμιον eum appellat: quaſi ſcilicet, non puerum ſuum & famulum alloqueretur: ſed honeſtum aliquem virum, quem pro iure amicitiæ ſecum adduxiſſet: nam id quoque fieri ſolebat, atque hi ſunt quos *vmbras* vulgò vocarunt, & ex Plutarcho, Athenæo, & Latinis ſcriptoribus notum eſt. Horatius,

———*locus eſt vel pluribus vmbris.*

Εὐωχοῦ τίμιε. Τίμιε, hoc eſt. *Domine*: nam vt olim apud Romanos ſuperiores dignitate ab inferioribus *domini* in congreſſionibus ſalutabantur: ſic apud veteres Atticos τίμιον: declarat manifeſtò Theophraſti hic locus: ſed & Euripides quoque Supplicibus,

———πρὸς

——πρός τε γὰρ τῶ δυστυχοῦς,
Ὃς εὐτυχήσει τίμιος γεραίρεται.

& in Hecuba ait idem poëta, plerosque homines insolescere: alium propter opes; alium ἐν πολίταις τίμιον κεκλημένον. hoc est, *quod dominus vulgò salutetur*. Postea Romanos imitati sunt Græci, & sese inuicem salutarunt δεσπότας καὶ κυρίους: quæ vox deinde in κῦρος degenerauit. nam ita citimæ ætatis scriptores. Porrò τίμιος est vir honestus, quæ vox apud Latinos sæpe non ad mores refertur, sed ad dignationem & auctoritatem. Cicero ad Tironem: *Nauigabis cum honesto aliquo homine, cuius auctoritate nauicularius moueatur.*

εἴ τι χρήσιμον αὐτῷ γέγονε.] Locus leuiter corruptus: scribendum enim χρήσιμος: quomodo & legitur in quibusdam codicibus: & ratio omnino postulat, imò flagitat, χρήσιμος εἶναί τινι, est bene de aliquo mereri. Aristoteles in septimo Eudemiorum Διὸ καὶ οἱ ἐκείνως οἰόμενοι, ἐγκαλοῦσιν, ἐὰν μὴ ὁμοίως εἰσὶ χρήσιμοι καὶ εὖ ποιῶσι. Qui amicitiam, inquit, vtilitate metiuntur, de amicis conqueri solent, si minus beneficiorum ab iis acceperunt, quàm ipsi in eos contulerint. Alciphron in epistolis, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐν οἷς αὐτῇ χρησίμη γέγονα, οὐκ ὀνειδίζω. Inde χρηστότης habitus ille dicitur, per quem propensi sumus ad bene omnibus faciendum. Andronicus definit ita, χρηστότης. ἕξις ἑκουσίως εὖ ποιητική.

μάλιστα μὲν κρέας, εἰ δὲ μὴ, ὅσονδὴ εἰς τὸν ζυγὸν ἐμβαλεῖν.] Vt hoc sit auctarium quoddam, vel suprapondium. Latini veteres *mantisam* vocabant. Lucillius,

——*mantisa obsonia vincit.*

Græci

Græci ἐπίδοσιν, vt Polybius apud Athenæum lib.8. initio.

Καὶ ξένοις δὲ αὐτοῦ κρέα ἀγοράζειν.] Semper iudicauimus vocem κρέα esse corruptam : at cùm θέαν ex coniectura emendassemus, postea animaduertimus hanc etiam antiquorum manuscriptorum lectionem. Quare nihil certius quàm ita esse legendum. Quid esset apud Athenienses θέαν ἀγοράζειν. (Plutarchus pro eo dixit θεωρητήρια ἐκμισθοῦν in Gracchis) quid item θέαν καταλαμβάνειν, neminem puto esse qui ignoret : vide infrà ad caput περὶ βδελυρίας. Iam verò nemini dubium est, quin ex vicinis populis magna frequentia Athenas ventitaret ad ludos spectandos : quæ turba omnis ferè ex veteri more apud amicos quibuscum ius hospitij esset, diuertebat : ideo ait, τοῖς ξένοις αὐτοῦ.

Pag.31. ἄγειν δὲ καὶ τοὺς εἰς τὴν ὑστερ.] Lego, ἄγειν δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς εἰς τὴν ὑστεραίαν. Librarij vocum affinium τοὺς & υἱοὺς alteram omiserunt. Sensus est, Solitum impudentem istum quando cum redemptoribus theatri paciscitur de loco ad spectandum pro suis hospitibus, etiam sibi & suis domesticis consulere. Quomodo autem ? de alieno nempe largiendo, fraudémque iis faciendo pro quibus apud theatropolas intercedit. sic fit, vt cùm aliis omnibus pretio emta sit sedes in theatro, ipse gratis spectet : nec ipse tantùm ; sed & liberi eius ; & qui eos sequitur pædagogus. similes sordes infrà in descriptione τοῦ βδελυροῦ. Erant autem pleraque festa (quo tempore maximè spectacula exhiberi solita) plurium dierum : vt mirari nemo debeat, quod ait εἰς τὴν ὑστεραίαν, quod & ipsum plenum est venustatis Atticæ:

ticæ : eſt enim pro τῇ ὑστεραίᾳ. Omnino conſtanter affirmamus hanc eſſe elegantiſſimi iſtius loci ſententiam : prorsúſque deſiderari vocem ὑιοὺς, quod vel ſequens mentio pædagogi euincit : nam adoleſcentes ſuis pædagogis comitati in theatrum veniebant. Suetonium lege in Auguſto, cap. 44.

καὶ ταῦτα χρήσαντας.] Ita eſt legendum : χρήσαντας, inquam, non χρῄσαντας quaſi eſſet à χρῄζειν. Etiámne hæc minuta viros doctos fefelliſſe?

δεινὸς δὲ καὶ πρὸς τὰ χαλκεῖα τὰ ἐν τῷ βαλαν.] Pollux χαλκεῖα recenſet inter inſtrumenta balnei. Sunt autem χαλκεῖα ſiue aëna, vaſa magna & oris vaſti, in quibus aqua balneorum calefiebat: ſicuti in fundi inſtrumento Paulus Iuriſconſultus aëna numerat, in quibus aqua ad potandum calefit. Sed in aënis balneorum puto etiam oleum fuiſſe calefactum, & ita hîc accipiendum videtur. Elegans eſt apud Stobæum veteris ſcriptoris Teletis locus, vbi horum χαλκείων eſt mentio : quem ego, etſi deprauatus eſt, adſcribam. Loquitur ibi de homine Cynicæ ſectæ Εἰ ἀλείψασθαι χρείαν ἔχοι, εἰσελθὼν εἰς τὸ βαλανεῖον, τῷ γλοιῷ ἠλείφετο. καὶ βαδίζων ἐνίοτε πρὸς τὴν κάμινον οὗ τὰ χαλκεῖα, τὸ μὲν εἰδὼν * ἀποπυρίαν ποιήσας, παραχέας ἂν ἐλάδιον, καθίσας ἠρίστησε. *Si foret*, inquit, *vngi opus, balneum ingreſſus, ſtrigmentis olei corpus vngebatur. nonnunquam etiam ad fornacem illam accedebat vbi ſunt aëna, & . . . . cùm ſe oleo pauxillo perfudiſſet, ſedens prandebat.* Vitruuius in balnearum fabrica tria aëna ſuper hypocauſtum vult componi, vnum caldarium, alterum tepidarium, tertium frigidarium. *Aëna* appellat ille, non τὰ χαλκεῖα tantùm : ſed etiam quas Plinius iunior in ea epiſtola,

qua

qua Tusculanum suum descripsit, *cellas* nuncupat, & tres pariter commemorat, frigidariam, mediam, caldariam. Lucianus item in elegantissima balnei descriptione, has cellas οἴκοις vocat siue *œcos*, nam ea voce sæpe Plinius & Vitruuius vsi. Curtius *ædem* ita vsurpat pro œco, siue cella, aut cubiculo, Græcizans, non insolens. Aristides rhetor pro eodem ponit in hac re: οἶκον & δεξαμενήν. tres autem œcos etiam Lucianus commemorat. τὸν μέσον οἶκον ἔχοντα τρεῖς κολυμβήθρας: hæc est cella frigidaria: τὸν ἠρέμα χλιαινόμενον οἶκον: hæc tepidaria cella: τὸν ἔνδον τρεῖς περιεχόμενον θερμὰς πυέλοις: hæc cella caldaria est. Fuit verò etiam quarta cella in quibusdam balneis, quam *assam* Cicero in epistola ad Q. Fratrem nominat. Et in dialogo Adriani imperatoris cum Epicteto quatuor disertè nominantur: prima, tepidaria vnctuaria: secunda, sudatoria: tertia, assa: quarta, frigidaria. Aliter auctor Glossarij, *Assa cella*, ἀφιδρωτήριον, vult esse cellam sudatoriam. Porrò χαλκεῖα illa quorum vsus ad calefaciendum aquam, Latini non aëna tantùm aut miliaria vocarunt: sed etiam scutra. Glossarium, *Scutra*, χαλκίον. alibi. *Scutra* λέβης. extat ea vox in Plauti Persa. Seruius: *vulgo vasa vbi calida solet fieri, scutræ appellantur.* dixerunt Latini & *cucumam*, Græci κουκούμιον. Arrianus in Epicteto libro 3. δεῖ αὐτὸν κουκούμιον ἔχειν ὅπως τὸ θερμὸν ποιήσει. Fictiles fuisse cucumas scimus ex Mercellino Empirico. Remansit ea vox in vsu in vernacula Gallorum lingua, vt aliç infinitæ. Ad hæc vasa respiciebat philosophus, cùm scriberet in libello, De spiritu, τὰς φλέβας ἔχειν πόρας ἐν αἷς τὸ θερμὸν ὂν, ὥσπερ ἐν χαλκείοις θερμαίνει τὸ αἷμα. Fallitur enim doctus ille vir,

qui

qui obſcuriſſimum eum libellum interpretans, χαλκεῖα hæc de ærariis officinis accepit: Similis error eorum qui ſuperiorem Teletis locum ſunt interpretati: nam etſi verum eſt, in officinis χαλκέων calfaciendi ſe cauſſa ſolitos pauperes conuenire, vel teſtibus Homero & Herodoto: nemo tamen non videat, qui locum attentiùs conſiderarit, de balneorum aënis ibi agi: vt taceam, quòd auctoris verba & loquendi ratio illorum interpretationem ferre non poſſunt. Illum verò Ariſtotelis locum non parum illuſtrabunt quæ ſcribit Seneca Naturalium libr. 3. cap. 24. de aqua per fiſtulas calefieri ſolita in draconibus & miliariis.

καὶ ζάψας ἀρύταιναν.] Etiam ἀρύταιναν Iulius Pollux in ſupellectile balnearia refert: demiratus ſum interpretes *guttum* vertiſſe. ſed ne alij quidem de hac voce (qua & Latini vſi ſunt, teſte Feſto & veteri Gloſſario & Iuriſconſultis,) ſatis luculenter. Sic autem habe. Ἀρύταινα dicitur Græcis omne inſtrumentum cuius eſt vel in balneis, vel in culina, vel in menſa vſus ad hauriendum aliquid ex aliquo vaſe: eſt enim ἀπὸ τοῦ ἀρύειν: vnde etiam ἀρυστὴρ & ἀρυστιχὶς & ἀρύστιχος, tam ſignificatione quàm origine cognatæ voces. Verùm quia multiplex eſt inſtrumenti huius vſus, Græci (vt eſt admirabilis in ea lingua verborum copia) diuerſas quaſi ſpecies eius diuerſis nominibus inſigniuerunt. Nam illud, exempli cauſſa, quo puls hauriebatur, ἐτνήρυσις propriè vocatum: quo iuſculum, ζωμήρυσις: quo vinum è cratere, οἰνήρυσις. Erant autem & ἐτνήρυσις, & ζωμήρυσις, & οἰνήρυσις, excauata inſtrumenta cum manubrio. Sic Græci. Latini verò trullæ appellatione

omnia hæc, vt opinio noſtra eſt, ſunt complexi Gloſſarium, Ζωμάρυςρον, *Trulla*, appellat, ζωμάρυςρον quam veteres Græci ζωμήρυσιν. Idem alibi, *Trulla lignea*, ζωμήρυσις. *Trullaria*; ζωμάρυςρον. vbi ſuſpecta vox *trullaria*. Eſſe verò trullam etiam vas vinarium ſimile bacrioni (de quo Feſtus) conſtat. Horatius,

——— *Feſtis potare diebus*
Campana ſolitus trulla. & Cicero in Verrem. Non deſunt quibus placeat hoc ſolùm aut propriè trullam ſignificare: nos putamus arytænam omnem, generali ſignificatione trullam fuiſſe appellatam: etſi non negamus, ſæpius tribui illi à ſcriptoribus τῆς οἰνηρύσεως ſignificationem. Quod igitur in Amphitruone Plauti ait ille,

Lances detergam omneis, omneiſque trullas hauriam, ſic interpretamur, vt trullas omneis accipiamus ἀντὶ τῆς πᾶσαν ἀρύταιναν, ſiue trullarum omne genus: neque ad οἰνήρυσιν tantùm referimus, ſed etiam ad reliquas trullas: puta, ἐτνηρύσεις, ζωμηρύσεις, & alias, ſi quæ erant aliæ. Notabis βάψαι ἀρύταιναν, pro βάψας ἀρύειν immerſa arytæna haurire. Lycophron Alexandra de expeditione Tyrrheni in Italia: Ἐπεὶ Πελασγοῖς εἶδε Ῥυνδακοῦ ποτῶν Κρωσσοῖσιν ὀθνείοισι βάψαντας γάνος, id eſt, *Poſtquam vidit Menelaum aquarum Rhyndaci laticem ſitulis peregrinis haurientem.* neque enim βάπτειν *tingere* ibi ſignificat, vt vir doctiſſ. vertit, ſed id quod diximus.

οὐδεμία σοι χάρις.] Hæc eſt merces quam iſte impudens balneatori pendit diſcedens. More Romano quadrantem illi debuit: nam quadrante pauperiores lauabant. Horatius:

——— dum

——*dum tu quadrante lauatum* *Rex ibis*,
Iuuenalis,

Cædero Syluano porcum quadrante lauari.

Et Seneca epiſtola 87. balneum vocat *rem quadrantariam.* At pueri balneaticum non dabant, ait Probus in illud Iuuenalis.

Nec pueri credunt, niſi qui nondum ære lauantur.

Ad caput. περὶ μικρολογίας.

Ἡ δὲ μικρολογία ἐστὶ φειδωλία τοῦ διαφόρου ὑπὲρ τὸν καιρόν.] Virtuti illi quæ ἐλευθερία ſiue ἐλευθεριότης Græcè dicitur, & circa opes verſatur, ac rectum honeſtúmque illarum vſum docet, opponitur ἡ ἀνελευθερία, ſiue ἀνελευθεριότης: vitium multiplex & in varias ſpecies diffuſum, ſicut docet Ariſtoteles cum alibi tum 4. Nicomacheorum maximè. Theophraſtus tamen vſum loquendi ſecutus nonnihil à præceptore diſcedit: non enim facit ἀνελευθερίαν genus μικρολογίας, vt Ariſtoteles, ſed eam vocem anguſtius accipit pro tenacitatis quadam ſpecie de qua habetur infrà caput vnum. At qui deſcribuntur hîc à Theophraſto, ij maximè ſunt quos philoſophus ἀνελευθέροις τῇ δόσει ἐλλείποντας nominat. Sunt autem huiuſmodi homines ita comparati, vt ab alieno quidem manus abſtineant, & proinde longè ſint meliores iis qui ἀνελεύθεροι, τῇ λήψει ὑπερβάλλοντες, Ariſtoteli appellantur (qualis erat ὁ ἀναίσχυντος, & multò magis ὁ ἀπονενοημένος, quos ſuprà deſcripſit auctor) ægerrimè verò laturi ſint quicquam omnino ſui ad alios peruenire: ne-

que erga alios tantùm, ſed etiam erga ſeipſos ita ſunt parci & reſtricti, metu videlicet minuendarum opum. Horum hominum ſordes Græci plurimis nominibus, ſicut innuit Ariſtoteles, notarunt; longè enim latéque ſuperant Græci hac in re Latinos qui vix habent proprium nomen quo iſtud vitium appellent. Seneca de beneficiis libro II. *Parſimonia*, inquit, *eſt ſcientia vitandi ſumptus ſuperuacuos: aut ars re familiari moderatè viendi: parciſſimum tamen hominem vocamus puſilli animi & contracti: cùm infinitum interſit inter modum & anguſtias. Hæc alia ſunt naturâ: ſed effecit inopia ſermonis, vt & hunc & illum parcum vocemus.* Voluit Seneca Græcam vocem μικρολόγος exprimere, cùm dixit *hominem puſilli animi & contracti.* eleganter: ſed tamen ita poſſum etiam eum appellare, qui μικροπρεπὴς illis dicitur. At homo parcus apud Græcos præſertim comicos non μικρολόγος ſolùm dicitur, ſed etiam γλίσχρος, κίμβιξ κυμινοκίμβιξ κυμινοπρίστης, ſiue ὁ τὰ ἅλα καὶ κύμινον: item καρδαμογλύφος, κραδοφάγος, θρὶψ, θρὶψ, στάγιλος, ἰξὸς, κυκλογάλος, γλοιὸς, θυμβρεπιδειπνος, σκιφὸς & κνιπὸς, τρυγόβιος, τρυσίβιος, ῥυποκαύδαλος, vel vt alibi legitur, ῥυποκόνδυλος: nec non λιμὸς, λιμοκίμβιξ, συκοτραγίδης, συκοπρίστης, μυκόνιος, & μυστάλμης: ſunt & aliæ apud veteres grammaticos eorundem hominum appellationes, quæ mihi nunc in mentem non veniunt. Cæterùm vocem μικρολογία Ariſtoteles ad diſputationes philoſophorum aliquando transfert, & pro ἀκριβολογία, vel λεπτολογία *minutiloquium* poſſis vertere ex Tertulliano) vſurpat: vt in pulcherrimo loco qui ſub finem primi Metaphyſicorum habetur. Iuuenalis

μικρολογίαν dixit *minimas sordes* satyra 14.

Sunt quædam vitiorum elementa; his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediscere sordes.

Apuleius *sordem infimam* pro eodem. Cicero τὸ μικρολόγον *parcum & restrictum* solet appellare: sicut & apud quosdam Græcos σφιγγία hac notione positum inuenias: Suetonius in Nerone, *sordidum & deparcum*: Plautus in Persa, *triparcum*: in Aularia, *parcè parcum*: quo loco extat elegantissimus amœnissimúsque & χαρακτὴρ charaċter hominis tenacis & σμικρολόγου.

τοῦ διαφόρου. Significat τὸ διάφορον sumtum & impensam, atque adeo pecuniam: sic apud Aristotelem, non solùm in definitione κυβείας: sed etiam alibi sæpe; éstque istud vocabulum hoc sensu Polybio, Dionysio Halicarnasseo & aliis quibusdam familiare. Sic accipiendum illud Ecclesiastici capite 8. comate 20. Μὴ ἀλλάξῃς φίλον διαφόρου κατὰ μηδὲ ἕν, μηδὲ ἀδελφὸν γνήσιον ἐν χρυσίῳ ὀφείρ. hoc est, *Ne commutes amicum vlla re siue pecunia*, ὁ νοῦς: Caue quicquam tanti æstimes, vt id amici iactura velis redimere. Ita exponendum esse hunc locum clarum est: & euincit altera pars istius commatis: quæ eôdem cum præcedenti pertinet: quod ferè perpetuum est, in hoc & Salomonis Prouerbiorum libro. Quare errant grauiter, qui aliter aut interpretantur aut legunt. Legunt enim doctissimi viri ἀδιαφόρου: quos etiam vetus interpres refellit. In eodem scriptore sic legitur capite 27. χάριν ἀδιαφόρου πολλοὶ ἥμαρτον· καὶ ὁ ζητῶν πληθῦναι ἀποστρέψει ὀφθαλμὸν αὐτοῦ. Nos hîc quoque eandem vocem censemus restituendam: & legimus, χάριν διαφόρου

πολλοὶ ἥμαρτον· perſpicuo & optimo ſenſu: & confirmat hanc noſtram emendationem poſterior pars commatis. vt ne dicam veteres ſic legiſſe: qui tamen *inopiam* minùs rectè verterunt. at in omnibus quas vidi editionibus eſt ἀδιαφόρου. In libris Maccabæorum extat locis quammultis vox διάφορα numero multitudinis, prorſus pro χρήματα: quod interpretes cùm non obſeruaſſent, mirè ſe torſerunt, & locos cenſuerunt emendandos, qui optimè habebant. Exemplum vnum aut alterum proferemus, lib. 2. cap. 1. καὶ οἷς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεὺς, πολλὰ διάφορα ἐλάμβανε καὶ μετεδίδου. hoc eſt, πολλὰ χρήματα. cap. 3. ὥστε τὸ πλῆθος τῶν διαφόρων ἀναρίθμητον εἶναι. τῶν διαφ. dixit, pro τῶν χρημάτων. neque rectè hæc mutant quidam, magni meo iudicio viri: hoc vno minores, quòd ſe maximos credunt, & omnia ſibi φιλοκαινοτάτοις οὖσιν licere in literis volunt.

Οἷος ἐν τῷ μηνὶ ἡμιωβόλιον ἀπαιτεῖν μετὰ τὴν οἰκίαν.] Fortaſſe ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ. Eſt autem horum verborum, quæ eſſe integra præſtare nolim, obſcurus, & in abdito latens ſenſus. An igitur ita exponendum? Solet cùm locatæ à ſe domus penſionem, (ἐνοίκιον Græci vocant) ab inquilino exigit, ita rigidus eſſe & acerbus exactor, vt ſi de integra ſumma abſit vel ſemiobolus, condonare id nolit, aut in proximum menſem differre eius ſolutionem. An referendum potiùs ad conuiuia veterum? Solebant illi collatis ſymbolis, coire apud aliquem amicorum, & in eius ædibus conuiuium agitare. Videtur ergo ſordidus iſte petere, vt aliquid ſibi pro ædibus quas amicis commodat, ſoluatur. Sed cur diſſimulem parum mihi de iſto loco liquere? quem quidem,

quoties

quoties lego, toties ad incitas redactum me sentio. Doctiores hoc vulnus sanent: ergo herbam lubens meritò dabo. In membranis quæ seruantur in Palatina Bibliotheca, illustrissimi Principis, scriptum est, ἐλθὼν ἐπὶ τὴν οἰκίαν. optimè iudicio meo. Nam vox ἐλθὼν totius sententiæ, nisi fallor, cardo est. Vult enim hominis μικρολόγου notam esse, quòd de menstrua pensione residuum obolum qui sibi debeatur, tanti faciat, vt eius exigendi gratia ad debitoris sui domum ipse veniat. Possumus de vsura hoc interpretari quæ ex debita sorte proficiscatur. Nam certum est, fœnus menstruum pendi solitum. Sed non ipsi creditores exigebant: verùm seruos flagitatores mittebant, quos propterea μηνιαίους ἀπαιτητὰς vocat B.Basilius: quidam Græciæ populus hoc vocauit olim ἐμποεισδοντῆτας. nam Hesychius ita scribit, ἐμποεισδοντῆτας, ἐνοικίου πρακτῆρας. Possumus & de mercede conductæ domus accipere: nam & hoc certum, τὰ ἐνοίκια menstrua die pendi solita: cuius rei testes sunt, vt alios taceam, epigrammatarij poëtæ Græcorum. Memini tamen legere in Græcorum commentariis, solitos Athenienses τοῖς μισθοῖς καὶ τὰ ἐνοίκια κατὰ πρυτανείας οὐ κατὰ μῆνα τελεῖν.

ἀριθμεῖν τὰς κύλικας ἑκάστῳ πίνοντι.] Martialis lib.9. in Charidemum.

Et numeras nostros adstricta fronte trientes,
Tanquam de cella sit cadus iste tua.

Fuit olim apud Athenienses in epulis publicis ei rei quidam præfectus, vt quoties quisque, & quomodo biberet, obseruaret: eúmque magistratum

οἰνόπτλω vocabant, vel ὀφθαλμόν. Athenæus lib. 10.

καὶ ἀπάρχεσθαι ἐλάχιςον τῇ Αρτ.] Mos antiquissimus, deos placare primitiis victus. Varro Manio, *Quocirca oportet bonum ciuem legibus parere, & deos colere, in patellam dare* μικρὸν κρέας. Nota res eruditis.

ὅσα τις μικροῦ πριάμενος λογίζεται. Λογίζεται, non est hîc *putare*: sed *imputare alicui*, & *expensum ferre*. Loquitur enim Theophrastus de mandatario, vel negotiorum gestore, qui amici vel mandatoris nomine aliquid emerit: ita denique accipiendum, vt cùm ait Aristoteles in secundo Oeconomicorum, de Cleomene Alexandrino loquens, ἀποςείλας δέ τινα ἐπὶ ἀγοράσματι, αἰσθόμενος, ὅτι εὐώνων τετύχηκε, αὐτῷ δὲ μέλλει ἐκ τετιμημένα λογίζεσθαι. Diuús Paulus etiam ἐλλογεῖν hoc sensu solet vsurpare. Appianus καταλογίζειν.

καὶ οἰκέτου χύτραν ἢ λοπάδα κατάξαντος.] Bellè hæc conueniunt Atheniensibus: quos in rebus ita minutis & parui pretij mirè fuisse attentos & sollicitos nequid sibi seruorum fraude periret, Aristophanis fabulæ testantur. Nam in Ranis ait poëta, plerosque Atheniensium, statim vbi domum fuerunt ingressi, nihil antiquius habere, quàm vt seruos suos magno cum clamore appellent, & ab ipsis sciscitentur, quid olla factum esset, quid capite mænadis, quæ fortè fuerat è mensa sublata: quid parosside anno superiore empta: quid pridiano allio; quid denique de oleis degustarit. Verba poëtæ,

——— νῦν γοῦν Ἀθη-
ναίων ἅπας τις εἰσιὼν
κέκραγε πρὸς τοὺς οἰκέτας,

ζητεῖ

ζητεῖ τε, ποῦ 'στιν ἡ χύτρα;
τίς τὴν κεφαλὴν ἀπεδήδοκε
τοῦ μαινίδος; τὸ τρύβλιον
τὸ περύσινον τέθνηκέ μοι.
ποῦ τὸ σκόροδον τὸ χθεσινόν;
τίς τῆς ἐλάας παρέτραγε;

Scholiaſtes & Suidas aiunt eſſe hæc μικροπρεπείας δείγματα, indicia anguſti animi. μικροπρέπειαν accipiunt ἀντὶ μικρολογίας. Sic & alij ſcriptores. Hierocles, φειδοῖ χρημάτων ἄκαιρος εἰς μικροπρέπειαν διαβάλλεται. ex quarto Nicomacheorum diſcas quid ſit μικροπρέπεια.

ἀποβαλούσης τετράχαλκον.] Vide Iulium Pollucem.

Pag.33. καὶ τὰς κιβωτούς.] Capſæ erant ad condendas veſtes. Clemens Alexandrinus Pædag.lib.3. ποῦ δαὶ τῶν ἐσθήτων τὰς κιβωτούς; erant autem κιβωτοὶ ligneæ, κίσται è vimine. Ab illis arcis dictus vicus Athenarum, vicus κιβωτοποιῶν, cuius meminit Plutarchus.

καὶ οὐκ ἂν ἐάσαι.] Contrarium eſt quod de viro magno Pericle teſtantur hiſtoriæ: Eum quippe legimus, vt populum ſibi conciliaret, ſuorum agrorum macerias ſuſtuliſſe: quò poſſent omnes quibuſcunque eſſet libitum, fructus ex arboribus decerpere, quod & alios factitaſſe, qui liberales & eſſe & haberi volebant, eadem hiſtoria teſtis. vide Plutarchum in Pericle & Cimone.

καὶ τοὺς ὅρους δὲ ἐπισκοπεῖσθαι.] Olim ſoliti veteres, ſeruos ſibi parare, & in villis habere, quorum munus erat cuſtodia finium. De Græcis conſtat vel ex Idyllio Theocriti, quo Augiæ κλῆρος deſcribitur. Latini hos ſeruos *ſaltuarios* appellabant. Gloſſa-

rium vetus, *Saltarius* ὀρεοφύλαξ, in mendo & Græca vox & Latina cubat: lege, *Saltuarius*, ὁροφύλαξ, Vlpianus lege 12. Dig. De instructo vel instrumento legato. *Saltuarium autem Labeo quidem putat eum demum contineri, qui fructuum seruandorum gratia paratus sit: eum non, qui finium custodiendorum causa.* Saltuariorum, vt vides, duo genera: alij fines custodiebant: de quibus sensit Glossarij auctor superiore loco: alij, fructus. de his accipio quod in altero Glossario scribitur κτηματοφύλαξ, *Saltuarius.* Porrò termini moti, siue, vt erat in lege Pompilij, exarati (quod Græcis est, τὰ ὁροθέσια ὀρογλυφεῖν) quàm graue crimen fuerit, & diuina testantur iura & humana: quàm frequens, vel hic locus sit indicio.

ὑπερημερίαν πράξαι.] Oratores Græci hoc solent dicere τὸ ὑπερήμερον εἰσπράττειν & erat Athenis grauissima eorum pœna qui iudicatum non soluissent: scholiastes Aristophanis in Nebulas ait, in quadruplum solitos condemnari: aut si non haberent in ære, luisse in corpore, & à creditoribus suis in neruo & compedibus habitos. Hos Græci ἐγκαλοσκελεῖς, Latini *nexos* vocabant.

καὶ τόκον τόκου.] Satius erat hanc notam referre inter ἀπονοίας notas: grauius enim istud, quàm vt μικρολόγος censeri debeat qui id faciat. Impp. Diocletianus & Maximianus lege 20. Cod. Ex quibus causis infamia irrogatur: *Improbum fœnus exercentibus & vsuras vsurarum illicitè exigentibus infamiæ macula irroganda est.* Lucullus, vt refert Plutarchus, inter alias leges quibus improbitatem fœneratorum per Asiam grassantium coërcuit, hanc quoque tulit, vt qui vsuras cum sorte coniunxisset, & sortes

&

& vſuras amitteret. Fere tamen hoc iure veteres vſos legimus, vt vſura quæ exacto anno non ſolueretur, ſorti accederet, & deinceps fœnus pareret. anatociſmum Græci Latiníque nuncupant.

μικρὰ τὰ κρέα κόψας παραθεῖναι.] Plinius Epiſtolarum lib. 2. de ſordido conuiuatore loquens, *Vilia*, inquit, *& minuta ponebat conuiuis.*

ὀψωνῶν, μηδὲν πελάμυδος εἰσελθεῖν. Cenſen' de alio Theophraſtum loqui, quàm de Euclione Plauti? quem locum vt hîc non aſcribam, nihil ſuaue meritum eſt.

Venio, ait ille, *ad macellum: rogito piſces. indicant*
Caros: agninam caram, caram bubulam,
Vitulinam, cetum, porcinam, cara omnia:
Atque eò fuerunt cariora, æs non erat:
Abeo illinc iratus, quoniam nihil eſt quî emam:
Deinde egomet mecum cogitare inter vias
Occepi; feſto die ſi quid prodegeris,
Profeſto egere liceat, niſi peperceris.

μήτε ἅλας χωννύειν.] Nimirum aceto: Sal & acetum olim, pauperiorum cibus, vt norunt iam & lippi & tonſores. Alexis χωματίζειν ſic accepit.

Τὸ θρύμμ' ἐπιπολῆς εὐρύθμως διειμένον
Ὄξει στραίῳ χωματίζας.

Latini, *intingere*. Cato, *Braſſicam crudam ſi edas, in acetum intingito*. Perſius, *Tingit olus*: & paſſim Cornelius Celſus. Rectè igitur χωννύειν conuenit, ſi ad ἅλας tantùm referas: ſi ad ea quæ ſequuntur, non item. Nam quis tam amens, qui ellychnium ſaltem intingi & madefieri nolit? cymino quoque aut origano parum conuenire videtur, quorum vſus eſt in condimentis, vt docet Athenæus: nec multo meliùs

meliùs ſequentibus vocibus, ὐλὰς, ςέμματα & θυλήματα. Quare puto ſubeſſe hîc mendam, deſiderarîque verba aliquot. Lego, μήτε ἅλας χρωννύειν, ... μήτε ἐλλύχνιον. in lacuna deſideratur tale quid, μήτε χρᾷν τινι, vel χορηγεῖν. fortaſſe tamen nihil deeſt: ſed illud χρωννύειν ex deprauatione veræ lectionis eſt natum. Ita igitur legi poteſt, μήτε ἅλας χρᾷν τινι, μήτε ἐλλύχν. Hoc poſterius, vt probabilius, ſumus amplexi.

μήτε ἐλλύχνιον.] Etiam ellychnia ad curam nominum μικρολόγων pertinebant. Itaque in Nebulis Ariſtophanis lamentatur auarus ille Strepſiades, & puerum tantum non verberat, quòd ellychnia lucernæ adhibuiſſet craſſa nimis. Alius in Veſpis filium obiurgat, quòd ſtuppas non acu vel feſtuca, ſed digito produxiſſet: καὶ τοῦτο, inquit, τοῦ ἐλαίου σπανίζοντος. Iuuenalis, *cuius diſpenſo & tempero filum.*

Pag. 34. μήτε θυηλήματα.] Scribendum θυλήματα. Sunt quæ alio nomine ψαιστὰ dicuntur, hoc eſt, fruges ἐψαισμένα, ſiue fractæ ſaxo, vel molitæ. Latinis *molæ*, vel *liba*. vide Grammaticos. His ſolis antiquiſſimi homines deos ſibi conciliabant, vt ait Ouidius in Faſtis, quare cùm poſterior ætas alia ſumtuoſiora ſacrificia vſurpare cœpiſſet, is honos antiquitati habitus, vt non ſolùm adolendas victimarum partes farre conſpergerent, (de quo ritu poëtæ interpretes, Ouidius 15. Metamorph. & Dionyſius Halycarn. lib. 7. aliíque) ſed etiam poſt omnia, extremo loco tandem θυλήματα tanquam offerumentum Deo gratiſſimum offerrent. Notat hunc ritum Porphyrius, Περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων, lib, 2. τοῦ δ' ἀλληλεσμένου βίου παρὰ τὸ πρόσθεν μακα-

ρισθὲν

ἐκθέντος ἀπήρξαντο τῆς ψαυθείσης τροφῆς πρῶτον εἰς πῦρ τοῖς θεοῖς. ὅθεν ἔτι καὶ νῦν πρὸς τῷ τέλει τῶν θυηλῶν, τοῖς ψαισθεῖσι θυλήμασι χρώμεθα. Atque hoc propriè ἐπιθύειν posterior ætas dixit, vt docet idem auctor, quia post alia sacrificia fiebat. Sed & θυλεῖσθαι verbum est, quod significat θυλήματα offerre. Porphyrius eodem libro de pauperis Docimi oblatione loquens, ἐκ τῆς παρακειμένης πήρας τῶν ἀλφίτων ὀλίγας δράκας ἐθυλήσατο. Constat autem ex historia, pauperiorum sacrificia non alia ferè quàm ista fuisse. Theophrastus apud Stobæum, Τὸν δὲ μὴ οἰκοῦντα ἐν ἄστει, θύειν τὸν ὅρκον ἐπὶ τοῦ Διὸς τοῦ ἀγοραίου. τὴν δὲ θυσίαν τῶν ἐλαττόνων εἶναι θυλήμασι. Diuites verò cùm alia sacrificabant, tum etiam loco θυλημάτων thura, & alia id genus libamina in bustum aræ iaciebant. in quo illud legimus obseruatum, vt summis digitis vel thura, vel fruges offerrent. Porphyrius, ἔφησεν, ἡ Πυθία τὸν Ἑρμιονέα κεχαρῆσθαι, θύσαντα τὰ ψαιστῶν ἐκ τοῦ πηνιδίου τοῖς τρισὶ δακτύλοις. Hieronymus, epistola prima, *Non est tantum in eo seruitus, si quis duobus digitulis thura in bustum aræ iaciat, aut haustum patera poculo fundat merum.* propterea dicebat Lactantius de religione paganorum, *nihil in ea se videre aliud quàm ritum ad solos digitos pertinentem.* & Seneca pater negat, eum cui præcisæ sint manus, posse adorare: non solùm ritum hunc respiciens, sed alios qui fuère à veteribus in re diuina facienda obseruati: de quibus fortasse aliàs. Atque hæc quia non ita vulgò nota videbantur, placuit paulo fusiùs exponere.

ὅτι τὰ μικρὰ ταῦτα, πολλὰ ἐπὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ.] Præclarè philosophus in quinto De republica, si quis saluam velit

velit Rempublicam, monet cauendum, ne quicquam omnino contra leges fiat: & addit, summa in primis cautione opus esse, in eo quod paruum videtur: nam id ni fiat, paulatim & latenter irrepere rerum omnium deprauationem: vt necesse sit illam funditus tandem perire rempublicam. Sic pessundari domos locupletes paruis, sed frequentibus sumptibus. hoc enim decipi plerorúmque mentem, dum sibi persuadent, nihil aut perpusillum eos sumptus esse nocituros, quorum sit vnusquisque paruus: contrarium tamen euenire: minutas enim istas impensas magnum damnum tandem afferre, imò labem ac perniciem totius rei familiaris. παραλογίζεται γὰρ, inquit Aristoteles, ἡ διάνοια ὑπ' αὐτῶν, ὥσπερ ὁ σοφιστικὸς λόγος, Εἰ ἕκαστον μικρὸν, καὶ πάντα· τοῦτο δ' ἔστι μὲν ὡς, ἔστι δ' ὡς οὔ· τὸ γὰρ ὅλον, καὶ τὰ πάντα, οὐ μικρὸν, σύγκειται δ' ἐκ μικρῶν. Par prudentia magni viri Demosthenis, cuius hæc ex quarta Philippica, pulcherrimè superiori Aristotelis loco conueniunt. Ἡ καθ' ἡμέραν ῥᾳστώνη καὶ ῥαθυμία, ὥσπερ τοῖς ἰδίοις βίοις, οὕτω κᾀν ταῖς πόλεσιν, οὐκ ἀφ' ἑκάστου τῶν ἀμελουμένων ποιεῖ τὴν αἴσθησιν εὐθέως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἀπαντᾷ. *Quemadmodum*, inquit, *in priuata vita sic etiam in Republica, desidia & socordia quotidiana, non in singulis statim, vt quidque est neglectum, animaduertitur, sed in summa rerum tandem apparet.* Sed & grauissimus auctor Plutarchus in vita Cæsaris monet, nullum vllius rei initium esse parum existimandum, quod magnum statim sit redditura assiduitas, licentiam & impunitatem ex sui contemptu nacta. Græcè meliùs, ὡς οὐδεμίαν ἀρχὴν πράγματος ἡγητέον μικρὰν, ἣν ταχὺ ποιεῖ μεγάλην τὸ ἐνδελεχὲς,

ἐνδελεχές, ἐκ τοῦ καταφρονηθῆναι τὸ μὴ κωλυθῆναι λαβοῦσαν. Sic ille locus Plutarchi legi & exponi debet. Hoc est quod Aristoteles tot locis appellat, τὸ παρὰ μικρόν. Vide si lubet quæ scripsimus ad illa Satyrici verba è satyra quinta: *Cras hoc fiet, idem cras fiet.*

ἐλάττω τῶν μικρῶν τὰ ἱμάτια φορεῖν.] Fortasse, τῶν μηρῶν. *breuiores quàm vt femora penitus tegant.* Sed & μικρῶν ferri potest. Sic dixit Sappho, ἀνδρὸς μεγάλου πολὺ μείζων. Sic Synesius τῶν ὀλίγων ἐλάττονες. Sic Pausanias, ἀνδρὸς οὐ μείζων μεγάλου. Sic Apianus, οἱ τὰ μεγέθη μείζοις τῶν μεγίστων ὑπάρχοντες. Potest & μετρίων legi. Sic dixit Herodotus lib. 2. ἄνδρες μικρὸν μετρίων ἐλάσσονες ἀνδρῶν. Quemadmodum autem vestis breuitas est sordium argumentum, sic vestis ad talos demissa, vitæ delicatæ & dissolutæ, vt apud Platonem in Alcibiade priore ἕξις ἱματίων indicium ἁβρότητος. inde illa Plutarchi in Alcibiade, ὑβρίσματα τε καὶ θηλύτητας ἐσθήτων ἁλουργῶν. ἑλκομένων δι᾽ ἀγορᾶς. Horatius, *Cum bis ter vlnarum toga.* Apud Dionem Galenus obiicit Ciceroni, quòd μέχρι σφυρῶν τὴν ἐσθῆτα σύρει. & Cicero ipse de Oppianico, *Facite,* inquit, *vt non solùm mores eius, & arrogantiam, sed etiam vultum atque amictum, atque illam vsque ad talos demissam purpuram recordemini.* Seneca pater lib. 2. *Omnia à te vitia: quòd vnguento coma madet, tuum est: quòd laxior vsque in pedes tunica demittitur, tuum est.* Propterea breues vestes homines graues & δραστήριοι gestabant. Horatius,

Exiguæque togæ simulet tesquore Catonem.

& de Hercule ait Theocritus:

Εἵματα δ᾽ οὐκ ἀσκηλὰ μέσας ὑπερέννυτο κνήμας.

καὶ ἐν χερσὶ κειρομένοις.] Aristophanes Nebulis,

——— ὢν ὑπὸ τῆς φειδωλίας
ἀπεκείρατ' οὐδεὶς πώποτε.

Ait poëta, homines tenaces præ ſordibus nunquam caput totondiſſe. Videntur eſſe contraria, ſtrictim ad cutem vſque tonderi, & nunquam tonderi: ſunt tamen eiuſdem hominis, &, vt loquitur Ariſtoteles, τῷ αὐτῷ ἤθους. Nam qui ad viuum tonderi vult, id ſpectat, vt rarò tonſoris opera indigeat. vitat, inquam, ſumptus, non minùs quàm ille alter. Ex his intelligi poteſt, quæ ratio ſit cur apud Ariſtophanem philoſophi modò tanquam κομῶντες irrideantur: modo vt ἐν χρῷ κεκαρμένοι: vtrumque enim extremæ parſimoniæ eſt, à quibus ſordibus vt ſe oſtenderent eſſe alienos, homines venuſti & elegantes, ſolebant, quod Theophraſtus cap. 5. dicebat, πλειστάκις ἀποκείρεσθαι.

τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ὑπολυομένοις.] Non ſemper veteres Græci calceati erant, vt hodie nos ſumus: multus enim fuit τῆς ἀνυποδησίας vſus. Spartanos quidem etiam lex Lycurgi coëgit eſſe diſcalceatos vt refert Xenophon in eorum politia. Athenienſes quoque paulo qui eſſent in ratione vitæ aſtrictiores aut ſeueriores, non niſi neceſſario tempore, ad vitandum ſcilicet frigus. aut itinerum aſperitates, calceis vtebantur; vide Plutarchum in Phocione: & ait idem auctor in vita Lycurgi oratoris, eum ταῖς ἀναγκαίαις tantùm ἡμέραις calceos induiſſe. Oppianus etiam in venatoris inſtitutione, iubet eum nudis pedibus ad venationem ire:

——— γυμνοῖσι δὲ ποσσὶν ὁδεύειν
Κείνοις τοῖσιν ἴχνη μέληται δυσδερκέα θηρῶν.

Clemens Alexandrinus Pædagog. 3. libro 2.
ἀνδρὶ

ἀνδρὶ δὲ εὖ μάλα ἁρμόδιον, ἀνυποδησία· πλὴν εἰ μὴ στρατεύοι τὸ, καὶ γάρ πως ἐγγὺς τὸ ὑποδεῖσθαι τοῦ δεδέσθαι. id est, *Sine calceis esse, viro admodum conuenit qui quidem non militauerit, parum enim à vincto differt cui pedes in calceis vincti.* Nota est & Romani Catonis ἀνυποδησία. item Neronis: vide Suetonium cap. 51. Martialis verò libro 12. Cottam quendam ridet quod excalceatus iret ad cœnam. Seneca quoque epistola 88. erubuisse se ait mulionem suum excalceatum, non propter æstatem. Quod ait τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, Atticum est, vt admonent veteres magistri, pro, κατὰ τὴν μεσημβρίαν, vel, vt loquitur Diogenes Cynicus, ὑπὸ μέσην ἡμέραν. errant enim qui aliter accipiunt. Theocritus dicere solet τὸ μεσαμέριον, vel τὸ μεσαμβρινόν: & Lucianus De gymnasiis.

τὸ ἱμάτιον αὐτοῖς ἕξει πολλὴν γῆν.] Nempe κονίαν; vel potiùs κιμωλίαν. Hoc Liuius dixit, cretam, siue album, in vestimentum addere: Theophrastus in libro De lapidibus, γῆν ἐμπάττειν εἰς τὰ ἱμάτια. Erat olim duplex cretæ vsus in officina fullonum? alia sordes eluebantur: alia candorem nitorémque vesti parabant. Plinius, lib. 35. cap. 17.

Ad caput περὶ βδελυρίας.

OΥ χαλεπὸν δὲ ἐστι τὴν βδελυρίαν διορίσασθαι.] Negat Theophrastus difficile esse definire τὴν βδελυρίαν; nec sanè multùm difficile est, quid ille velit intelligere. Illud, puto, difficilius sit, vocem

Latinam reperire quæ Græcæ respondeat. Non enim satis mihi facit vox *obscœnitas*; quoniam animaduertimus, iocos, ludósque qui hic recensentur, non omnes esse obscœnos, neque ea turpitudine infectos, quæ castas pudicásque aures solet offendere: vt erant illa quæ in Fescenninis versibus & Atellanis solebant vsurpari. Multa inquam hic continentur, inhonesta illa quidem, sed sine obscœnitate & αἰσχρολογίᾳ, turpia tamen nihilominus & μύσεως ἄξια, quod propriè sonat vox βδελυρός. Ac notat scholiastes Aristophanis βδελυροὺς Athenis fuisse vocitatos homines infames, vt sunt lenones & id genus: itémque τοὺς ἀνελευθέρας, hoc est, eos qui præ auaritia turpissimis sordibus delectarentur: quod pulchrè facit ad multa quæ hic commemorantur. Nos duabus dictionibus vocem βδελυρία expresseramus, *obscœnitas & impuritas*: sed visa est postmodum vox impuritas vel sola, non malè auctoris mentem exprimere, vt quidem apud comicos frequenter solet vsurpari.

ἀνασυράμενος.] Componens videlicet se, vel simulans se componere ad κοιλιολυσίαν, vel ad modum: nam is olim χεζητιώντων (honos sit auribus) & micturientium mos & gestus. Dionysius Halicarnasseus, de Philonide Tarentino loquens, ἀνασυράμενος τὴν ἀναβολὴν, καὶ σχηματίσας ἑαυτὸν ὡς αἴσχιστον ὀφθῆναι, τὴν οὐ λέγεσθαι πρέπουσαν ἀκαθαρσίαν κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐσθῆτος τοῦ πρεσβευτοῦ κατεσκέδασε. & in eadem historia alij. Galenus in exhortatione ad artes, οἱ ἀπὸ τῶν κρουνῶν ὑδρευόμενοι πρόσθεν, ἐπειδὰν μηκέτ' ἔχουσιν ὕδωρ, ἀνασυράμενοι προσουροῦσι. & est in viris τὸ ἀνασύρασθαι, quod in segniore sexu varicitùs stare, apud Apuleium.

leium. At οἱ χεζητιῶντες incoxare ſe etiam dicuntur: vnde eſt coſſim χέζειν, quaſi coxim. Vide Nonium.

συρίττειν εἰς ἡδέως θεωροῦσιν οἱ λοιποί.] Exemplo ſit Theophraſtus quidam in Ariſtophanis Veſpis:

Οἱ ἀνεκρότησαν, πλὴν γε Θεοφράστου μόνου
Οὗτος δὲ διεμύλλαινεν, ὡς δὴ δεξιός.

nam διαμυλλαίνειν à rictu oris facta vox, idem eſt ac συρίττειν: quod ſignificat ſibilo, ſiue paſtoritia fiſtula, vt loquitur Cicero, aliquem proſequi: dicitur & κλώζειν, pro eodem, vt in ea contra Midiam. vide Heſychium, Harpocrationem, & Euſtathium in ὀδύσσ. δ. Inde eſt, κλωσμοσυρίττειν. vox elegantiſſima apud Philonem.

ἀνακύψας ἐρυγεῖν.] Simile eſt quod notat Cicero in Antonio: *Cui ructare turpe eſſet, is veniens, fruſtis eſculentis, vinum redolentibus, gremium ſuum, & totum tribunal impleuit.*

Pag. 36. καὶ καλέσαι.] Plautus Menæchmis,

Certò hæc mulier aut inſana eſt, aut ebria Meſſenio,
Hominem quæ ignotum compellet me tam familiariter.

σπεύδοντα δέ που.] Malim ποί.

καὶ ὀψωνεῖν ἑαυτόν.] Scribe ἑαυτῷ. Vide ſuprà.

καὶ παρακαλεῖν ἐπὶ ταῦτα.] Ridiculi cauſſa, non ſeriò. Atqui hoc inſulsè rudere eſt, non ſalsè ridendi occaſionem præbere.

καὶ διηγεῖσθαι προσστὰς πρὸς κουρεῖον. In tonſtrinis iam olim malè feriatorum hominum conciliabula celebrari ſolita. vnde eſt κουρεακὴ λαλιά dictum παροιμιακῶς à Polybio in tertia hiſtoria. Lyſias in ea contra Pancleonem, ἦλθον ἐπὶ τὸ κουρεῖον τὸ παρὰ τοὺς Ἑρμᾶς, ἵνα οἱ Δεκελεεῖς προσφοιτῶσι. Idem alibi, ἕκαστος

ὑμῶν εἰθισμένοι προσφοιτᾶν, ὁ μὲν πρὸς μυροπώλιον· οἱ δὲ, πρὸς κουρεῖον. Damnat hunc morem ſanctiſſimus vir Clemens Alexandrinus, libro 3. Pædago. Μὴ ζήνων ait, μηδὲ οἱ ἄνδρες ἐπὶ τῶν κουρείων καὶ καπηλείων διατρίβοντες ἀδολεσχούντων στωμυλευόμενοι. Theophraſtus verò noſter, vt erat ingenio perurbano, tonſtrinas appellitabat abſtemia conuiuia, ſiue ἄοινα συμπόσια, διὰ τὴν λαλιὰν τῶν προσκαθιζόντων. teſtis Plutarchus. Adiicit auctor ἢ μυροπώλιον, quia vt tonſtrinæ, ita & myropolia otioſis hominibus referta ſolebant eſſe. Sic Demoſthenes in Ariſtogitonem, οὐδὲ προσφοιτᾷ πρός τι τῶν ἐν τῇ πόλει κουρείων ἢ μυροπωλίων, & paſſim.

καὶ οἰνοπωλῶν, κεκραμένον τὸν οἶνον.] Fraus pridem *Miſcere aquas vino*: apud Tertullianum ex propheta Iſaia. Hoc nomine malè audiebant Athenæ. Alexis comicus in Aſoto, facetè qui id facerent excuſat: negans ſui compendij illos habere rationem; ſed ſanitatis ementium, vt ne poſſint mero potato morbi cauſſam contrahere. Locus ſuauiſſimus eſt, quem ideo placuit apponere,

Α. Κομψόν γε τοῦτ' ἔστιν παρ' ἡμῖν ὦ Σόλων
Ἐν ταῖς Ἀθήναις, δεξιῶς θ' εὑρημένον.
Σ. Τὸ ποῖον; Α. ἐν τοῖς συμποσίοισιν οὐ πίνετε
Ἄκρατον. οὐ γὰρ ῥᾴδιον. πωλοῦσι γὰρ
Ἐν ταῖς ἁμάξαις εὐθέως κεκραμένον.
οὐχ ἵνα τι κερδαίνωσι τῶν δ' ὠνουμένων
Προνοούμενοι, τοῦ τὰς κεφαλὰς ὑγιεῖς ἔχειν.

Sed in venditione vini triplicem fere fraudem cauponum notant veteres: quòd illud diluant, mangonizent, & falſa menſura vendant. Lucianus, οἱ φιλόσοφοι ἀποδίδονται τὰ μαθήματα ὥσπερ οἱ κάπηλοι

ῥαδιουργοί γε οἱ πολλοὶ, καὶ δολῶντες καὶ κακομετροῦντες.
A consueta fraude aquam vino miscentium, manauit, vox ὑδαρὴς, pro parum sincero, & fraudulento: vt in Æschyli Agamemnone, ὑδαρεῖ σαίνειν φιλότητι.

καὶ ἐπὶ θέαν ἀπιών.] Corruptissimum locum minima mutatione, sic emendandum censemus: καὶ ἐπὶ θέαν ἀπιὼν ἂν δέῃ, πορεύεσθαι, οὐκ ἐῶν τοὺς υἱεῖς ἀλλὰ ἢ προῖκα ἀφιᾶσιν οἱ θ. Imperiti homines cùm non possent legere illa οὐκ ἐῶν, pepererunt nobis istud ἀπιών, quod huc nulla ratione quadrare potest. Iam suprà diximus lucar Athenis pendi solitum ab iis qui locum in theatro habere vellent, cuius moris auctorem grammatici faciunt Periclem, quem aiunt primum fecisse τοὺς τόπους ὠνητούς. Propterea viritim accipiebant de ærario certam pecuniam, vt haberent etiam pauperes vnde possent sumptum illum facere, & locum sibi ad spectandum emere, quod θέαν ἀγοράζειν vocabant. Inde tam multa apud oratores Atticos, Demosthenem maximè, de pecunia theatro destinata. Hanc mercedem ei dabant qui hîc vocatur θεατρώνης, apud Aristophanem θεατροπώλης: non sunt enim, vt prima fronte possint videri, hæ duæ voces inter se relatæ, sed de eodem, etsi diuersa ratione, dicuntur. Θεατρῶναι sunt, redemptores theatrorum, qui facienda & extruenda subita theatra conducebant: constat enim veteres Athenienses spectasse ἀπὸ τῶν ἰκρίων. Iidem mox in extructo theatro sedes siue foros spectaturientibus vendebant, vnde dicti θεατροπῶλαι, οἱ θέαν ἀπομισθοῦντες, inquit Pollux. Demosthenes, eum à quo sedes erat emenda, architectum appellat, in ea pro

Corona, & eius interpres verus persæpe, propter eam quam exposuimus rationem. Duobus autem obolis spectabant Athenienses. Demosthenes pro Corona, ἀλλ' ἐν τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἐθεώρουν ἄν: vbi mirè turbat Græcus interpres, non rarò nimis quàm impeditus dicam, an imperitus? Aristoph. Vespis,

Ἐγὼ δὲ τεθεώρηκα πώποτ' οὐδαμοῦ,

Πρὶν ἐς Πάρον· καὶ ταῦτα δύ' ὀβολοὺς φέρων.

Scholiastes: Ικρίοις θεωροῦντες. τοὺς δύο ὀβολοὺς παρεῖχον. Reperio tamen vnam aliquando drachmam dari solitam. Hesychius Δραχμὴ χαλαζῶσα. ἐπὶ Διοφάντου τὸ θεωρητικὸν ἐγένετο δραχμή. Vide primam Olynthiacam, & ibi Vlpianum. Porrò videntur hi theatrorum redemptores sub finem spectaculorum facilè quemuis vel gratis soliti esse admittere: id enim Theophrastus isto loco manifestò innuit.

τὸ μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἐφόδιον.] Qui publicè legati aliquò proficiscebantur, accipiebant ex ærario legatiuum. Marcellinus in Hermogenem, Νόμος τὸν πρεσβευτὴν λαβόντα παρὰ τοῦ ταμίου τὰ ἐφόδια ἄχει τῶν τειάκοντα ἡμερῶν ἐξελθεῖν ἐπὶ τὴν πρεσβείαν. Legatiui modus fuit, binæ in singulos legationis dies drachmæ: quod etsi paruum videatur ad nostra tempora si referas: illis tamen temporibus magnum fuit. Indicio est Aristophanis iste locus Acharnensibus,

Ἐπέμψαθ' ἡμᾶς ὡς βασιλέα τὸν μέγαν,

Μισθὸν φέροντας δύο δραχμὰς τῆς ἡμέρας

Ἐπ' Εὐθυμένους ἄρχοντος. Δι, οἴμοι τῶν δραχμῶν.

Romanorum veterum non diuersa fuit frugalitas, qui Tiberio Graccho rem agenti publicam extra vrbem, sumptum diurnum assignarunt nouem obolorum: auctor Plutarchus. Hanc autem pecu-

niam,

niam, non tantùm ἐφόδιον, vt hîc & apud Demosthenem, sed etiam πορεῖον vocabant. Auctor Etymologici, Πορεῖον, τὸ διδόμενον τοῖς πρεσβευταῖς περὶ τὸ πορευθῆναι εἰς πρεσβείαν ὥσπερ ἐφόδιον. Porro exemplum similis βδελυρίας in Pisone exagitat M, Tullius.

τῷ ἀκολούθῳ ἐπιθεῖναι μ. φορτίον.] Intelligit stragulam vestem, & alia instrumenta viæ, quæ olim moris fuit iter facientibus secum deferre: cuius rei passim exempla sunt in veterum monumentis. Has sarcinas quæ στρωματόδεσμα Græcis vocantur, Secæ, sagma, vnus aliquis validus seruus ἀναφόρῳ sine ærumnulis religatas gerebat: vnus, inquam: plurium enim opera in eam rem vti mollis & delicati nimis habebatur: quare Æschines Demostheni vitio vertit, quòd eum legatum sequerentur duo serui cum duabus sarcinis: συνηκολούθουν γὰρ, inquit, αὐτῷ ἄνθρωποι δύο στρωματόδεσμα φέροντες. videbatur enim hominis esse nimis mollis & effœminati, tot rebus ad corporis cultum pertinentibus seruos onerare. Atque hoc ipsum in Romanis notat Seneca primo Naturalium quæstionum. *Adeo*, ait, *omnia indiscreta sunt peruersissimis artibus, vt quicquid mundus muliebris vocabatur, sarcinæ viriles sint: minus dico; etiam militares.* & Suetonius aliquot locis. Hunc seruum vocat Theophrastus ἀκόλουθον, & ita Xenophon in tertio Commentariorum extremo: & alij: & sanè ἀκόλουθος erat, quia onustus herum suum sequebatur. Sciendum tamen, propriè ἀκολούθους dici pueros, qui viros nobiles & honoratos, honoris caussa sequebantur. Hesychius Ἀκόλουθος, ὁ νεώτερος παῖς. θεράπων γὰρ, ὁ περὶ τὸ σῶμα. Atque hu-

iusmodi elegantes pueros plures habere. Athenis inuidiosum fuit : ac ne legibus quidem permissum, vt testatur Vlpianus in eam Demosthenis contra Midiam. Meliùs hoc sanè & castiùs Athenienses quàm Romani : quorum nota est licentia effrenata, in alendis ornandísque pædagogiis : de quibus non repeto quæ sunt à doctis hominibus obseruata. Eapropter scribit Tatianus, Romanos solere παίδων ἀγέλας, ὥσπερ ἵππων φορβάδας συναγείρειν. Similis querela Clementis de sui temporis hominibus, οἰνοχόων τε ὅμιλος ἀσκᾶται παρ' αὐτοῖς, καὶ μειρακίων ὡραίων ἀγέλαι, καθάπερ θρεμμάτων, παρ' ὧν ἀμέλγονται τὸ κάλλος.

μεῖζον φορτίον ἢ δύναται φέρειν.] Quoniam plures seruos secum ducere ad sarcinas portandas, & magni sumptus res erat, & præterea inuidiæ obnoxia, vt modò dicebamus ; propterea sæpe eueniebat vt vnus ille qui duceretur, pondere iniquo oneraretur, quod genus iniquitatis, ita frequenter vsurpabatur ab Atheniensibus, ætate Aristophanis, vt comici eorum temporum, non aliud argumentum sæpius in suis fabulis tractarint. In omnibus enim illorum comœdiis erat semper misellus aliquis seruus, qui onere pressus clamaret Θλίβομαι, vel Πιέζομαι. Eam ob causam Aristophanes æquales suos comicos tanquam stupidos, ineptos, & eadem semper chorda oberrantes castigat, cùm in Ranis, tum in parabasi illa elegantissima, quæ est in Pace : & tamen idem ipse poëta Pasiam similiter querentem inducit in Ranis. vide initium eius fabulæ.

ἐλάχιστα ἐπιτήδεια τῶν ἱκανῶν.] Notabis ἐλάχιστα pro

pro ἐλάττω. Aristoteles tertio Topico. μάλιστα γὰρ τὸ στερεὸν ὑπὸ τὴν αἴσθησιν πίπτει τῆς ἐπιπέδου. τὸ δ' ἐπίπεδον μᾶλλον τῆς γραμμῆς· γραμμὴ δὲ σημείου μᾶλλον. & hîc μάλιστα pro μᾶλλον. Idem, libro De sensu & sensili. χείριστην ἔχομεν τῶν ἄλλων ζώων τὴν αἴσθησιν ταύτην χειρίστην dixit pro χείρω. Quare nihil opus emendatione, quod quibusdam videbatur.

σαπρόν γε τὸ ἔλαιον ἐπείω.] Σαπρὸν oleum est, τὸ πεπαλαιωμένον, vetustate corruptum, ac rancidum, & cuius odorem nequeas perferre, vt ait Horatius. Græcis ταγγὸν propriè. Putre oleum dicere noluimus: qui præsertim didicissemus ab Aristotele τὰ λιπαρὰ magnam partem esse ἄσηπτα. Atticis autem σαπρὸν & νέον, siue νεαλοῖς sæpe opponuntur: vbi ineptissimè σαπρόν *putre* reddideris, vt est à veteribus Græcis grammaticis obseruatum. Sic σαπρὸν οἶνον interpretantur grammatici veteres, τὸν πρὸς τῷ τέλει ὑλώδη. & σαπρὸν λύχνον vocabant lucernam quæ non luceret. B. Chrysostomus homilia 4. in epistolam ad Timotheum. διὰ τοῦτο καὶ σαπρὸν λύχνον ἐποίησας, πρὸς τὴν ἐγκεχειρισμένην θεραπαινίδα ἀεὶ λέγομεν. denique vt ibidem obseruatur, σαπρὸν appellant Græci quidquid eum præstare vsum non potest, ad quem est comparatum. Verba Chrysostomi sunt πᾶν ὃ μὴ τὴν ἰδίαν χρείαν πληροῖ, σαπρὸν λέγομεν.

καὶ τῶν ἐνεισκομένων. χαλκῶν.] χαλκοῦς accipe pro quibusuis parui pretij nummulis: quales Athenis fuêre & χαλκοῖ, quos *æratos obolos*, Plautus dixit: & κόλλυβοι, & σίγλοι, & κρασπέδαλλοι, quorum omnium mentio in comœdiis. Tales apud Romanos lupini, & plumbei illi nummi, de quibus apud Plautum & Martialem. Rarò autem Athenienses æreos num-

mos cuderunt: vide Aristophanem Concionantibus, & eius scholia: necnon Athenæum lib. 15. vbi de Dionysio, cui cognomen χαλκοῦς.

δεινὸς ἀπαιτῆσαι τὸ μέρος.] Ἀπαιτεῖν. positum & hîc, & paulò antè pro μεταιτεῖν: id enim propriè μεταιτεῖν est. Aristophanes, Ἀπ' ἂν εἴσω τις φέρῃ τούτων μεταιτεῖ τὸ μέρος, sic apud Demosthenem. Vel ἀπαιτεῖν accipe pro vehementiùs petere, & quasi flagitare: ab inuito denique per vim quodammodo extorquere tanquam debitum. Αἰτεῖν est poscere quod gratiæ apponatur acceptum. ἀπαιτεῖν: repetere quod sibi debeatur. Andocides orator, τοῦτο ὑμᾶς, εἰ μὲν βούλεσθε, αἰτῶ· εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἀπαιτῶ.

κοινὸν εἶναι φήσας τὸν Ἑρμῆν.] Olim apud Græcos cùm duobus simul ambulantibus alter in via aliquid inuenerat, statim alter, Κοινὸς Ἑρμῆς aiebat: partem rei inuentæ his verbis sibi vindicans. Hesychius, Κοινὸς Ἑρμῆς παροιμία ἐπὶ τῶν κοινῇ τι εὑρισκόντων. Romani non multò aliter. Seneca epistola 120. *Quoties aliquid inueni, non expecto donec dicas, In commune: ipse mihi dico.* Lucianus in vocis vtriusque formulæ meminit: Κοινὸς Ἑρμῆς φασὶ καὶ, Ἐς μέσον κατάθει φέρων τὸν πλοῦτον. Notat hunc morem Leo Imperator, Constitut. LXX. Συνοδῖται πολλάκις εὑρήματι περιτυχόντες, εἰ καὶ μὴ κατ' ἴσον ἔβαλον ἐπ' αὐτὸ τὰς τῶν ὀμμάτων βολὰς, ὅμως διὰ τὴν ἐκ τῆς ὁδοιπορείας κοινωνίαν, κοινὴν τὴν τοῦ εὑρήματος κτῆσιν πεποίηνται. Affinis huic alia parœmia Græcorum, Σῦκον ἐφ' Ἑρμῇ, de qua Hesychius, & Eustathius in Odysseam η. Notum est quid sit Ἕρμαιον. Plato Charmide, Ἕρμαιον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, γεγονὸς ἂν εἴη ἡ τῆς κεφαλῆς ἀσθένεια τῷ νεανίσκῳ, εἰ ἀναγκασθήσεται, &c. *In lucro,* inquit,

inquit, *ponere debebit puer hic capitis morbum, si futurum est, vt per occasionem sanandi capitis, etiam mens sanetur.* Interpres nouus etiam hîc clara luce cæcutiit. Sic etiam dicunt εὕρημα ποιεῖσθαί τι.

τὰ δὲ δὴ τοιαῦτα φειδ.] Lego, πρὸς δὲ δὴ τὰ τοιαῦτα, φειδ. vel τά τε δὴ τοιαῦτα καὶ φειδ. hoc est: Eiusmodi homini, cùm hæc conueniunt quæ diximus, tum illa quæ sequuntur. sic infrà, capite περὶ δυσχερείας.

φειδωνίῳ μέτρῳ τῷ πύνδακα ἐκκεκρουμένῳ μετρεῖν.] Mirificam lectionem. An verò quisquam ita parum iudicio valet, vt putet moribus eius qui hîc describitur, hoc est, sordidissimi hominis & auaritia perditi, conuenire, vt suis famulis diaria metiatur mensurâ, non dicam quæ pertusa sit, & perpluat: sed quæ fundo omnino careat? id enim ista lectio egregia præ se fert. Cur non eadem opera credat aliquis aquam se cribro haurire posse, aut Danaïdum πίθον continere? Sed res ipsa loquitur, nihil inquinatius ista lectione, nihil infrunitius esse posse. quod non esse ab interpretibus animaduersum, rem tam absurdam, tam ineptam, mirarer, si quisquam esset qui non miraretur. Emendatio verò in promptu. Lege, ἐγκεκρουσμένῳ, vel εἰσκεκρουμένῳ, aut εἰσκεκρουσμένῳ. nihil enim refert. Sensus ex versione apparet: nititur hæc emendatio nostra, certissimis & γεωμετρικωτάταις rationibus. Est autem defœda quæ istis verbis notatur auaritia. Non desunt hodiéque qui simili artificio vtantur, dum vel oleum vel vinum, vel alia vendunt, quæ mensura aut stannea aut ferrea mensurari solent. Id genus mensurarum videtur Theophrastus φειδώνια μέτρα nuncupare: cùm enim ex varia materia confici mensuræ soleant,

non

non omnis præfectò huius fraudis est capax : sed illa demùm quæ malleo tractari, flecti, subigíque potis est. Talem igitur mensuram intelligit hoc loco Theophrastus, & Phidoniam appellat, cum vulgò Atheniensium, siue dubio. quamquam eius appellationis hodie rationem explicare non possumus: Nam etsi & Strabo noster & veteres grammatici Φειδωνίων μέτρων mentionem faciunt : nihil tamen extare memini, quod hunc mihi locum satis explanet : nisi quis putet φειδώνιον μέτρον hîc dici mensuram illam, siue ἔλαιηρὸν ἀγγεῖον quod Athenis vocabatur φείδων, auctore Polluce ; mihi quidem id non placet. Hoc igitur mittamus : illud teneamus, sic esse vt emendaui, legendum. Pherecrates Δήροις, λαβοῦσα μὲν τῆς χοίνικος τὴν πύνδακα εἰσέκρουσε. Non dubium ad eandem fraudem pertinere hunc Pherecratis locum. Iuuenalis,

Seruorum ventres modio castigat iniquo.

Similis Saluiani querela lib. 3. *Seruis*, inquit, *etiam si stipendia vsitata præstentur, consuetudini hæc magis quàm sufficienti satisfaciunt : & ita implent cantonem, quòd non explent satietatem.* Εἰς κεκρουμένα ἄγγεια, aut ἐγκεκρουμένα, Ciceroni dicuntur *vasa collisa* : fit enim collisione ἡ εἴσκρουσις. sic vocat Hippocrates ἐσπεφλασμένον & ἐμπεφλασμένον ὀστέον, quod sit incussum, & ex collisione intrò cesserit. Aliud est ἀποκρούεσθαι, quod de vasis dicitur per collisionem fractis, aut quibus vel labrum, vel ansa, vel emblema fuerit excussum. Aristophanes Acharnensibus,

——— ἀλλά μοι δὸς ἓν μόνον
Κοτυλίσκιον, τὸ χεῖλος ἀποκεκρουσμένον.

Scholiastes exponit, ἀποκεκλασμένον. Legimus in

hoc

hoc verſu comici κοτυλίσκιον, non vt vulgò, κυλίσκιον ſecuti auctoritatem Athenæi & Euſtathij. In Athanæi codicibus ἀποκεκομμένον malè legitur hodie ex gloſſa, pro ἀποκεκρυσμένον. Locus eſt libro 11.

σφόδρα ἀποψῶν.] Oppidò quàm bellè conueniunt hæc ſuperioribus. Eſt enim σφόδρα ἀποψᾶν, hoſtorio cumulum diruere, & demere ſtudiosè, quod menſuræ ſupereſt. Sic accipit Heſychius in ἀπομάκτρας. & apud Pollucem lib. 4. τὰ ἐ κατεψημένα μέτρα, quibus non eſt dirutus radio cumulus, In vetere Gloſſario ſic ſcriptum extat, ψηκτὸς μόδιος, *Raſus*. Lego ψηστὸς: eſt enim à ψάω. Dicitur & ἀπομάττειν: vnde apud Lucianum in Πλοίῳ chœnix ἀπομεμαγμένη: & apud Syracuſanum poëtam.

Οὐκ ἀλέγω μή μοι κενεὰν ὑπομάξῃς·

quem locum ne pluribus nunc exponam, non ſolum librorũ, ſed & otij inopia facit. raptim enim iſta, & in itinere ſcribebamus. Inde ἀπόμακτρα, ſiue ἀπόμακτρον, radius. quod & ἀπόψηστον, & ῥόχανον dixerunt. Reperio & ἀποψήκτιον in veteri Gloſſario inter interpretationes vocis *ruplus*, ſiue *replus*. de quo aliàs. Contrarium τοῦ ἀποψᾶν eſt κορύασειν. Gloſſariũ, κορυστὸς μόδιος *cumulatus*. doctè ſanè. Heſych. Κορυστὸν, ἐπίμεστον. minùs rectè ibi vulgò, κορυτόν. Idem grãmaticus κορύασειν paullò antè exponit αὔξειν, *ampliare*, *cumulare*. quæ interpretatio conuenit huic loco Pindari in Pythionicis. βίον κορυασέμεν ὀρθοβούλοισι μηχαναῖς. Opponitur etiam τοῦ σφόδρα ἀποψᾶν verbum ἐπιβλεύειν, quod grato debitori quadrat, qui non eadem tantùm, ſed cumulatione etiam menſura quod accepit vult reddere. D. Lucas cap. 6. μέτρον καλὸν,

λὸν, πεπιεσμένον, καὶ σεσαλευμένον, καὶ ὑπερεκχυνόμενον, δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν. cuius loci singularis mihi semper & admirabilis visa est elegantia. Obseruauimus etiam apud poëtas affinem huic vocem, σαλάττειν, pro implere aliquid largiter: propriè tamen est mouere, concutere, idem quod σαλεύειν. Leonidas poëta epigrammatarius in Anacreontem.

Πρέσβυν Ἀνακρείοντα χύδαν σεσαλαγμένον οἴνῳ Θάεω.

En, inquit, *Anacreontem vino ita obrutum atque impletum, vt etiam redundet & diffluat.* Hesychius, Σαλάξαι, καταπλῆσαι, κινῆσαι, perperam enim in vulgatis codicibus, καταπλῆσαι. Macedonius libr. 6. Græcorum epigrammatum,

Κισσοκόμα Βρομίῳ σάτυρον σεσαλαγμένον οἴνῳ
Ἀμπελοεργὸς ἀνὴρ ἄνθετο Λιναγόρας.

ὑποπρίασθαι φίλου ἐπιλαβὼν ἀποδόσθαι.] Videntur hîc voculæ quædam deesse, quas sine libris supplere non erat opis nostræ: ac ne officij quidem fortasse erat: diuinationis enim res est, non eruditionis, aut ingenij. Capiat igitur, qui volet, per me quidem coronam, & incipiat hic ariolari: nos Oedipi non sumus. Fuit cùm legebamus ὑπέγγυόν τε παρὰ φίλου τὶ λαβὼν, ἀποδόσθαι. vt hic notetur duplex ἀνελευθερία istius. Altera, quòd mutuò dans aliquid amico suo, pignus ab eo accipit: altera, quòd in ipsum pignus mox vendit, sicut facere solent difficiles & inhumani creditores, si debitum sua die non fuerit solutum. Næ qui hunc locum primi deprauarunt, digni fuerunt, quibus pro hac noxa multæ prægnantes infligerentur plagæ cum hoc superdicto, Μὴ κακουργεῖν τὰ τῶν Μουσῶν.

ἔλαττον τέτρασι δραχμαῖς ἀποδιδόναι.] Apud Latinum

num comicum Dordalus leno in Perſa ſexaginta minas ſoluturus, duos nummos retinet:vt ille quidem ait, pro crumena : re autem vera, ea cauſa erat quam hîc Theophraſtus notat. Propterea ait Toxilus,

Sine quæſo quando leno'ſt, nihil mirum facit.

καὶ φράτορας ἑστιῶν.] Quemadmodum apud Romanos fuere dies curiæ, vt Cicero vocat, hoc eſt, curialium conuiuia:ita etiam apud Athenienſes:fuitque hoc, χορηγίας vnum genus. è quam plurimis quæ in ea Republica fuerunt. Vide Harpocrationem in voce Ἑστιάτωρ, & Demoſthenis orationem contra Midiam, & eius interpretes multis locis. Moris etiam fuit vt ſeptima decimáve die poſtquam aliquis infans erat natus, celebrarentur eius nominalia, & conuiuio exciperentur curiales : quò putet fortaſſe aliquis hæc pertinere, propter verba ſequentia. verumtamen poſſit & ad priorem morem commodè referri.

ἡμίση τῶν ῥαφανίδων ὑπογράφεσθαι.] Iam protulimus ex Ariſtophanis Ranis, Τίς τὴν κεφαλὴν ἀπεδήδοκε τῆς μαινίδος, item πὸ τὸ σκόροδον τὸ χθεσινὸν, τίς τῆς ἐλάας παρέτραγε, vide ad ſuperius cap. Plautus Perſa,

Nam id demum lepidum eſt, triparcos homines vetulos, auidos, aridos
Bene admordere, qui ſalinum ſeruo obſignant cũ ſale.

Iuuenalis verò elegantiſſimè de ſordido homine loquens, ſatyra 14.

Ipſe quoque eſuriens, neque enim omnia ſuſtinet vnquam
Mucida cærulei panis conſumere fruſta:

Heſter

Hesternum solitus modio seruare minutal
Septembris: nec differre in tempora cœnæ
Alterius conchem, æstiui cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio putrique siluro,
Filáque sectiui numerata includere porri.

Lucianus de quodam è cœna domum reuerso ἀριθμῷ παραλαβὼν τὰ κρέα, ὁπόσα τῷ παιδὶ καλόπιν ἑστῶτι παραδεδώκει, καὶ ἐπισημηνάμενος ἐπιμελῶς, τὸ ἀπ' ἐκείνου καθεύδει.

Ad caput. περὶ ἀκαιρίας.

HΜὲν οὖν ἀκαιρεία.] Appellat Theophrastus ἀκαιρείαν, vitium ei virtuti oppositum, quæ εὐκαιρεία, vocatur, & ita à Platone definitur. Εὐκαιρεία χρόνου ἐπίταξις, ἐν ᾧ χρὴ παθεῖν ἢ ποιῆσαι. cui definitioni simillima est ἡ τοῦ καιροῦ apud eundem. Καιρὸς est, inquit, ἐν ᾧ ἕκαστον ἐπιτήδειον παθεῖν ἢ ποιῆσαι. Stoici non εὐκαιρείαν, sed εὐταξίαν, vt auctor est in Officiorum libris M. Tullius, hanc virtutem appellabant: ipse Tullius, *ordinem rerum, & temporum opportunitatem*, vel vno nomine *modestiam*. modestiæ enim nomine complectitur ille tam μετριότητα, quàm εὐταξίαν. duplicem namque facit modestiam: alteram, in qua modus spectatur: ea est μετριότης: alteram in qua ordinis conseruatio: ea est, vt diximus, Stoicorum εὐταξία. neque dubium est, Ciceronem duabus dictionibus fuisse vsurum, si potuisset, hoc est, si tulisset Latini sermonis paupertas. Modestiam hanc siue εὐταξίαν definiri ait ille à Stoicis, vt sit, *scientia earum rerum quæ aguntur aut dicuntur suo loco collocanda*

candarum. rectè sanè,& eleganter. Andronicus noster, sic: Εὐταξία, ἐμπειρία καταχωρισμοῦ πράξεως. ἢ, ἕξις τοὺς καταχωρισμοὺς πράξεων. Non potuit rotundiùs vis Græcorum verborum exprimi, quàm vt fecit Cicero. Adiicit Andronicus & aliam definitionem, ἡ περὶ τὰς πράξεις ἕξις τὸ βέβαιον. alludit horsum Tullius, *Talis est igitur* (ait) *ordo actionum adhibendus, vt quemadmodum in oratione constanti, sic in vita omnia sint apta inter se & conuenientia.* τὴν ἀκαιρείαν idem auctor *inscientiam temporum* elegantissimè vertit. *Importunitatem* verò caue dixeris. In scheda manu exarata reperi hanc ἀκαιρίας definitionem: Ἀκαιρεία ἐστὶ λεῖψις καιροῦ κατ' ἐπιτυχίαν προθυμίας τοῦ ζητουμένου.

ἔστιν ἐπίτευξις.] Nihil mutandum. Attici ἐπιτυγχάνειν pro ἐντυγχάνειν vsurpant. vt Plato 6. Legum. ergo etiam ἐπίτευξις pro ἔντευξις.

καὶ δίκην ἀφληκότα ἐγγύης.] Hoc veteres Latini dixissent, *Eum qui sponsionem exactus fuerit.* Plautus, *Quas sponsiones pronuper tu exactus es.* Cicero: qui quod pro alio spopondisset, coactus fuerit dependere. At κελεύειν αὐτὸν ἀναδέχεσθαι est *sponsum vocare.* Horatius,

Hinc sponsum vocat, hic auditum scriptat.

Notum quid sit ἀναδέχεσθαι. inde, ἀνάδοχος. Glossarium, *Præs*, ἔγγυος, ἀνάδοχος, alibi, *Vades*, ἔγγυοι, ἀνάδοχοι.

δεινὸς δὲ καὶ προσάγειν ὠνητήν.] Mos fuit Athenis, vt qui vellent aliquid vendere, certorum hominum opera vterentur ad reperiendum emptorem. Eos homines Dinarchus & Isæus, ait Pollux, προπράτορας vocarunt: Aristophanes προπώλας: Plato

προπωλοῦντας. Hodie quoque multum illis mercatores vtuntur: vocantúrque vulgo Italico, vt opinor, vel Hispanico nomine *cursitatores*. De iis accipiēdus est ille locus: itémque hic Platonis in 12. De legibus, vbi de fideiussoribus disputans, Ἐγγυητὴς μὲν δὴ, inquit, καὶ ὁ προπωλῶν ὁ, τι οὖν τοῦ μὴ ἐνδίκως πωλοῦντος, ἢ καὶ μηδαμῶς ἀξιόχρεος. ὑπόδικος δ᾽ ἔστω, καὶ ὁ προπωλῶν, καθάπερ ὁ ἀποδόμενος. *Fideiussor esto qui rem alienam vendit, eius qui non iure vendat, aut qui non sit futurus auctor idoneus. Tenetur ergo euictionem præstare, tam is qui rem alienam vendit, quàm is cuius res est.* Statuit philosophus, vt ὁ προπράτωρ qui aliquid emendi cuipiam auctor fuerit: habeatur pro fideiussore: adeo vt si res empta, fuerit ab emptore euicta, (vtpote quòd venditor parum bona fide eam possideret) liceat emptori cum proxeneta & parario in iudicio experiri, non secus ac cum eo cuius res esse tum dicebatur cùm vænirct. Hæc mens Platonis. Romæ quoque, vt Vlpianus docet, venditores aliquando fideiussorem interponebant. quem, ait ille, vulgò auctorem secundum vocabant. Glossarium, *Secundus auctor*, βεβαιωτής. Sic etiam per intercessorem æs alienum faciebant, vt indicat Seneca epistola 120. & lib. 2. De beneficiis. meminit & lib. 3. vide epistolam Alciphronis: quæ incipit Μέγα ὦ, *&c.* & apud I. C. de proxeneticis libr. 1. Pandectarum.

ἀνίστασθαι ἐξ ἀρχῆς διδάσκων.] Sic capite sequenti, ἔθος ἐπαγγέλλεσθαι ἀναστάς. sumptum à more qui in concione & curia seruabatur: nam qui verba facturi erant, surgebant.

καὶ θύοντας καὶ ἀναλίσκοντας ἥκων.] Lege ὡς θύοντας.

hoc

hoc eſt, πρὸς θύ. Iam ἀναλίσκειν, non eſt ſimpliciter ſumptus facere, vt putarunt interpretes: ſed comedere atque epulari. Sic enim accipit illam vocem, vel ex vno Athenæo notius eſſe poteſt, quàm vt moneri quiſquam debeat. Sic & δαπανᾷν vſurpant Xiphilinus de Vitellio, τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἐδαπάνα. & δαπάνη pro cibo, recentioribus Græcis: Mauricius lib. 11. φέρει δίψης καὶ δαπάνης ἔνδειαν. idem in verbo *conſumere* eſt apud Latinos.

τόμον ἀπαιτήσειν.] Ne hîc quidem τὸ ἀπαιτεῖν vſitatam ſignificationem retinet, quæ eſt, repoſcere rem ſuam: ſed ἀπὸ ita accipi debet, vt in ἀπελπίζειν apud Euangeliſtam, vtque in ἀπεσθίειν, & aliis accipi debere fusè docet Athenæus. Notum eſt autem conuiuia rem ſacram ſolita olim comitari: aut ſi conuiuium celebrare nollent, è victima partes ad amicos mittebant. Theocritus Bucoliaſtis,

καὶ τὺ δὲ θύσας
Ταῖς Νύμφαις, Μόρσωνι καλὸν κρέας αὐτίκα πέμψον.

Plautus Milite,

Sacrificant? dant inde partem maiorem mihi quàm ſibi.

καὶ παρὼν διαίτῃ συγκυκᾷν.] Intempeſtiua commemoratione iuſtorum alterius partis: quorum commemorandorum non id eſt tempus, ſed id potius, quando apud iudicem res agitatur. Ibi enim ſtricto iuri, hic æquitati locus eſt. Peccatur igitur ab iſto inſcitia temporis. Hoc moneo, quia poterant hæc videri ad περιεργίαν, de qua capite ſequenti, referenda.

καὶ ὀρχηστάυλος, ἀψ.] Omnino ὀρχηστόμυθος legendum. Vt ait Cicero, ſaltatio, comes erat extre-

ma conuiuij tempeſtiui : cùm enim erant benè ſaturi, ac benè poti, tum ad ſaltandum animum appellebant. Suprà nota erat ἀπονοίας, ſiccum, necdum vino plenum ſaltare. Dion Chryſoſtomus in oratione ad Alexandrinos : Τοὺς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις ἡ μέθη πρὸς ᾠδὴν τρέπει καὶ ὄρχησιν· παρ' ἡμῖν δὲ τοὐναντίον ἐστίν. ἡ γὰρ ᾠδὴ μέθην ἐμποιεῖ καὶ ὄρχησιν. De ſaltandi ſtudio antiquorum, Athenæus, Lucianus, Macrobius, alij.

Ad caput περὶ περιεργίας.

Απλῶς περιεργία δόξειεν ἂν εἶναι.] Parum videtur vitium iſtud à blanditia, de qua dictum ſuprà, differre : differt tamen. Blando enim homini, vt eum nobis definit Theophraſtus, ſcopus eſt propoſitus delectare omnes, nemini moleſtus eſſe, in ſermonibus quotidianis omnium offenſionem vitare. Hoc ſi aſſequitur homo blandus, habet ille tota quod mente petebat, éſtque eius voto abundè ſatisfactum. At is quem περίεργον Theophraſtus hic vocat, magis ad naturam adulatoris accedit: habet ſanè hoc cum illo commune, quòd cùm officioſus admodum videri cupiat, ineptam tamen eius rationem init. fine etiam ac ſcopo parum ſæpe diſtant : vtérque enim alius gratiam cupit, non virtutis amore, ſed quia ſic ſuis rationibus conducere exiſtimat. Omnino paruo interuallo ſeparantur hæc tria, adulatio, blanditia, & περιεργία. quæ eſt officium ab eo profectum in quo non eſt affectio ſed affectatio, vt cum Tertulliano dicam. Hanc poſſis

possis cum Cicerone , *fictum officium* , & *simulatam* vel *ineptam sedulitatem* dicere : Horatio simpliciter sedulitas,in illo:

Sedulitas autem,stultè quem diligit,vrget.

possis & *ambitionem* , Latinissimè. *Officium superuacuum* dicere cum interpretibus non placuit : nam τὸ περὶ in hac voce non tam quod superuacaneum est & non necessarium, notat, quàm id quod abundans est nimis & affluens & exsuperans. sicut in alia voce rectè explicat A. Gellius. *Curiosum officium* potiùs dixerim : vt loquitur Tertullianus etsi in alia re.

ἐπαγγέλλεσθαι ἀναστὰς, ἃ μὴ δυνήσεται.] Accidere multis solet vt rogati aliquid , cui præstando pares se non esse probè sciant , nihilominus tamen id in se recipiant, & operam suam prolixè polliceantur. sic miseri in laqueos ipsi se induunt , vnde mox extricare se saluo pudore cùm cupiant , nequeant. Eius rei duplex causa esse solet:vel quòd pudet multos imbecillitatem virium suarum , & pauperiem suam denudare : vel quòd ita nati sunt,vt denegare quicquam rogati non sustineant , impediente illos pudore quodam subrustico , & planè inepto, quem δυσωπίαν vocant Græci : de quo legat decori & honesti studiosa inueniens pulcherrimum Plutarchi commentarium:reperiet multa quæ ad περίεργον hunc pertineant. Hi sunt de quibus Seneca, *Multos*, inquit , *liberales facit frontis imbecillitas.* Neque aliena hinc illa Charini apud Terentium querela:

——*id genus est*.ait,*hominum pessumum*
In denegando modo queis pudor est paululum:
Post vbi iam tempus est promissa perfici,

Tum coacti necessariò se aperiunt, & timent,
Et tamen res cogit eos denegare.

ἔν τινι ςᾶς ἐλεγχθῆναι.] Sensum, puto, expressimus: verba autem valde sunt deprauata. Arbitror autem locum esse mutilum: ideóque non ἐξ ἀφαιρέσεως, sed προσανατροφῇ potiùs curandum. Ita igitur exple, ἔν τινι ςᾶς, δεικνύειν ὡς οὐχ οἷόντε ἐλεγχθῆναι. Si quis malit referre ad eum cui nulla probatio satisfacit, neque acquiescit iis quæ omnes esse vera fatentur, ita erit legendum, ἔν τινι ςᾶς, δεικνύειν ὡς οἷόντε ἐλεγχθῆναι. Molesti autem esse solent qui in re clara hærent: & à Latinis nodum in scirpo quærere dicuntur. Lucilius.

Nodum in scirpo insanè facere vulgus. Terentius.
At mihi vnus scrupulus etiam restat, qui me malè habet. P. *dignus es*
Cum tua religione, odio: nodum in scirpo quæris.

Cicer. Æbutium cui personam hominis περιέργου imponit, appellat *cognitorem viduarum, defensorem nimium litigiosum, concitum ad rixas.*

καὶ διεγείρειν τοὺς μαχομένους.] Non damno hanc lectionem optimè enim conuenit homini ineptè officioso. Tales autem multi passim reperiuntur, qui contendentes amicos rixantésque, suis acclamationibus ἴη, ἰὴ παιῶν, accendant potiùs quàm vt eos diremptum eant: quod erat veri amici officium. Sed nec διείργειν, quod aliquando in mentem mihi venerat, penitùs damno: vt nimirum intelligamus, ineptum istum hominem, cùm aliquos videt inter se certantes, siue id verbis fiat, siue armis (vtroque enim modo verbum μάχεσθαι accipi potest) temerè se in eorum contentiones immiscere: quasi pacificaturus

caturus illos ſit : cui tamen præſtando auctor non ſit futurus idoneus. Διείργειν ergo erit certantes inter ſe dirimere: quomodo accepit Plato in nono De legibus.

μὴ δύνασθαι εὑρεῖν οὗ πορεύεσθαι.] Scribe οἷ, vel ᾗ. paſſim ita peccatur. Cùm ait Theophraſtus μὴ δύνασθαι εὑρεῖν, ſcitè & venuſtè exprimit ἀγωνίαν æſtúmque hominis in biuio hærentis. Oppianus poëta doctiſſimus Ἁλιευτικῶν lib. 3.

—εἴκελος ἀνδρὶ
κείνῳ ὅς ἐν τριόδοισι πολυτρίπτοισι κυρήσας
ἔστη ἐφορμαίνων· κραδίη δέ οἱ ἄλλοτε λαιὴν,
ἄλλοτε δεξιτερὴν ἐπιβάλλεται εἰς ὁδὸν ἐλθεῖν.
Παπταίνει δ᾽ ἑκάτερθε· νόος δέ οἱ ἠΰτε κῦμα
Εἱλεῖται, μάλα δ᾽ ὀψὲ μιῆς ὠρέξατο βουλῆς.

πότε μέλλειν παρατ.] Non tulit rex Antigonus περιεργίαν iſtiuſmodi, ne in filio quidem : à quo cùm eſſet aliquando interrogatus : *Quando ſumus caſtra moturi?* reſpondens ille, *Quid*, inquit, *vereriſne tubæ ſonum vnus omnium non audias?* Cæterùm videntur duces Athenienſium ſcripto ſoliti ſignificare, quid opus facto, ſuis centurionibus & tribunis. Vide Suidam in πινάκιον.

τῷ πατρὶ εἰπεῖν.] Non quòd matrem deferre aut accuſare apud patrem velit : ſed vt patrem admoneat tempus eſſe vt cubitum eat, ne ſit matri iam cubanti, imò iam dormire incipienti, longior exſpectatio moleſta. Δωμάτιον eſt κοιτὼν, thalamus ſiue cubiculum, vbi erant lecti cubiculares diuerſi à tricliniaribus. Plato 3. De republica, de Ioue loquens, libidine inflammato, καὶ οὕτως ἐκπλαγέντα ἰδόντα τὴν Ἥραν, ὥστε μηδ᾽ εἰς τὸ δωμάτιον ἐθέλειν ἐλ-

θεῖν, ἀλλ' αὐτοῦ βουλόμενον χαμαὶ ξυγγίνεσθαι. Ex isto loco Platonis apparet quare dicatur vxor maritum exspectare ἐν τῷ δωματίῳ : & quanta sit filij προεργία ista curare, & matri suæ penè dixerim lenocinari. Cæterùm vocem δωμάτιον id significare quod dîximus, cùm sit indubitati iuris: (Hesychius disertè alicubi explicat κοιτών) obseruauimus tamen, doctissimos viros sæpe hac illius notione non obseruata, grauiter peccare. vertêre enim passim *domus*, aut nescio quid aliud, contra auctoris sui mentem. Exempla reperies in Plutarchi Catone, in eiusdem Cimone, item Alexandro, Cæsare, Catone Vticensi, Demetrio, Antonio, & aliis locis apud eundem magnum scriptorem: vbi ferè semper offendunt interpretes: quod in rudiorum iuuenum gratiam, non in doctorum hominum contumeliam dictum sit.

ὅπως μὴ δώσει οἶνον τῷ καλλωπιζομένῳ.] Placet quod docti viri excogitarunt, μαλακιζομένῳ. videamus tamen num minore mutatione in integrum vulgata lectio queat restitui. Quid enim si ita scribamus? ὅπως μή τῳ δώσει οἶνον, καλλωπιζόμενος, καὶ φήσας βούλ. Τῳ est, *alicui*, nempe ægroto: quem planiùs illa mox designant, τὸν κακῶς ἔχοντα. at καλλωπιζόμενος est, *ineptè se illi venditans.* nam quia solus ex omnibus domesticis & amicis ægroti voluntati morem gerit, hoc iste suum in illum studium ostentat & ventitat: homo præposterus, qui id sibi gratiæ apponi velit quod iusta reprehensione dignum sit. Ita posse accipi verbum ἀλλωπίζεσθαι, docti non negabunt. sic apud Plutarchum in Antonio. ἐγκαλλωπίζεσθαι τοῖς αἰσχροῖς, *ostentare tanquam pulchra, quæ*

sint

ſint turpia. Omnino iſtam vocem mordicùs retinendam cenſeo: vel propter effatum Coi ſenis, qui in lib. Περὶ ἰητρῦ, verè & eleganter, ζητεῖται ὁ νοσέων, inquit, ὁ καλλωπισμὸν, ἀλλὰ τὸ συμφέρον. Verùm de hoc loco Theophraſti ampliùs cogitemus. Fortaſſe verum eſt quod in margine vnius è Palatinis codicibus erat adnotatum καυματιζομένῳ. id erit, *febri ardente laboranti.* tunc enim maximè æger vino abſtinere ſinitur, quando ipſum febris illud genus habet, quod καῦμα vel καῦσον medici appellant. At illud ἐυτρεπίσαι quod ſtatim ſequitur non eſt *hortari* aut *inducere*, vt docti homines putant: ſed quod Hippocrates μετεωρίζειν dicere ſolet, hoc eſt ægrotum in lecto iacentem attollere, & ita componere, vt poſſit commodè bibere.

καὶ γυναικὸς τελευτησάσης.] an τῆς ἰδίας? an τῆς τοῦ πλήσιον καὶ φίλου? vtroque enim modo poſſis accipere. Quanta fuerit veterum περιεργία & ambitio in titulis cipporum, res ipſa indicat. Plato verò vt huic ambitioni ſtultæ, vt vocat Tertullianus; humanæ, vt Plinius; obuiam iret, legem hanc inter cæteras ferebat, Ne cui liceret tumulo cuiuſquam longiorem quatuor verſibus heroicis titulum inſcribere lib. 12. De legibus.

ὅτι καὶ πρότερον πολλάκις ὀμώμοκε.] O hominem non ſolùm περίεργον, ſed planè vacui capitis, &, vt ait Pindarus, λευκῶν φρενῶν! Vult hîc iurijurando, quod agitur fidem aſtruere, & ait ſæpius iuraſſe ſe: non poterat meliùs probare quando habere neglectui iuriſiurandi religionem: quæ quidem in non iurando, aut quàm rariſſimè iurando maximè ſita eſt. vix eſt enim, vt qui ſæpe iuret, non interdum pe-

ieret. Quare optimo ſanè conſilio Theophraſtus ſuprà inter hominis perditi profligatíque notas hanc cum primis numerabat, quòd facilè & leues ob cauſas iuraret. Scitè & eleganter Hierocles, Σέβου, inquit, τὸν ὅρκον, τῷ μὴ προχείρως αὐτῷ καταχρῆσθαι, ἵν᾽ ἐθισθῇς εὐορκεῖν ἐκ τοῦ μὴ ἐθισθῆναι ὀμνύναι. Eſt enim veriſſimum quod Philo Iudæus ait. De decem præceptis Legis, φύεται ἐκ πολυορκίας ψευδορκία, καὶ ἀσέβεια, & alibi idem, οὐ πίστεως ἡ πολυορκία τεκμήριον, ἀλλ᾽ ἀπιστίας ἐστὶ παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσιν. Exemplum huius ſtultitiæ in his verſibus lepidiſſimi Menandri,

Γλυκέρα τί κλαίεις; ὀμνύω σοι τὸν Δία
Καὶ τὴν Ἀθηνᾶν φιλτάτη, ὀμωμοκὼς
Καὶ πρότερον ἤδη πολλάκις.

Ad caput. περὶ ἀναισθησίας.

Ἔστι δὲ καὶ ἡ ἀναισθησία.] Eſt hoc vitium τῆς διανοίας, neque ad mores propriè refertur: opponitur enim ei virtuti διανοητικῇ, quam Græci ἀγχίνοιαν, Latini, puto, *ſolertiam* appellabãt. quemadmodũ autem ſtupiditatem definit Theophraſtus *tarditatẽ mentis*, ſiue *animi*: ſic Platoni in Charmide definitur ἀγχίνοια ὀξύτης τις τῆς ψυχῆς: de eadem habes apud Ariſtotelem, & in 6. Nicomacheor. & in priore Poſteriorum, & alibi: ſed nolo prætermittere eiuſdem definitionem, quæ eſt in libello Andronici, Ἀγχίνοιά, inquit, ἐστὶν ἕξις ἐξ ὑπογύου τὸ καθῆκον εὑρετική, καὶ καταστοχαζομένη τοῦ δέοντος. quæ prorſus huic loco eſt accõmodata. Suet. in Claudio, ſtuporẽ de quo noſter, μετεωρίαν καὶ ἀβλεψίαν elegantiſſimè vocauit. Vulgò qui

qui essent eiusmodi audiebant ἄσπλαγχνοι. Galenus libro 3. De dogmate Hippocratis & Platonis, τοὺς ἂν εἰς ἀναισθησίαν παντελῆ σκῶψαι βουληθῶσιν, ἀσπλάγχνους ὀνομάζουσιν. Idem scribit & alibi. In sacris litteris & libris patrum εὔσπλαγχνος idem est atq; ἐλεήμων. Est verò singulare ἀναισθησίας exemplum in eo qui asino vehens, cùm plureis duceret, vnum sibi furto periisse seriò querebatur, illum nempe cui insidebat. Est in ore vulgi fabula: Sed vt rem gestam narrat Galenus in libris De vsu partium.

καὶ τούτων εἰσιέναι μέλλων.] Dicitur εἰσιέναι τὴν δίκην, is qui admittitur ad caussam apud iudicem dicendam, siue coniiciendam, vt veteres loquebantur. Dicunt autem vtroque modo: & ὁ φεύγων, siue ὁ διώκων μέλλει εἰσιέναι τὴν δίκην ἢ γραφήν: & ἡ δίκη μέλλει εἰσιέναι: sic enim orator cùm in ea Κατὰ Μειδίου: tum in πρὸς Φορμίωνα.

καὶ ἐπὶ θάκου ἀνιστάμενος.] Legebam olim ἀπὸ θάκου: & ad huius loci illustrationem ita differebam. Si nihil aut deest, aut corruptum hîc est, sensus erit huiusmodi. Solet iste stupidus ac stolidus, cùm nocte tota se cibis supra modum onerauerit, posteaquam in theatrum venit, vino somnóque sepultus iacere: vix. vt tandem euigilet, vt serò domum suam reuenire instituat, quo quidem in itinere sæpe accidat: vt aberrans à foribus suis, & incautiùs ad vicini ædes accedens, à mutis custodibus qui ad vestibulum excubias agunt, mordeatur. Optimè autem concinnit hoc ei quod modò dicebat, solitum τοῦ ἀναισθήτου, in theatro dormientem solum relinqui. Θᾶκος est theatrum, aut alius locus in quo sederi vulgò ad spectandũ solet: θᾶκοι enim sũt sedes

& sub

& subsellia theatrorum. Latini, vt notat Liuius, *foros* appellabant. itémque *spectacula*, cùm ipse Liuius tum alij: meliùs Græci θεωρεῖα: vide Hesychium in ἰκρίον. Atticum autem est, locum vbi multæ sessiones & θᾶκοι sint, appellare θᾶκον. Scholiastes Aristophanis in Nebulas, Θᾶκος καλεῖται ὁ τόπος Ἀττικῶς, ἔνθα πολλοὶ συνέρχονται σκεψόμενοι. Sic alia loca vocabant Athenienses ab iis rebus quæ ibi multæ erant aut multum. Sic exempli causa ἔλαιον vocabant vbi venale prostabat oleum. Menander, ἀναμένοντε πρὸς τοὔλαιον μύρον myropolium. vt in Aristophanis Equitibus, τὰ μειράκια, τὰ ἐν τῷ μύρῳ καθήμενα. πεσσοὺς, τὸ κυβεῖον, vbi calculis vel talis ludi solet: qui locus Ciceroni *ludus talarius*; Augusto apud Suetonium, *forum aleatorium* dicitur. Euripides Medea,

Ἤκουσά του λέγοντος οὐ δοκῶν κλύειν
Πεσσοὺς προσελθὼν ἔνθα δὴ παλαίτεροι,
Θάσσουσι.

Scholiastes. Ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς τόποις ὠνόμαζον τοὺς τόπους. πεσσοὺς γὰρ νῦν καλεῖ τοὺς τόπους τῶν κυβευτῶν, ὡς ὄψον καὶ μύρα ἔνθα ταῦτα συνήθως ἐστίν. Pollux quoque notat dixisse poëtas comicos εἰς τὸν οἶνον, εἰς τοὔψον, εἰς τοὔλαιον, εἰς τὰς χύτρας, εἰς τὰ σκύροδα. & id genus alia. Ita debes accipere in hoc Alexidis loco apud Athenæum,

Τοῖς ἰχθυοπώλαις ἐστὶν ἐψηφισμένον
Ὥς φασι, χαλκῆν Καλλιμέδοντος εἰκόνα
Στῆσαι Παναθηναίοισιν ἐν τοῖς ἰχθύσι.

falluntur enim ibi interpretes, dum non animaduertunt dictum esse ἐν τοῖς ἰχθύσι pro in foro piscatorio, qui locus Plutarcho in Hyperide, ἰχθυόπωλις

ἀγορὰ nominatur: ſicut eidem in Timoleonte ἀγορὰ ὀψόπωλις dicitur quæ Atticè ὄψον. Sic etiam accipiendum apud Ariſtotelem, in nono de hiſtoria animalium, cap.43. vbi teredinem ait eſſe λίχνον ζῶον; & ſolitam aduolare πρὸς τὰ μαγειρεῖα καὶ τοὺς ἰχθύας. hoc eſt, τὰ ἰχθυοπωλεῖα: ſicut dixit Theophraſtus cap.6. ἐφοδεύειν τὰ μαγειρεῖα, καὶ τὰ ἰχθυοπωλεῖα. Hæc igitur nos olim: cætera opinor rectè, nec mutamus: at, de loci huius interpretatione, aliter nunc ſentimus. Nam pro ἐπὶ θάκου ἀνιστάμενος, quod nihil ſignificat, ſcribendum eſt ἐπὶ θάκον, vel ἐπὶ θάκοις, inducta copula καὶ antè ἐπὶ, quæ ſenſum planè corrumpit: de eo namque loquitur Theophraſtus, qui poſtquam diu multúmque eſt helluatus, cogitur è lecto noctu ſurgere ad aluum, honos ſit auribus, exonerandam: quod conciſa & honeſta locutione dixit auctor ἀνίστασθαι ἐπὶ θάκοις, *ſurgere ad ſellas*: id eſt, ſurgere è lecto vt eat ad ſellas. Certum eſt, veteres priuatarum latrinarum vſum hodiernum ignoraſſe. Qui paullo erant in re lautiore, laſanis & ſeruorum λασανοφόρων opera in eam rem vtebantur, ſicut poëtæ Græci & Latini paſſim oſtendunt, plebs vilis è cubiculo & domo tota, vt plurimùm egrediebatur, & vel proxima quæque loca inhoneſta petebat, vel ſellas publicas, in vſum exſtrui ſolitas, & aquis ferè imponi. hæc loca Græcis appellantur θάκος vel θάκοι, propter eandem cauſſam, quam antea expoſuimus. quare etiam καθέδρας pro eodem vſurparunt. Epiphanius libr.2. de morte impij Arij: κατὰ τὰς νύκτας εἰσελθὼν ὁ Ἄρειος εἰς θάκον πρὸς τὰς αὐτοῦ χρείας παρασκευασθῆναι, ἐλάκησε. ante Epiph. B. Athanaſius, in epiſtola ad Serapionem:

nem: εἰσῆλθεν εἰς θάκοις, ὡς διὰ χρείαν τῆς γαστρός. Theodoritus lib. 1. de re eadem: εἰσῆλθεν εἰς καθέδρας ὡς διὰ χρείαν τῆς γαστρός. pro eo quod idem lib. 4. de hæresibus: εἰς τὰ δημόσια εἰσελήλυθε λάζανα. inde θακεύειν pro ἀφοδεύειν, *ire ad sellas*, vel *adsellare*, aut *adsellari*, vt sæpe apud Vegetium, in libris de re veterinaria. Iosephus Ἁλώσεως lib. 2. de Essenis: βόθρον ὀρύξαντες θακεύουσιν εἰς αὐτόν. Hesych. explicat, θακεύουσι, κάθηνται εἰς τὰς χρείας. nam χρεῖαι hic, quod eruditissimi viri non obseruarant, sunt alui necessitates, vt in superioribus locis aliquoties vidimus. Artemidorus lib. 1. cap. 2. inter hominis actiones ponit τὸ καθίζειν εἰς χρείας & θακεύειν quæ duo idem significant. & fortasse alterum è glossemate irrepsit, quin ipsas quoque sellas appellarunt χρείας. Glossæ veteres: χρεῖαι ἐν αἷς ἀποπατοῦμεν, *latrina*. Hebræi, בית הכסא οἶκον καθέδρας. Latini *sellas* dicunt, vnde *sella familiæ*, vel *familiaricæ*, apud Catonem & Varronem in villæ descriptione. quidam historici inferioris ætatis, *sedem naturæ*. Græci verò eadem loca dixerunt etiam τὰ ἄβατα. Epiphanius aduersus Ariomanitas, τοῦ Ἀρείου προληφθέντος κατὰ τὰς νύκτας ἐπειχθέντος ἐπὶ τὸ παρασκευασθῆναι, διέρχεται μέχρι τοῦ ἀφεδρῶνος, καὶ ἔνδον ἐν τοῖς ἀβάτοις καθεζόμενος, εὑρέθη λακήσας. propriè ἄβατα sunt loca inaccessa, vel propter fœditatem, vt hic: vel propter maiestatem, vt in libro De nominibus diuinis, qui Dionysij Areopagitæ esse dicitur, capite vltimo. ibi de natura Dei auctor disserens, οὐδὲ ὄνομα, inquit, αὐτῆς ἐστιν, οὐδὲ λόγος· ἀλλ᾽ ἐν ἀβάτοις ἐξῄρηται.

καὶ μὴ δύνασθαι εὑρεῖν.] Notanda ista verba: quibus indicat se de eo intelligere qui non solum quærat

rat quod ſit à ſe reconditum & certo loco poſitum, ſed qui omnino nequeat reperire; quod ſanè ſtuporis alicuius eſſe indicium fatendum eſt. Nam alioquin ſcimus hoc multis vſuuenire, interdum etiam iis qui ſint οὔτι φυὴν ἐπιδευέες οὔτι νόοιο, vt quod alicubi collocarint, ſtatim inuenire non poſſint. Quamquam quid hoc mirum, ſi etiam liberorum, aut amicorum aut ſeruorum noſtrorum nomina, quando vocare illos volumus, in mentem nobis non veniunt, ſed in primoribus labris hærent? Imò auſim dicere vix quenquam eſſe cui non aliquando vſuuenerit quod ille apud Plautum ait:

Iſtud, inquit, *fieri ſolet,*
Quod in manu teneas atque oculo videas, id deſideres,

Et ſanè aliud eſt ἄγνοια, aliud ἀπροσεξία. *Interdum*, inquit Seneca, *ſcimus aliquid, ſed non attendimus.* Idem, epiſtola 72. *Quibuſdam euenit, vt quædam ſcire ſe neſciant, quemadmodum quærimus ſæpe eos quibuſcum ſtamus.* Propterea dicebat Cyrus apud Xenophontem, καλὸν εἶναι ἐν οἰκίᾳ ἐπιτήδευμα εὐθημοσύνην. Non diſſimile eſt illud de quo quærit in Problematis Alexander, διὰ τί εἰς τόπον τινὰ ἀπιόντες ἀναγκαίως, καὶ ἀλαβόντες αὐτὸν διαβαίνομεν. Vide locum.

ἵνα παραγένηται.] Nempe vt funeri operam det, ſicut mos erat olim venire ad amicorum defunctorum πρόθεσιν. vnde eſt apud Iſocratem, παραγενέσθαι ἐπὶ τὸ κῆδος: apud Demoſthenem, παρεῖναι τῇ προθέσει τοῦ τετελευτηκότος. Ea πρόθεσις trium fere dierum erat: etſi lege Solonis vnus illi dies tantum præfinitus. poſtea ſequebatur ἐκφορά: efferebantur autem mortui ante ſolis ortum. Verùm de his aliàs fortaſſe pluribus.

δακρύ

δακρύσας, εἰπεῖν, Ἀγαθῇ τύχῃ.] Contrarium oportuit, *Nollem factum*, aut *Molestè fero*. Ineptè igitur iste formulam vsurpat, cuius vsus in re læta potiùs, vt cùm ducenda vxor, aut aliud quid suscipitur. Nam tum solebant dicere Ἀγαθῇ, τύχῃ, hoc est *Quod bene vertat*, vel *Quod sit felix & faustum*, aut *Felix hoc*, vel denique, *Bonum factum*. & apud Ciceronem ad Atticum lib.7. *Bene eueniat*, planè est Ἀγαθῇ τύχῃ, & quod dicit Persius, *hoc bene sit* non Ἔσται μὲν εὖ, quòd affert Bosius ex Aristotelis testamento. id enim aliam vim habet. Dicebant etiam εὖ πάθωμεν, cùm aliquid facere instituebant, vt apud Lucianum, qui è portu soluunt. Moris etiam fuit veteribus, quicquid aggrederentur, Dei nomen inuocare, & veluti bonæ scæuæ gratia dicere inter initia, Θεὸς Θεός. Annotant Hesychius & Eustathius ex veteribus criticis ad Ιλιαδ. ῥαψ. ϛ. Porrò stuporis non dissimilis exempla habes in Suetonij Claudio cap. 39.

μάρτυρας παραλαβεῖν.] Tanquam videlicet flagitatum debitas pecunias iret: solebant enim illi testes secum adducere, vt si debitores inficias irent, aut cauerent, vt est in 12. præsto esset quem possent attestari, & qui eum vnde petebatur, vocaret in ius, quod κλητεύειν dicebant Athenienses. vide Nebulas Aristophanis. Vel imitatur stultè eorum morem qui debitas pecunias soluunt: nam illi solebant ambitiosè multos bonæ suæ fidei testes adducere. Demosthenes elegánter in ea contra Phormionem, ἴστε δήπου, inquit, πάντες, ὅτι δανείζονται μὲν μετ' ὀλίγων μαρτύρων· ὅταν δ' ἀποδιδόασι, πολλοὺς παρίστανται μάρτυρας, ἵνα ἐπιεικεῖς δοκῶσιν εἶναι περὶ τὰ συμβόλαια,

καὶ

καὶ τροχάζειν.] Veteres & ſe & liberos ſuos curſu ſtudioſè excerebant: vocabant autem τρόχον, tam genus hoc exercitationis (cuius varias ſpecies habes apud Platonem De legibus lib. 8.) quàm locum ipſum. Ariſtophanes,

βαδίζει μοι τὸ μειράκιον ἀπὸ τρόχων. Euripides Medea

Ἀλλ᾽ οἵδε παῖδες ἐκ τρόχων πεπαυμένοι
Στείχουσι.

Vocabant & δρόμον: qua de voce plura alio loco ad lucem auctorum, faciente Deo.

καὶ εἰς κόπους ἐμβάλλειν.] Delendum cenſeo τὸ καὶ ante εἰς κ. Intelligendum eſt excedere iſtum in hac parte, neque modum ſeruare. Eſt enim legitimus modus, & omnis exercitationis finis, laſſitudo: inquit Seneca, epiſtola 84. Clemens Alexandrinus, ὡς πόνοις σιτίων ἡγεῖσθαι ἄριστον, οὕτως τὸ ὑπὲρ τὸ μέτρον πονεῖν, καὶ κάκιστον, καὶ κοπῶδες, καὶ νοσοποιόν. Κόπον accipe, non laſſitudinem, ſed fatigationem, & incommoda quæ nimiam laſſitudinem conſequi ſolent, quæ à medicis explicantur. Hæc notare volui: nam alioquin laude dignum potiùs quàm reprehenſione iſtius iſtud ſtudium. Seneca De diuina prouidentia, *Non vides quantò aliter patres, aliter matres indulgeant? Illi exercitari iubent liberos ad ſtudia obeunda maturè: feriatis quoque diebus non patiuntur eſſe otioſos: & ſudorem illis, & interdum lacrymas excutiunt.* Cauenda ſanè in educandis pueris laſſitudo corporis: quæ, vt ait idem alibi, conſumit quicquid in nobis eſt mite placidúmque, & acria concitat, quin eadem iuuenes reddit ſegniores: quam ob cauſſam ait Varro, illos qui catulos educant, non pati eos defatigari.

καὶ ἐν ἀγρῷ.] Cur ista adiiciuntur? An legendum ἐν ὑγρῷ. Nam, quemadmodum ait Xenophon, τὰ ἑφθὰ πάντα μεθ' ὕδατος τοῦ πλείστου ἐσκευάσται. Nihil pronuntio.

αὐτοῖς φακῆν ἕψων.] Lego αὐτός. Nam etiam in hoc est stultitiæ argumentum, quòd ipse ollam curat. Sic refert Plutarchus subsannatum fuisse Antagoram poëtam à rege Antigono, quum rex illum vidisset γόγγρον ἕψοντα, καὶ αὐτὸν τὴν λοπάδα σείοντα.

ἤδυγε τῶν ἄστρων νομίζει.] Conclamatus locus, nisi meliores libri proferantur. nam quæ ab interpretibus afferuntur ad curationem huius desperantis vlceris, planè sunt omnia, quod ille ait, *gerra germana, atque adepol lire lire.*

κατὰ τὰς ἱερὰς πύλας.] Appellat ἱερὰς πύλας portam Sacram Athenarum, cuius meminit Plutarchus in Sylla, vbi ἱερὰν πύλην vocat: sed vsitatum est Græcis qui puriùs locuti sunt, vt portarum nomina numero multitudinis efferant, vt πύλαι Μελιτίδες eiusdem vrbis, & aliæ sexcentis locis apud veteres scriptores: idque Homerico ζήλῳ & imitatione, si veterum criticorum stamus sententiæ. Eustathius: Πληθυντικῶς τὰς πύλας, καὶ οὐχὶ ἑκάστην ἑνικῶς πολλοὶ γράφουσι τῶν παλαιῶν, παρασημειούμενοι ὡς οὐδέποτε πύλην λέγει ὁ ποιητὴς, ἀλλὰ πύλας. Latini aliter vt notum est: quare non rectè *Sacras portas*, vulgò hic vertunt. An autem certa aliqua fuit porta Athenis, per quam efferrentur mortui? Olim enim mortuos in plerisque ciuitatibus sepelire in vrbe fas non fuit. Romæ quidem disertè legibus 12. vetitum quod ex Solonis axibus puto translatum. Fuit etiam Athenis in nomophylaico ianua vna

quam

quam χαρώνειον θύραν vocabant, qua educebantur ad ſupplicium, qui capitis eſſent condemnati: vnde Pollucem, & Græcos parœmiographos. Teſtatur etiam Plutarchus, in aliis vrbibus Græciæ, portam quandam ſceleratam fuiſſe, qua ſontes, (nam extra pomœria, in reos animaduertere moris erat) τὴν ἐπὶ θανάτῳ ducerentur: ipſe πύλας ἀποφράδας vocat. Hinc eſt apud Plautum prouerbium, *Extra portam ire*, in Milite. Seneca pater, Controuerſiarum lib. 1. *Dicendum eſt in puellam vehementer, non ſordidè nec obſcœnè. Sordidè Baſilius qui dixit: Extra portam iſtam virginem.* Reſpondet illis Græcorum, ἐς Μακαρίαν, & ἐς κόρακας. & ei quod eſt apud Tertullianum, *Malum feras.*

πρὸς τοῦτον εἰπεῖν, ὅσοι ἐμοὶ καὶ γένοιντο.] Non eſt is horum verborum ſenſus quem putant interpretes: Non enim optat efferri è ſuis familiaribus, aut eius quem alloquitur, mortuos: quod non eſſet ſtuporis nota, ſed neſcio cuius immanitatis. Enimuero peccatum idem hic, quod ſuprà in Ἀγαθῇ τύχῃ. Lingua enim tardam hominis mentem præcurrit. Cùm igitur prouerbialis eſſet locutio de iis quorum copiam magnam indicare volebant, Tot eſſe quot ſint in orco mortui: ſtupidus iſte poſtquã audiit magnum eſſe mortuorum numerum, optat tantam ſibi copiam, non mortuorum quidem, ſed aliûs cuiuſuis rei bonæ, puta, nummorum, vel modiorum tritici, aut neſcio cuius: imò ipſe quoque, qui eſt eius ſtupor, quid dicat aut optet, non ſatis ſcit. Apud Plautum in Pœnulo Agoraſtocles adoleſcens inſanorum more loqui incipiens, ſimile quid ait, *Non hercle*, inquit, *mercam quantum Ache-*

runte est mortuorum, neque quantum aquæ est in mari, neque nubes omnes quansum sunt.

Ad caput περὶ αὐθαδείας.

HΔὲ αὐθάδεια.] Pertinet hoc quoque vitium ad τὰς ὁμιλίας, vt cap. 2. annotauimus. Sunt enim quidam ita odiosè sibi placentes, tantúmque sibi tribuentes, &, (quod ferè coniunctum est) ita alios præ se despicientes, vt difficile sit admodum cum iis versari: ferè enim omnibus contradicere solent, & suam mordicùs in omni re sententiam tueri. Grauitatis scilicet nescio cuius opinionem & famam aucupantur: neque sciunt grauitatem morum eam demum probandam, quæ comitate & hilaritate frontis iuncta, condita & temperata fuerit. Hoc genus homines philosophus in Nicomacheis δυσκόλους & δυσέριδας semper vocat vbi elegantissimè incudi eos comparat, quæ cedere nescia malleum semper repercutit. Ait enim istos πρὸς πάντα ἀντιτυποῦν, τοῦ λυπεῖν οὐδ' ὁτιοῦν φροντίζοντας. Virtutem autem huic vitio oppositam in Nicomacheis quidem φιλίαν semper vocat: nouo quodam modo φιλίαν vsurpans, vt ipse explicat: intelligi autem voluit eo vocabulo, morum facilitatem, & grauitatem decenti conditam lenitate. quam iccirco φιλίαν, siue amicitiam appellat, quia sit optimum contractarum per virutem amicitiarum coagulum. At in Magnis & Eudemiis σεμνότητα virtutem illam nuncupabat: sicut etiam facit Demosthenes in Erotico, vbi ait multos ἀντὶ σεμνότητος αὐθάδεις

αὐθάδεις fuisse habitos. Paulò aliter Plutarchus, qui Dionem ait Dionysio minori fuisse inuisum propter σεμνότητα, quam tyranni adulatores ὑπεροψίαν vocabant: & παῤῥησίαν, quam isti αὐθάδειαν nuncupabant. Aristoteli verò id verbi videtur postea displicuisse: non enim de nihilo est, quod in accuratissimo opere mutauit, & φιλίαν dixit, voce præsertim ambigua, vt iam est ostensum. Sic etiam in iisdem libris maluit δυσκόλοις & δυσέριδας dicere quàm αὐθάδεις, vt in Magnis & Eudemiis. in Magnis verò etiam notationem nominis adiecerat: τὸ ὄνομα, inquit, ἔοικεν ἀπὸ τοῦ τρόπου κεῖσθαι. ὁ γὰρ αὐθάδης, αὐτοάδης τίς ἐστι, ἀπὸ τοῦ αὐτὸς αὐτῷ ἀρέσκειν. Latini hoc vitium, modò *superbiam*, modò *arrogantiam*, modò *proteruitatem*, modò *peruicaciam*, siue *pertinaciam*, sæpe *ferocitatem*, interdum *contumaciam* aut *truculentiam* nominant: Hominibus autem αὐθάδεσιν opponuntur homines *benigni & mansueti*, quos auctor ad Herennium *commodos* & *sui cognoscentes* vocat: quod planè contrarium est τῇ αὐθαδείᾳ, cui Plato tribuit τὸ ἄγριον καὶ ἀπλῶς (inde est ἀπλώεια in descriptione Theophrastea) in 13. De legibus in 9. autem De republica, τὸ ὀφειώδες & τὸ λεοντώδες: vbi αὐθάδειαν etiam δυσκολίαν vocat, sicut de Aristotele antè annotauimus; quàm ob caussam non defuêre qui αὐθάδειαν vertendo, *morositatem* dicerent. Idem Plato in Politico pulchrè τὸν αὐθάδη describit, ἀμαθῆ appellans, & qui nihil probet nisi quod sibi fuerit visum: quíque nunquam quenquam in consilium aut aduocet, aut admittat. Ac videtur Terentius eum locum Platonis in animo habuisse, cùm faceret illa Mitionem dicere:

Homine imperito nunquam quicquam iniustius:
Qui, nisi quod ipse facit, nihil rectum putat.

Euripides quoque Medea similiter,

οὐδ᾽ ἀστὸν, ait, ὅστις αὐθάδης γεγὼς,
Πικρὸς πολίταις ἐστὶν ἀμαθίας ὕπο.

Non multùm diuersa est natura illius quem Græci ἰδιογνώμονα, vel αὐτογνώμονα dicunt. Cicero in Verrem, *sui iuris & sententiæ*. Pro ἀπήνεια diximus: *duritas*; quomodo illam vocem Cicero alicubi vsurpat. & Græcis quoque ἀπηνὴς exponitur σκληρὸς, *durus, intractabilis*. Glossæ. ἀπηνὴς, *immanis, immitis, durus* ἀπηνέστατος, *durissimus*.

Τοιοῦτός ἐστιν, οἷος ἐρωτηθείς. *Superbum est*, ait Cicero, *non respondere, si habeas quod liqueat*. Proprium sanè est hominibus grauitatis opinionem ineptè affectantibus, vt sint ἀπροσήγοροι. De his Iuuenalis,

Rarus sermo illis, & magna libido tacendi.

Πράγματα μή μοι πάρεχε..] Hoc passim in ore hominibus superbis & reliquos fastidientibus. Plautus Truculento,

Quid hic vos agitis? PH. *Ne me appella.*
ST. *Nimium sæuis*. PH. *Sic sine.*
Potin' es vt molesta ne sies?

In Mostellaria Phaniscus de insolentia conseruorum conquerens, *vbi*, ait, *aduorsum, vt eant, vocantur hero, Non eo, Molestus, ne sis*. & iterum scena sequenti, & alibi. Quid quòd in Casina formulam hanc ipsam Græculorum arrogantium vsurpauit poëta ingeniosissimus? Ibi Stalino herus & Olympio seruus qui dominum suum nequissimè θρυπτόμενος ludos faceret, ita loquuntur.

OL. *Ah odio es.* ST. *Manè verò quanquam fastidis.*

dis. OL. *Hei hei fœtet*
Tuus mihi sermo. ST. *quæ res? Etiámne astas?* OL.
Enimuero.
Πράγματά μοι παρέχεις.

ἀλλ' ἐρωτᾷν, τί εὑρίσκει;] Non potuit suas merces magis laudare. Sic Parmenio apud Terentium,

——— *quid tu ais Gnatho?*
Nunquid habes quod contemnas? quid tu autem
Thraso? tacent: satis laudant.

vbi τὸ *habes*, est, εὑρίσκεις, vt etiam Donatus explicat. quid si ita accipias, interrogat, *quid inueniat?* hoc est, iubet illum dicere, an quantum ipse pretium mercis suæ inueniat. Planè ita hodie; *que pensez-vous que i'en trouue.*

καὶ τοῖς τιμῶσι καὶ πέμπουσιν εἰς τὰς ἑορτάς.] Apparet subesse vlcus. Interpretes verò quos quidem vidi, parum dignè hinc se expediunt. Scilicet τιμᾶν, *stipem colligere* est. φεῦ τι δεινότητος! sed ad rem. Notat auctor in homine αὐθάδει contemptum diuini numinis, & religionis omnis: Ita enim ferè comparatum videas, vt qui erga homines superbi sint, etiam erga Deum insolescant, eúmque colere parum curent: ὁ γὰρ, inquit B. Chrysostom. κατὰ ἀνθρώπων ἐπαιρόμενος, εὐκόλως καὶ κατὰ θεοῦ. vide sodes homiliam septimam, in posteriorem ad Timotheum. quod etiam Theophrastus in extremo capite alia nota indicat. Fuit autem olim diuini cultus pars, deorũ festis solemnib. interesse, & ea concelebrare. Quare, qui religiosiores erant, ij non festa tantùm vrbis in qua habitabant, religiosè obseruabant: sed ad alia quoque aliarũ vrbiũ festa solemnia cũ muneribus accurrebant, vt etiam Platonis leges docent. Atque hoc, etsi

ſine magnis ſumptibus fieri non poterat, non tamen ea res illos deterrebat: ſed cum Plautino Pleuſide ſibi perſuadebant, *Quod in diuinis rebus ſumas, ſapienti lucro eſt.* Contrà verò iſte factum eorum ridet: & quòd illi propterea boni aliquid à diis ſperent, id quoque ſceleratus ſceleratè ridet, & negat eſſe tanti: *Magno*, inquiens, *vobis id bonum, ſi modo vllum vnquam futurum eſt, conſtabit.* Sic autem lego, καὶ τοῖς τὸ θεῖον τιμῶσι, καὶ τ. Aut me omnia fallunt, aut rem acu tetigimus; &, quod Græci aiunt αὐτὸν κέκρουκα τὸ βατῆρα τῆς θύρας. Pietatis apud Græcos præcipua cenſebantur argumenta, ſi ſacra patria diligenter colerent, & dona ad aliarum vrbium deos mitterent. Vide Iſocratem in Areopagitica: vbi verbum πέμπειν ſic accipi debet, vt hoc loco.

οὐκ ἂν γένοιτο διδόμενα. Sententia quam ex his verbis elicimus, par & ſimilis eſt illi, quam hoſtis humani generis pronuntiat Iobi cap. 1. commate 9. hoc tantùm intereſt, quòd hîc diuini numinis in homines religioſos benignitas extenuatur; ibi ſancti viri Iobi pietas in Deum. argumentum quidem geminum planè eſt.

καὶ οὐκ ἔχων συγγνώμην.] Seneca De beneficiis, lib. 6. *Quid eſt iniquius homine, qui eum odit, à quo in turba calcatus, aut reſperſus, aut quò nollet impulſus eſt?*

φίλῳ δὲ ἔρανον κελεύσαντι εἰσενεγκεῖν.] Adeón' interpretes alias res egiſſe cùm hunc pulcherrimum libellum verterent, vt vocem ἔρανον ſemper de ſymbolis conuiuarum acciperent? Atqui, contra quàm illi putant, nuſquam ita Theophraſtum hac voce

in

in hoc ἀποσπασματίῳ eſſe vſum affirmamus. vbi quoties dictio ἔρανος occurrit, ſemper referri debet ad pulcherrimum & verè pium Græcorum morem pauperes amicos ſubleuandi. Fuit enim apud illos moribus receptum, vt cùm aduerſam fortunam paſſus eſſet aliquis, amicorum atque ſodalium facultatibus ſubleuaretur: accipiebat enim ab iis pecuniæ alienam ſummam, ea lege, vt ſi Deus aliquando meliora darèt, quantum illi erogatum eſſet, tantundem ipſe reſtitueret. Hanc illi ſtipem collatitiam vocabant ἔρανον, & factum ipſum ἐρανίζειν, reſpectu vt plurimùm accipientis, vel ἔρανον συλλέγειν: dantis verò, ἔρανον εἰσφέρειν. Atque hoc fuit veluti medium quoddam genus inter id quod δάνεισμα creditúmque propriè dicitur, & ſtipem illam quotidianam, quæ mendicis hominibus & æruſcatoribus ſine vlla recuperandi ſpe erogabatur. Ἐλεημοσύνην Græci illam ſtipem, non ἔρανον vocarunt: etſi me non latet, abuſiuè eos interdum vocabulum ἔρανος ita vſurpare. Huius moris apud Græcos ſcriptores paſſim fit mentio: apud Antiphontem gloriatur quidam ſe pecuniis ſuis non niſi honeſtè vti: λαμπρῶς, inquit, χορηγοῦντα, πολλοῖς δὲ ἐρανίζοντα μεγάλας δὲ ὑπὲρ πολλῶν ἐγγύας ἀποτίνοντα: & paulò antè oſtendit dem conferri ſolitum eranum, ſi quis ſententia iudicis, omnibus bonis ſuis fuiſſet euolutus: περιγενόμενος δὲ, ait, καὶ ληφθεὶς, κἂν ἔρανον παρὰ τῶν φίλων συλλέξας, οὐκ ἂν εἰς τὰ ἔσχατα κακὰ ἦλθον. eundem morem tangit & Demoſthenes in Midiana, & ex eiuſdem oratione in Nicoſtratum conſtat pro captiuis amicis ſolitum dari amicis ἔρανον, vt eſſet vnde ſe redimerent. Extant etiam pul-

cherrimi Philemonis antiqui poëtæ versiculi, vbi posteaquam varios casus recensuit quibus homines ad paupertatem redigi solent, subiicit:

Ἀλλ᾽ ἑταῖροι καὶ φίλοι εἰσὶ, καὶ συνήθεις νὴ Δία,
Ἐράνων οἴσουσιν, εὔχου μὴ λαβεῖν πεῖραν φίλον·
Εἰ δὲ μὴ, γνώσῃ σεαυτὸν   fortasse melius,
αὖθις (ἄλλο μηδὲν, πλὴν σκιάν.

Pertinet ad hunc morem locus Aristotelis Physicæ acroaseos lib. 2. cap. 5. vbi hoc ponit exemplum eorum quæ κατὰ τύχην accidunt, οἷον, ἕνεκα τοῦ ἀπολαβεῖν τὸ ἀργύριον ἦλθεν ἂν κομιζομένου τὸν ἔρανον, εἰ ᾔδει. Torquent verba philosophi interpretes Latini, nec certam interpretationem, ac ne lectionem quidem veram vident: quam ex Philopono protulimus: illa verba, ἦλθεν ἂν κομιζομένου τὸν ἔρανον, significant, venisset creditor ad debitorem suum; cum ille ab amicis eranum, hoc est, pecuniam erani nomine collectam, auferret. Eòdem censeo referendum & Plauti locum in Curcullione, vbi ait leno in magno fuisse se periculo ne argentum amitteret; quod si argentarius debebat; eum enim inibi fuisse, vt cessione bonorum creditoribus suis satisfaceret: verùm postea amicos iuuisse ipsum, & dedisse vnde solueret. Sic ille,

Postquam nihil fit, clamore hominem posco: ille in ius me vocat:
Pessimè metui ne mihi hodie apud prætorem solueret:
Verùm amici contulerunt: soluit argentum domo.

Sic enim lego, non *compulerunt*: Porrò autem videntur ea fini, & apud Athenienses & in aliis Græcorum ciuitatibus institutæ sodalitates, quæ communem arcam haberent, in quam quot mensibus certum

certum quid à ſingulis penderetur, vt eſſet vnde iuuari poſſent qui ex illa ſodalitate fortunam aduerſam aliquo modo eſſent experti. Harpocration, Ἐρανιστὴς μὲν τοι κυρίως ἐστὶν ὁ τοῦ ἐράνου μετέχων, καὶ τὴν φορὰν ἣν ἑκάστου μηνὸς ἔδει καταβάλλειν, εἰσφέρων. Hos ἐρανιστὰς orator ἐράνων πληρωτὰς vocat; niſi malis referre ad δημοσίοις ἐράνοις: nam & in Rempublicam collatæ pecuniæ genus quoddam eſt ἔρανος. cuius ſæpe oratores meminêre. Quemadmodum autem penſio ἐράνου fuit menſtrua, ita & ſingulis menſibus lites diſceptabantur, ſi quæ forte inter ſodales propter ἐράνους diſcordiæ eſſent obortæ. Harpocration, ἔμμηνοι, inquit, appellantur δίκαι αἵτε εὐποεικαὶ, καὶ αἱ ἐρανικαί. meminit & Pollux. Neque dubium ſicut erant δίκαι ἐρανικαὶ Athenis, ita & ἐρανικοὺς fuiſſe νόμους. Quare etiam apud Platonem in 9. De legibus de iſtiuſmodi eranis accipienda lex hæc eſt, non, vt vulgo faciunt, de conuiuarum collectis. Verba Platonis ſunt, Ἐράνων δὲ πέρι, τὸν βουλόμενον ἐρανίζειν, φίλον παρὰ φίλοις. ἐὰν δέ τις διαφορὰ γίγνηται περὶ τῆς ἐρανίσεως, οὕτω πράττειν ὡς δικῶν μηδενὶ περὶ τούτων μηδαμῶς ἐσομένων. Lex eſt perutilis: Statuit Plato, vt eranum ab amico exigere neceſſario tempore, in ſua Republica ius ſit & fas: quod ideo non prætermittendum in ſuis legibus putauit ille, quia non in omnibus ciuitatibus permiſſæ ſunt olim huiuſmodi ἑταιρεῖαι. Apud Romanos quoque in amicorum aduerſis conferri ſolitam pecuniam, non eſt dubium: velut ad reficiendam domum abſumptam incendio. Martialis in Tongiliano:

Empta domus fuerat tibi, Tongiliane, ducentis:
Abſtulit hanc nimium caſus in vrbe frequens,

Collatum

Collatum est decies.
éstque huiusmodi collationum etiam alibi mentio. Sed ius eranorum, quale exposuimus, apud Romanos non obseruauimus: quin potiùs existimo vetitas istas sodalitates fuisse à Romanis in plerisque Græcorum ciuitatibus, postquam ad illos summa rerum peruenit: quare etiam Plinius Secundus epistola quadam, Traianum consulit super libello ad eranos pertinente, sibi ab Amisenorum ciuitate oblato. Traianus verò respondens, Amisenis quidem permittit eranos habere: *eo faciliùs*, inquit, *si talis collatione non ad turbas & illicitos cœtus, sed ad sustinendam tenuiorum inopiam vtuntur*, in cæteris verò ciuitatibus, quæ Romanorum iure essent obstrictæ, rem huiusmodi vult prohiberi. Addit Plato, Si qua ex ea collectione controuersia inter amicos oriatur, nullam datum iri in sua Republica actionem eo nomine, quod aliter Athenis, vt dixi, obseruabatur: erat enim ibi locus τῆς ἐρανικῆς δίκης. Sanè quin tenerentur qui huiusmodi collatione fuerant subleuati, reddere quod acceperant, reparatis opibus, non potest ambigi: id enim disertis verbis testatur Theophrastus capite Περὶ μεμψιμοιρίας. & apud Lucianum Demosthenes ait, se multis amicis τοῖς ἐράνοις συνδιαλύσασθαι: hoc est, sodales multos pro sua virili parte iuuisse in reddendis pecuniis quas ab amicis acceperant. Ex his intelligi potest quid ἔρανον cùm hîc, tum alibi Theophrastus vocet. Latini, vt diximus, rem ignorarunt: neque propriam vllam vocem habent huic rei: nec temerè factum quòd & Plinius & Traianus vocem Græcam retinuerunt. *Collationem* aut *collectam*

etiam vertere poſſis : etſi alio ſenſu Marcus Tullius hac dictione vſus eſt. Plura de hac re ad Athenæum nobis obſeruata.

ἤτι ἀπόλλυσι καὶ τοῦτο τὸ ἀργύριον.] Hæ ſunt voces eorum qui beneficium dare neſciunt ; quò alludens ait Sapiens auctor Eccleſiaſtici cap. 29. Ἀπόλεσον ἀργύριον διὰ φίλον. Præclarè & ad hunc locum appoſitiſſimè Seneca De beneficiis lib. 6. *Sæpe beneficium manet , nec debetur , ſi ſecuta eſt dantem pœnitentia : ſi miſerum ſe dixit, quòd dediſſet : ſi cùm daret, ſuſpirauit, vultum obduxit, perdere ſe credidit, non donare.* Hic eſt quem panem lapidoſum Fabius Verrucoſus appellabat. Quanto melius qui dixit,

Extra fortunam eſt quicquid donatur amicis.

δεινὸν καταπράξασθαι.] Omnino δεινὸς ſcribendum, non δεινόν.

οὐκ ἂν προμεῖναι.] Meliùs προσμεῖναι. imò verò mutato accentu & ὑπομείναι & προσμείναι ſcribendum eſt.

καὶ οὔτε ᾆσαι, οὔτε ῥῆσιν εἰπεῖν, οὔτε ὀρχήσασθαι ἂν ἐθελῆσαι.] Scribendum hîc quoque mutato accentu ἐθελήσαι. eſt enim modus optandi , vt loquuntur γραμματικῶν παῖδες, non infinitiuus. Hæc autem eò pertinent, quòd, ſicut diximus, iſtiuſmodi homines graues ſeueríque , non comes videri volunt : cùm re vera non grauitas ea ſit , ſed ſimulatio , faſtus ac typhus , &, vt eleganter Hierocles vocat , νόσος μικρολογίας. Notum autem, veteres Græcos ſolitos vſurpare in ſuis conuiuiis quæ hîc commemorantur. Cantabãt enim vel ſcholium aliquod, vel odam aliquam , ſiue μέλος , aut aliquem ex poëta quopiam locum. Sic etiam apud antiquiſſimos Romanos

fuerunt

fuerunt carmina quædam in epulis à singulis conuiuis cantitata de clarorum virorum laudibus, vt in Originibus scriptũ reliquerat Cato. Saltatio sequebatur comes extrema conuiuij, mensis remotis: non enim nisi bene poti, vt bis suprà dictum est, saltabant. Interpretes, quid esset ῥῆσιν εἰπεῖν, assecuti non sunt: est autem, locum ex aliquo poëta recitare oblectationis gratia & διαγωγῆς χάριν, Id veteres factitabant aliàs quidem assa voce, quod est ᾄδειν aliàs verò ad tibiam, vel aliud musicum organum: quod ψάλλειν Græci dicunt. & cantabant interdum quidem omnes confertim: interdum verò singuli per vices: quod eleganter vocat Clemens ἐν μέρει παραλλάττειν τὰς προπόσεις τῇ ᾠδῇ. Exempla proferre non magis necesse est, quàm meridie lucernam accendere. Tantùm dicam peccari sæpe ab interpretibus in ista voce, vt cùm apud Platonem in 10. De republica, μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνειν ἐν τοῖς ὀδυρμοῖς, vertunt, *Contenta voce eiulari.* perperam, Plato enim de iis poëtis loquitur, qui lamentationes prælongas & multorum versuum heroibus tribuunt in suis poëmatis; qualis illa apud Sophoclem verè μακρὰ ῥῆσις in Trachniis. quales item multæ in tragœdiis, Euripidis præsertim, qui poëta reus iampridem hæret apud criticorum tribunal, διὰ τὸ μακρὰς ἐπάγειν ῥήσεις ἤγουν διηγήσεις τῶν συμφορῶν. propterea etiam, vt videtur, τοὺς τραγῳδοὺς per ludibrium τενωδοὺς appellarunt. Malè etiam iidem interpretes in septimo De legibus τινὰς ὅλας ῥήσεις hoc est, *integros poëtarum locos* transtulerunt, *scita quædam dicta.*

δεινὸς δὲ καὶ τοῖς θεροῖς μὴ ἐπιεύχεσθαι.] Græci eiusmodi homi

homines proprio nomine ἀγερόπτους dixerunt. Hesychius, ἀγέροπτος, ὁ σπανίως εὐχόμενος.

Ad caput περὶ δεισιδαιμονίας.

AΜέλει ἡ δεισιδαιμονία δόξειεν ἂν εἶναι δειλία πρὸς τὸ δαιμόνιον.] Alij sic definiunt, Δεισιδαιμονία ἐστὶ φόβος θεῶν καὶ δαιμόνων. Sed Theophrastus voce δαιμόνιον, & deos & dæmones complexus est, & quicquid diuinitatis esse particeps malè sana putauit antiquitas. Δειλίαν accipe metum alium ab eo qui pios decet. Scitè enim Varro apud Augustinum dicebat, *Deum à religioso vereri; à superstitioso timeri.* Seneca dilutius epistola 47. *Deo satis est quòd colitur, & amatur: Non potest amor cum timore misceri.* Meliùs idem alibi, *Religio deos colit: superstitio violat.* Latiùs veteres, vt annotant Grammatici, *motum* pro religione, vel superstitione vsurparunt. Vide Nonium. Maximus Tyrius sermone 4. pietatem à superstitione sic distinguit: εἰ δὲ ἐπὶ καὶ ἀνθρώποις πρὸς θεοὺς ἐπιμιξία, ὁ μὲν εὐσεβὴς φίλος θεῷ, ὁ δὲ δεισιδαίμων, κόλαξ.

ἀπονιψάμενος τὰς χεῖρας καὶ περιρρανάμενος ἀπὸ ἱεροῦ. Duplicem lauationem siue purificationem tangit: altera ad manus pertinet, altera ad totum corpus. Illa propriè χέρνιψ, hæc περίρρανσις appellatur. fiebátque θαλλῷ, id est, *ramo felicis oliuæ*, vt ait Virgilius. Vtriusque frequens apud Græcos mentio. Aqua verò lustralis qua aspergebantur, sic fiebat. Erat ad fores templi aquiminale quoddam magnum, quales ferè tinctorum cortinæ, (labrũ Asconius

nius nominat) in quod mergebant titionem ardentem, ab ara sumptum, quando victima adoletur eáque aqua omnes qui templum ingrediebantur, sese aspergebant ipsi, aut à sacrificulis aspergebantur. Euripides Hercule furente:

μέλλων δ' δαλὸν χειρὶ δεξιᾷ φέρειν
Εἰς χέρνιβ' ὡς βάψειεν Ἀλκμήνης γόνος.

Athenæus quid sit, χέρνιψ, (vel, vt ipse legi ait, χέρνιψ,) explicans, Ἔστιν, inquit, ὕδωρ εἰς ὃ ἀπέβαπτον δαλὸν ἐκ τοῦ βωμοῦ λαμβάνοντες, ἐφ' οὗ τὴν θυσίαν ἐπετέλουν. Nec solùm in templis erant περιρραντήρια, sed etiam ad fori introitum, quorum sæpe meminere oratores Græci. Moris etiam fuit vt ad fores priuatarum ædium tantisper dum illæ funestæ essent, & dum fieret ἡ πρόθεσις eius qui obierat, vas magnum statueretur, aqua lustrali plenum, quæ esset è domo non funesta allata: qua aqua sese quisque exiens aspergeret, qui ad exequias venerat: idque vas figlinum fuit, & ἀρδάνιον propriè nuncupabatur: auctor Pollux lib. 8. Aristophani dicitur ὄστρακον. Καὶ πρόθου τὄστρακον πρὸ τῆς θύρας. Hesychio γάστρα duobus locis. B. Chrysogonus hom. 12. ad Ephesios: ἴδοις Ἕλληνα ἀπὸ νεκροῦ λουόμενον. Non dissimilis ritus apud Romanos. Festus, *funus prosecuti redeuntes ignem supergrediebantur aqua aspersi: quod purgationis genus vocabant suffitionem.* Fuit & apud Iudæos similium lauationum & purificationum vsus: quas auctor Ecclesiastici cap. 34. βαπτισμοὺς ἀπὸ νεκροῦ appellat.

δάφνης εἰς τὸ στόμα λαβών.] Non leuis error est interpretum, qui ἀπὸ ἱεροῦ δάφνης iunxerunt, & sacram laurum hîc sunt commenti: quod profectò ferri

non

non poteſt. Dictum autem δάφνης λαβὼν, vt ἄρτου φαγεῖν, & alia paſſim apud Atticos. Nos locum planiùs expreſſimus, & ita vertimus, quaſi eſſet ſcriptum δάφνης πέταλα: eam enim vocem ſupplendum eſſe cenſemus. Scimus namque veteres in purgationibus, lauri foliis vti ſolitos. Clemens Alexandrinus in Protreptico, Καθαρσίων μεταλάμβανε θεοπρεπῶν, οὐ δάφνης πετάλων, οὐ ταινιῶν τινῶν ἐρίῳ καὶ πορφύρᾳ πεποικιλμένων. Sic & Romani, vt ait Feſtus, omnibus ſuffitionibus laurum adhibebant. Moris præterea fuit Græcis baculum laureum præ manibus habere, tanquam ἀλεξίκακον φάρμακον, vt ait Suidas, quòd crederent lauro ineſſe vim quandam malum auerruncandi. Inde natum prouerbium δαφνίνην φορῶ βακτηρίαν, cùm quis negat ſe ſibi ab alicuius iuſidiis metuere. Eodem etiam ſpectat quod obſeruare aliquando meminimus, ſolitos Græcos pro foribus laurum ſtatuere: auctor Heſychius in voce Κώμυθα. Quod ait Theophraſtus, laurum in os capi ſolitam à ſuperſtitioſis, neſcio an huic ſimilis ſuperſtitio ſit, quam apud Hieronymum in Marcellæ viduæ epitaphio annotauimus. Sic ille, *Nec mirum ſi in plateis & in foro rerum venalium fictus ariolus ſtultorum verberet nates, & obtorto fuſte dentes mordentium quatiat.* Nam ariolorum conſuetudo fuit (colligi poteſt ex Seneca De vita beata) laurum geſtare cùm per vrbem incederent, quàm fuſtem videtur Hieronymus vocare; quia erat, credo, virga maiuſcula è lauro. Heſychius Ἰθυωτήριον, ὃ φέρουσιν οἱ μάντεις σκῆπτρον ἀπὸ δάφνης. Sanè poëtæ dicuntur *laurum mordere*, Iuuenali, & Caſſandra δαφνηφάγος à Lycophrone appellatur:

quod quomodo critici explicent, non eſt obſcurum, Apud Æſchylum in Agamemnone habitus vatis hic eſt,vt amictus veſte vatum propria, quam poëta appelat χρηστηρίαν, manu ſcipionem geſtet, & coronam collo appenſam: nam ait Caſſandra ſe habere Καὶ σκῆπτρα καὶ μαντεῖα περὶ δέρῃ στέφη.

καὶ τὴν ὁδὸν ἐὰν περιδράμῃ γαλῆ.] Fortaſſe παραδράμῃ. Ambigunt docti ſitne γαλῆ muſtela domeſtica an felis. Vtrumque animal fuit olim inter ea quæ occurſu ſuo auſpicium facerent, quod Græci vocabant ἐνόδιον σύμβολον. De muſtela habes apud Plautum in Sticho: de fele extat exemplum apud Terentium. Apud Athenienſes autem γαλῆς tranſcurſus dirimebat comitia, vt apparet ex Ariſtophanis Concionantibus. Artemidorus verò lib. 3. ſiue Ἐνοδίῳ, non parum differre docet, fueritne γαλῆ viſa accedens, an abiens: item agens aliquid gravatum an contra: necnon, ageretne an pateretur. Et quòd γαλῆ malum augurium faceret, inter alias hanc quoque cauſſam affert, quia ſit voci δίκη ἰσόψηφος quod ita eſt: nam ſi vtriuſque dictionis litteras ad calculum voces, redibit par ſumma 42. id autem eſt quod Græci intelligunt, cùm dicunt duo vocabula, aut duos verſus, eſſe ἰσόψηφα. Sed quid vetat ipſius Artemidori verba aſcribere? Γαλῆ, inquit, γυναῖκα σημαίνει πανοῦργον καὶ κακότροπον, ἢ δίκην. ἔστι γὰρ ἰσόψηφος δίκη καὶ γαλῆ. ἀπό γὰρ τῶν αὐτῶν σύγκειται γραμμάτων. καὶ θάνατον. ὅ, τι γὰρ ἂν λάβῃ τοῦτο σήπει. καὶ ἐργασίας καὶ ὠφελείας. καλεῖται γὰρ πρός τινων κερδώ, καὶ ἰλαεία. τῶν δὲ διαφορὰν ἔξεστι λαμβάνειν τούτων. ἀπὸ τοῦ βλέπεσθαι προσιοῦσαν ἢ ἀπιοῦσαν. πράττουσάν τι ἡδὺ, ἢ ἀηδές· πάσχουσάν τι δρῶσαν. Ex his apparet γαλῆς conſpectum

conſpectum non malum ſemper portendiſſe, ſed aliquando etiam lucrum, aliquando gaudium ac lætitiam. Quid quòd etiam purgandi vim quandam in hoc animali ineſſe crediderunt Athenienſes? qui propterea quando in concionem conueniebant, circunferri felem iubebant: erátque hoc purificationis & luſtrationis certum genus. Ariſtophanes Concionantibus, ὁ περιςίαρχος, περιφέρειν χρὴ τὴν γαλῆν. Erat & canis interuentus, ſiue potiùs tranſcurſus (Plutarchus διεκδρομὴν vocat, Περὶ φιλαδελφίας) inauſpicatus: vnde eſt apud Plautum, *canina ſcæna.*

ἕως διεξέλθῃ τίς.] Qui videlicet omen luat, & quod mali portendebat felis tranſcurſus, id ipſe ſubeat.

ἢ λίθους τρεῖς ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ διαβάλῃ.] Ridere licet veterum ſtultitiam. Putarunt illi cùm aliquod triſte ſignum apparuiſſet, poſſe id facilè eludi, & quod oſtendebatur periculum effugi, ſi vel verbis, vel aliquo facto indicarent ſe omen non accipere, ſed abominari. Verbis quidem, cùm dicerent, Εἰς κεφαλὴν σοι. *In caput tuum:* omen nempe redeat, quæ abominandi formula frequens eſt apud vtriuſque linguæ ſcriptores, vnius Senecæ verba ponã ex conſolatione ad Martiam: *Quis non ſi admoneatur vt de ſuis cogitet, tanquam dirũ omen reſpuat, & in capita inimicorum aut ipſius intempeſtiui monitoris abire illa iubeat?* Re verò, aut facto aliquo deteſtabantur, id quod portendebat ſiniſtrum aliquid, inſectantes. Cùm enim vel auis inebra, vel aliud infauſtum animal occurriſſet, periculo ſe defunctos putabant, ſi id lapidibus petiiſſent & feriſſent. Auguſt, lib. 2. De doctrina

Christiana, *Plerumque eam superstitiosi sunt quidam, vt etiam canem qui medius interuenerit, ferire audeant.* Planissimè verò Dio Chrysostomus, oratione 34. Ἀνὴρ Φρύξ, inquit, ἐπὶ κτήνους ἐβάδιζεν. ὡς δὴ ἐθεάσατό τινα κορώνην, οἰωνιστάμενος (οἱ γὰρ Φρύγες τὰ τοιαῦτα δεινοὶ) λίθῳ βάλλοι· καί πως τυγχάνει αὐτῆς. πάνυ οὖν ἥσθη, νομίσας εἰς ἐκείνην τετράφθαι τὸ χαλεπόν· *Homo Phryx iumento vehebatur: qui cornice aspecta, ominis loco rem ducens, (nam Phryges talium obseruatione excellunt) lapide cornicem petit; accidit vt quam petebat, feriret, ille gaudere supra modum: quòd crederet in ipsam malum esse versum.* Hinc mos ille veterum notatus Apuleio Milesia tertia, *Quid?* (ait) *quòd istas nocturnas aues, cùm penetrauerint larem quempiam, sollicitè prehensas foribus videmus adfigi, vt quod infaustis volatibus familiæ minantur exitium, luant cruciatibus.* atque hoc scimus hodiéque à quibusdam obseruari. Simili igitur ratione iste quoque conspecta fele, tres lapides in ipsam iacit: vt nimirum quod malum videbatur portendi, id in ipsius felis caput reiicere se hoc facto testaretur. Nam, vt Plinius ait, ostentorum vires in eorum erant potestate quibus ostendebantur: ac prout quæque essent accepta, ita valere illa arbitrabantur. Sic etiam oracula & vaticinationes eludi solitas legimus, cùm apud alios historicos vtriusque linguæ persæpe, tum apud Suetonium in Iulio, capite 59. & Dionysium Halicarnasseum non vno loco. Sic & visorum nocturnorum, quæ mali aliquid portendebant, efficaciam impediebant respuendo & procul à se amoliendo: cuius rei exemplum est apud Tacitum primo Annalium in istis de Cæcina: *ducem terruit dira*

quies

quies: nam Quintilium Varum ſanguine oblitum & paludibus emerſum, cernere & audire viſus eſt velut vocantem; non tamen obſecutus, & manum intendentis repuliſſe. neque enim otioſa ſunt poſtrema verba: Sed illis Tacitus cauſſam reddit, cur hoc rerum exitu caruerit. Ex his, & vera lectio iſtius loci intelligitur: (legendum enim διαβάλῃ, non διαλάβῃ: & verus etiam ſenſus perſpicitur: à quo quantum docti viri deerrarint, nolo dicere: æquus lector facilè æſtimabit & iudicabit. Ait autem τρεῖς, quia, vt ex Plinio, Feſto, aliiſque notum, numerus impar Deo gratior; quare etiam in illis ἐπῳδαῖς, περιάπτοις, & amuletis, quibus ſuos libros Marcellus & Alexander Trallianus, ipséque adeo Plinius referſerunt, frequens is numerus. Porrò videntur Græci ad hanc ſimiléınve aliam trium lapidum ſuperſtitionem alluſiſſe illo prouerbio,

τρεῖς εἰσιν ἱκανοὶ πρωκτὸν ἐκμάξαι λίθοι.

qua adagione vſus Ariſtophanes: nec me fugit quomodo exponatur à veteribus: verùm ego arbitror olim fuiſſe aliter conceptum prouerbium: poſtea verò quæſita, vt fit, occaſione ioci, ita cœpiſſe efferri ab hominibus vrbanis: Ἐκμάττειν verbum eſſe huic rei accommodatiſſimum infrà docemus. Notauimus & aliam in tribus lapidibus ſuperſtitionem veterum non minùs ridendam. Columella lib. De arboribus, cap. 23. *Mala Punica ne rumpantur in arbore, remedio ſunt lapides tres, ſi cùm ſeres arborem, ad radicem ipſam collocaueris.* Simile eſt quod de ſcilla idem auctor adiicit. Palladius lib. 4. tit. 10. *Qui in ſcrobe deponit, ſi tres lapillos in ipſa radice conſtituat, prouidebit ne poma findantur.* Ne illud quidem

prætermittam τῶν φιλομαθῶν χάριν. Olim ſi duos fratres ſimul ambulantes lapis ſaxúmve in via forte iacens diuiſiſſet, ita vt medius inter fratres lapis reperiretur, ominoſum id & infauſtum habebatur. Refert Plutarchus Περὶ φιλαδελφίας.

Καὶ ἐὰν ἴδῃ σφλὼ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἱερὸν ἐνταῦθα ἱδρύσασθαι.] Mendoſam perſpicuè lectionem docti viri ſanant, ὄψιν *viſum* aut *ſpectrum* legentes, non σφλὼ: & afferunt appoſitè ſanè locum Platonis è 10. De legibus. Mihi tamen placebat ὄφιν pro σφλὼ reſtitui: cuius coniecturæ nondum me pœnitet: atque adeo haud aliter à Theophraſto ſcriptum puto: qui cùm paulò poſt ἐνυπνίων meminerit, vix eſt vt hîc ὄψεως mentionem fecerit. Non quòd fugiat me ὄψιν & ἐνύπνιον ſubtiliter à veteribus criticis diſtingui: ſed illam diſtinctionem nemò ſanus hîc recipiet. Conſtat verò ex Ciceronis libris De diuinatione & multis aliis auctoribus, ſerpentem vidiſſe in ædibus aut in itinere, triſte auſpicium fuiſſe. Solebant autem loca in quibus monſtra fuerant viſa, religioſa fieri: vt in eo loco qui fulmine tactus eſſet, obſeruabant: quem locum Romani, vt notum eſt, bidental, quòd bidentibus ibi fieret, appellabant: notus eſt ſuper hoc Artemidori locus: ſed & Plutarchus in Pyrrho ait τὰ καταβαλλόμενα τοῖς κεραυνοῖς ἀνέμβατα μένειν χωρία. Idem puto fuiſſe obſeruatum in aliis locis vbi portenta viſa fuiſſent. Hinc illa Platonis querela de ſuperſtitioſis hominibus, mulieribus præſertim, quas ait leuiſſimas ob cauſſas, & pauores inanes, impelli ſolitas, vt aras & ſacella diis ſtatuerent: *vt iam*, inquit Plato, *nullus locus iis vacet, non domus vlla, non vicus*. Porrò ſerpentes ferè per impluuium è tectis

tectis deſcendebant in ædes, & ibi ſoliti conſpici. Plautus Amphitruone, *Deuolant angues iubatæ deorſum in impluuium duo.* Terentius Phormione, *Anguis per impluuium decidit de tegulis.* Vide Alexandrinum Clementum, Theodoretum in Θεραπ. & Dionem. Eo igitur loco (non autem vbi videntur inſomnia) ait auctor: ſacella à ſui temporis ſuperſtitioſis hominibus ſolita excitari. Iure Romano id non erat licitum: Fuit enim lex vetus tribunitia, quæ vetaret iniuſſu plebis, ædeis, terram, aram conſecrare. Auctor Cicero Pro domo ſua ad Pontifices.

τῶν λιπαρῶν λίθων τῶν ἐν ταῖς προόδοις.] Legimus, τριόδοις, vel παρόδοις: vt de iis lapidibus intelligamus qui in viis à viatoribus coli ſolebant: de iis Sibylla,

Κἂν παρόδοισι λίθων συγχώματα ταῦτα σέβεσθε.

ſed præſtat legere τριόδοις: Nam aliud ſunt ἕρμακες, de quibus Sibylla ſine dubio intelligit, ab vnctis lapidibus, qui in prouerbium abierunt. Dicebant enim de homine ſuperſtitioſo πάντα λίθον λιπαρὸν προσκυνεῖ Clemens Alexandrinus lib. 7. Stromatum, οἱ αὐτοὶ δ᾽ οὗτοι πᾶν ξύλον καὶ πάντα λίθον, τὸ δὴ λεγόμενον, λιπαρὸν προσκυνοῦντες. Meminit & Apuleius initio Floridorum, cuius locum apponam, quia inſignis: eſt multa enim ſimilis ſuperſtitionis exempla velut vno faſce complectitur. *Neque enim iuſtius religioſam moram viatori obiecerit, aut ara floribus redimita, aut ſpelunca frondibus inumbrata, aut quercus cornibus onerata, aut fagus pellibus coronata, vel etiam colliculus ſepimine conſecratus, vel truncus dolamine effigiatus, vel ceſpes libamine humigatus, vel lapis vnguine delibutus.* Sed & alij multi vnctorum

lapidum meminêre, quod pridem Turnebus in Aduersariis obseruauit. Quid quòd etiam in sacra historia simile quid obseruauimus nos? Vide Geneseos cap. 28. commate 18. & caput 35. commate 14.

καὶ ἐὰν μῦς θύλακον ἀλφίτων διαφάγῃ] Etiam mures olim auspicium faciebant. Ausonius;

Quadrupes oscinibus iungitur auspiciis? mus.

Imprimis autem triste putabant, si quid mures arrosissent. Vide Ciceronem de Diuinatione lib. 2. Plinius quoque lib. 8. cap. 57. idem annotat: addens, eos cùm candidi prouenêre, lætum facere ostentum. Idem in soricibus obseruabatur: quorum occentu dirimi auspicia ibidem ait Plinius. Eleganter verò Augustinus. De doctrina Christiana, lib. 2. de superstitiosis loquens: *Hinc sunt* ait, *illa: cùm vestis à soricibus roditur, plus timere suspicionem futuri mali, quàm præsens damnum dolere. Unde illud eleganter dictum est Catonis, qui cùm esset consultus à quodam qui sibi à soricibus erosas caligas diceret: respondit, non esse illud monstrum, sed verè monstrum habendum fuisse, si sorices à caligis roderentur.* Græci auctores simillimum Bionis (nec scio an ita legendum sit etiam apud Augustinum) dictum referunt. Clemens. Τί δὲ καὶ θαυμαστὸν εἰ ὁ μῦς, φησὶν ὁ Βίων, τὸν θύλακον διέτραγεν, οὐχ εὑρὼν ὅ, τι φάγῃ, τοῦτο γὰρ ἦν θαυμαστὸν, εἰ, ὥσπερ Ἀρκοσίλαος παίζων ἐνεχείρει, τὸν μῦν ὁ θύλαξ κατέφαγεν. Vide etiam Theodoretum. Θύλακος saccus est scorteus, vbi erat farina vel panis: nam etiam ἀρτοθήκην, hoc est, *panarium*, explicat Aristophanis scholiastes. Eiusmodi saccum secum ferebant quando ibant

τα

τὰ ἄλφιτα emptum : hoc eſt , farinam quæ in foro vænibat,quod ἀλφιτόπωλις ἀγορὰ appellabatur. Ariſtophanes Concionantibus,

Κ' ᾄπειτ' ἐχώρυν εἰς ἀγορὰν ἐπ' ἄλφιτα.
Ἔπειθ' ὑπέχοντος ἄρτι μῦ τὸ θύλακον.

Interpretes qui θύλακον ἀλφίτων *reticulum panis* vertunt, incogitantiæ magnæ ſe obligarunt & νωχελίας. Reticulum enim panis apud Horatium & Iuuenalem eſt quod γύργαθον Græci vocant. Heſychius, Γύργαθον, σκεῦος πλεκτὸν, ἐν ᾧ βάλλουσι τὸν ἄρτον οἱ ἀρτοκόποι. Gloſſarium, *Reticulum*, γύργαθος. Sed & ad alia his reticulis vtebantur: vnde eſt γύργαθος ψηφισμάτων apud Athenæum lib. 1. ex Ariſtophane: quem locum nimis ineptè docti viri hactenus ſunt interpretati. Ariſtophanes verò in Veſpis Perſarum braccas & anaxyridas θυλάκοις dixit. Adeo autem familiare eſt muribus θυλάκοις rodere, vt propterea θυλακοτρῶγες à poëtis appellentur. Heſychius, θυλακοτρώξ, μῦς, οἱ δὲ ἀκρίς.

πρὸς τὸν ἐξηγητήν.] Hoc eſt,ad portentorum interpretem, & diuinum: qualis olim Athenis Lampon ὁ μάντις, qui κατ' ἐξοχὴν dictus eſt ὁ ἐξηγητής. Multa de hoc apud comicum, & in hiſtoriis.

ἐκδοῦναι τῷ σκυτοδέψῃ ἀπορράψαι.] Lege fideiubente me ἀπορράψαι : quod conuenientiſſimum verbum eſt cerdoni , & veteramentariorum ſutori : quem σκυτοδέψην minùs propriè vocat ἀντὶ τοῦ σκυτοτόμον , vel πίσυγγον. ſic enim Athenis nominabantur. Iam antè diximus, ſaccum de quo agitur,fuiſſe ex aluta aut corio : qualis erat , follis aut paſceolus apud Romanos. Scholiaſtes Ariſtophanis vocem σάκτην, vel, vt alij legebant , σάκκον , interpretatur ἐκ

δέρματος σακκίον, ὅπερ θύλακον λέγομεν. Hesychius, θυλάκια, ἀσκοὶ δερμάτινοι. Græci peram cynicorum solent ita vocare, vt Maximus Tyrius sermone 37. ea pera fuit coriacea, quod certum est. Ideo Tatianus ait, loquens de cynicis, λέγοντες μὲν δεῖσθαι μηδενὸς, κατὰ δὲ τὸν Πρωτέα σκυτοδέψου μὲν χρήζοντες διὰ τὴν πήραν· ὑφάντου δὲ διὰ τὸ ἱμάτιον. Sanè vulgata lectio inepta est, neque huius fieri debet mentio.

ἀλλ᾽ ἀποτραπεὶς ἐκδύσασθαι.] Hoc verbum & exuendi, & excutiendi procul à se significationem habet: nec sunt audiendi qui rescribunt ἐκλύσασθαι.

καὶ πυκνὰ δὲ τὴν οἰκίαν καθαίρειν.] Harum purgationum auctor & inuentor apud Græcos Epimenides. Laërtius in vita: Λέγεται δὲ καὶ πρῶτος οἰκίας καὶ ἀγροὺς καθῆραι meminit Dioscorides, & alij.

καὶ οὔτε ἐπιβῆναι μνήματι.] Hesiodus.

Μήτ᾽ ἐπ᾽ ἀκινήτοισι καθίζειν (οὐ γὰρ ἄμεινον)

Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅ τ᾽ ἀνέρ᾽ ἀνήνορα ποιεῖ.

Nota sunt bustorum formidamina, & monumentorum terriculamenta. Hoc Romani maximè in Diali flamine obseruabant: nam ille locum in quo bustum esset, nunquam ingrediebatur A. Gellius lib. 10. cap. 15.

οὔτ᾽ ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν.] B. Chrysostomus homilia 13. in epistolam ad Ephesios: Græci, inquit, δεδοίκασι τὰ οὐκ ὄντα ἁμαρτήματα, οἷον ῥύπον σώματος, κῆδος, λέχος, καὶ ἡμερῶν παρατηρήσεις καὶ ὅσα τοιαῦτα. Præcipuè autem hæc obseruatio in sacrorum ministris locum videtur habuisse. Sanè apud Mosem hac lege summus sacerdos alligatur. *Ne ad cadauera venito: ne pro patre quidem suo aut matre sit pollutio.* At apud Romanos Dialis flamen, cui tam multæ

multæ fuerant ceremoniæ impositæ, etsi mortuum attingere non poterat, funus tamen exsequi non erat illi religio. vide A. Gellium. Lycurgi lege, vt Plutarchus ait, omnis huiuscemodi circa mortuos superstitio fuit Lacedæmone sublata. Cæterùm propter hanc caussam, institutum olim fuit, vt indicia apponerentur foribus domus funestæ: ne videlicet, inscius aliquis ingrederetur, & se imprudens pollueret. De vase aquæ lustralis iam diximus: eôdem spectabant capilli de ipsius defuncti capite secti, qui foribus appendi soliti. Euripides Alcestide,

> Πυλῶν πάροιθεν δ᾽ οὐχ ὁρῶ
> πηγαῖον ὡς νομίζεται
> γε χέρνιβ᾽ ἐπὶ φθιτῶν πυλαῖς,
> χαίτα τ᾽ οὔτις ἐπὶ πρόθυρα τομαῖ-
> ος, ἃ δὴ νεκύων πένθεσι πίτνει.

Apud Romanos cupressus domus funestæ faciebat indicium: quod ex Plinio & Seruio pridem doctis viris notum, notatúmque: notat autẽ Seruius idem, ab Atheniensibus tractum morem: *nam apud Atticos*, inquit, *funestæ domus cupressi fronde velantur.*

οὔτ᾽ ἐπὶ λέχη.] Scribendum λέχη, vt modò ἐπὶ νεκρόν. Hesychius, λέχη, ἐφ᾽ οἷς τοὺς νεκροὺς κοσμοῦσιν. Etiam Latini *lectos* vocant, in quibus mortui collocabantur & efferebantur. Erit autem figura ἓν διὰ δυοῖν. οὔτ᾽ ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν, οὔτ᾽ ἐπὶ λέχη, pro ἐπὶ τὰ τῶν νεκρῶν λέχη. & referendum ad προθέσεως solemnia. Sed est & alia lectio ἐπὶ λεχώ. quam potiùs retineo. Euripides Iphigenia in Tauris,

> Τὰ τῆς θεοῦ δὲ μέμφομαι σοφίσματα·
> Ἥτις βροτῶν μὲν ἤν τις ἅψηται φόνου,
> Ἢ καὶ λοχείας, ἢ νεκροῦ θίγῃ χεροῖν,

Βωμῶν ἀπείργει μυσαρὸν ὡς ἡγουμένη.
vide Porphyrium lib.2. περὶ ἀποχῆς. Sic λέχος interpretor in ſuperiore loco Ioannis Chryſoſtomi, de cubili puerperæ; ſic in hom.3. ad Titum, ἡ ἀπὸ λέχους eſt puerpera, vel quæ recens è puerperio ſurrexit: nam interpretes malè aliter accipiunt. In Nouella Leonis appellatur γυνὴ ἐπίλοχος; vbi eorum error corrigitur; qui mulierem nondum ſacro lauacro lotam, poſt partum de vita periclitantem, nolebant baptizare ante diem 40. tanquam pollutam, & ſacramento indignam: quæ erat crudeliſſima ſententia.

καὶ ὅταν ἐνύπνιον ἴδῃ.] Notum eſt, veteres cùm triſte aliquod inſomnium viderant, ἀποτροπιασμοῦ χάριν ſacra quædam factitaſſe. Ariſtophanes Ranis,

> Ἀλλά μοι ἀμφίπολοι λύχνον ἅψατε,
> Κάλπισί τ' ἐκ ποταμῶν δρόσον ἄρατε,
> Θέρμετε δ' ὕδωρ
> Ὡς ἂν θεῖον ὄνειρον ἀποκλύσω.

Martialis lib. 11.

> *Amphora nunc petitur nigri carioſa Falerni,*
> *Expiet vt ſomnos garrula ſaga tuos.*

Sed in re non obſcura non abutar, neque meo, neque lectoris otio. Exempla paſſim apud tragicos.

τίνι θεῷ, ἢ τίνι θεᾷ.] Græci vocant δαίμονας ἀποτρόπους: apud Romanos Ioui prodigiali fiebant ſacra. Plautus Amphytrione,

> *Sed mulier poſtquam experrecta eſt, prodigiali Ioui*
> *Aut mola ſalſa hodie, aut thure comprecatam oportuit.*

Creditum etiam eſt à veteribus expiari ſomnia, ſi illa Soli narraſſent. Euripides,

Ἃ καινὰ

Ἃ κεδνὰ δ' ἥκει νὺξ φέρουσα φάσματα,
Λέξω πρὸς αἰθέρ', εἴτι δὴ τόδ' εἰς ἄκος.

Sophocles Electra,

Τοιαῦτά τοι παρόντος, ἡνίκ' ἡλίῳ
Δείκνυσι τοὔναρ, ἐξηγουμένου.

πρὸς τοὺς Ὀρφεοτελεστὰς κατὰ μῆνα πορεύεσθαι.] Orpheus in Græciam initiorum genus quoddam, vel teste Demosthene, inuexit, quod Ὀρφικὰς τελετὰς vocabant, & qui illa docerent Orpheotelestas. Ait autem κατὰ μῆνα, quia sub exitum cuiusque mensis videntur soliti initiari Athenienses. Habeo eius rei auctorem scholiasten Aristophanis, qui testatur circa finem singulorum mensium fieri solitas τὰς μυστικὰς δαπάνας. Proclus in Hesiodi commentariis auctor est, veteres operam simulatricibus dedisse die mensis 19. Persuasum autem erat Atheniensibus, eos qui mysteriis istis & Eleusiniis essent initiati, diuinis in Orco fruituros honoribus. Laërtius in Antisthene, & alij.

καὶ ἐπὶ τῶν τελόδοις ἀπελθών.] Imò ἐπὶ τὰς τριόδους vt postulat Hellenismi ratio: verùm arbitror maius vulnus subesse, & desiderari aliquod vocabulum, aut etiam fortasse plura. Notum autem, in triuiis & compitis sacra Hecatæ olim fieri solita: eôdem etiam moris fuit τὰ καθάρματα, & purgamenta vrbium proiicere. Eustathius, φασὶν ὅτι δῖον ἐκάλουν κώδιον ἱερείου τεθέντος Διῒ μειλιχίῳ ἐν τοῖς καθαρμοῖς φθίνοντος μαιμακτηριῶνος μηνός, ὅτε ἤγοντο τὰ πομπαῖα καὶ καθαρμῶν ἐκβολαὶ εἰς τὰς τριόδους ἐγίνοντο. ea purgamenta etiam ὀξυθύμια appellata sunt: qua de voce & ritu hoc toto consule Harpocrationem. Atque hæc sacra cùm peregissent, non antè domum redibant

bant quàm & veſtem & corpus aqua vel fluuiali, vel fontana purificaſſent. Porphyrius. Πάντες ἐν τοῦτο ὁμολογήκασιν οἱ θεολόγοι, ὡς οὔτε ἀσφαλέον ἐν ταῖς ἀποτροπαίοις θυσίαις τῶν θυομένων, καθαρσίοις τε χρηστέον· μὴ γὰρ ἴοι τὶς εἰς ἄστυ, μηδ' εἰς οἶκον ἴδιον, μὴ πρότερον ἐσθῆτα καὶ σῶμα ποταμοῖς ἢ πηγῇ ἀποκαθήρας.

κατὰ κεφαλῆς λούσασθαι.] Colligi hinc poſſe videtur in triuiis fuiſſe περιῤῥαντήρια. poteſt tamen etiam aliter accipi. Ritum lauandi capitis in purificationibus exprimit Perſius,

——— Tiberino in gurgite mergis
Manè caput bis tèrque. & Iuuenalis,
Ter matutino Tiberi mergetur, & ipſis
Vorticibus timidum caput abluet.

σκίλλῃ ἢ σκύλακι κελεῦσαι αὐτὸν περικαθᾶραι.] Tangit duplicem veterum conſuetudinem expiandi luſtrandíque ſe; altera erat, circumacta circa corpus ſcilla: altera catulo ſimiliter circa corpus ducto. Hoc enim ſignificat περικαθᾶραι. De ſcilla, quod expiandi vim crederetur habere, notum vel ex Plinio & Medicorum libris. Artemidorus Ἐνοδίῳ; Ἡ σκίλλα καθάρσιος εἶναι νενόμισται. Lucianus Ἐπισκοποῦντες ἐκάθηρε τέ με, καὶ ἀπέμαξε, καὶ περιήγνισε δᾳδὶ καὶ σκίλλῃ καὶ ἄλλοις πλείοσι. Dio Chryſoſtom. oratione 48. ἀλλά μοι δοκεῖ περικαθάραντας τὴν πόλιν μὴ σκίλλῃ μηδὲ ὕδατι, ἀλλὰ πολὺ καθαρωτέρῳ χρήματι λόγῳ κοινῇ πράττειν. Plura Clemens Alexand. 7. Stromat. & Theocriti ſcholiaſtes in Thalyſiis. De catulo, res minùs vulgò, vt videtur, nota: quare etiam eius ritus ignoratione interpretes miris modis hunc locum deprauarunt: in quo nihil erat prorſus mutandum. Nam verum eſt quod diximus

veteres

veteres catulo ſolitos luſtrare ſe, eum circumferentes circa corpus: eámque luſtrationem vocabant προσκυλακισμόν. Plutarchus in Κεφαλαίοις Romanorum inſtitutorum: Τῷ δὲ κυνὶ πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, Ἕλληνες ἐχρῶντο καὶ χρῶνταί γε μέχρι νῦν ἔνιοι σφαγίῳ πρὸς τοὺς καθαρμούς. καὶ περιμάττουσι τοῖς ἁγιασμοῦ δεομένοις, περισκυλακισμὸν τὸ τοιοῦτον γένος τοῦ καθαρμοῦ καλοῦντες. Idem repetit in Romulo. Fuerunt & alij tum ſcillæ, tum catulorum in februationibus vſus quos prudens omitto. Tirones moneo pertinere ad hunc ritum verba legis 3.§.3. D. Ad legem Corneliam de ſicariis: quæ tamen aliò referunt viri docti.

αὐτὸν περικαθᾶραι.] Significat hoc verbum applicare aliquid corpori, expiandi cauſa, ídque in orbem ducere: quod & περιμάξαι dicitur: Latinis circumferre. Virgilius,

Item ter ſocios pura circuntulit vnda. Seruius,
Circuntulit, purgauit. Antiquum verbum eſt.
Plautus, Pro laruato te circumferam: id eſt, purgabo.
Nam luſtratio à circumlatione dicta eſt vel tædæ vel ſulphuris. Iuuenalis,
——— *Si qua darentur Sulphura cum tædis.*

Rectè exprimit Seruius circumlationem illam quæ in luſtrationibus fieri ſolebat; ſed eius ritus graphica extat deſcriptio apud Claudianum in Panegyrico Honorij, ſexto eius conſulatu; quem locum iuuat aſcribere.

Luſtralem ſic triſte facem cui lumen odorum
Sulfure cærulæo, nigróque bitumine fumat,
Circum membra rotat doctus purgando ſacerdos,
Rore pio ſpargens, & dira furantibus herbis
Numina terrificúmque Iouem, Triuiámque precatus.

Trans

Trans caput auerſus, manibus iaculatur in auſtrum,
Secum rapturas cantata piacula tædas.

Similiter & vrbes & agri luſtrabantur, hoſtiis in orbem circumlatis. Polybius lib. 4. de Mantinenſibus: καὶ καθαρμὸν ἐποιήσαντο, καὶ σφάγια περιήνεγκαν τῆς τε πόλεως κύκλῳ, καὶ τῆς χώρας πάσης. ideo Latinis ea ſacra *ambarualia* dicta. Atque hinc eſt, quòd τὸ περὶ ferè in vocibus eò pertinentibus reperitur: vt in περιμάττεσθαι, περιθύεσθαι, περιαγνίζειν, περιθειοῦν & περιθείωσις, etſi Homerus διαθειοῦν dixit. Sic & περιβάλλεσθαι κάρφος apud Ariſtotelem in ſexto Hiſtoriarum, de luſtratione gallinarum quæ περικαρφισμὸς Plutarcho nuncupatur. Sed & ἀπομάττειν eo ſenſu vſurparunt, Demoſthenes Pro corona, καθαίρων τοὺς τελουμένους, καὶ ἀπὸ μάττων τῷ πηλῷ καὶ τοῖς πιτύροις. Sic accipiendum & in illo Callimachi, vt puto, verſiculo, initio Athenæi:

Τοῖς δ' ἀπομαζαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον

quem locum non rectè Eraſmus, & alij, aliorſum conati ſunt trahere, cùm ex hoc ritu ſit explicandus. Hinc dictæ ſunt mulierculæ illæ, quarum hîc Theophraſtus meminit, ἀπομάκτειαι, vt eſt apud Pollucem, vel περιμάκτειαι, vt vocat eas Plutarchus, De ſuperſtitione. Latinis *piatrices*, *&* *ſimulatrices*, vel potiùs *ſimpulatrices*, vide Feſtum. Talem fuiſſe ait Demoſthenes Glaucotheam ſiue Empuſam Æſchinis matrem.

μαινόμενόν τε ἰδὼν ὢ ἐπίλυπτον.

Plautus Captiueis.

Hegio, hic homo rabioſus eſt in Alide.
Ne tu quod iſtic fabuletur, aures immittas tuas.

Nam

Nam iſtic haſtis inſectatus eſt domi matrē & patrē,
Et illic iſti qui ſputatur morbus interdum venit.
Proin tu ab iſtoc procul recedas.

Suſpicor etiam ob ſimilem ſuperſtitionem factum, vt Akis rex Dauidem inſaniam ſimulantem procul à domo ſua arceret : id enim videntur vltima verba eius capitis ſuadere. Locus eſt primo Samuëlis, cap.21. Similis ſententia in Eumenidibus Varronis, *Apage in die rectum à domo noſtra iſtam inſanitatem.*

Ad caput. περὶ μεμψιμοιρίας.

Ἔστι δὲ ἡ μεμψιμοιρία.] Iniuſtitiæ ſpecies quædam eſt & illiberalitatis hoc vitium : quod fere in calamitoſis pauperibúſque, vel paupertatem ſimulantibus, & ſenibus reperitur. Nam vt felicitas ſuperba, ita querula calamitas eſt, eorum maximè qui è magnis aut mediocribus opibus ad inopiam ſunt redacti : rectéque ille apud Terentium,

Omnes quibus res ſunt minùs ſecundæ, magis ſunt neſcio quomodo
Suſpectioſi : ad contumeliam omnia accipiunt magis:
Propter ſuam impotentiam ſe ſemper credunt negligi.

& alibi apud eundem poëtam querulus quidam ſenex, *Me credo*, ait, *huic eſſe natum rei, ferundis miſeriis :* Nihil autem intereſt facultatibus ſit pauper aliquis, an animo, quæ ſola demum paupertas verè miſera eſt. Multa Seneca de hoc vitio variis locis : ſed vnum notare ſufficiet. Sic ille De tranquillitate vitæ lib. 1. de amicorum delectu loquens. *Præcipuè tamen vitentur triſtes : & omnia deplorantes, qui-*

bus nulla non causa in querelas placet. Constet illi licet fides & beneuolentia, tranquillitati tamen inimicus est, comes perturbatus & omnia gemens. Μεμψιμοιρίαν autem, *querulam* non *querimoniam* vertimus; nam etsi non fugeret nos, bonos auctores promiscuè his vocibus vti, mouit tamen veterum grammaticorum auctoritas. Cornelius Fronto literator, *Querimonia certæ rei est: Querela superuacua est. Itaque prior grauitatis est, posterior leuitatis.* Glossarij auctor. *Querela,* μέμψις ματαία, *Querimonia,* μέμψιν. Vox δεδουλῶν suspecta est, & sine damno sententiæ potest abesse. Habes apud Clementem Alexand. Pædag. lib. 3. & μέμψεως & μεμψιμοιρίας definitiones, quas prætermitto.

ἀποστείλαντος τοῦ φίλου μερίδα.] Conuiuæ olim è conuiuio apophoreta referebant: de quo more suprà diximus: absentibus verò μερίδες mittebantur. Plutarchus in Agesilao, ἔθυσεν εὐαγγέλια, καὶ διέπεμπε μερίδας τοῖς φίλοις ἀπὸ τῶν τεθυμένων. Idem auctor in Arati v[illegible] scribit, Antigonum regem, cùm Corinthi sacra faceret, Arato Sicyonem misisse μερίδας. Aristophanes Acharnensibus,

Ἔπεμψέ τίς σοι νυμφίος ταυτὶ κρέα
Ἐκ τῶν γάμων.

Etiam Romanis mos fuit de mensa aliquid mittere amicis, imò verò etiam Iudæis aliísque gentibus Orientis eundem morem in vsu fuisse testantur literæ sacræ priore Samuelis cap. 1. Nehemiæ cap. 8. & alibi.

οὐ διότι ὕει.] Quod vulgò fieri solet. Theognis,

οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς
οὔθ' ὕων πάντας ἁνδάνει, οὔτ' ἀνέχων.

At

At hic iniquior etiam erga Iouem: quippe cui cùm ſit opportuna pluuia, nihilominus tamen de Ioue queritur, quòd paulò ſeriùs quàm libitum ipſi fuiſſet, pluat.

καὶ πριάμενος ἀνδράποδον ἄξιον.] Querela vſitata herorum, quòd nimio ſeruos emerint: quos propterea apud Plautum & Terentium *malè conciliatos*, vocant, hoc eſt, magno emptos. At iſtum miſerum vilitas ipſa oſtendit, in quem iure illud vſurpaueris, ὅταν τὸ ὕδωρ τὴν φάρυγγα πνίγει (τί δεῖ ἔτι πίνειν,

καὶ πολλὰ δή.] Scrib. ἅτε πολλὰ δή.

χρηθεὶς τοῦ πωλοῦντ.] Poteſt legi & δεηθέντος. Et ſanè maius fuerit argumentum rei vili pretio emptæ, ſi emptor à venditore rogatus eſt vt eam emeret.

καὶ πρὸς τὸν εὐαγγελιζόμενον.] Ait, εὐαγγελιζόμενον, reſpiciens cupiditatem qua flagrare ſolent patres filios habendi potiùs quàm filias. Tale illud εὐαγγέλιον apud Ariſtophanem Theſmophoriazuſis, λέων λέων σοι γέγονεν αὐτ' εἴγμα σόν.

τῆς οὐσίας τὸ ἥμισυ ἄπεστι.] Terentius Heautontimor.

CH. *ſcio quid feceris:*
Suſtuliſti, puellam ſcilicet.) SY. *Si ſic factum eſt domina, ergo heru' damno auctus eſt:*

ἀληθῆ ἐρεῖς.] q. d. quem tu beatum prædicas, veriùs miſerum dixeris, ſic querulus ille Horatianus Vulteius Menas,

——— *pol me miſerum patrone vocares,*
Si velles, inquit, verum mihi dicere nomen.

καὶ νίκην νικήσας.] Errant interpretes in huius loci interpretatione: malè enim referunt aliò quàm ad victoriam eius qui cauſſam obtinuit, & ſuperior è

iudicio discessit, quare etiã δίκην νικήσας scribendum, non νίκην. familiare est Atticis ita loqui δίκην νικᾶν, vel ἡττᾶσθαι δίκην. Nam νίκην & ἧτταν non esse solùm πολέμου sed cuiuscunque ἀγωνίας vel vnicus in Lachete Platonis locus poterat docere. Malè etiam iidem interpretes orationem, cuius fit hic mentio, ad ἐπιταφίοις λόγοις, aut nescio quas viuentium laudationes referunt: quæ planè sunt ægrorum hominum somnia. Quis nescit, veteres Atheniensium oratores solitos orationes reis suam opem implorantibus scribere, quibus orationibus ipsi rei vtebantur in iudiciis? Tales sunt omnes fermè Isocratis, Lysiæ & Demosthenis, quæ ad caussas priuatorum pertinent; quod nec Cicero prætermittit, & testatur Quintilianus non semel. Eundem morem fuisse Romæ vel cognomen indicio fit, Lucio Ælio ex ea re partum, dictus est enim STILO, *quòd orationes nobilissimo cuique scribere solebat*, inquit Suetonius. Postremò δίκαια non sunt, *laudes meritò dicendæ*: sed continentia caussarum & defensionis firmamenta. Terentius & Cicero *iusta* vocant.

ἐγκαλεῖν τῷ κ.] Quid censes facturum fuisse, si litem perdidisset? Atqui etiam damnato reo, oratori constat eloquentiæ officium, si omni arte vsus est.

ἱλαρός ἐστι.] Lego ἱλαρὸς ἔσω. vt apud Terentium, *Hodie hilaram fac te.* &, *Omitte nunc tristitiam tuam.* Spectatur autem in vultu hilaritas, & opponitur propriè τῇ σκυθρωπότητι. Mox lege, ὅτε δεῖ, non ὅτι. Sic in illo Theocriti,

χαίρω πῶς ὅτε τ' ἄνδρας ὁρῶ τὰς μήποτ' ὄπωπα.

Atque hoc tam pusillum mendum à doctissimo

Furlano

Furlano quum non esset animaduersum; vt nihil hîc videret, effecit.

Ad caput περὶ ἀπιστίας.

Ἔστιν ἀμέλει ἀπιστία.] Huic contrarium vitium est, quam Græci εὐήθειαν vocant, Latini credulitatem, quæ sæpe in fatuitatem vertit. In medio autem horum extremorum, virtus est quædam ἀνώνυμος, prudentiæ velut ἀπόρρωξ, per quam & fidem iis habemus qui merentur: & eorum contrà fidem suspectam habemus, qui erga alios reperti sunt infideles. Semper enim, infixum in animo nostro esse debet Ἐπιχαρμεῖον illud, γνῶθι πῶς ἄλλῳ κέχρηται. itémque illud eiusdem poëtæ Ciceroni familiare. Νᾶφε, καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν. ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν. hoc est, interprete Q. Cicerone. *Nerui atque artus sunt sapientiæ*, NON TEMERE CREDERE. Extat in hanc sententiam præclara oratio Dionis Chrysostomi, quam velim legat iuuentus. Spectat eodem epistola 22. Plinij, libro 6. lectu & ipsa dignissima: nec minùs elegans senis Ascræi effatum,

Καὶ πίστεις δ' ἄρ' ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας,

καὶ κατὰ στάδιον ἀειθμεῖν.] Habes amplum in hunc locum commentarium Plauti Aulularia: vbi mirificissimè miserum senem Euclionem illa auri aula inquietat. Itaque ait Staphyla eum decies die vno extrudere omnes ædibus: vt nimirum solus thesaurum effodiat & nummos numeret: sed ipsum poëtam vide: est enim ingeniosissimus in illius in-

felicis ἀπιστία describenda. Similia reperias apud Lucianum in Alcyone.

εἰ σεσήμανται τὸ κοιλιούχιον.] Non damno hanc sectionem : etsi alibi hæc vox, quod meminerim, haud mihi lecta. Fortasse tamen κυνούχιον scripserat auctor. Est autem κυνούχιον vas quoddam instar magni marsupij, seruandis vestibus, & aliis id genus rebus : sic dictum à pelle canina, ex qua vel confici vel integi solebat, vt riscus Latinorum. Meminere κυνούχου Xenophon & Pollux non vno loco, itémque Eustathius, in ὀδυσσ. ε. Quid sit etiam κυλικούχιον scribamus ? quam vocem pro κυλικεῖον legere alibi memini. Sed fortasse verius est, nihil esse mutandum ; nam sic appellat, quas Iulius Pollux κοιλάς. In eodem auctore κυμινοδόχιον legas pro panario vel ἐδεσματοθήκῃ.

καὶ εἰ ὁ μοχλός..] Euclio Plautinus.

——— *occlude sis Fores ambobus pessulis.*

εἰς τὴν θύραν τὴν αὐλαίαν.] Puerilis sed frequens error, pro αὔλειαν. Apud veteres θύρα αὔλεια, siue αὔλειος perpetuò est idem cum πρώτη θύρα.

μετὰ μαρτύρων ἀπαιτεῖν.] Suprà ad caput de stupiditate.

καὶ τὸ ἱμάτιον δὲ ἐκδῖναι δεινός.] Inepta lectio, & quem ex ea sensum interpretes eliciunt, ineptus est, aut nullus potiùs. Dubio procul legendum est vt emendauimus, ἐκδοῦναι. quam vocem suprà eodem sensu vsurpauit, capite De superstitione. Scribendum etiam, οὐχ ᾧ τὰ βέλτιστα ἔργ'. non οὐχ ὡς τ. Est Atticismus translatitius. οὐχ ᾧ, pro οὐκ ἐκείνῳ ὅς.

μάλιστα μὲν μὴ δοῦναι.] Deesse aliquid, luce meridiana clarius. Nos ex coniectura locum supplebamus

mus in hanc sententiam, εἰ δὲ μὴ, δοῖς εὐθὺς ἀπαιτεῖν. Sed postea adducti sumus vt fermè crederemus, ita potiùs scripsisse Theophrastum, μάλιστα μὲν μὴ δοῦναι· εἰ δὲ μὴ, τὸν παῖδα κελεύειν ἀκολουθεῖν. nam quia sequuntur illa verba καὶ τὸν παῖδα δὲ ἀκολουθοῦντα. puto hic idem esse mendum quod sexcentis locis obseruauimus, vt bis positæ ab auctore voces locis vicinis, semel à librariis omitterentur. Similem ἀπιστίαν aut turpiorem etiam notat in diuitibus sui temporis Iuuenalis satyra quinta: vbi de illorum conuiuiis loquitur:

——— tibi non committitur aurum.
Vel si quando datur, custos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, vnguésque obseruet acutos.

Quid si etiam sic legas, μά. μὲν μὴ δοῦναι, εἰ δὲ μὴ, στήσας (vel σταθμήσας) δοῦναι. Nam profectò ita est, diligentiores & cautiores patres-familiâs, vasa argentea si commodato alicui concedant, non illa tradunt priùs quàm illorum pondus accuratè explorauerint.

καὶ τὸν παῖδα δὲ ἀπολουκοῦντα.] Malim τὸν ἀκολουθοῦντα hoc est puerum, ἀκόλουθον, *pedissequum*, vel famulum itineris comitem. Sic dictum vt ἁρμόζων pro ἁρμοστής, δικάζων pro δικαστής, aliáque apud Atticos: quæ & Latini sunt imitati.

ὄπισθεν μὴ βαδίζειν, ἀλλ' ἔμπροσθεν.] Plautus Curculione.

I tu præ virgo: non queo quodponè me est seruare.

Idem Pseudolo,

I puere præ: ne quisquam pertundat crumenam, cautio est.

καὶ λέγουσι στιόσου.] Legimus ita hunc locum, καὶ

λέγουσι, Πόσου, εἰπεῖν, Κατάθου. οὐ γὰρ σχο. inserta voce, εἰπεῖν quæ manifestò desideratur. Πόσου autem verbum esse, non nomen, censemus: éstque eo verbo vsus iterum capite vltimo: significat numerare, & rationem inire. Solent autem mercatores venditæ mercis summam conficere, quam in librum rationum conferant, præsens si pecunia non numeretur. Quod docti quidam viri emendant, καὶ λιπόντι τοῦ ποδὸς, ne Græca quidem est oratio, nedum eo digna qui à diuinitate sermonis nomen inuenit: saltem dicerent ἐλλείποντι. sed ne sic quidem placet, Quod ait, οὐ σχολάζω πέμπειν, accipi debet de seruo flagitatore. Si legeretur Κατάθες pro κατάθου, esset id, *Solue nunc.* quod Græci dicunt, αὐτόθεν κατάβαλλε. sed nihil necesse mutare, præsertim sine veteribus libris: quorum equidem hoc maximè loco optarim fieri mihi copiam. Non est autem dubium notari hîc diffidentiam mercatorum, quorum plerisque manus sunt oculatæ, neque quicquam nisi quod vident, credunt. Tale fuisse Græcorum maximè ingenium videtur: vt illi ægrè suas merces cuiquam absque præsenti pecunia crederent: vnde est apud Plautum prouerbium, *mercari Græca fide.* At summus Philosophus Plato, qui sciret quàm multa incommoda pariat mercatorum facilitas suas res temerè credentium: (ab hoc enim fonte infinitæ postea lites manare solent, vt alia taceam mala:) adeo ἀπιστίαν hanc non improbauit, vt etiam lege cauerit, ne quis mercator suas merces ante pretij numerationem cuiquam daret: aut si dederit quis, & postea ad suum peruenire nequeat, sibi, inquit, imputet: neque vllam actionem datum sibi iri eo nomine,

nomine, ſperet. Verba Platonis ſunt in octauo De legibus, Ἐν τούτοις ἀλλάττεσθαι, νόμισμά τε χρημάτων καὶ χρήματα νομίσματος, μὴ προϊέμενον ἄλλον ἑτέρῳ τὴν ἀλλαγὴν. ὁ δὲ προέμενος ὡς πιστεύων, ἐάν τε κομίσηται, καὶ ἂν μή, στεργέτω, ὡς οὐκ ἔτι δίκης οὔσης τῶν τοιούτων περὶ συναλλάξεων. Appellat Plato ἀλλαγὴν emptionem & venditionem: eſt enim re vera permutatio quædam, vt etiam Ariſtoteles & Iuriſconſulti docent: Προΐεσθαι verò τὴν ἀλλαγὴν, eſt, cùm vel pecuniæ numeratio rei exhibitionem præcedit, vel contrà. Vtrumque improbat Plato. Doctiſſimus Ficinus aliorſum locum hunc Platonis traxit, & de auctoribus ſecundis accepit, de quibus diximus ſuprà, capite Περὶ ἀκυρείας. quod etſi ineptum non eſt, minùs tamen probo. At alij quidam interpretes quid obſecro ſomniarunt, quum illum locum tractarent? Vide locum lector: ridebis, imò indignaberis, & dices cum Iuliano, ἀνέγνων, ἔγνων. κατέγνων. Verbum προΐεσθαι ſic eſſe accipiendum monemus etiam in Animadu. noſtris ad Athenæum eo ſenſu & προδιδόναι vſurpabant. Vnde eſt πρόδοσις Hermippus vetus comicus. vt ait Pollux, eum qui vinum de cupa ſumpſerat, neque ſoluerat, προδόσει πίνειν εἴρηκε, venuſtiſſimo ioco.

οὐ γὰρ χολάζω πέμπειν.] Iam diximus de eo ſeruo hæc debere intelligi, quem è re Græci ἀπαιτητὴν Latini *flagitatorem* dixerunt: ceu debitarum hero ſuo pecuniarum exactorem, eum verò qui publico debita exigebat, διαχαφάδελον aliquando Græci dixerunt, auctor Heſychius.

Ad caput περὶ δυσχερείας.

ΕΣτι δὲ ἡ δυσχέρεια.] Subtiliter distinguit Theophrastus inter δυσχέρειαν, & ἀηδίαν, de qua sequenti capite: vtraque voce notatur quorundam hominum in congressionibus & vitæ quotidianæ vsu scæuitas ac sinisteritas: quibus nihil pensi est, eo esse habitu, eo ornatu, iis moribus, eos denique sermones vsurpare, qui sint iure merito iis quibuscum versantur, tædio, odio, (& quæ fuit veterum superstitio) tanquam mali ominis, execrationi. Ac videntur τὸ δυσχερὲς & τὸ ἀηδὲς differre potiùs τῷ μᾶλλον καὶ τῷ ἧττον quàm genere: etsi Theophrastus per diuersa genera illa describit, non enim dicam definit. Ipse sanè etiam τὸ δυσχερῆ hoc capite vocat ἀηδῆ: vt appareat quàm paruo interuallo hæc duo vitia distent: quorum tamen longè grauius & tertius est quod δυσχέρεια appellatur. Existimauimus autē commodissimè δυσχέρειαν Latina voce *fæditas*, aut *spurcities*, exprimi: nam qui *immunditiam* vertunt, parum omnino dixerunt, nec Græcæ dictionis vim sunt assecuti. Fuêre quibus *intractabilitas* videretur nominanda, quam nos *fæditatem* diximus: sed quis Latinorum ita, vnquam vsus illa voce? Propriè sanè δυσχερὲς dicitur: vt ipsum nomen indicat, & innuit eruditissimus A. Gellius, quod est intractabile, & molestum atque odiosum: sic dicuntur δυσχερῆ ἕλκη vlcera inueterata & fœtida: vt cùm ait Dio Chrysost. de Philoctete, neminem voluisse eum νοσηλεύειν διὰ τὴν δυσχέρειαν τοῦ νόσου. & Plutarchus ait quosdam esse morbos ἀτίμους καὶ μισητούς, quales nimirum sunt

qui

qui hîc commemorantur : quales etiam fuerunt olim Laſpodiæ & Damaſæ Athenienſium, quos vt σαπροκνήμοις ob fœtiditatem, fœditatémque Ariſtophanes & Eupolis traduxerunt : ſic & δυσχεραίνειν verbum accipitur, vt apud Plutarchum in Artoxerxe : ἀλφοῦ καταινεμηθέντος αὐτῆς τὸ σῶμα ἐδυσχέρανεν ἐπὶ τούτῳ μηδ᾽ ὁτιοῦν. Non ſolùm autem fœditatem notat hæc vox, ſed etiam, vti diximus, malum omen : ferè enim apud Demoſthenem & alios ſcriptores Atticos τὸ δυσχερὲς infauſtum aliquid ac βλάσφημον ſignificat, vt explicatur ab Vlpiano. Sic apud Latinos voces *fœdus* & *ſpurcus*.

καὶ ἀλφόν.] Seneca *fœdam ex albo varietatem* nominat : Naturalium libro 3. Fuiſſe δυσχερῆ morbum, etiam Plutarchi quem modò attulimus, locus declarat.

Ταῦτα εἶναι αὐτῷ συγγενῆ ἀῤῥωστήματα.] Appellat συγγενῆ quæ propriè συγγενικὰ, vt apud Plutarchum in Pericle : & paſſim apud Galenum : qui non vno loco diſputat contra ſophiſtas (ſic enim appellat) qui dicebant οὐδὲν εἶναι συγγενικὸν πάθος. Sic συγγενῆ σημεῖα. Ariſtoteli quæ Straboni συγγενικά. Non ſunt autem συγγενῆ ἀῤῥωστήματα *ingeniti morbi*, vt docti viri vertunt : ſed *gentiles & auiti*. Nam etſi ſcio, συγγενὴς interdum accipi pro σύμφυτος, ægrè tamen conceſſerim, νόσον συγγενικὴν & σύμφυτον idem propriè ſonare. Exiſtimo enim propriè σύμφυτον νόσημα eſſe morbum qui ἀπὸ παιδὸς συνέβη, καὶ συνανδρώθη, vt loquitur Hippocrates ſecundo prorrhetico. *genitiuum morbum* Latinè dixerim : ſicut dixit Ouidius *genitiuam imaginem*. Suetonius in Auguſto, *genitiuas notas*, hoc eſt σύμφυτα σημεῖα, non autem

συγγενῆ

συγγενικά. Συγγενοὺς enim vel συγγενικὸν eſt, quod à patre acceptum eſt, & vt hîc Theophraſtus explicat, cui pater aut auus ambóve fuerint obnoxij. Nam certum eſt, morbos pleróſque per ſucceſſiones quaſdam vt alia tradi; quin ſæpe accidit, vt ex interuallo reddantur eædem notæ, iidem næui, morbíque in nepotibus, qui in filiis deſiiſſe videbantur. Plutarchus De ſera numinis vindicta Ἀκροχορδόνες, inquit, καὶ μελάσματα καὶ φακοὶ πατέρων ἐν παισὶν ἀφανισθέντες ἀνέκυψαν ὕστερον ἐν υἱωνοῖ καὶ θυγατριδοῖς.

ἕλκη ἔχειν ἐν τοῖς ἀντικνημίοις.] Videtur hæc δυσχέρεια frequens per illa tempora Athenis fuiſſe: vt meritò Theophraſtus hanc notam non prætermiſerit. Nam etiam apud Ariſtophanem in Equitibus, quo loco certant adulationis certamen Cleon & Agoracritus, fartor ille impúrus pyxidem vnguenti pollicetur iſtiuſmodi hominibus, quibus tibiarum vlcera ſibi inungant.

Ἐγὼ δὲ, inquit, κυλίχνιόν τέ σοι καὶ φάρμακον δίδωμι,
Τ' ἀν τοῖς ἀντικνημίοισιν ἑλκύδρια περιαλείφειν.

alludit idem poëta etiam in Pluto. vbi Chremylus inter moleſta ſedulitatis officia ſibi blandientium, hæc ponit, Νύττουσι γὰρ καὶ φλῶσιν τ' ἀντικνήμια. non intelligunt hunc locum interpretes, qui φλᾷν hîc putant eſſe frangere aut infringere: nam contrà molliter tractare ſignificat, & cum gratificandi ſtudio. Heſychius μαλάττειν & τρίβειν exponit: ideo addit, eos qui iſta ſibi facerent, hoc ipſo velle declarare ſuam beneuolentiam. Refero ad hunc morbum Athenienſium quod ait Lucretius lib. 6.

Atthide tentantur greſſus, oculique in Achæorum. Finibus. Hæc ſunt quæ vocat Plinius *tibiarum tetra vlcera,*

cera, lib.22. alibi, *tibiarum tædium*, quod reſpondet voci Theophraſti ἀηδία. Ita affectos appellat ἀπρο-κνήμοις Dioſcorides. ͵ϡξγʹ.

καὶ προσπταίσματα ἐν τοῖς δακτύλοις.] Sic vocat tubercula in manibus ſolita oriri, quæ cutem non ſinunt eſſe planam, ſed aſperam efficiunt: vnde etiam ἡ λέπρα nomen inuenit apud Græcos. Huius generis προσπταίσματα ſunt ἀκροχορδόνες, μυρμηκίαι, δοθιῆνες, χοιράδες, & aliæ φυμάτων ſpecies. Fuiſſe enim ἀηδεῖς & δυσεντεύκτοις, qui haberent iſtiuſmodi tubercula, etiam Horatius indicat,

Qui ne tuberibus propriis offendat amicum
Poſtulat, ignoſcat verrucis illius.

Seneca: *Papulas obſeruant alienas, ipſi vlceribus obſiti.* Poſſumus etiam paulò aliter προσπταίσματα ἐν τοῖς δακτύλοις explicare: vt ſint læſiones digitorum ex offenſatione, hoc eſt, ἐκ τοῦ προσπταίειν, vt cùm pes ad lapidem aſperum offendit, & laceratur cutis, ac fit vulnus: aut cùm ex preſſera ſanguis coït & corrumpitur. Sæpe enim accidit vt quæ ab initio neglecta ſunt, magnum malum tandem afferant, ac nonnunquam integri membri perniciem: vbi ſemel ἐνίατα priùs vulnera mutarunt in κακοήθη & ἀνήκεστα, & quæ medici θηριώματα καὶ χειρώνεια ἕλκη ac τηλέφια vocant; Plinius, *vlcera deſperantia.* Confirmat hanc interpretationem Pollux, qui notat digitorum κρούματα, hoc eſt, læſiones ex offenſione, πταίσματα appellari, ab Ariſtophane ἐπιπταίσματα. Et in libris Medicorum πρόσπταισμα eſt ἕλκος ἐκ τοῦ προσπταῖσαι. Idem ferè πρόσκομμα. de quo vide Euſtathium.

τὰς μασχάλας θηριώδεις καὶ δασείας ἔχειν.] Eſt figura

ἐν

ἐν δὲ τοῖν δυοῖν *ferinas & hirsutas alas habere*, pro, *ferarum more hirsutas*. Non temerè autem hæc dicit Theophrastus: inualuerunt enim tunc temporis mos hic apud Athenienses, sanè δυσχερὴς & fœdus. Multi igitur quo magis viri fortes viderentur, & ab omni mollitie alieni, studuerunt hirsuti esse sub axillis. Nam quum in concionem venerant, in suffragiis ferendis, partem illam denudabant, vt possent ab omnibus, postquam manum vel brachium sustulerant, conspici; laudi autem ducebant videri habentes illam partem fruticante pilo neglectam, & totum latus horridum. Apud Aristophanem Concionantibus mulier quædam indicare volens omnia se fecisse per quæ latere in virorum cœtu posset, & pro viro haberi, sic infit,

——— πρῶτον μὲν γ᾽ ἔχω τὰς μασχάλας
λόχμης δασυτέρας.

Scholiastes ibi, Ἔθρεψαν, inquit, τρίχας, ἵνα ὅταν χειροτονῶσι, δοκῶσιν ἄνδρες εἶναι. Quod autem in ferendis suffragiis, quod χειροτονεῖν à sublatione manuum vocabant, latus nudarent, ex his apparet in eadem fabula,

Ἐκεῖνο δὴ οὐ πεφροντίκαμεν, ὅτῳ τρόπῳ
Τὰς χεῖρας αἴρειν μνημονεύσομεν τότε.
Πρ. Χαλεπὸν τὸ πρᾶγμ᾽. ὅμως δὲ χειροτονητέον
Ἐξωμισάσαις τὸν ἕτερον βραχίονα.

ἄχρι ἐπὶ πολὺ τῶν πλευρῶν.] Iuuenalis *grandes alas* appellat:

Sed caput intactum buxo naresque pilosas
Adnotet, & grandes miretur Lælius alas.

Idem poëta,

Hispida membra quidem, & duræ per brachia setæ,
Promittunt

Promittunt atrocem animum.
Persius,
Hinc aliquis de gente hircosa centurionum.
Constat verò, apud Romanos sine vlla mollitiei suspicione alas velli solitas: sed postea eò deliciarum ventum est, vt volsellis, pice resina, & pumice brachia, crura, aliásque partes læuigarent: quàm ad rem seruorum ministerio vtebantur, quos alipilos vel alipilarios vocarunt, Græci δρωπακιστάς.

τοὺς ὀδόντας μέλανας, καὶ ἐσθιομένους.] Facetè dentes dixit ἐσθιομένους, (Hippocrates & ἐσθιομένοις & βεβρωμένοις) cùm potiùs iis conueniat vt sint ἐσθίοντες. pari elegantia Symmachus, *Rus*, ait, *quod solebat alere, nunc alitur.* Plinius de sene quodam, lib. 8. epistolarum, *Quinetiam (fœdum miserandúmque dictu) dentes lauandos fricandósque præbebat.* vbi *fœdum miserandúmque*, planè est δυσχερὲς καὶ οἰκτρόν.

καὶ τὰ τοιαῦτα.] Simile illi capite Περὶ βδελυρίας, Τὰ δὲ δὴ τοιαῦτα· καὶ φ. Hæc autem quæ sequuntur, etsi fœda sunt, & βδελυρίας μεστὰ, alia tamen fœditate laborant, quàm præcedentia. Ideo videtur quodammodo à superioribus ea distinguere voluisse.

θύειν ἀρξάμενος προσλαλεῖν.] Nihil mutauimus, libris non addiscentibus. Notat istum, cùm sacra facit, lingua non fauere, quod factum oportuit, vt mox dicemus. Non displiceat mihi si ἐσθίειν legatur: Clemens Alexand. Pædagogi lib. 2. παραφυλακτέον καὶ τὸ φθέγγεσθαί τινα ἐσθίοντα ἅμα. ἀπρεπὴς γὰρ καὶ ἄσημος ἡ φωνὴ γίγνεται, πλήρεσι ταῖς γνάθοις στενοχωρουμένη.

καὶ ἀπορρίπτειν ἀπὸ τοῦ στόματος.] Quid emittit sputum

ſputum nempe, hoc eſt, τὸ σίαλον: vnde σιαλόχοις iſtos Græci vocitarunt. Heſychius, Σιαλόχοις, τοῖς προσραίνοντας σίαλον ἐν τῷ προσδιαλέγεσθαι. extat & verbum σιαλοχέειν apud Hippocratem 3. de morbis. Ab hoc vitio nomen inuenit olim Athenis Antimachus quidam Ψακὰς cognominatus: quia, inquit comici ſcholiaſtes, προσέρραινε τοῖς συνομιλοῦντας διαλεγόμενος. Iuuenalis.

Tunc immenſa caui ſpirant mendacia folles,
Conſpuitúrque ſinus.

Alludit B. Chryſoſtomus ad hanc fœditatem, cùm dicit in Epiſtolam, ad Romanos de nonnullis peccatoribus, πολὺν ἢ ἐν τῷ στόματι περιρρέοντα τὸ σιελὸν περιφέρουσι.

ἅμα πιεῖν, προσερυγεῖν.] Fortaſſe ἅμα τῷ πιεῖν, aut πίνων.

ἐλαίῳ σαπρῷ ἐν βαλανείῳ χρῆσθαι.] Putà, oleo lucernario, quo infimæ ſortis quidam ſe inungebant: Horatius,

——— vngor oliuo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.

Iuuenalis in quinta,

Pallidus offertur miſero tibi caulis olebit
Laternam. illud enim veſtris datur alueolis quod
Cannæ Micipſarum prora ſubuexit acuta:
Propter quod Romæ cum Bocchare nemo lauatur.

Vngebantur pauperes & γλοιῷ, hoc eſt, olei ſtrigmentis, indicat locus Teletis quem ſuprà protulimus.

εἰς ἀγορὰν ἐξελθεῖν.] In hoc eſt ἡ δυσχέρεια: nam veteribus in foro honeſtè veſtiri moris erat: domi quod

quod ſatis eſſet, aliud enim homini, aliud humanitati ſatis eſſe cenſebant, vt ait Varro. Inde eſt veſtis alia domeſtica, ſiue οἰκουρούντων; alia forenſis, ſiue, τῶν εἰς ἀγορὰν προερχομένων, Ciceroni ac Suetonio & Plutarcho in Sylla. Qui igitur fœdè veſtiti in publicum prodirent, odio erant & irriſui, vt indicat Iuuenalis ſatyra 3. De munditia in veſtitu locus elegans Senecæ epiſt. 93. *Mnnda veſtis electio appetenda eſt homini: Natura enim homo mundum & elegans animal eſt. Itaque non eſt bonum per ſe munda veſtis: ſed mūda veſtis electio: quia non in re bonū eſt, ſed in electione: quia actiones noſtræ honeſtæ ſunt, nō ipſa quæ aguntur. Quod de veſtitu dixi, idē de corpore me exiſtima dicere.*

εἰς ὀρνιθοσκόπου τῆς μητρὸς ἐξελθούσης, βλασφημῆσαι.] Vertunt, *quum egreditur mater*: ſed ἐξελθούσης, dixit Theophraſtus, non ἐξερχομένης. De eo loquitur qui matri adſit ſacra facienti ex præcepto auguris. Fauere linguis olim in re ſacra, vel maxima religionis pars erat. Fauebant autem linguis, duobus modis: vel ſilentes; vel, ſi loquerentur, malè ominatis verbis parcentes. Itaque non ſolùm in templis præcones fauentiam imperabant, vt ex Plutarchi Theſeo, Feſto, & tragicis notum: ſed etiam cùm indicerentur feriæ, populus per eoſdem præcones monebatur, vt à litibus iurgiiſque abſtinerent, &, vt loquitur Attius, *ore obſcœna dicta ſegregarent.* quod & ait M. Tullius, & diſertè præcipit Plato in vndecimo Legum, cui legi non multùm diſſimilem Solonis legem Plutarchus in vita refert. Græci εὐφημεῖν hoc dicunt: cui opponitur βλασφημεῖν. qua notione hîc accipitur & ſæpe apud Platonem. Plautus in Caſina *benedicere* dixit τὸ εὐφημεῖν

vel εὔχεσθαι μετ' εὐφημίας. At τὸ βλασφημεῖν eidem in Asinaria *obscœnare* dicitur: in Casina *omen alicui vituperare*. Vlpianus Iurisconsultus, τὸ βλασφημεῖν τινὰ eleganter dixit, infaustas voces aduersus aliquem iactare. Tunc autem plurimùm videntur existimata nocere verba malè ominata, quando à cognatis pronuntiarentur. Plato septimo Legum Θυσίας γιγνομένης καὶ ἱερῶν καυθέντων κατὰ νόμον, εἰ πού τις φαμὲν, ἰδίᾳ παρὰ σφαγὰς τοῖς βωμοῖς τε καὶ ἱεροῖς υἱὸς ἢ ἀδελφὸς βλασφημοῖ πᾶσαν βλασφημίαν, ἆρ' οὐκ ἂν φαῖμεν ἀθυμίαν καὶ κακὴν ὄτταν καὶ μαντείαν πατρί τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν οἰκείοις φθέγγοιτο ἐντιθείς. propterea ait Theophrastus τῆς μητρός. Porro quæ fuerint illa verba à quibus abstinendum esset in sacris, sciremus si perueniss et ad nos Suetonij liber, cuius hodie superest solùm index *De vocibus malè ominatis*. vide Artemidorum lib. 3. cap. 38. Constat sanè miram fuisse veterum hac in re superstitionem: erant enim penè infinita, quæ nominare religio esset. Ac quoniam venit mihi in mentem loci cuiusdam Demosthenis, vbi est talis ὀττείας exemplum, quod doctissimus eius interpres non animaduertit, obiter eam proferam & illustrabo. In ea contra Leptinem de vererum præmiis loquens, τότε μὲν, inquit, ἡ πόλις ἡμῶν, καὶ γῆς εὐπόρει, καὶ χρημάτων, νῦν δὲ εὐπορήσει. δεῖ γὰρ οὕτω λέγειν, καὶ μὴ βλασφημεῖν. Eruditissimus Vvolfius βλασφημεῖν vertit *conuiciari*. non rectè profectò. nam hoc voluit Demosthenes, religionem esse sibi, dicere Rempublicam ἀπορεῖν: idque verbum à se respui propter ominis diritatem: ideo dicit εὐπορήσει· quia dicere ἀπορεῖ non audebat, εὐπορεῖ non poterat. Neque aliter scholiorum Græcorum

auctor

auctor interpretatur: quem caussa non erat cur hic non sequeretur Vvolfius. Terentius,

Unde dem, rectè est: nam non habere me religio est dicere.

non ouum ouo magis simile. Sic βλάσφημον εἰπεῖν apud eundem alibi. Similis item superstitio apud Æschylum in Agamemnone, vbi Clytemnæstra post acceptum per faces signum, quod parum fidei apud multos merebatur, videns nuntium à marito missum ad se accedere; Nunc, ait, de rei veritate constabit: nam is quem video aduenientem tabellarius, aut læta nunciabit, aut tristia; hoc illa quum vellet dicere, posterius tamen membrum omittit, & abominari se mali mentionem ait. Sic illa:

Ἀλλ' ἢ τὸ χαίρειν μᾶλλον ἐκβάξει λέγων.
Τὸν ἀντίον δὲ τοῖσδ' ἀποστέργω λόγον.

Simile & illud est apud M. Tullium in epistola ad Cassium, lib. 12. *multum interest te venire: exigua est enim spes Reip. nam nullam non licet dicere.* ita enim hic locus accipiendus.

σπενδόντων ἐμβαλεῖν τὸ ποτήριον.] Scribendum est ἐκβαλεῖν· sicut apud Plutarchum in Crasso in simillima re, τὰ σπλάγχνα τοῦ μάντεως αὐτῷ προσδόντος, ἐξέβαλε τῶν χειρῶν. id quod visum esse ait circumstantibus verè τεράστιον & triste. Hæc sunt quæ Romani *caduca* auspicia vocabant. Festus, *Caduca auspicia dicunt, cùm aliquid in templo excidit, veluti virga è manu.* Non hoc dicit Festus (quod putat summus Scaliger) tum demum caducum esse auspicium, si è manu flaminis commentaculum virga excidisset: sed quoties aliquid excidisset, puta spondeum

vt hoc loco Theophrasti : aut victima, vel τὰ σπλάγχνα, vt Crasso accidit : aut de capite sacrificantis, vitta quod de Sythace canit Silius Italicus. Simile est quod notat Cicero De aruspicum responsis, ludos esse non ritè factos, si puer patrimus & matrimus tensam aut lorum omitteret. Meminerat iterum Festus huius superstitionis in voce *silere*, quantum ex iis quæ supersunt, licet coniicere.

ἀποπλύσαι δὲ βουλόμενος ὑπὲρ τῆς τρ.] Nihil hoc fœdius, nihil spurcius : verùm præterea notandum est non δυσχέρειαν tantùm hîc esse : sed etiam, vt sunt concatenata vitia, fastum & conuiuarum contemptum. Olim enim in conuiuiis aut aliis congressionibus, procul spuere, signum habebatur eminentiæ, Plautus dixit, *magnificè conscreare:* Quintilianus *clarè exscreare.* Sotades apud Stobæum:

Εἰ καὶ βασιλεὺς πέφυκας, ὡς θνητὸς ἄκουσον·
Ἂν μακρὰ πτύῃς, φλεγματίᾳ κρατῇ παρασῶ·
Ἂν εὐϊματῆς, τάδε τὰ πρό σου προβάτιον εἶχεν.

Præclarè verò Clemens Alexandrinus, de hoc ipso loquens 2. Pædagogi, ἀγροικίας καὶ ἀταξίας σύμβολον, τὸ προσθεῖναι τοῖς ἤχοις ἐθέλειν, μὴ οὐχὶ ἀφαιρεῖν. Sic & plurimum tussire potentiorum erat tantùm. Petronius, *Secundùm hanc formulam imperamus Eumolpo vt plurimum tussiat, vt sit solutioris stomachi, cibósque omnes palàm damnet, loquatur aurum & argentum, fundósque mendaces.* Erant item argumenta potentiæ, ceruices inflectere, & altum loqui, vt ex Plutarchi Pyrrho & Demosthene intelligitur.

Ad caput περὶ ἀηδίας.

Ἔστι δ' ἀηδία.] Iam diximus ad caput ſuperius: Parum autem differre δυσχέρειαν & ἀηδίαν, etiam ex eo diſcimus, quòd Plato & Demoſthenes ſæpe vtramque vocem pro eodem vſurpant, quod à nobis eſt obſeruatum. Sed & apud alios ſcriptores has voces ſæpe coniunctas leges: vt cùm Iſocrates in Æginetica, morbo Traſylochi tribuit δυσχέρειαν & ἀηδίαν ſimul: & cùm exponunt veteres critici prouerbium ἅλις δρυός. ſcribunt enim dici ἐπὶ τῶν δυσχερῶς καὶ ἀηδῶς ἐσθιόντων· ὕστερον δὲ κάλλιόν τι εὑρόντων. Latiſſimè ſanè vox ἀηδία patet, & quæ ſæpe nihil aliud eſt quàm ineptitudo quædam, aut φορτικότης. Poſſis pro loco rectè vertere *inſulſitatem*, vel *tædium*, aut *odium*; quanquam Plautus & Terentius ipſum potiùs τὸ ἀηδὲς *odium* appellare ſolent. Plautus in Milite, *incommoditatem* dixit τὴν ἀηδίαν: vt contrà tam apud ipſum quàm apud alios veteres, ipſúmque adeo M. Tullium, *commodus* eſt is qui opponitur τῷ ἀηδεῖ. cuius hominis habes graphicam deſcriptionem in Milite, Plautina ſcen. *Cohibere intra lim.* illo loco. *Et ego amoris*, &c. Notabis, vocem ἀηδὴς, & eum ſignificare qui tædio eſt, & eum qui eſt faſtidioſus. Nam ita quoque vſurparunt. Ariſtoteles Magnorum moralium, libr. 2. Ὁ πλοῦτος πολὺς γινόμενος ὑπερόπτας καὶ ἀηδεῖς ἐποίησεν. *Diuitiarum acceſſio ſuperbos & faſtidioſos, moroſóſque efficere ſolet.* Par huic vox veterum Latinorum *Tædulus*. vide Feſtum.

καὶ ἀνάγεσθαι μέλλοντας, κωλύειν.] Non diſpliceret

μέλλοντα. Senſus erit: Solet retinere amicum qui iam nauim ſoluebat, & eius comites rogare, vt tantiſper expectent donec aliquot cum illo ſuo amico ſpatia confecerit.

μασώμενον σιτίζειν αὐτός.] Inſigniter lapſi ſunt interpretes non animaduerſo vnius literulæ mendo. Legendum enim μασώμενος, non μασώμενον. Iam quod iidem μασᾶσθαι interpretantur *mammam ſugere*, puerilis eſt in re puerili error. Σιτίζειν dicuntur nutrices ſuos alumnos, quando illis manſum ex ore ſuo cibum in os indunt: ipſi autem pueri ψωμίζεσθαι. Ariſtophanes Equitibus.

Κλ. Ἐπίσταμαι γὰρ αὐτὸν οἷς ψωμίζεται.
Αλ. Καθῶς γε αἱ τίτθαι σιτίζεις κακῶς.
Μασώμενος γὰρ, τῷ μὲν ὀλίγον ἐντιθείς·
Αὐτὸς δ' ἐκείνου τριπλάσιον κατέσπακας.

καὶ ὑποκορίζεσθαι ποππύζων.] Signatè loquitur: Eſt enim propriè ὑποκορίζεσθαι, τὸ τοῖς παισὶ πρὸς ψυχαγωγίαν λέγειν τινά, cum infantibus nutricum more balbutire. Inde ad alia transfertur, quoties pro duriore voce mollior vſurpatur & minimè odioſa. Cicero Attico, *Video infinitum bellum, iunctum miſerrimæ fugæ, quam tu peregrinationem ὑποκορίζῃ.* Accipitur & aliter. Sed hæc vulgò nota Ποππύζειν vox eſt ὀνοματοποιηθεῖσα pulchrè ad imitationem eius qui voce blanditur, ſiue infanti, ſiue equo; ponitur & pro manu blandiente permulcere, ſiue καταψηφίζειν.

καὶ ζωμοῦ τοῦ παρακειμένου.] Scribendum eſt, καὶ ζωμοῦ τοῦ παρακειμένου, εἰπεῖν ὅτι ἐν τοῖς ὑποχωρήμασιν αὐτοῦ μελαντέρα ἡ χολή. Eſt autem τοῦ pro τινος. Intelligit ius nigrum, quod ἔδεσμα Λακωνικὸν à Grammaticis dicitur, quia plurimus eius vſus Lacedæmone: erátque

erátque hoc in eorum phiditiis cœnæ caput, vt ait etiam Cicero: ſed & aliæ gentes Græciæ eo vſæ; vide Athenæum.

ἐναντίον τῶν οἰκείων.] Quod tempus alios ſermones poſtulabat. Peccat igitur inſcitia temporis: éſtque non ſolùm ἀηδὴς, ſed etiam ἄκαιρος.

ὅτι ψυχρὸν ὕδωρ ἐστὶ παρ' αὐτῷ λακκαῖον.] Etſi aliud eſt λάκκος, aliud ψυγεῖον, ſiue: ὑδροψύγιον, hoc eſt, *frigidarium*: tamen, vt vides, etiam λάκκοι à frigiditate commendabantur. Macho poëta apud Athenæum,

Νὴ τὴν Ἀθηνᾶν καὶ θεούς, ψυχρόν γ' ἔφη
Γνάθαιν' ἔχεις τὸν λάκκον ὁ μολογουμένως.

Frigida delectatos fuiſſe veteres Græcos conſtat: an calida vterentur, quæ poſtea fuit in deliicis, quærit Pollux lib, 9.

Δεῖξαι τὸν παράσιτον αὐτοῦ ποῖός τις.] Suos enim paraſitos oſtentabant; vnde Diogenis iocus, qui mures hoſpitibus oſtendens, hi, inquit, ſunt mei paraſiti. Itaque ait ille in auctione paraſitica apud comicum,

——— *nemo meliores dabit:*
Nullis meliores eſſe paraſitos ſinam.

ἐπὶ τοῦ ποτηρίου.] hoc eſt, *ſuper cœnam*, vel *inter cœnam*. Plutarchus in Alexandro, ἐπαινέσαι κελευσθεὶς ἐπὶ τοῦ ποτηρίου Μακεδόνας ὁ Καλλισθένης. Plato in Conuiuio, ἐπὶ τῇ κύλικι λέγειν. Vox ὅτι, vel παρέλκει, vel etiam fortaſſe tolli debet.

Ad caput περὶ μικροφιλοτιμίας.

Ἡ δὲ μικροφιλοτιμία.] Eſt hoc vnum è vitiis illis quæ circa τιμὴν καὶ ἀτιμίαν verſantur: ſunt

enim non pauca,ſed quæ ferè nomine careant. Ariſtoteles præcipua tantùm explicat, χαυνότητα & μικροψυχίαν. iſtud autem vitium quod hoc capite deſcribit Theophraſtus, obiter tantùm attingit in 4. Nicomacheorum: quo loco ait, eum qui ſit μεγαλόψυχος τὸ περὶ τῶν τυχόντων καὶ ἐπὶ μικροῖς πάμπαν ὀλιγωρήσειν τιμῆς. Nihil enim aliud eſt μικροφιλοτιμία, quàm cupiditas honoris ſiue laudis, vel, vt dicam melius, laudationis ἐπὶ μικροῖς, ob minuta quædam & parua. Atque hanc cupiditatem veriſſimè Theophraſtus illiberalem iudicat. Neque verò vnicum eſt iſtorum hominum genus, ſed duplex: ſunt enim quidam φιλότιμοι, neceſſariò μικροφιλότιμοι: eos dico, qui vellent quidem laudem poſſe mereri alia ratione: ſed quia inopes ſunt, & iis præſidiis deſtituuntur, quæ ad conſequendos honores veros deſiderantur: (ferè enim ἀμφὶ τιμὰς, vt ait Pindarus, μάρνανται δαπάναι.) qua poſſunt ratione, tentant innoteſcere, & vt laudentur, verſentúrque in hominum ore, efficere. Atqui ſatius erat, ſua ſorte contentum, abſtinere ab omni tali cupiditate. Hæc eſt quam paupertatem ambitioſam vocat Iuuenalis. Alterum genus eſt eorum qui ſimul duob. morbis grauiſſimis tenentur, ambitione & auaritia. Hos, vt honores affectent, impellit ambitio: vt non rectam viam inſiſtant, ſed ſumptus maximè fugiant, facit auaritia. Μικροφιλοτιμίαν autem poſſis Latinè dicere *ambitionem gloriæ ineptam & ſordidam:* vel, *ineptam & friuolam*, ſicut A. Gellius *oſtentationem ineptam & friuolam* dixit. & apud eundem, *homo inepte glorioſus* libr. 13. non longè abeſt ἀπὸ τοῦ μικροφιλοτίμου.

καὶ τὸν υἱὸν ἀποκεῖραι, ἀπαγαγὼν εἰς Δελφούς.] Athenis
fuit hic mos: Iuuenes comam alebant ad annos
pubertatis: tum à parentibus ad tribules adduce-
bantur, vt comam tonderent, quæ μαλλὸς & σκολ-
λὺς dicebatur: fere autem & Græci & Romani co-
mam hanc primam alicui deo consecrabant: &
cùm illam alere se in eius honorem dicebant: tum
vbi tonderentur, illam in eius Dei templo pone-
bant: cuius rei apud Pindarum, Æschylum, Fe-
stum, aliósque sunt testimonia. Ac videntur vulgo
Athenienses Herculi consecrare soliti aut alicui
alij deo, cuius templum esset in vrbe. Hesychius:
Ἀθήνησιν οἱ μέλλοντες ἐφηβεύειν πρὶν ἀποκείρασθαι τὸν μαλ-
λὸν, εἰσέφερον Ἡρακλεῖ μέτρον οἴνου, καὶ σπείσαντες τοῖς συν-
ελθοῦσιν ἐπεδίδουν πίνειν. ἡ δὲ σπονδὴ ἐκαλεῖτο οἰνιστήρια.
Ita igitur vulgus: at qui supra vulgus existimari vo-
lebant, antiquo Atheniensium instituto, cuius me-
minit Plut. in Theseo, comam filiorum suorum
Apollini Pythio consecrabant, & quum tempus ad-
uenerat, Delphos suos filios adducebant, vt ibi co-
mam deponerent. quod auctor vult esse μικροφιλο-
τιμίας indicium.

ὅπως αὐτῷ ὁ ἀκόλουθος Αἰθίοψ ἔσται.] Olim τρυφηταὶ &
beati homines, puerorum Æthiopum ministerio
vtebantur. Auctor ad Herennium describens osten-
tatorem ineptum, *Et dicit in aurem, aut vt domi le-*
ctuli sternantur, aut ab auunculo rogetur Æthiops, qui
ad balnea veniat, asturconi locum ante ostium suum de-
tur, aut aliquid fragile falsæ choragium gloriæ compare-
tur. Athenæus in descriptione conuiuij Cleopatræ,
λαμπτηροφόρους παῖδας Αἰθίοπας παρέστησε. Iuuenalis,

——*tibi pocula cursor*

Getulus dabit, aut nigri manus ossea Mauri.
Similiter mulieribus fuerunt suæ ex Æthiopia ancillulæ, vt est apud Terentium. Tibullus,

Illi sint comites fusci quos India torret,
Solis & admotis inficit ignis equis.

Et in epistola Leontij ad Lamiam apud Alciphronem nominantur θεράποντες, θεράπαιναι, Ἰνδοὶ, Ἰνδαί. Fuit etiam magnus vsus Afrorum nomenclatorum, quod ex Luciano colligimus, Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ σ.

καὶ ἀποδοὺς μνᾶν ἀργ.] Scribe ἀποδιδούς. Καινὸν autem intelligo nummum recens percussum & nouum; tales enim nummi veteribus & vsu tritis ac sordidis præferuntur. Tale illud in nono Apulei *demonstrat ei nouitate nimia candentes aureos*. Hi sunt quos vocant nummos asperos, Seneca, Suetonius, Persius, vt valde miratus sim nuper doctissimi viri sententiam, qui eam vocem ab origine Arabica repetit, verùm de eo aliàs pluribus.

ἀπαντικρὺ τῆς εἰσόδου προσπατταλεῦσαι.] Ita moris fuit apud Græcos, eam partem ædium (quæ ab ingredientibus prima conspicitur, aut à prætereuntibus: quando fores patent, quam ἐνώπια vocabant) omnibus modis ornare: ideo Homerus, ἐνώπια παμφανόωντα dixit. Hesychius, Ἐνώπια, τὰ καταντικρὺ τῶν πυλῶνος φαινόμενα μέρη, ἃ καὶ διεκόσμουν ἕνεκα τῶν παριόντων. Vide ampliùs Eustathium in Iliados rhapsodiam Θ, & in Odysseam. necnon Ælianum in epistolis. De Romanorum atriis & tablinis non est obscurum; at Græci atriis non vtebantur, sic credimus Vitruuio: eum vide lib. 6. cap. 10.

ἀναβαλόμενος τὸ θοιμάτιον.] Cùm transuehebantur

equites

equites Athenis, veste erant amicti purpurea & varia. Scholiastes Aristophanis, ἐν πορφυροῖς καὶ ποικίλοις ἱματίοις ἐπόμπευον. Eam vestem ξύστιδα vocabant. Aristophanes Nebulis,

Ὅταν σὺ μέγας ὢν, ἅρμ' ἐλαύνῃς πρὸς πόλιν,
Ὥσπερ Μεγακλέης ξυστίδ' ἔχων·

Interpres, ξύστις λέγεται τὸ κροκωτὸν ἱμάτιον, ὃ οἱ ἡνίοχοι φοροῦσι μέχρι νῦν πομπεύοντες. Romæ quoque equites trabeati erant in transuectione.

ΚΛΑΔΟΣ ΜΕΛΙΤΑῖΟΣ.] Mirus vsus vocis Κλάδος. Putet fortasse aliquis rescribendum non procul ab editæ lectionis vestigiis, ΚΥΝΟΣ ΜΕΛΙΤΑΙΟΥ, vel ΚΥΝΙΔΙΟΝ ΜΕΛΙΤΑῖΟΝ, vel ΚΑΛΑΘΙΝΟΣ, vt in epigram. Adæi:

Τῇ βαιῇ Καλαθίνῃ ὑπὸ σκυλάκων μογεούσῃ.

quasi dicas, quasillariæ quæ in calatho aut ταλάρῳ educaretur; & potest vtroque loco nomen proprium videri. Puto tamen veriùs esse quod suprà diximus, cùm exponeremus illa ζωμὸν πολλῶν γεγονέναι. quæ ibi colegantur. In poëta minùs esset mirum: nam ob cognationem quæ est inter plantarum genus, & ea quæ animalia propriè vocantur, non mirum, plantarum appellationes ad homines aut alia animalia transferri: quod in vocib. ἔρνος, ὄζος, μόσχος, θάλλος, ἀκρεμὼν, ὅρπηξ, στάχυς, passim apud poëtas licet obseruare. Nec soli poëtæ his vocibus vsi, verùm & solutæ orationis scriptores, sed fere cum aliqua similitudinis exprimendæ nota. Gregorius qui vitam B. Chrysostomi scripsit; ἐκ δὴ τούτων ἐστί τις εὐθαλέστατος κλάδος ὁ τίμιος οὗτος Ἰωάννης βεβλάστηκε. Vide Isidori Pelusiotæ libro 4. epistolam 141. Ab eadem origine soboles & propago apud Romanos tribuuntur

anima

animalibus. eſt igitur κλάδος Μελιταῖος, *ſurculus Melitenſis*, hoc eſt catellus ſiue ſoboles, parua canum minimorum, quos veteres *Melitæos* vocabant: etſi parum conſtat ab vtra Melita (duæ enim ſunt eo nomine inſulæ; altera in Africo mari hodie, ſedes equitum Malthenſium; altera in Ionio Siculo mari) aduehеrentur.

P.59. ἐν τῷ Ἀσκληπιῷ.] Scribe vel ſine ἐν, vel ἐν τῷ Ἀσκληπιοῦ. aut ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ. Erant duo Athenis templa Æſculapij: alterum in vrbe: alterum in Piræeo, vel Acharnis. notat comici ſcholiaſtes.

τοῦτον ἐκτείζειν στεφανοῦν τὰ ἀλ.] Scribe, ἐκτείβειν στεφανῶν· καὶ ἀλείφεσθαι ὅσ.

συνδιοικήσασθαι περὶ τ πυρτ.] Scribe, τὰ περὶ τ πρ. Sic vocat ea quorum adminiſtratio ad curam & officium prytaneorum pertinebat. Inter alia vnum hoc erat, quod oportuit eos θύειν ἑκαστοτεκοινῇ, vt eſt in ea De falſa legatione. Solebant autem prytanei poſt rem diuinam factam populo renunciare, litaſſéntne an non. Extat eius moris illuſtre exemplum in procœmiis Demoſthenicis, quorum vnum eſt totum huic ſacrorum renuntiationi accommodatum. Cùm autem quater quoque prytaneatu (erat id ſpatium dierum 35. vel 36. teſte Harpocratione) populi concio celebraretur, fiebat, vt puto, quarta tantùm concione hæc renunciatio. ait enim Pollux τὴν τετάρτην ἐκκλησίαν fuiſſe de rebus ſacris & ad ſacra pertinentibus.

καὶ παρασκευασάμενος λαμπρὸν ἱμάτιον.] Vt apud Romanos, ſic etiam apud Athenienſes qui rem diuinam facturi erant, veſte candida erant amicti. id enim eſt λαμπρὸν ἱμάτιον, non *ſplendida veſtis.*

Æschines de Demosthene, στεφανωσάμενος καὶ λευκὴν ἐσθῆτα λαβὼν, ἐβουθύτει. alij scriptores ἱερὰν ἐσθῆτα vocant. Porphyrius Περὶ ἀποχῆς libr.2. modo λαμπρὰν, modo λευκὴν: aliquando καθαρὰν, vt Latini, *pura vestimenta.* Hanc ob caussam solebant scurræ Attici, si quis in publicum prodire candidatus consuesset, eum appellare ὀλολυγμὸν, quasi tu dicas, perpetuo sacrificantem. Est enim ὀλολύζειν vox ad sacrorum cæremonias pertinens: neque aliter à vetustissimis scriptoribus vsurpatur, vt alibi annotauimus: idque certissimum est. Anaxandrides apud Athenæum lib.6.

Ὑμεῖς γὰρ ἀλλήλους ἀεὶ χλευάζετε.
Οἶδ' ἀκριβῶς· ἂν μὲν γὰρ ᾖ τις εὐπρεπὴς,
Ἱερὸν γάμον καλεῖτ'· ἐὰν δὲ μικρὸν παντελῶς
Ἀνθρώπιον, Σταλαγμόν. λαμπρός τις ἐξελήλυθεν, Ὀλολυγμὸς οὗτός ἐστιν.

Protulimus hunc veteris poëtæ locum, non tam vt auctorem nostrum illustraremus, quàm vt ipsum poëtam. Nam interpretis quidem postremorum verborum versio, planè est, (quod sine docti viri contumelia dictum sit) inepta: longè verò ineptior eiusdem annotatio. Risi suauiter cùm illa legerem. Enimuero pauci obseruarunt quid propriè sit ὀλολύζειν: nec pauci ad eum scopulum offenderunt.

Εθύομεν οἱ πρ.] Demosthenes in eo cuius modò meminimus procemio, Ἐθύσαμεν τῷ Διῒ τῷ Σωτῆρι, καὶ τῇ Ἀθηνᾷ καὶ τῇ Νίκῃ, καὶ γέγονε καλὰ καὶ σωτήρια ταῦθ' ἡμῖν τὰ ἱερά. Ἐθύσαμεν δὲ καὶ τῇ μητρὶ τῶν θεῶν, καὶ τῷ Ἀπόλλωνι. καὶ ἐκαλλιερήσαμεν καὶ ταῦτα.

καὶ ὑμεῖς ἐδέχεσθε τὰ ἀγαθά.] Lege δέχεσθε. Demosthenes in fine eius procemij, Δέχεσθε οὖν παρὰ τῶν θεῶν

θεῶν δεδόντων τἀγαθά. Quàm nihil intellexerint toto isto loco priores interpretes, piget dicere.

Ad caput περὶ ἀνελευθερίας.

HΔὲ ἀνελευθερία ἐστὶ περιουσία τις ἀπὸ φιλοτιμίας δαπάνην ἔχουσα.] Nihil deprauatius, nihil infrunitius ista lectione: quæ cùm tam malè conueniat τῇ ἀνελευθερίᾳ, cuius definitionem aut descriptionem saltem promittit; demiror, doctissimos viros, & in philosophia apprimè versatos, mendum non suboluisse. Atqui illiberalitas neque περιουσία est simpliciter, hoc est, vt illi vertunt, *opulentia:* neque rectè δαπάνην ἔχειν dici potest: quare constat, tam in eo quod generis locum obtinet, quàm in differentia vitium esse. At non sunt accuratæ Theophrasti definitiones in hoc libello, dicet aliquis: sanè fateor τὸ ἀκριβὲς illas non habere: falsas tamen esse & ineptas, hoc vero nego tibi atque pernego. Vt igitur ineptias vitemus, sic legamus, Ἡ ἀνελευθερία ἐστὶ περιουσία τις ἀφιλοτιμίας δαπάνην φεύγουσα. Nemo recti iudicij qui sit (quod impunè dixisse liceat) de veritate huius lectionis dubitabit. Iam ergo non est genus περιουσία, sed ἀφιλοτιμίας περιουσία. neque differentia τὸ δαπάνην ἔχειν, sed τὸ φεύγειν δαπάνην. Contrà virtutis oppositæ ἐλευθεριότητος, proprium docent esse philosophi. τὸ προετικὸν εἶναι χρημάτων εἰς τὰ ἐπαινετά. hoc est, *facilem esse ad faciendos sumptus liberales.* est enim pecuniæ vsus duplex: alius ad sumptus necessarios, alius ad sumptus liberales, vt est apud M. Tullium. Ideo dicebat Plato in octauo

De

De republica τοὺς φειδωλοὺς esse φαύλους ἀνταγωνιστὰς ἤτινος νίκης, ἢ ἄλλης φιλοτιμίας τῶν καλῶν. caussam nunc accipe, χρήματα τε οὐκ ἐθέλειν εὐδοξίας ἕνεκα καὶ τῶν τοιούτων ἀγώνων ἀναλίσκειν. Non alia aut interpretatione verba Theophrasti opus habent, aut confirmatione, nostra emendatio.

οἷος νικῆσαι τραγῳδοῖς.] Scribe νικήσας τραγῳδοῖς. Alibi hunc locum explicabimus, & de hoc more multa dicemus Notum autem, tragœdiam Libero patri fuisse dicatam, vt Apollini comœdiam. Videat studiosus lector, si lubet, quæ De satyrica Græcorum poësi scripsimus: vbi de veterum Tragicorum tetralogiis disserimus.

καὶ ἐπιδόσεων γινομένων.] Difficilibus Reip. temporibus solebant Athenienses pro virili parte quisque publicè pecunias erogare, ad subleuandam ærarij inopiam, quod ἐπιδιδόναι propriè dicebant: quasi dicat aliquis, supra ordinaria munia aliquid amplius largiri, erant enim ordinariæ & legibus constitutæ λειτουργίαι: Cum igitur pecuniis opus erat, Prytanei populum conuocabant: angustias Reip. exponebant: ad collationem quemque hortabantur. Tum surgebat vnusquisque ordine suo & loco: ac si quidem vellet aliquid conferre, id profitebatur, & dicebat, Ἐπιδίδωμι ἐγὼ τοσοῦτον. sin animus largiendi quicquam non esset, vel tacebant cùm surrexerant, vel è concione clam se eripiebant quod vel ex isto loco clarum est. Athenæus lib. 4. de Phoco Phocionis filio, homine luxu perdito loquens, Ἐπιδόσεων δή ποτε γινομένων, παρελθὼν καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔφη, Ἐπιδίδωμι κἀγώ. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὁμοθυμαδὸν ἀνεβόησαν, Εἰς ἀκολασίαν. Sentiebat

bat Phocus ſe velle conferre aliquid : populus verniliter nimis accepit Ἐπιδίδωμι, ea notione qua vſurpatur pro creſcere, & in aliqua re proficere. In orationibus Græcorum oratorum ſexcentis locis fit ἐπιδόσεων iſtarum mentio.

ἐκ τοῦ μέσου ἀπελθών.] Scribe ἀπελθεῖν.

τοῦ μὲν ἱερείου πλὴν τῶν ἱερείων.] Fortaſſe legendum, πλὴν τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἱερειῶν. hoc eſt, *exceptis iis partibus quæ ad ſacrificos & ſacrificas pertinebant.* Veteres enim deos precaturi, & viros & mulieres ſacerdotes adhibebant. Plato Legum 5. εἶτα ἱερέων καὶ ἱερειῶν εὐχαῖς ποιησαμένων ἐπὶ ταῖς πρώταις θύμασι καὶ δευτέραις. Sed placet nunc, nihil eſſe mutandum: vt hæc ſit ſententia: hominem illiberalem de ea quam aris deûm admouerit victima, tantum ſibi perire ſinere, quantum ſit neceſſario adolendum, aut aliter diis offerendum. coxam ferè offerebant, aut inteſtina, aut aliud non magnæ rei, perſæpe, vt apud Athenæum pluribus oſtendimus. at cæteras carnes victimæ in proprios vſus vertebant; aut vendentes illas, ſi familiam non haberent, aut ſi haberent, huiuſmodi carnibus eam alentes. Vopiſcus in Tacito Imperatore: *hoſtias ſuas ſuper domum reuocauit, iiſdémque ſuos veſci iuſſit.*

τὰ κρέα ἀποδίδοσθαι.] Quàm inhumanum Athenis hoc exiſtimaretur, non poteſt meliùs declarari quàm Alexidis quodam loco: quem eò libentiùs proferam, quòd videam hodie in editis Athenæi codicibus, qui illum laudauerat, integros fermè duos verſus deſiderari. Nos igitur locum integrum ex veteribus codicibus apponemus. Sic Alexis.

Οὐδ' ἐν Τειβαλλοῖς ταῦτά γ' ἐστὶν ἔννομα,
Οὔ φασι τὸν θύοντα τοῖς κεκλημένοις
Δείξαντ' ἰδεῖν τὸ δεῖπνον εἰς τὴν αὔριον
Πωλεῖν, ἀδείπνοις ὥσπερ ἔθηκ' αὐτοῖς ἰδεῖν.

τοὺς καὶ διακονοῦντας ἐν τοῖς γάμοις οἰκοσίτοις μισθώσασθαι.] Mos fuit parcorum hominum cùm nuptias celebrarent, opera & ministerio vti adiutorum atque adiutricum (sic vocat Plautus) οἰκοσίτων hoc est, qui suo cibo ministrarent, vt idem poëta loquitur: vel, vt idem alibi, qui suo sumptu & cibo vescerentur, Crates Συναεισώταις fabula,

———ἄριστον τὸ μὴ
Συνάγειν γυναῖκας μηδὲ δειπνίζειν ὄχλον,
Ἀλλ' οἰκοσίτοις τοὺς γάμους πεποιηκέναι.

Scio aliter posse exponi γάμοις οἰκοσίτοις: sed quominus sic rectè accipiatur: nihil vetat. Plautus Casina, tangit morem illis versibus:

——*Al, quin Aedepol seruos, ancillas, domos*
Certum est omnes mittere ad te. S T. *Eho nimiùm scitè scitus es.*
Sed facito dum memineris versus quos cantas Colax: cibo
Cum suo quiqui facito vti veniāt, quasi eant. Sutriū.

Item alibi. Menander οἰκόσιτον sponsum appellauit in Dactylo, qui parua aut nulla dote esset contentus: Οἰκόσιτον νυμφίον οὐδὲν δεόμενον προικὸς ἐξευρήκαμεν. Plutarchus in Crasso, milites οἰκοσίτους, qui sine stipendiis alicui militarent.

καὶ τετραρχῶν.] Cuiuis puto notum est ex oratoribus Græcis, quale genus λειτουργίας esset Athenis τὸ τετραρχεῖν; & veteres grammatici id ita diligenter explicant, vt videantur mihi (dicam liberè)

parum in hac lingua exercitati, qui hæc non intellexerunt. Vertimus autem, *triremi quam instruxit præfectus*, non autem impetans, quia omne imperium erat τοῦ στρατηγοῦ non τοῦ τριηράρχου, vti docent Atticæ historiæ, & ante omnes Demosthenes.

τὰ τοῦ κυβερνήτου στρώματα ὑπὸ τοῦ καταστρ.] De viatoriis cubilibus non repetam quæ suprà diximus. Lego autem hic, ὑπὲρ τοῦ καταστρ. vel ἐπὶ. Lucianus in dialogo Mercurij & Charonis, σὺ μὲν ῥέγχεις ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐκταθείς. Nam super transtris dormiebant nautæ in naui, non sub transtris. Eustathius, δῆλον δὲ ὡς οἱ ναυτικοὶ ἐπὶ τῶν ῥηθέντων καταστρωμάτων κοιμῶνται. Trierarcho vero suus erat locus ad nauis puppim, vbi illi tabernaculum extrui solitum. Pollux, τὰ δὲ περὶ τὴν πρύμναν περιέχοντα ξύλα, περιτόναια καλεῖται ἐκεῖ που καὶ σκηνὴ ὀνομάζεται, τὸ πεπηγμένον στρατηγῷ ἢ τριηράρχῳ. Ibi ergo trierarchi in suis stragulis quiescere moris habebant: at illiberalis iste & sordidus promiscuè cum reliquis, in transtris cubat, & gubernatoris vtitur stragulis: quæ solent esse vilia, & vt plurimùm segestria, aut tegetes: proinde parum è trierarchi dignitate.

Persius,

Tu mare transilias? tibi torta cannabe fulto
Cœna sit in transtro?

Propterea Donatus, τοῖς φορμοῖς, hoc est, *tegetes & storeas*, siue *crones*, quibus pauperes loco stragulorum & tapetum vtuntur, stramen nauticum vocat. Alciphron epistola quadam, οὐ γὰρ ἀνεχόμενος τῶν ξύλων τῆς ἁλιάδος, ἐπὶ τε ταπήτων τινῶν ξενικῶν καὶ

ἐφεστρίδων

ἐφεστρίδων πυζαπλινεῖς. οὐ γδ οἷός τε ἔφασκεν κεῖσθαι ὡς οἱ λοιποὶ ὄπὶ τῶν καζαστρωμάτων, τὴν ζανίδα οἶμαι νομίζων λίθου τραχυτέραν. Leuitatem eorum, qui noſtram hanc interpretationem odio noſtri an veritatis, carpere ſuſtinuerunt, ſatis ſuperque confutauimus in noſtris ad ſuperiorem Perſij locum Commentariis. Enimuero ſi tanta eſt reprehendendi libido, cur in me, cur in aliis ea potiſſimùm arrodunt quæ certiſſima ſunt & veriſſima? miſeret me illorum.

ἔνδον μένειν.] Vtpote qui veſtem forenſem habeat vnicam: quod illiberale eſt planéque ſordidum. Inde Ciceronis iocus in Decianum quendam lepidiſſimus, in oratione pro L. Flacco, *Romam aduenis: affers faciem nouam, nomen vetus, purpuram Tyriam, in qua tibi inuideo quòd vnis veſtimentis tandiu lautus es.*

ἀλλὰ μισθοῦσθαι εἰς τὰς ἐξόδους.] Iuuenalis ſatyra ſexta in Romanis mulieribus hanc notat illiberalitatem ſimul & ambitionem;

Vt ſpectet ludos conducit Ogulnia veſtem,
Conducit comites, ſellam, ceruical, amicas,
Nutricem, & flauam cui det mandata puellam.

Demoſthenes Midiæ exprobrat quòd cùm eſſet præfectus equitum, alieno equo in pompæ tranſuectione vſus fuiſſet. Ἐξόδους accipe vt illo, χαλεπὴ γυναικῶν ἔξοδος, initio Lyſiſtratæ. Raró olim matronæ pedum domo efferebant: nec in publicum niſi ſtipatæ gregibus ancillarum, prodibant. Interdum ἔξοδος γυναικῶν dicitur de profectione ad ducendam pompam: vnde eſt apud Platonem in fine

sexti De legibus, muliebris cuiusdam supplicij genus, μὴ μετέχειν τῶν ἐξόδων τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν, καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους, καὶ γενέσεις παίδων φοιτήσεων. Lege Suidam in Αἰμιλίᾳ. Inde dictæ φιλέξοδοι γυναῖκες quæ non sunt οἰκουροὶ & casariæ.

καὶ τὰς κλίνας ἐκκορῆσαι.] Hesychius qui τὸ κορεῖν etiam φθείρειν exponit, videtur hoc voluisse docere eam vocem à κόρεις deductam, interdum accipi pro cimices occidere, vel cimicibus lectos purgare, quod *cimicare* Latinis dicitur, vt *pulicare*: Græci, φθειρίζειν. Atque hæc interpretatio locum hic habere potest. Parmenio poëta ἐκκορίζειν dixit in lepidissimo disticho:

Οἱ κόρεις ἄχρι κόρου κορέσαντό μου· ἀλλ' ἐκορέσθην
Ἄχρι κόρου κ' αὐτὸς τοὺς κόρεις ἐκκορίσας.

καθεζόμενος περιστρέψαι τὸν τρίβωνα.] Non est in eo nota illiberalitatis quòd vestem inuertit: sed quod tritam & macularum plenam vestem gestat, quam postea in cœtu honoratorum virorum (ita accipi debet illud καθεζόμενος) cogitur inuertere, vt maculas ab oculis eorum submoueat quibus assidet: atque hoc saltem in isto laudandum: sicut contrà in superioribus nota δυσχερείας erat, gestantem obsoletam & κηλίδων μεστὴν vestem, versari in oculis hominum. Hinc ortum est apud Græcos prouerbium, quod nos, vt puto, primi obseruauimus, τὰ καλὰ τρέπειν ἔξω. Pindarus Pythionicarum tertio,

—τὰ μὲν ὦν
οὐ δύνανται νήπιοι κόσμῳ φέρειν,
ἀλλ' ἀγαθοί, τὰ καλὰ τρέψαντες ἔξω.

Res

Res aduersas, inquit, *nesciunt moderatè ferre stulti: at sciunt sapientes, quæ pulchra sunt, foras & in publicum vertentes:* hoc est, cuius fortunæ se accommodantes, & decenter ea vtentes: quæ sunt aduersa, dissimulantes. *Miserias enim*, ait Q. Curtius, *optimè ferunt qui abscondunt.* Alio sensu dicere solet Seneca, *bonos non fulgere extrinsecus, sed bona eorum introrsus esse obuersa.* De diuina prouidentia, & epistola 120. & alibi. Cæterùm Pindaricum istud prouerbium vernacula nostra lingua hodiéque agnoscit. Aliud autem περιστρέφειν ἱμάτιον, aliud ἐκστρέφειν. illud est ex parte inuertere: hoc, totam vestem quasi de integro reficere versis pannis, & nouam illi faciem dare. Aristophanes,

ἔκστρεψον ὡς τάχιστα τοὺς σαυτοῦ τρόπους.

Scholiastes, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ῥυπουμένων ἱματίων καὶ ἐκστρεφομένων. ἐκστρέψαι γὰρ ἱμάτιον, τὸ ἀλλάξαι τὸ πρὸς τὸ ἔσω μέρος ἔξω. Lucianus dixit ἀντιστρέφειν τὸ τριβώνιον, in Alectrione: ἀπέρχομαι, ait, κοσμίως μάλα ἐσχηματισμένος, ἀντιστρέψας τὸ τριβώνιον, ὡς ἐπὶ τοῦ καθαρωτέρου γίνοιτο ἡ ἀναβολή. quæ verba Theophrasti locum explicant. Vox τρίβων, aliàs *lacernam*, aut *pallium* significat: aliàs *tritam vsu & decotem vestem atque obsoletam.* sic tamen vt aliud propriè sonet τρίβων, aliud ῥάκος. vide Eustathium.

Ad caput. περὶ ἀλαζονείας.

Ἡ Ἀλαζόνεια δόξειεν ἂν εἶναι προσδοκία τινῶν ἀγαθῶν οὐκ ὄντων.] Obscurat hanc definitionem verbum προσδοκία, in noua, ne dicam inusitata, significa-

tione positum : accipitur enim non tam pro expectatione, vt vulgò solet, quàm pro excitatione expectationis : quod Græci προσδοκίαν παρέχειν, vel vno verbo ἐπαγγέλλεσθαι dicunt : Homerus στεῦσθαι, Latini *promittere*, vt in illo Iuuenalis,

——— *duræ per brachia setæ*

Promittunt atrocem animum, vel *spondere*, vt cùm ait idem de ostentatore,

Spondet enim Tyrio stlataria purpura filo.

denique idem fere est προσδοκία isto loco ac προσποίησις. Plato in Ὅροις, Ἀλαζόνεια ἕξις προσποιητικὴ ἀγαθοῦ ἢ ἀγαθῶν τῶν μὴ ὑπαρχόντων. Aristoteles adiicit hæc verba in Nicomacheis, δόξης χάριν. quæ particula necessariò addenda ad Platonis & Theophrasti definitiones : vt distinguamus ostentatorem qui mendacium suum refert ad inanem gloriam, ab eo qui lucrum aucupans, se suáque prædicat : nam id quòque hominum genus frequens est, vt ad caput primum notare meminimus. Notant grammatici Græci, proprium esse Atticis, vt non gloriosum tantùm, sed quemuis mendacem ἀλαζόνα appellent.

ἐν τῷ διαζεύγματι ἑστηκώς.] Quid appellat διάζευγμα? non est dubium, publicum aliquem Athenarum locum intelligi, vbi conuentus fieri solebant. Quare arbitror locum esse corruptum, & lego Δείγματι. Digma appellabatur locus in Piræo è re nomen habens. Ibi enim peregrini mercatores suarum mercium δεῖγμα & specimen producebant, ἐν τρυβλίῳ, credo, περιφέροντες, vt alicubi Plutarchus ait. Itaque peregrinis hominibus fere erat ille locus refertus. Auctor scholiorum Aristophanis, Δεῖγμα τόπος ἐστὶν ἐν Πειραιεῖ ἔνθα πολλοὶ συνήγοντο ξένοι

καὶ

καὶ πολῖται καὶ ἐλογοποίουν. quæ postrema verba ita hanc emendationem confirmant, vt nihil supra: propterea enim ait Theophrastus διηγεῖσθαι ξένοις. In antiquis libris lineola superducta nomina locorum propria solebant notari & distingui: qui mos postea neglectus multas sæpe tenebras attulit. Exemplo sit, (& sunt infinita exempla) locus ille Platonis in Menexeno, vbi interpretes quòd legissent, ἐν τῇ σφαγίᾳ perperam pro Σφαγίᾳ, turpiter lapsi sunt: quamquam Ficinus meliùs pudori suo consuluit omissis his verbis quæ non intelligebat: noui verò interpretes audacter iuxta & imperitè *in hac clade* verterunt. Intelligit Plato illos 292. Lacedæmonios, quorum 120. Spartani erant, qui, expugnata tandem Sphacteria insula, in potestatem Atheniensium venerunt, vt narrat Thucydides lib. 4. Sphacteriam autem insulam etiam Sphagiam dici solitam certum est: vel adi Stephanum Περὶ πόλεων.

ὡς πολλὰ χρήματα αὐτοῖς ἐστὶν ἐν τῇ θαλάττῃ.] Scribe ἀυτῷ. Pertinet hoc ad nauticum fœnus quod à multis exercebatur Athenis. Nemo autem ignorat quàm improbum & graue fuerit id fœnus, etiam legum concessu, vel Romanarum. vide Iurisconsultos. In orationibus Græcorum, maximè Demosthenis, plurima huius vsuræ mentio: propter quam quòd tantopere Demosthenem reprehendit Plutarchus, vereor vt ei sit satis æquus: damnat enim rem moribus legibúsque receptam & probatam. Sed apparet ex variis Plutarchi locis, ipsum validissimè fœnus nauticum abhorruisse: quod in Catone Censorio appellat, τὸ μάλιστα διαβεβλημένον τῶν δανεισμῶν.

περὶ τ̃ ἐργασίας τ̃ δανειστικῆς.] Hoc quoque refero non ad fœnus ἔγγειον, ſed ad nauticum : quam vocat Demoſthenes τ̃ κτ̀ θάλατταν ἐργασίαν.

ὡς μετ̀ Ευάνδρυ ἐςρατεύσατο.] Docti viri jam ante nos emendarunt μετ' Ἀλεξάνδρυ. quæ emendatio vera eſt & certa.

τρίτον δὴ λέγοντα.] Adnotata eſt in quibuſdam codicibus altera lectio τριταῖον, pro τρίτον. quæ ferri poteſt, ſi referas ad tempus ſcriptæ epiſtolæ : alioquin ſenſus erit abſurdus ob locorum interualla. Antipater hic ille eſt quem mors Demoſthenis nobilitauit. Hunc ait Diodorus libr. 19. δοκεῖν γεγονέναι φρονιμώτατον τ̃ ἐν δυναςείᾳ γεγονότων.

διδομένης ἀυτ῀ ἐξαγωγῆς ξύλων ἀτελῦς.] Quarundam mercium exportatio Athenienſium legibus prohibeatur, quæ propterea ἀπόρρητα vocabant. In primis autem τ̃ ἀπορρήτων fuêre quæcunque ad nauium fabricationem pertinebant : hoc eſt πᾶσα ἡ ναυπηγήσιμος ὕλη, vt ſunt abies, pinus, picea, cupreſſus, platanus, quæ aliàs ναυπηγήσιμα ξύλα, aliàs ξύλα abſolutè vocantur. non fuiſſe autem copiam magnam huius materiæ in agro Athenienſium, docet etiam Demoſthenes, aut quicunque alius eſt auctor orationis. De fœdere cum Alexandro. Erant τ̃ ἀπορρήτων, & τὰ ἀσκώματα, hoc eſt, folliculi nautici, & λίνα, κηρὸς, καὶ πίττα, inquit Ariſtophanis ſcholiaſtes. Alia ratione dicebantur ἀπόρρητα quæ Athenas importare non permittebantur : vt θρυαλλίδες, ex quibus fiebant ellychnia : has enim, ſicut conſtat ex Ariſtophanis Acharnenſibus, fuit cum non liceret Bœotis afferre vænales in vrbem: credo ob metum incendiorum. thryallidum ; namque

ſtuppæ

ſtuppæ vſus fuit ad ἀστιόχους & malleolos incendiariorum.

καὶ ἐν τῇ ἀποδίᾳ.] Planè non erat ferendum doctis viris iſtud verbum dicam, an verbi monſtrum? Legendum aio, σιτοδείᾳ Imperiti homines & piſtrino digni, ex σιτο fecerunt απο. Hæc prima mendi indoles: inde fluxit vox nequam & nihili, ἀποδία. At σιτοδεία idem ac ἀπανοσιτία, niſi quòd illud eſt ἐμφατικώτερον. Doctorum virorum emẽdatio ἐν τοῖς ἀπονδαῖς, vt Muſis iratis genióque ſiniſtro nata, refutatione non eget. Non erat autem inſolens Athenienſibus malum, frumenti inopia, vt hiſtoria docet, & oratores ſæpe. Quomodo autem ſoliti eſſent ditiores in caritate annonæ pauperes ſubleuare, diſces ex Demoſthene contra Phormionem.

καὶ προσβαῦ αὐτὰς καθ' ἑξακοσίους καὶ μίαν.] Hoc eſt ſexcentos homines ſolet ſigillatim nominare, quorum ſingulis aliquid erogarit: atque hac ratione efficere vt cùm æra omnia in vnum colligentur, ex ea ſupputatione ſumma naſcatur decem talentorum. Imitatur iſte ἀλαζὼν eos qui rationum libros conficiunt, in quib. videas ſingula æra ſeorſim annotari. Aëra appello, quos vulgo articulos dicimus, Gallicè *les items*: quia ſolent in noſtris rationũ libris ſinguli articuli à voce *Item* incipere. Græci ἀπολογισμοὺς nominãt, vt Plutarch. in Politicis præceptis. At Romani *æra* appellabant. Cicero Hortenſio: *Quid tu, iumani quam, ſoles cùm rationem à diſpenſatore accipis, ſi æra ſingula probaſti, ſummã quæ ex his cõfecta ſit, non probare?* Apuleius De deo Socratis. *Igitur quotidiana eorum æra diſpungas: inuenies rationibus multa prodigè profuſa, & in ſemet nihil.* Nonius *Æra, numeri nota. Luci-*

lius, *lib*. 29. *Hac est ratio, peruersa æra summa, & subducta improbè.* Locus est corruptissimus, quem ita restituendum puto. *Hæc est ratio: peruersa æra: summa subducta est improbè.* Cicero in epistola ad Dolabellam lib. 9. ad familiares, *versiculos* æra hæc appellare videtur. *Profert alter (vt opinor) duobus versiculis expensum Niciæ.* Sed ad Theophrastum redeamus; qui quidem gloriosorum hominum ingenium & mores mira elegantia exprimit. Non enim illis satis est summatim se laudare, & sua præclara facinora prædicare: nisi etiam longa eorundem enumeratione obuios quosque obtundant. Talia illa in Milite Plautina,

> Py. *Ecquid meministi?* Ar. *Memini: centum in Cilicia,*
> *Et quinquaginta centum Sycolatronidæ,*
> *Triginta Sardi, sexaginta Macedones,*
> *Sunt homines tu quos occidisti vno die.*
> Py. *Quanta isthæc hominum summa est?* Ar. *Septem millia.*
> Py. *Tantum esse oportet: rectè rationem tenes.*

Prorsus hic Plauti locus (etsi versantur hi duo gloriosi in diuersa materia: Plautinus enim virtutem bellicam: hîc noster diuitias ostentat) prorsus inquam explicat quid sit hoc loco ποιῶν τὰς ψήφους καθ' ἑξακοσίοις, καὶ μίαν, quæ verba quàm fuerint doctis viris hactenus obscura, quid attinet dicere? Res clamat ipsa. Vide Martialis epigramma ad Afrum lib. 4.

καὶ προστιθεὶς πιθανὰ ἑκάστοις τούτων ὀνόματα.] Bene hoc: seruat enim solemne eorum qui mentiuntur. vide ad caput περὶ λογοποιίας. Auctor Rhetoricorum

rum ad Herennium in deſcriptione illa ingenioſiſſima oſtentatoris pecunioſi, non planè diſſimilem glorioſorum iſtiuſmodi morem notat: quem placet hîc proferre, vt collatione Græci ſcriptoris qui id ipſum ſuauiſſimè notat, locum illuſtrem. Ait ergo Latinus auctor, *Cùm puerum reſpicit hunc vnum quem ego noui (vos non arbitror nouiſſe) alio nomine appellat, deinde alio atque alio.* Mox, *vt ignoti qui audiunt, vnum putent eligi de multis.* Alexis verò ſic in deſcriptione πτωχαλαζόνος, ſiue glorioſi pauperis,

——— οἶδα δὲ κἀγὼ τινὰ πολίτην ἡμέτερον
πτωχαλαζόνα, ὃς δραχμῆς ἔχων τὰ πάντ'
ἀργυρώματ' ἐβόα καλῶν τὸν οἰκέτην
ἕνα ὄντα καὶ μόνον, ὀνόμασι δὲ χρώμενον
ψαμμακοσίοις· παῖ ϛραμβιχίδα μὴ τῶν χειμερινῶν
ἡμῖν παράθῃς, ἀλλὰ τῶν θερινῶν.

ſic emendamus elegantiſſimum hunc locum apud Athenæum.

καὶ ποιῆσαι δέκα τάλαντα.] Delendum τὸ καὶ: & mox ἐπὶ τοῦτο φῆσαι, non φήσας. Sic locus erit planus & perſpicuus.

ἐπὶ τὰς τριηραρχίας εἰπεῖν ὅτι οὐ τίθησι.] Κυριολογία in voce τίθησι. Nam vulgo τιθέναι pro λογίζεσθαι, referre in rationes, vel in ratione ducere, vſurpabant. Sic apud Demoſthenem in prima Olynthiaca, & in illa celebri Crateris ephemeride, Τίθει μαγείρῳ μνᾶς δέκ', ἰατρῷ δραχμήν. Etiam apud Latinos *ponere* ſic accipitur, vt apud Terentium non ſemel. Propriè conuenit iis qui calculis rationes putant: vnde eſt, *ponere calculos*, non ſemel apud Plinium in Epiſtolis. & τιθέναι ψῆφον, Græci. Baſilius, εἰ μὲν τι δοκεῖς ἔχειν καλὸν, τοῦτο ἐν ψήφῳ τιθείς.

οὐδὲ

οὐδὲ τὰς λειτουργίας ὅσας λελειτούργηκε.] Ostendit his verbis se vnum fuisse ex illis 1200. viris, qui vt omnium ditissimi Reipublicæ, pleraque omnia munia ad quæ sumptibus opus esset, obibant. vide Harpocrationem in χίλιοι διακόσιοι, & Demosthenem, eiúsque scholiasten. Caue verò ita hæc accipias quasi instructio triremis, cuius impensæ modò meminit, non esset λειτουργίας genus, erat enim, & quidem omnium maximum. Ac fortasse legendum, οὐδὲ τὰς ἄλλας λειτουργίας. veruntamen similiter locutos sæpe maximos scriptores pridem doctissimi Iurisconsulti annotarunt.

καὶ προσελθὼν δ᾽ εἰς τοὺς ἵππους ἀγαθοὺς πωλοῦσι. Sensus perspicuus: verba variè possunt reformari: vel enim ita, καὶ πρ. δ᾽ τ. ἵππους, οὐ τοὺς ἀγαθοὺς πωλοῦσι. aut etiam οὐ τοὺς ἵππους τοὺς ἀγ. geminata eadem vox, omissa est, vt alibi. vel ita, καὶ πρ. ὡς τοὺς ἵππους τοὺς ἀγ. πωλοῦντας. primum malo. Nam εἰς ἵππους προσελθεῖν, est, ad forum ire vbi equi væneunt: sic alibi προσελθεῖν πρὸς τὰ κάρμα, de quo Atticismo diximus suprà. & eapropter χύτρας Hesychius exponit χυτροπώλια.

προσποιήσασθαι ὠνητιᾶν.] Iuuenalis de causidico populo sese venditante,

Pérque forum iuuenes longo premit assere Medos

Empturus pueros, argenteum, myrrhina, villas.

empturus, hoc est, προσποιούμενος ὠνητιᾶν. Sed σπαταλῶντα empturientem venustissimo epigrammate descripsit Martialis libri noni sexagesimo, quod ita incipit:

In septis Mamurra diu multúmque vagatus

Hic

Hic vbi Roma suas aurea vexat opes.
Inspexit molles pueros oculísque comedit:
Non hos quos prima prostituêre casa.
deinde post multa ita desinit:
Vndecima lassus cùm iam discederet hora,
Asse duos calices emit, & ipse tulit.

καὶ ἐπὶ κλίνας ἐλθών.] Lego ἐπὶ τὰς σκηνάς. In mercatibus & panegyribus solebant mercatores sub tentoriis suas merces venum expositas habere, vt docet scholiastes Theocriti: & Harpocration, ἐν σκηναῖς, ait, ἐπιπράσκετο πολλὰ τῶν ὠνίων. eum vide in γέῤῥα. meminit & Plato in 10. de legibus. Has vt puto Latini *vmbras* vocabant, vt ex fragmentis Festi licet intelligere: inde est apud Horatium vmbra pro officina.

—vacua tonsoris in vmbra.

Locus autem Athenis vbi vestes vendebantur, ἱματιοπώλις, σπειροπώλις ἀγορὰ nuncupabatur.

οὐκ ἔχων χρυσὸν νῦν τοῦ ἀκολουθεῖν.] Scribe οὐκ ἔχοντι χρυσὸν ἐν τῷ ἀκολουθεῖν. Mox autem hic veterum fuit, vt ex Laërtio, Plutarcho, Apuleio, aliisque apparet.

ἐν μισθωτῇ οἰκίᾳ οἰκῶν.] Sic libri Palatini, & nos ita quoque olim emendabamus vulgatam lectionem ἐν μισθῷ τὴν οἰκίαν οἰκῶν. Dio Cocceius ἐν ἀλλοτρίων οἰκεῖν. deinde scribe, καὶ ὅτι μέλλει, non διότι μέλλει.

διότι μέλλει πωλεῖν αὐτήν.] Ipsissimum hoc ἀλαζονείας genus notatum apud Athenæum lib. 13. Θαΐας, inquit, ἐραστοῦ τινὸς αὐτῆς ἀλαζόνος καὶ παρὰ πολλῶν ποτήρια χρησαμένου, καὶ λέγοντος θέλειν ταῦτα συγκόψαι, ἄλλα δὲ κατασκευάσαι, ἀπολεῖς ἔφη ἑκάστου τὸ ἴδιον. Quidam, ait, qui

qui Thaïdem amabat, cùm à multis pocula commodato accepiſſet, diceretque velle ſe ea conflare; *Perdes*, inquit illa, *vniuſcuiuſque quod ſuum eſt*. venuſtè & argutè.

Atque hic ſcribendi finem faciemus: & ſimul cum vertente anno, animi noſtri mentem aliò conuertemus. Commodùm enim cùm hæc ſcriberem dies agebatur anni huius 91. nouiſſimus, quæ me res admonebant, vt duplicis voti reus DEO OPT. MAX. grates agerem gratiſſimas: & quòd annum hunc viuenti, valentíque dederit exigere & quòd hunc commentariolum in hacce rutuba abſoluere. qua opera ſi doctorum virorum ſtudia promerui, iuniorum etiam promoui, bene habet: feci quod volui: ſin autem, ὃ μὴ γένοιτο οὐδ' ἔσται, feci quod potui.

AD POSTREMA QVINQVE CAPITA

ΗΘΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ Θεοφράστου,

NOTÆ.

QVINQVE hæc postrema capita nacti sumus è Serenissimi Principis Palatini bibliotheca, quæ Heidelbergæ visitur. Descripsit illa accuratè manu sua, nobísque donauit Marquardus Freherus Iurisconsultus, altæ eruditionis vir, Germaniæ suæ ocellus. Verè Theophrastea esse, nemo dubitauerit sanus, qui diligentiùs illa cum superioribus contenderit. Et res & verba eum scriptorem manifestissimè, si attendimus, χαρακτηρίζουσιν. In plerisque omnibus scriptis libris ea desiderari, nullatenus miror. Iam olim, vt nunc quoque, philosophantium ingens crimen est, quòd scriptorum summi huius viri parum diligentes fuerint. Itaque ergo & illa propè infinita copia librorum, quos infinito labore subtilissimus philosophus conscripserat, oppidò pauci ad nos peruenerunt. Et hoc tamen ipsos quotusquisque legit illorum sophorum, ad quos solos hodie rudem esse philosophiæ vulgus censet imperitum? Illud sæpe sum miratus, Iohannem Stobæum qui ante tot sæcula vixit, quæ nunc primùm publicamus, in suis codicibus non habuisse:

inſeruiſſet enim ea operi ſuo abſque dubio, ſi ad manum fuiſſent, non minum quàm illa 25. capita, quæ in primis editionibus ſola exſtabant: Et item illa octo quæ ex Italicis bibliothecis primus in lucem protulit optimè vt ſi quis alius de literis meritus ὁ μακαρίτης Henricus Stephanus noſter. Multum igitur debemus bibliothecæ Palatinæ Illuſtriſſimi Principis, in qua ſola, quod ſciam, hoc pulcherrimum fragmentum hodie reperias. Sed dolendum eſt, tam turpiter deformatum id ad nos perueniſſe: nullum enim eſt caput ex his quinque non adeo mendis inquinatum, vt auctoris mentem aſſequi per quam difficile fuerit, & propè τῶν ἀδυνάτων ἕν. Viri docti & acuti, ingenij vires, ſpero, hic periclitabuntur. Nos, ſublatis mendis quę tutò corrigi poterant, in cæterorum verſione quid ſecuti ſimus, raptim & breuiter indicabimus. Οὐχ ἕδρας γὰρ ἔργον, οὐδ' ἀμβολᾶς, vt ait vetus poëta.

Ad caput περὶ ὑπερηφανίας.

Ἔστι δὲ ὑπερηφανία.] Vitium cuius hic eſt character, magnam habet adfinitatem cum duobus aliis antè deſcriptis, αὐθαδείᾳ & ἀλαζονείᾳ. Superbus homo de ſe longè quàm par ſit, magnificentiùs ſentit: oſtẽtator quoque ſiue ὁ ἀλαζὼν, ea de ſe prædicat: quæ in ipſo non ſint. Hoc differunt, quod ſinę contumelia aliorum ſua extollit oſtentator, & ſeipſum φρεναπατᾷ, vt cum D. Paulo dicam: ſuperbus contumelioſus eſt, omneiſque præ vno ſe deſpicit. Verè enim Seruius, *Ex faſtidio*, ait, *venit omnis ſuperbia*,

ſuperbia. Inde huïc vitio nomen apud Græcos ὑπερη-φανία, quòd eminere ſe, & cæteris mortalibus ſuperiorem eſſe perſuaſum habeat ὁ ὑπερήφανος. Latinis quoque ſimili de cauſſa, nominata eſt *ſuperbia.* Omnino ſuperbiæ duo inſunt mala: vana de ſua præſtantia opinio, & deſpectus aliorum. Prius illud propriè αὐθάδεια: eſt poſterius, ὑπερηφανία, ſiue ὑπεροψία. Suffenus ſibi eſt, ὁ αὐθάδης: contumelioſus in alios ὁ ὑπερήφανος. Ac vix eſt, vt in quo duorum iſtorum alterum inſit, non & vtrumque inſit. Quare etiam apud ſcriptores hæc paſſim videas omnia coniungi, atque eidem tribui. Ingens profectò vitium ſuperbia, DEo hominibúſque exoſum. De quo non dubitat B. Chryſoſtomus pronuntiare, Superbiæ per vitium aliud nullũ eſſe. οὐδὲν, ait, ὑπερηφανίας ἴσον κακὸν, initio epiſtolæ ad Theſſalonicenſes. Seruius eleganter: *Apud maiores*, inquit, *ſuperbia ingens facinus fuit: adeo vt Tarquinius pro multis ſceleribus Superbi nomen acceperit.* Latinus Pacatus Panegyrico ad Theodoſium Auguſtum: *Denique ipſum illum Tarquinium execratione poſtrema hoc damnauerunt maledicto, & hominem libidine præcipitem, auaritia cæcum, immanem crudelitate, furore vecordem, vocauerunt Superbum, & putauerunt ſufficere conuitium.* Propterea ſanctiſſimus pater Ioannes Chryſoſtomus ſuperbiam ſiue arrogantiam tanquam extremum omnium vitiorum ἀπόνοιαν ſolitus appellare. Propriè quid ſit ἀπόνοια Græcis, ſatis declaratum nobis in ſuperioribus: ſed apud aureum illud diuinæ eloquentiæ flumen, eo quem dixi ſenſu, ſexcentis locis obſeruauimus. Proferemus vnum aut alterum exemplum fidei noſtræ cauſſa. In epi-

ſtolam ad Romanos probat ſolidis rationibus, nihil eſſe quod hominem ita ſtultum reddat & væcordem, vti facit ἀπόνοια, ſiue arrogantia. Ait homilia 21. Οἱ ἐπὶ σοφίᾳ μέγα φρονοῦντες εἰς ἀπόνοιαν ἐμπίπτουσι τὴν ἐσχάτην· οὐδὲν γὰρ οὕτως μωρὸν ὡς ἀπόνοια ποιεῖ. deinde vbi multis allatis exemplis huius ſententiæ veritatem demonſtrauit, de hoc vitio & voce ἀπόνοια, hæc ſubiicit: ἡ γὰρ ἀπόνοια τῆς συμμετρίας ἐκπίπτουσα, καὶ ἀπὸ τοῦ νοῦ γινομένη· διὸ καὶ ἀπόνοια λέγεται, καὶ μωροὺς καὶ ἀλαζόνας ἐργάζεται. mox, ἄρα ἡ ὑπερηφανία μωρία ἐσχάτη. Alibi idem ἀπόνοιαν & ὑπερηφανίαν ita diſtinguit, vt ex hac illam oriri dicat; quæ poſtea generet in animis τῶν ἀπονενοημένων, Dei pariret atque hominum contemptum, vna cum omnibus vitiis. Homilia 1. 2. ad Theſſal. Ὅρα πῶς ἀρχὴ ἁμαρτίας ὑπερηφανία· πῶς δὲ ἀρχὴ ὑπερηφανίας, τὸ μὴ εἰδέναι τὸν Κύριον. ὁ γὰρ εἰδὼς τὸν Θεὸν, ὡς εἰδέναι χρὴ, ὁ εἰδὼς ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοσοῦτον ἐταπεινοφρόνησεν, οὐκ ἐπαίρεται. ὁ δὲ ταῦτα μὴ εἰδώς. ἐπαίρεται πρὸς ἀπόνοιαν γὰρ ἀλείφει ἡ ὑπερηφανία. Facit radicem omnium peccatorum, Deum non noſſe, & Dominum Ieſum Chriſtum ignorare: hinc manare ſuperbiam, quam appellat principiũ totius vitioſitatis; ab hac manare ἀπόνοιαν: de qua paulo antè dixerat, ἐξ ἀπονίας ὑπεροψία πενήτων γίνεται, ἐπιθυμία χρημάτων, ἔρως ἀρχῆς, πόθος δόξης πολλῆς. Idem præfatione in priorem ad Corinthios: ἐξ ἀπονοίας πάντα τίκτεται τὰ κακὰ, καὶ τὸ νομίζειν εἰδέναι τι πλεῖον. in priorem ad Timoth. homilia 17. οὐκ ἄρα ἐκ τοῦ εἰδέναι τὸ εἰς ἀπόνοιαν αἴρεσθαι συμβαίνει ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ εἰδέναι. Aliquando idem Pater ἀπόνοιαν & ὑπερηφανίαν in differentia vſurpat: vt in homilia. Quomodo fratrum peccata ſint reprehendenda: Ἀπόνοια γὰρ ἐστὶν ἀπόνοια, ἡ πηγὴ πάντων τῶν κακῶν, καὶ

ἵνα

ἵνα συντόμως μάθῃς τὸ νοσήματος τὴν κακίαν, ἐκεῖνο ἀκούσον· τὰ μὲν ἄλλα ἁμαρτήματα περὶ τὴν ἡμετέραν στρέφεται φύσιν· ἡ δὲ ὑπερηφανία δύναμιν ἀσώματον κατέσπασε, καὶ κατέβαλεν ἄνωθεν· τὸν γὰρ διάβολον οὐκ ὄντα πρότερον διάβολον ἐποίησε. Omitto similia huic loca eiusdem viri facundissimi, vbi ἀπόνοια illud significat quod diximus. Est & ἀπονοεῖσθαι familiare eidem verbum pro superbia efferri aduersus aliquem. Vnicum afferemus locum. Actorum 20. 19. explicans illa Pauli Apostoli verba, *seruiens Deo cum omni humilitate*, ita scribit: ἵνα μὴ δόξῃ ἀπονοεῖσθαι, προκαταβάλλει θεμέλιον, τὴν ὑποψίαν ἀναιρῶν. εἰ γὰρ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης γέγονα, φησὶν, οὐκ ἐξ ἀπονοίας λέγω ἃ λέγω. εἶτα τὸ ἥμερον. πανταχοῦ κοινωνία πολλή. μεθ' ἡμῶν, φησὶν, ἐζευγμένην δουλεύων τῷ Κυρίῳ κοινὰ ποιεῖται τὰ κατορθώματα. οὐδὲν αὐτοῦ ἐξαίρετον. τὶ γὰρ φησὶν, κατὰ τὸ Θεοῦ ἀπονοηθῆναι εἶχεν; πολλοὶ εἰσιν οἱ ἀπονοοῦνται κατ' αὐτοῦ· οὕτος δὲ οὐδὲ κατὰ τῶν μαθητῶν τῶν ἑαυτοῦ ἀπενοήθη. Et ἀπονοεῖν, pro reddere arrogantem apud vnum Chrysostomum verbum mihi obseruatum, vt in Matthæum homil. 65. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ λέγει, ἵνα μὴ πάλιν αὐτοὺς ἀπονοήσῃ. id est, *hoc verò ille non dicit, ne ipsos è contrario reddat arrogantes.* perperam enim illa verba interpres accipit. homilia 66. ita scribitur: γενώμεθα τοίνυν ταπεινοὶ, ἵνα γενώμεθα ὑψηλοί. καὶ γὰρ μεθ' ὑπερβολῆς πολλῆς ταπεινοῖ ἡ ἀπονοια. hic quoque errat interpres, sed legendum: ταπεινοῖ ἡ ἀπόνοια. id est: *Simus humiles vt euadamus celsi: nam arrogantia quidem etiam atque etiam vehementer reddit humiles.* Sunt & alij scriptores Græci, etsi non sanè multi, qui vocem ἀπόνοια, eo sensu vsurpent, quo Chrysostomum ostendimus, vt Lucianus alicubi, Procopius & alij: imprimis autem Isidorus Pelusiota, magnus Chry-

ſoſtomi admirator, apud quem eruditiſſimi interpretes hoc non videntur obſeruaſſe. vide epiſt. 6. lib. 4. Palladius, φάσκοντες εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθησαν, οἱ τῷ τῆς οἰήσεως καὶ ἀπονοίας δαίμονι προσαγέντες.

οἷος τῷ σπεύδοντι ἀπὸ δείπνου ἐντεύξεσθαι φαγεῖν ἐν τῷ περιπατεῖν.] Hæc vt reperta ſunt in MSS. codd. ab eruditiſſimo Frehero, ſic & à nobis edita. Vitium patet ſuoptè indicio. Putamus atque adeo credimus, veram lectionem coniectura nos eſſe aſſecutos. Legimus autem, οἷος τῷ σπεύδοντι ἐντυγχάνειν αὐτῷ, ἀπὸ δείπνου ἐντεύξεσθαι φάσκειν ἐν τῷ περιπατεῖν. Sententiam exprimit clarè interpretatio: neque poteſt aliud quicquam fingi huic loco aptius. Oſcitans librarius vocem prætermiſit, quam putabat eſſe otioſam, propter ſequens verbum ἐντεύξεσθαι.

μεμνῆσθαι φάσκειν ἐν ταῖς ὁδ.] Si cui mendi fuerit hic locus ſuſpectus, ei per me licet in excogitanda meliore lectione eſſe ingenioſo.

θελήσας.] Scrib. θελῆσαι. vt pendeat oratio ab οἷος. vel certè θελήσαι. Simile eſt inter αὐθαδείας notas, quam diximus eſſe ſuperbiæ germanam, καὶ ἂν ὑπομεῖναι οὐκ ἂν προσμεῖναι πολὺν χρόνον οὐδένα.

καὶ μεμισθωμένους.] Copulam pro diſiunctiua poſuit, vt paſſim optimi auctores: vel ſcribendum ἢ μ.

μὴ λαλεῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι.] Adfine eſt quod ſuprà tribuebatur τῷ αὐθάδει his verbis: καὶ προσαγορευόμενος μὴ ἀντιπροσειπεῖν.

τῷ παιδὶ συντάξαι τὰς ψήφους διωθεῖν.] More ſuo Theophraſtus ipſum loquendi genus retinuit quo vti ſoliti homines ſuperbi. ψήφους διωθεῖν propriè eſt ſortes, quarum in iudiciis erat Athenis vſus, traiicere

cere per κήθιον, id erat vrnæ operculum πλεκτόν, καπνισκῶδες, plutibus deſcriptum nobis in animaduerſionibus Athenaicis. Heſychius, Κήθιον, ᾧ τὰς ψήφους διωθοῦσιν ἐν τοῖς κληρωτηρίοις. ita ſcribendum ibi, non vt editum eſt, κλητωείοις. Hîc verò ψήφους διωθεῖν poſitum pro calculis ſummatim rationes putare. Elegans tranſlatio, & ſuperbi hominis moribus conuenientiſſima. Adeo enim indignum ſe iudicat, ſedere ad calculos, vt ne famulum quidem ſuum eos tractare velit, niſi negligenter & raptim.

καὶ τὸ κεφάλαιον ποιήσαντι.] Puerum ſuum iubet imperioſus iſte Manlius, in rationes referre ſummã quæ naſcetur ex ipſius cõputo: alterius qui cùm rationes putat, nullam habet rationẽ: ſi quid fortè ille, vt ferè fit, quod opponat, habet. Sic iſta verba debẽt accipi.

Ad caput περὶ δειλίας.

AMέλει δὲ ἡ δειλία δόξειεν εἶναι ὕπειξις τῆς ψυχῆς ἔμφοβος.] Planior eſt quæ habetur apud Andronicum definitio, Δειλία ἐστὶν ἀποχώρησις ἀπὸ φαινομένου καθήκοντος διὰ φαντασίαν δεινοῦ. Similes huic apud alios reperias. At in Platonis ὅροις locus, qui definitionem δειλίας continet, & corruptus eſt, & malè à doctis acceptus: Eum nos in tranſcurſu emendabimus, & exponemus. Ὄκνος, φυγὴ πόνων ἀρχῆς. Δειλία, ἀντιληπτικὴ ὁρμῆς πρώτη τοῦ εἶναι αἰτία. Docti corrigunt, Ὄκνος, φυγὴ πόνων. Ἀρχὴ, πρώτη τοῦ εἶναι αἰτία. Δειλία ἀντιληπτικὴ ὁρμῆς, quæ emendatio, ſi eſt à libris, tollo manum, & acquieſco. Sed quia omnes quos vidi codd. aliter legunt, minore mutatione,

ita potiùs ſcribo, Ὄκνος, συγὴ πόνων ἀρχῆς. Δειλία, ἀντιληπτικὴ ὁρμῆς (fortaſſe deeſt vox ἕξις, vel ſcribendum ὁρμὴ) πρώτη τοῦ δεδιέναι αἰτία. Id eſt, *Cunctatio, eſt fuga ab inchoando labore. Timiditas, eſt quæ impetum faciendi aliquid reprimit, prima cur metuamus cauſſa.* Addita eſt definitioni ὄκνου, vox ἀρχῆς, non temerè, neque ſine cauſſa. Eſt enim reuera cunctatio, non tam laboris metus, quàm inchoandi laboris fuga. Ideo aliis definitur φόβος μελλούσης ἐνεργείας. Vox ἀντιληπτικὴ ita accipienda in definitione δειλίας, vt alibi apud Platonem, ἀντιλαμβάνεσθαι pro reprimere & cohibere. In Theophraſtea deſcriptione ὕπειξις eſt contrarium τῆς ὑπομονῆς: quæ vox in definitione fortitudinis, pleriſque philoſophorum poſita loco generis.

τὰς ἄκρας φάσκειν ἡμιολίας εἶναι. Herodotus Vrania quoſdam commemorat in fugam conuerſos, quòd putarent promontoria eſſe hoſtiles naues. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἔσαν Ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νῆας εἶναι, καὶ ἔφευγον ἐπὶ πολλόν.

καὶ κλυδωνίου γινομένου.] Semper enim vectores aduerſa tempeſtate timidi ac perterriti, cauſſam procellæ ſoliti aſcribere impietati alicuius eorum qui in naui. Exemplum nobile in Iona, & item alterum in Diagora, ac ſimilibus. Propterea qui erant numinis reuerentiores, haud temerè cum notæ impietatis hominibus nauigabant. Horatius,

——— vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcanæ, ſub iiſdem
Sit trabibus, fragilémque mecum
Soluat faſelum, ſæpe Dieſpiter.

Neglectus

Neglectus, incesto addidit integrum.
Tangit & Xenophon lib.8. Παιδείας.

τοῦ κυβερνήτου ἀνακόπτοντος αἰσθάνεσθαι.] Legendum, πυνθάνεσθαι. Et ἀνακόπτοντος interpretor, ἀνακόπτειν κελεύοντος. Nauem ἀνακόπτειν puto dici gubernatorem, cum præuiso ſcopulo, aut alio periculo, curſum nauigationis mutat. Inde oritur metus in animo timidi, & ex metu hæc quæſtio, Εἰ μεταφορεῖ; quaſi dicat, Num periculum eſt aliquod ne vel ſcopulis illidatur nauis, vel in breuia aut ſyrtes deferatur? Adiſne eſt apud D. Paulum, ἐγκόπτειν τὸν τρέχοντα. & apud Plutarchum in Alcibiade, ἀνακρούειν τὸ ζεῦγος ὀπίσω.

καὶ τί δοκεῖ αὐτῷ τὰ τοῦ θεοῦ] Veteres nihil feciſſe aut aggreſſos eſſe inauſpicatò, certum eſt: fuêre autem modi fermè innumeri explorandæ Deûm voluntatis, vt notum omnibus. Eò referenda ſunt hæc verba.

καὶ ἐκδὺς δεδόναι τῷ παιδὶ τὸ χιτωνίσκον.] Veſtem exuit etiam interiorem, vt ad natandum ſit paratior, ſi frangatur nauis. χιτωνίσκος modò interiorem tunicam & ἐχέσαρκον ſignificat, modò paruum χιτῶνα, vt ſagum: interdum operis ſubtilitas, & τὸ εὐτελον, καὶ εὐϋφὲς ea voce declaratur. Sed hæc alibi nobis explicantur.

καὶ στάντας πρῶτον περιιδεῖν.] Cùm ſtetit vtraque acies, parans ſe ad pugnam, tum ille reſpectat de ſuperiore loco, & hoſtem vbi ſit quærit, ſimulans eum ſe inuenire non poſſe. Cæterùm characterem καραφικώτατον hominis ad conſpectum hoſtilium copiarum pauentis, habes apud eloquentiſſimum Syneſium, epiſtola 104. cuius initium, Τοὺς αὐτοὺς

ἂν ἴδοις,&c. Lege ſodes,& confer cum iſtis.

κελεύειν προσκοπεῖσθαι.] Malo κελεύων.

προσφερόμενον τῶν φίλων.] Scribendum, vel προσφερόμενον ὑπὸ τῶν φ. vel προσφερομένων τ. φ. Eſt autem προσφέρεσθαι, ad tentorium deferre. Si eſſet προφερόμενον, ſignificaret ea vox, *quem ex acie amici efferebant*. πρὸ ſæpe idem valet in compoſitione, atque ἐκ.

καὶ θεωρεῖν κελεύειν.] Legendum θαῤῥεῖν.

ὡς κινδυνεύσας ὡς σέσ.] Lego ἕνεκα σέσωκε τ. φ.

καὶ εἰσάγειν πρὸ τῶν κατακ.] Ita verte, *Atque* eos (intelligit quoſcunque obuios de pugna redeuntes) *ad iacentem introducit, inquiſiturus quinam ſint illius tribules, quis populus*, aut *pagus*. Notum quid δῆμος Athenienſibus. Puto iam nihil deeſſe, neque corruptum eſſe: etſi fuit cùm aliter cenſerem.

Ad caput περὶ ὀλιγαρχίας.

Δόξειεν ἂν εἶναι ἡ ὀλιγαρχία.] Quemadmodum Romæ duæ erant in Rep. ſectæ, altera optimatium, altera eorum qui populareis dici haberíque volebant: ſic etiam Athenis. Cornelius Nepos in Phocione, cuius temporibus viuebat Theophraſtus, *Erant*, inquit, *eo tempore Athenis duæ factiones: quarum vna populi cauſſam agebat, altera optimatium. Populareis* ſcriptores Attici vocant τοὺς δημοτικοὺς: *optimateis*, τοὺς ὀλιγαρχικούς. Horum mentio paſſim in hiſtoria Attica, & apud oratores Græcos. Iſocrates in ea de pace, ἐὰν παυσώμεθα δημοτικοὺς μὲν νομίζοντες εἶναι τοὺς συκοφάντας· ὀλιγαρχικοὺς δὲ τοὺς καλοὺς κἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν. Intelligit igitur Theophraſtus appel

appellatione ὀλιγαρχίας, mores hominis, qui optimatium sectam sequitur. alioquin ὀλιγαρχικὸς Græcis dicitur, homo imperandi cupidus, vt apud Philonem in libro de X.præc.leg. οὗτοι εἰσὶν οἱ ὀλιγαρχικοὶ τὰς φύσεις, οἱ τυραννίδος καὶ δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες. Descriptio oligarchiæ ab auctore prodita, corrupta est. Legimus nos ita, φιλαρχία τις ἰσχυρὰ κέρδους οὐ γλιχομένη, vel γλιχομένου, id est, *vehemens honorum cupiditas, in eo qui nullo studio lucri teneatur.* Aliter ista constituere nisi non sumus.

ὁ δὲ ὀλίγαρχος τοι.] Legendum, ὀλιγαρχικός.

οἷος τοῦ δήμου βουλομένου.] Et mutilus & corruptus est hic locus. Nos vertimus quasi esset scriptum, οἷος τοῦ δήμου βουλευομένου τίνας [δεῖ αἱρεῖσθαι] τῷ ἄρχοντι συνεπιμεληθησομένους πομπῆς παρελθὼν, ἀποφῆναι ἑαυτόν.

Δεῖ αὐτοὺς κἀμέ.] Legi. Οὐ δεῖ αὐτοὺς κ.

τρίβειν τοὺς τοιούτους λόγους.] Lego σ.τ.ο.λόγους λέγων. Et accipio τρίβειν pro διὰ τῆς ἀγορᾶς τρίβειν, quomodo loqui amant Græc.

τὸν Θησέα πρῶτον φήσας.] Lego πρῶτον αἴτιον φ. Malum illud cuius auctor primus dicitur fuisse Theseus, est ἰσομοιρία & æqualitas inter ciues, quam primus ille Athenas inuexit, & sanxit. Lege Plutarchum, & optimatem ista loqui memento: cui in ordinem cogi, & non

αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων,

instar mortis est.

καὶ τοιαῦτα ἕτερα.] Deest verbum λέγειν.

τοὺς ὁμοτρόπους.] Scrib. τοὺς ὁμοιοτρόπους.

Mar. 25 1728

Ad caput περὶ ὀψιμαθίας.

HΔὲ ὀψιμαθία φ.] Appellat Theophrastus ὀψιμαθίαν, non quod propriè vox Græca ſonat, ſeram inſtitutionem, vel eruditionem, (vt vertit A. Gellius) ſed vitium quoddam iis familiare qui ſerò ſunt eruditi. Videmus enim naturaliter euenire, vt neque ij rectè vtantur diuitiis, qui magnis opibus non ſunt innutriti: ſed eas ſerò nacti, diuites nouitij, vt vocat Seneca, euaſerunt: neque ſcientia, illi quibus ſera contigit eruditio. Hoc genus vitij vocant Græci ἀπειροκαλίαν vel ὀψιμαθίαν. Prior appellatio naturam vitij declarat: poſterior, eius cauſſam & ortum. Eſt enim veriſſimum quod diſertiſſimus ſcriptor Agathias ait, τοῖς ἀθρόον καὶ οὐ πάλαι συμβὰν εὐτυχίας τινὸς μετασχοῦσι; οὐκ ἀπεικὸς πρὸς ἀπειροκαλίαν ἐκκλῖναι, καὶ τῷ ἀσυνήθει καταπεπλῆχθαι. Naſci ait Agathias, ἀπειροκαλίαν ἐκ τοῦ ἀσυνήθους, id eſt, *ex inſolentia*, ſiue ex eo quòd non ſint aſſueti cultui meliori. Quare etiam Latini vitium ſerò inſtitutorum, inſolentiam aptiſſimo vocabulo nuncuparunt. Cicero Pæto, ὀψιμαθεῖς *homines ſcis quàm inſolentes ſint.* Alibi apud eundem ſcriptorem *inſolentia* idem eſt atque Agathiæ τὸ ἀσυνήθες. De lege Agraria contra Rullum, loquens de nouis Capuæ colonis, *Hi*, inquit, *ex ſumma egeſtate in eandem rerum abundantiam traducti, non ſolùm copia, ſed etiam inſolentia commouebuntur.* Liuius libro 30. *ex inſolentia, quibus noua bona fortuna ſit, impotentes lætitiæ inſanire.* De hoc vitio A. Gellius lib. 11. cap. 7. *Eſt adeo*, inquit, *id vitium, plerumque ſeræ eruditionis,*

quam

quam Græci ὀψιμαθίαν appellant, vt quod nunquam (vel *antequam) didiceris, diu ignoraueris, cùm id scire aliquando cœperis, magni facias quo in loco cumque, & quacunque in re dicere.* quod elegantissimè Galenus lib. 2. De differentia pulsuum appellat παρεπιδείκνυσθαι ὀψιμαθῶς. idem auctor libro altero De agnitione pulsuum, Herophilum reprehendens, ὅσα ἔχειν αὐτοὺς, ἔτι παῖδας ὄντας ἐν τοῖς τῆς μουσικῆς διδασκαλείοις ἐκμαθεῖν, ταῦτ' οὐδ' ὅλως εἰς τὰ τῆς ἰατρικῆς συγγράμματα φέρουσι, τὸ τῶν ὀψιμαθῶν πάθημα πάσχοντες, οὐδὲ σιωπῆσαι δυνάμενοι κἂν ἑτέρας ἢ τέχνης. Ab ea mente apud Lucianum in libro περὶ ὀρχήσεως, dicitur φιλοτιμία ἀπειρόκαλος καὶ ὀψιμαθής.

ταῦτα ἄγων περὶ πᾶσι.] Legendum, ταῦτα ᾄδων περὶ πόσιν.

ἅμα μελετᾶν ἀσπάζεσθαι.] Non displicet hæc lectio: nam qui equo insident, certos habent gestus quibus vtuntur in salutandis obuiis, quando illos tanto honore non dignantur, vt propterea descendant. Hos gestus soliti tyrones rei equestris doceri à suis magistris. Potest tamen vera esse coniectura nostra, qui aliquando existimauimus scribendum καλπάζεσθαι. Notum est, inter ἁμίλλας equestres fuisse κάλπην. vnde est καλπάζειν, siue καλπάζεσθαι.

τὴν κεφαλὴν κατεσχέναι.] Legendum καταισχύναι. Homerus.

——— χάειεν δ' ἤχυνε πρόσωπον.

καὶ μακρὸν ἀνδρειάντα παίζειν. Scribe καὶ πρὸς ἀνδρ. Genus exercitationis nobilium ephebororum, & tironum: vt apud Romanos exercere se ad palum.

καὶ ἅμα μανθάνειν παρ' αὐτοῦ.] Locus est vitij manifestus: vertimus quasi legissemus, καὶ ἅμα μ. παρ' αὐτοῦ,

αὐτοῦ, καὶ διδάσκειν αὐτὸν, ὡς, &c. nec videtur ſententia abſurda quam expreſſimus. Poſſis etiam pro παρ' αὐτοῦ ſcribere παρά του, *ab aliquo.*

Ad caput περὶ κακολογίας.

ΕΣτὶ δὲ κακολογία ἀγὼν τῆς ψυχῆς εἰς τὸ χεῖρον ἐν λόγοις.] Habent hoc pleræque omnes iſto libello comprehenſæ deſcriptiones, vt vel ſuboſcuræ ſint, vel corruptæ, vel vtrumque. Quid appellatur hîc obſecro ἀγὼν τῆς ψυχῆς? Putabam ſcribendum eſſe ἀγωγὴ τ.ψ. hoc eſt, *inſtitutio*, ſiue *inclinatio*, & *propenſio animi*: ſed muto ſententiam, & ἀγῶνα ἐν λόγοις interpretor ἀγωνολογίαν. qua dictione Galenus vtitur in libro De ſectis, ad eos qui initiantur. ἀντιπίκειται δὲ, inquit, τὴν ἐπὶ τῶν ἀδήλων ἀγωνολογίαν εἶναι φασίν. Sententia nihilominus eadem manet.

ὁ δεῖνα τί ἐστι.] *Ille quid eſt?* hæc interrogatio de vitæ genere quærit, iſta autem τίς ἐστι; de natalibus.

ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῆς.] Sententia poſtulat αὐτοῦ.

ἐγένετο δ' ἐν τοῖς στρατιώταις Σωσίστρατος.] Hoc ait: patrem huius ſeruum initio fuiſſe, ac ſeruili nomine Soſiam vocitari ſolitum, poſtea parta libertate aut manumiſſione, aut alia ratione, mutato nomine Soſiſtratum dici cœpiſſe, cóque tempore ſacramento dixiſſe, & inter milites eſſe verſatum: ſerò tandem plenam libertatem eſſe conſecutum, & in vnam tribuum, vnúmque τῶν δήμων eſſe relatum. Legendum autem, ἐπειτα δὲ εἰς τοὺς δ. ἐν. non ἐπειδή.

ἡ μὲν

ἡ μέντοι μήτηρ εὐγενής.] Id eſt, eius mater, quæ vulgo habetur pro nobili.

ἐν τῇ πατρίδι.] Hoc iſte ait, obſcurè ſignificans Threſſas mulieres Athenis non eſſe nobiles, ſed vel conditione ſeruas, vel genere vitæ meretrices. Certum eſt, peregrinarum mulierum Athenis, atque vbique ferè locorum, olim ſuſpectam fuiſſe pudicitiam: quamobrem in ſacris literis ſæpe *mulier peregrina* idem ſonat, ac ſcortum. Sic eſſe hæc accipienda declarant quæ ſequuntur.

καὶ τούτοις δεξιῶν.] Verborum ἀλληλουχία eſt interrupta, quæ poteſt integrari hoc modo: καὶ ἐπὶ τούτοις δεξιῶν φησὶν, αὐ. vel τὰ ἐπὶ τοῦτ'.

ἐκ τῆς ὁδοῦ τοὺς παριόντας ἁρπάζουσιν.] Iſto loquendi genere ſignificat eam de qua loquitur, vilē fuiſſe copam, & publicæ libidinis victimam. Ferè enim καπηλεῖα erant Ἀφροδίσια, vt ait Philoſtratus in epiſtola ad γυναῖκα καπηλίδα. Harum mos fuit miris illecebris, & vt loquitur Apuleius, *tabernariis blanditiis* ad ſe prætereuntes allicere, quod venuſtiſſimè Theophraſtus dixit ἁρπάζειν ἐκ τῆς ὁδοῦ τοὺς παριόντας. Suetonius in Nerone, capite 27. *Quoties Oſtiam Tiberi deflueret, aut Baianum ſinum præternauigaret, diſpoſitæ per littora & ripas diuerſoriæ tabernæ parabantur, inſignes ganeæ, & matronarum inſtitoria, copas imitantium, atque hinc inde orantium vt appelleret.* Narrat & Xiphilinus ex Dione habitum τὰ τῶν καπηλίδων ἐργαζόμενον, cùm alia turpia feciſſe multa, tum etiam τοὺς παριόντας ἅβρατε καὶ κεκλασμένη τῇ φωνῇ προσεταιρίσασθαι. Ingenioſiſſimus poëtarum Virgilius omnes iſtiuſmodi mulierum blanditias venuſtiſſimè expreſſit eo carmine quod Copa inſcribitur

ſcribitur. Porro ſecundùm vias ſolitas inſtrui popinas & diuerſoria publica, teſtis Varro, de re Ruſtica lib.1.cap.2. & Suetonius Vitellio, cap.13.

πάντων μεμίσηκα.] Lege πάντων μάλιστα μεμίσηκα.

τοῦ Ποσειδεῶνος ἡμέρᾳ.] Verti, *Poſideone menſe*. Legi nempe τῇ τοῦ Ποσειδεῶνος ἡμέρᾳ, vel ταῖς ἡμέραις, hoc perinde valet ac ſi diceret, cùm iam maximè friget: nam Poſideon vltimus fuit menſis autumnalis in anno Attico, Decembri noſtro & Ianuario ex parte reſpondens, vel teſte Plutarcho. Quod ait τῇ ἡμέρᾳ in numero vnitatis, puto intelligi Kalendas eius menſis, Neptuno ſacrum diem, lautis epulis & θερμολουσίαις ſolitum celebrari. Quare etiam librorum ſcripturam non cenſeo mutandam, quæ habet Ποσειδεῶνος, nam ita ſatis declaratur primus dies menſis Poſideonis, vel quicunque alius eius menſis dies fuit ſolemnibus Neptuni inſignis.

δεινὸς περὶ τοῦ ἀναστάντος εἰπεῖν. Legi περί τοῦ ἀναστὰς κακῶς (vel κακὰ) εἰπεῖν. Sic alibi accipitur, τὸ ἀναστάς. vt capite περὶ περιεργίας. οἷος ἐπαγγέλλεσθαι ἀναστὰς ἃ μὴ δυνήσεται. Ferri poteſt & altera lectio ἀναστάντος, quam ita exponemus. *Solet cum aliis ſedens, de eo qui ſurrexit* (vel verba facturus, vel diſceſſurus) *malè loqui.*

καὶ περὶ τῶν τετελευτηκότων κακῶς λέγειν.] Hoc quidem non ſolùm in bonos mores committere eſt: verùm etiam in ius ſcriptum, & leges Athenienſium. Fuit enim lex Solonis τὸν τεθνηκότα κακῶς μὴ ἀγορεύειν. Atque hæc ſatis. Sequebantur in libris Palatinis tituli duo, ſed tituli tantùm, ita,

Περὶ

Περὶ φιλοπονηρίας.

Περὶ αἰσχροκερδίας.

At in alio codice eiuſdem bibliothecæ, quæ iſta quinque capita non habet, ſubiecta ſunt characteri oſtentatoris, verba cuiuſdam ſemidocti Græculi Theophraſtum hoc modo compellantis:

Ἀλλ' ἔστιν, ὦ Θεόφραστε, χαλεπὸν, καθαροὺς τῶν τοιούτων ἰδεῖν ἐν τῷ βίῳ, καὶ τῆς ἐν τούτοις κακίας ὅλως ἀφεστηκότας εἰ μὴ γὰρ τὰ πάντα δοκοίητης εἶναι κακὸς, τοῖς γοῦν πλείοσι τοῦ χοροῦ τῶν ἀρίστων ἐξέωσαι. ἢ τοίνυν τοι πειθομένοις ἡμᾶς τὰς ἁπάντων ὄψεις φυλάττεσθαι δεῖ, ἢ κοινωνοῦντας καὶ λόγων, καὶ πράξεων, τὴν ἑκάστου μνήμην μιμεῖσθαι. Ἀλλ' οὕτω μὲν κακίας ἐσμὸς, καὶ ἀρετῆς ἀλλοτρίωσις ἕπεται· ἐκείνοις (fortè ἐκείνῳ, vel ἐκείνοις) ἡ μισανθρωπία, καὶ τὸ τοῦ Τίμωνος ἔγκλημα. ταύτῃ τοι καὶ χαλεπὸν ἐλέσθαι τὸ κρεῖττον. καὶ δεινὸς ἑκατέρωθεν ὄλισθος.

Θεῷ χάρις.

IN COMMENTARIVM ISAACI CASAVBONI RERVM ET VERBORVM.

INDEX.

A

ACCLAMATIONVM formulæ. 118
ἀκόλουθοι. 247
ἄκικος. 159
Acroases. 116
Ædes. 124
Æra. 183
Ærati oboli. 249
Ærei nummi, aliquando Athenis. ibid.
Æsculatores. 183
Æsculari. ibid.
ἀγχίνοια. 266
ἀγόραιος & ἀγοραῖος. 179
ἀγοράσαι. 123
ἄγροικος, ἄγροικοι, ἄος quid differant. 137
ἀηδής. 335
Ἀλαζών. 210
Album in vestimenta addere. 241
ἀλλαγή. 323
Ἀλφός. 325
Alterplices. 108
Ampullarum variæ formæ. 169. *variæ materiæ.* ibid.
ἀναλίσκειν. 259
ἀναφέρειν. 209
ἀναφορά. ibid.
ἀνάφορον. 247
ἀνασεσυρμένος. 180
ἀνασύρασθαι. 242
Anatocismi modus. 235
Animaduersiones extra vrbem. 275
Anteambulones. 112

ἀντιλαχεῖν τὴν μὴ οὖσαν. 217
ἀπαγωγή. 187
ἀπαιτεῖν. 250. 259
ἀπνευστί. 122
ἀπομάττειν. 253. 304
ἀπόμακτρα. 253
ἀπομάκτριαι 304
ἀπόνοια. 175. 177
ἀπόρρητα. 344
ἀποστολαί. 166
ἀποψᾶν. 253
Aqua lustralis. 288
ἀρδάνιον. *ibid.*
Ardetti. 178
Ἀρέσκεια. 155
ἄρεσκος. 154
Auristophon. 201
Aristotelis breuitas. 157
creber in traiectionibus. 201
Articuli. 346
Ἀρύταινα. 225
Ἀστκός. 157. 159. 160
Asperi nummi. 340
Assa cella. 224
ἀσυρής. 180
Athenæ Ἑλλάδος Ἑλλάς. 95. 96
Atticismi. 135. 152
192. 193. 200. 268.
289. 310. 311
αὐθάδεια. 277
αὐτὸς *vox inferiorum.* 120
αὐτόματα. 182
ἀφορμή. 132

B

BAculum gestare inuidiosum Athenis. 171
Baculi Laconici ibidem. recti, incurui, Persici. ibid.
βάπτειν. 226
βαπτισμοὶ ἀπὸ νεκρῶν. 288
Basiliciarius. 179
βαυβᾶν. 204
βαυκαλᾶν. 205
βαυκαλίζειν. 204
βδελυεία. 242
βλασφημεῖν. 333

C

ΚΑιρός. 256
καλλωπίζεσθαι. 264
Canina scana. 291
Canes cathenarij. 145
Capsarij. 216
Cantare. 108

καταβαυκαλίσεις. 204
κατὰ κράτος. 217
καταφέρεσθαι. 114
κάττυμα. 150
Cauillatio. 102
Caupones. 184
Cellæ balneorum. 224
Κερκὶς. 165
κερκόλιψ. 166
Cetarij. 186
χαλκεῖα. 183
χαλκολόγοι. 182
χαρακτὴρ. 89
Cimicare. 340
χερνὶψ. 288
χρήσιμος. 221
κιβωτὸς. 233
κίστη. ibid.
χρηστότης. 221
κίμβιξ. 228
Claui caligares. 150
etiam aurei. ibid.
Clauarius. ibid.
κλάδος. 342
χρωματίζειν. 235
χρωννύειν. ibid.
Clunæ. 166
Cocetum. 137
Collecta. 284.285
Colligere pallium. 141
Κόπις. 161
Κορεῖν. 257
Coronâ capere. 217
Cossim. 243
Cotyla. 160
Crepundia pueror. 159
Cucuma. 224
Κωθώνιον. 310

D

Δ Απανᾶν. 259
Desperatus homo. 178
διαιρεῖσθαι. 134
διαμυλλαίνειν. 243
διάφορον. 229
Dies curiæ. 255
Digma Piræei. 342
Dionysia gemina ab Atheniensibus celebrata. 131
Διονύσου τεχνῖται. 121. 181
διφθέραι. 146
Domus funestæ indicia. 263
δωμάτιον. 263
δυσχέρεια. 314

E

Ε Κλέγειν. 183.195
ἐκστρέφειν ἱμάτιον

ἔχῖνος. 189
ἐγκεκρυσμένα vasa. 311
εἰκονισμός. 90
εἴρων & εἰρωνεία. 100.101
εἰσιέναι δίκην. 267
ἐλλογεῖν. 232
εἰς γνάθον ἐκλέγειν vel ἐγκάπτειν. 195
ἡλοκόπος. 149
ἡμιτάλαντα τρία & τρίτον ἡμιτάλαντον quid differant. 192
ἕλκεσθαι de veste. 120
ἐμπάτλειν γλῶ εἰς τὰ ἱμάτια. 241.
ἔνδειξις. 187
ἐνώπια. 342
ἔξοδος. 339
ἐπὶ πωτηρίῳ. 337
Epicuri ætas & mors. 98
ἐπιδείκνυσθαι. 174
ἐπιδείξεις. 116
ἐπιδιδόναι. 336
ἐπιδόσεις. ibid.
ἐπιτίθεσθαι. 104
ἐπιτυγχάνειν. 257
Ἔρανος. 281
Ἐρανικαὶ δίκαι. 283
ἐργόμωκος. 111
ἐργομωκεύειν. ibid.
ἦθος. 207
εὐκαιρία. 256
εὐταξία. ibid.
εὐδοκιμεῖν. 113
εὐωχεῖσθαι λόγοις. 208
εὐσχημονεῖν. 142
Euscheme adstare. ibid.
εὐτρεπίζειν. 268
ἐξ οἵων εἰς οἷα. 214

F

Fatuus. 128
Fauere linguis. 331
Fiscina. 124
Fœdus. 324
Fœneratorum impunitas Athenis. 191
Fœneratorum improbitas. 191.194
Fori. 268
Fracta & scissa vox. 189
Fulmenta. 150

G

Γαλῆ. 290
Genitiuus. 326
Geruli figuli. 206
γλίσχρος. 228

γλοιός.

γλοιός. *ibid.*

γλωσσώδης & καταγλωσσος. 198

Græca fide mercari. 323

Græcæ linguæ copia. 229

inopia. 207

Grassari. 111

γυναικεία ἀγορά. 122. 124

γύργαθον. 297

H

Historiæ finis. 86

Histrionum persona. 181

I

Idiotismi varij seruati à Theophrasto. 120.122. 136.212.

Ille. 120

Illiberalitas. 226

ἱμάτιον. 142

Impetu placere. 108

Innoxare. 243

ἰσάλη. 147

ἰσόψηφα *vocabula.* 290

Iusta. 309

L

Λαίθαργοι & λαθροδῆκται. 104

λάλα. 205

Lallare. 204

Latinæ linguæ paupertas. 228.256

Laurus. 289

λαλιά. 129.197

λαμπρὸν ἱμάτιον. 344

Legatorum viaticum. 246

λέσχος. 128

λέσχη *ibid.*

λιμοκίμβιξ. *ibid.*

λιμός. *ibid.*

Lingulaca. 197

Linguosus. *ibid.*198

Lituus. 172

Locutuleius. 197

λογίζεσθαι. 232

λογοποιΐα. 127.205

λογοποιοὶ *frequens malum Athenis.* 206. 208. *ibidem puniti aliquando.* 214

λῶπος. 142

*Loqui alta voce signũ rusticitatis.*140.*superbiæ.*170. *impudentiæ.* 188.197

M

MAnisa. 221
Matrem alere. 187
μελετᾶν. 174
Meraca potio Barbarorum. 144
Μερίδες *è conuiuiis mitti solitæ.* 228
Μικρολογία. *ibid.*
μικροπρεπής. *ibid.*
μικροπρέπεια. 253
μικροφιλοτιμία. 338
Mirari. 156
Miscere aquas vino. 244
Morum conformatio non soli ethico philosopho conuenit. 87
Morum varietas ex quibus caussis. 94
Mos antiquus 41. & passim. 122
Mos nutricum. 161. *rusticarum mulierum.* 140
Mos Græcorum ad subleuandos pauperes. 281
Mos pecunias in ore habendi. 195
Mos tribus summis digitibus libandi. 237
Μυσοκόλακες. 121
Mures. 296
Mureti error. 112
μυκόνιος. 228
μυσάλμης. *ibid.*
Mysteria noctu peragebant. 132

N

NÆnia. 204
νεῖν de pede. 138
νεόττια. 121
Nodum in scirpo quærere. 262
νωθρεπιθέτης. 104
Nummi viles. 249
νήνυιον. 203

O

OBsonatores serui. 124
Obsonari hominis nihili officium. *ibid.*
Odium. 131. 133
Odium. 335
œcus. 224
ἰκόσιτος. 255
οἶκος. 224

οἰνόπτης.

οἰνόπλης. 232
ὀλολύζειν. 251
ὁμιλία. 112
ὁπλομάχοι. 174
Ordinarius homo. 179
ὄστρακον. 288

P

PActio de vsura in dies singulos. 194
παιδοτρίβης. 200
Pædagogia Athenis vetita. 248
παλαίστρα. 174
πάλιν. 108
παλίγλωσσος. ibid.
Pallij in humeros reiectio. 141
παραδειπνεῖσθαι. 217
παραστρέφειν ἱμάτιον. 258
παρασείρας φεύγειν. 134
Περιεργία. 260
Parcus. 228
παῤῥωγῦα vox. 188
πεῖσατος. 215
πέλεκυς. 160
Φιλία. 276
φαγεῖν ῥήματα. 206
Phidonia mensura. 252
φορμίς. 124
φορμός. 256
Phormio Terentij. 124
περικαρφισμός. 304
περισκυλακισμός. 303
Piatrices. 304
Pinguia are putrescunt. 249
Piscatores. 186
πίσυγγος. 297
πιστεύειν φωνάς. 108
Placentia & placor. 155
Platonis Ὅροι. 110
πλοκαὶ λόγων. 108
ποππύζειν. 336
πορεῖον. 247
Portas vrbium numero plurali efferunt Græci. 274
Portitor. 185
ποθῶν ποθωνεεύς. 161
ποθεῖω. 322
Poëtarum conuenientia cum ethico philosopho & historico. 486
πράττειν pro συμπράττειν. 194
πράττεσθαι pro εἰσπράττεσθαι. 193
προαιρεῖν. 143
προβολή. 132
προεδρείας *ius Athenis.*

164
προΐεσθαι τὴν ἀλλαγήν. 313
προάστεισμα. 317
πρόθεσις collocatio. 271. 288.
Prouerbia λευκὴ στάθμη. 159. ὑπὲρ τὸν πόδα & περὶ πόδα. 138. ἐξετάζειν ἀργυραμοιβικῶς. 146. τετάρτης ἀξιώτερος. 147. 186. δοῦναι εἰς ἐπακτρέων λαβεῖν ἢ μή. 186. οὐδὲν λέγειν. 98. κουρεακὴ λαλιά. 275. *extra portam*. 243. *quot ſunt in orco mortui*. 275. δαφνίνην φορῶ βακτηρίαν. 289. τρεῖς εἰσὶν ἱκανοί, &c. 293. τὰ καλὰ τρέπειν ἔξω. 253
ψηστός. *ibid.*
πλαίσματα. 317
πύλαι ἀποφράδες. 275

Q

*Q*Verela. 306
Querimonia. *ibid.*

R

*R*Ecantare. 108
Recitationes veterum. 117
Reticulum panis. 297
ῥῆσις εἰπεῖν. 286
Rex & adulator ſunt relata. 121
Roma epitome mundi. 96
ῥόπτρα *ſeruorum oſtiariorum vice.* 145
ῥυποκαύδαλος. 228

S

ΣΑλεύειν. 253
Σαλάττειν. 254
Σαπρός. 249
Saltatio. 260
Saltuarius. 234
Samia vaſa. 170
Sarcina viatorum. 247
Satyri. 167
σκιφός. 228
Sacra porta Athenis. 274
σκυτάλιον. 171
Scutra. 224
Sedes diſcretæ in theatro Attico. 164
σκυτοδέψης. 297
Secundus auctor. 258
Serpens viſa in ædibus. 295

INDEX.

Serui ostiarij. 145. ad pedes. 219
Σκηναὶ videntium. 267
σιαλόχος. 330
Simiæ caudatæ. 166
σμορδονεὺς. 161
Solum. 150
Spectacula. 268
σπερμολόγοι. 197
Sphagia. 343
Spurcities. 233. 180. 324
Stabulum. 184
Stabularius. ibid.
στίλαι. 249
Silata. 111
Silatarius. ibid.
στρεψίμαλλοι. 108
Subbasilicanus. 179
Subrostranus. ibid.
Superlatiuus gradus pro comparatiuo. 249
Superstitio veterum. 292
Suppingere. 150
Suris apertis ambulare. 135
συκετραγίδης. 228
συγγενής. 326
συγγενικός. ibid.
συκοπρίστης. 228
σύμφυτος. 526
σύρεσθαι. 142
σφιγγία. 224

T

Ταγγὸν. 245
Tedulus. 335
Tali θορκάδειοι. 167
διάσειστοι. ibid.
σίφνιοι. ibid.
Τεινωδοὶ. 286
Τελώνης. 185
Telonarius. ibid.
θάκος. 268
θαύματα. 182
θαυματοποιοὶ. ibid.
θαύμακτρον. ibid.
θαυμάζειν. 156
θᾶττον. 107
Theatri Attici sedes venales. 245
θέαν ἀγοράζειν. 226
θεᾶσθαι. 93
θεός. 176
θεατροπώλης. 246
θεατρώνης. ibid.
θεωρεῖα. 268
θεωρεῖν. 93
Theophrastus Eresius auctor huius libri. 83. 97. 162. 210. & alibi. eius

elegans & amœnum ingenium. 84.244, *mundities & elegantia.* 151. *teneræ aures.* 297. *imitatio Aristotelis.* 85. 136. 157. & passim *subtilitas.* 129.324. *discedit ab Aristotele.* 101.227. *dictum eiusdem venustum.* 224. *minus accuratè dicta.* 95.175
θύλακος. 296.297
θυλακοτρὼξ. 297
θυλεῖ... 237
θυκήματα. 236
θυμβρεπίδειπνος. 228
τῆς αὐτῆς ὁδοῦ. 147
τίμιος. 220
τίτυρος. 166
Tityri. 167
Τοκογλύφοι. 191
Tocculliones. ibid.
Tonstrinæ ἄοινα συμπόσια. 244
Trahi de veste. 142
Traiectiones crebræ apud Aristotelem. 201
Triballi. 149
τρίοδοι. 301
τρόχος. 273
τρυγόβιος. 288
τρυσίβιος. 228
Trulla. 226
τρυφᾷν & κολακεύειν *sunt relata.* 121

V

Vadimonij deserti pœna Athenis. 217
Vacordia. 177
Varicitus ambulare. 135
Varicitus stare. 243
Verba simplicia pro compositis. 193. *composita pro simplicibus.* 200
Veterum ἀνυποδησία. 240
Verum stultitia. 292
Victorij sententia refutatur. 84
Virtutes ἀνώνυμοι. 109
Virtutes ὁμιλητικαί. 126
Vitæ humanæ partes. 126
Vmbra. 267
Vnguentarij. 188
Vultus. 207

X

Ξίφος. 161

Ὕδωρ

by ye grace
of ye King. Extra...
f the King's gu...
by the grace and prote...
... of King George 1727

ui
...
...
ui
dicere
...

...
presen...
...signi
...ille &c.

faith
faith
faith